

ELŐSZÓ

Az 1990-es évek a magyar mezőgazdaságban jelentős tulajdonviszonyi változásokat hoztak. Ennek hatásai, valamint Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozási felkészülése új típusú feladatokat és szemléletkialakítást igényel.

Tekintettel az új viszonyokra, alapvetően megváltoztak a termeléssel szemben támasztott igények és feltételrendszerek, amelyekhez figyelembe kell vennünk az EU Közös Agrárpolitikáját, a nemzetközi és hazai terület- és vidékfejlesztési célokat, programokat. Meg kell felelni a környezet- és természetvédelem követelményeinek (Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Program) és végre kell hajtani az EU Víz Keretirányelvben előírt feladatokat.

A felsorolt feladatok a mezőgazdasági vízgazdálkodásban is új szemlélet kialakítását igénylik. A kilencvenes években jelentősen megváltozott a vízkárok és a vízhasznosítás tekintetében a gazdálkodók igénye a korábbi – nagyüzemi gazdálkodásra épült – mezőgazdasági célú vízi létesítményekkel szemben. Az eltelt időszakban jelentősen fejlődött az agrár és a műszaki tudomány, informatika, környezetvédelem, ökológia. Ezen felül Magyarország EU csatlakozásával összefüggésben számos olyan ismeretre van szükség, mely meghatározza az elkövetkező időszak szakmai feladatainak végrehajtását.

A feladatokhoz magasan képzett, speciális célok megvalósítására is alkalmas szakemberekre van szükség.

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Vízgazdálkodási Önálló Osztálya felismerve a mezőgazdasági vízgazdálkodási oktatásban az elmúlt mintegy 10-15 évben jelentkező továbbképzési hiányt, kezdeményezte annak megszüntetését és a képzés újraélesztését. Az FVM Vízgazdálkodási Önálló Osztályának támogatásával öt felsőoktatási intézmény

- Szent István Egyetem Mezőgazdasági- és Környezettudományi Kara, valamint Kertészettudományi Kara,
- Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építőmérnöki Kar Vízépítési és Vízgazdálkodási Tanszéke,
- Debreceni Egyetem Agrártudományi Centruma,
- Eötvös József Főiskola (Baja) Műszaki Fakultás Vízépítési és Vízgazdálkodási Tanszéke,
- Tessedik Sámuel Főiskola Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási Főiskolai Kara,

valamint a vízgazdálkodás és az ahhoz szorosan kapcsolódó tudományok terén jelentős eredményeket elért akadémikusok, tudósok, szakemberek és oktatók bevonásával közösen kidolgozta a mezőgazdasági vízgazdálkodási szakirányú továbbképzési szak (posztgraduális képzés) képzési programját és oktatási anyagát.

Az oktatás alapvető célja, hogy a végzettek eddigi agrár – műszaki tevékenységük során szerzett gyakorlatukra támaszkodva, egy alapjaiban újszerű, a hazai és a nemzetközi követelményeknek megfelelő ismeretanyag birtokában, képesek legyenek a mezőgazdaságban jelentkező vízgazdálkodási feladatok irányítására, a fejlesztés, üzemelés szervezésére, magas színvonalú ellátására.

Kolossváry Gábor
FVM főosztályvezető

SZERZŐK ELŐSZAVA

Magyarország 2004. májusában az Európai Unió tagállama lett. Az Európai Unióhoz történő csatlakozás egyik kulcsfontosságú kérdése a mezőgazdaság, ami az Európai Közösség működésének is az egyik fontos problémája. Az Európai Parlament döntése értelmében az Európai Unió a 2003-as - csaknem százmilliárd eurós - költségvetésének 44 százalékát agrárcélokra fordította. A mezőgazdaság az Európai Unión belül állandó viták tárgya és ez biztosan így lesz a kibővült Európai Unióban is.

A mezőgazdaság általános témakörén belül a vízgazdálkodási, illetve vízi környezeti problémák is jelentős figyelmet kapnak az Európai Unióban. Az Európai Bizottság fontos fórumain már kimondták, hogy az EU mezőgazdaságának fejlődését megszabó Közös Mezőgazdasági Politikát, illetve az érvényesítését biztosító egyik legfontosabb eszközt, a Vidékfejlesztési Tervezést össze kell hangolni az EU vízgazdálkodásának fejlődését megszabó új víz politikával, az ennek érvényesítését biztosító Víz Keretirányelvvel és a Vízyűjtő Gazdálkodási Tervezéssel.

A Vidékfejlesztési Tervezés és a Vízyűjtő Gazdálkodási Tervezés összehangolásának egyik legfontosabb célkitűzése olyan mezőgazdaság fejlesztési intézkedési programok tervezése, amelyek a felszíni és a felszín alatti vizek állapotára nem gyakorolnak negatív hatást, vagy csak még elfogadható mértékű negatív hatásuk van. A Közös Mezőgazdasági Politika reformjának eredményeként a mezőgazdaság általános támogatására fordított összegeket a jövőben csökkentik, és a felszabaduló kereteket a környezet-harmonikus mezőgazdaság fejlesztési programok támogatására fogják fordítani. A 2004. május 1.-én csatlakozott országok esetében a támogatási összegek csökkentésének valószínűleg ez is az egyik oka.

A kilencvenes évek közepén az EU új víz politikát fogadott el és ennek érvényesítéséhez 2000. december 22-én hatályba léptették az ún. Víz Keretirányelvet, ami az új víz politika érvényesítésének egyik legfontosabb eszköze. A Víz Keretirányelv és az előírásai alapján végzett vízyűjtő gazdálkodási tervezés az EU szakértői számára is újdonságot jelent, velük együtt kell majd megtanulniuk a hazai szakértőknek azokat az új módszereket, amelyek a végrehajtásukhoz szükségesek. A magyar szakembereknek ezen kívül meg kell ismerniük az Európai Közösségnek az elmúlt negyedszázad alatt kialakult vízgazdálkodásra, illetve vízi környezetvédelemre vonatkozó szabályozó rendszerét is, ami az EU szakemberei számára közismert.

Azért az EU Víz Keretirányelvével külön tantárgy foglalkozik, amely jelentős mértékben épül a Mezőgazdasági Vízgazdálkodás az Európai Unióban tárgy tananyagára. A Víz Keretirányelv részleteivel azért foglalkozunk később, mert a végrehajtásához szükséges módszertani útmutatókat még csak most dolgozzák ki EU szinten (közben folyik a hazai adaptáció előkészítése is) és csak 2004 közepéig illetve végéig fogják tesztelni és véglegesíteni a következő években esedékes határidők teljesítéséhez szükséges módszertani útmutatókat.

Előbbiekből az következik, hogy a mezőgazdaság vízgazdálkodási problémáinak megoldásával foglalkozó szakembereknek gyorsan és jól meg kell ismerniük az EU új víz politikáját, Víz Keretirányelvét és a kapcsolódó vízgazdálkodásra illetve vízi-környezetvédelemre vonatkozó irányelveit és elsősorban ezeknek a mezőgazdasági vízgazdálkodásra vonatkozó részét. Az Európai Unióba történő sikeres beilleszkedésünknek fontos feltétele az, hogy a szakemberek azt is megismerjék, hogy a különböző adottságú EU tagállamokban mi jellemzi a mezőgazdasági vízgazdálkodást, és hogyan alkalmazhatják az EU központi szabályozásait a mezőgazdasági vízgazdálkodás területén. Ezt a célt szolgálta a Mezőgazdasági Vízgazdálkodás az Európai Unióban című tantárgy.

Az Európai Unióban a vízgazdálkodásra vonatkozó szabályozások 30-40 százaléka központi, EU szintű szabályozás, a fennmaradó rész az egyes tagállamok saját szabályozása. Így meg kell tanulnunk európai szinten gondolkodni, hiszen a jövőben alkalmazandó szabályozások jelentős része nem Magyarországon született szabályozás lesz, hanem az EU szintjén, az EU tagállamok megegyezése alapján fog kialakulni. Sok esetben nem arra kell majd figyelniük, hogy mit tárgyal a magyar kormány, vagy a magyar országgyűlés, mert a magyar kormánynak az Európai Bizottság, illetve az Európai Parlament döntéseit kell majd értelmeznie és végrehajtania.

Jól kell ismernünk az EU szintű szabályozásokat. Egyrészt azért, mert az Európai Bíróság jelentős bírságokkal bünteti azokat a tagállamokat, amelyek az EU jogszabályait nem tartják be, másrészt azért, mert az EU támogatásait csak az EU politikáinak és szabályozásainak betartása esetén tudjuk majd elnyerni.

Az Európai Unió új víz politikájának és Víz Keretirányelvének a legfontosabb célkitűzése az, hogy 2015-ig jó állapotba hozzanak az EU tagállamok területén minden felszíni és felszín alatti vizet akkor, ha ez a szakmai és tudományos ismeretek alapján lehetséges, elviselhető költséggel megvalósítható és a jó állapotba hozáshoz szükséges tevékenységek nem sértik súlyosan a közérdeket. Magyarország számára is nagyon fontos ennek a célkitűzésnek az elérése. A mezőgazdasági vízgazdálkodás területén is csak olyan beavatkozásokat és tevékenységeket szabad terveznünk és végezniük, amelyek nem nehezítik, vagy teszik lehetetlenné ennek a szép és a magyar társadalom jövője szempontjából nagyon fontos célkitűzésnek a teljesítését.

Az EU Víz Keretirányelve című tantárgy és jegyzet kísérleti jellegű. Az előadó a hallgatókkal együtt készül az Európai Unió Víz Keretirányelvének sikeres végrehajtására a mezőgazdaságban. Keresi mi szükséges ehhez. Elmondja, hogy melyek szerinte azok az újdonságok, amelyeket a mezőgazdasági vízgazdálkodás jól képzett hazai szakértőinek meg kell ismerniük a Víz Keretirányelv alapelveiről, módszereiről és végrehajtásáról ahhoz, hogy a VKI végrehajtása ne jelentsen a mezőgazdaságból élők számára újabb terheket, ugyanakkor a Keretirányelv előírásai is teljesíthetők legyenek.

A jegyzet nem foglalkozik részletesen a Keretirányelv minden előírásával és így sok olyan előírással sem, amelyek nagyon fontosak. Ilyenek például a víztestek kijelölésének folyamata, a vizek ökológiai állapotának értékelési módszerei, a referenciahelyek kiválasztásának és az interkalibrációnak az eljárásai stb. Ezeknek a témaköröknek a jegyzet csak az alapelveit ismerteti és azzal foglalkozik részletesebben, hogy a Keretirányelv hogyan befolyásolja a mezőgazdasági vízgazdálkodás, illetve a mezőgazdaság tevékenységeit.

Szerzők ezúton fejezik ki köszönetüket a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumnak a jegyzet készítéséhez nyújtott támogatásáért, Kolossváry Gábor főosztályvezetőnek a jegyzet lektorálásáért, valamint mindazoknak, akik a jegyzet anyagának összegyűjtésében, feldolgozásában és szerkesztésében segítséget nyújtottak.

Szerzők

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	...1
Szerzők előszava	...3
Tartalomjegyzék	...5
1. Bevezetés	...9
2. A Víz Keretirányelv általános bemutatása	..21
2.1 Vízvédelmi politika Magyarországon és az EU-ban	..21
2.1.1 Hogyan keletkezett a Víz Keretirányelv	..22
2.1.2 Célkitűzések	..22
2.1.3 Feladatok	..23
2.1.4 Jogharmonizáció	..24
2.1.5 Vízgazdálkodás és koordináció a vízgyűjtőkön	..24
2.1.6 Kombinált módszer	..25
2.1.7 Különösen veszélyes anyagok	..25
2.1.8 Ütemterv	..25
2.1.9 Jelentési kötelezettségek	..25
2.1.10 Kutatások	..26
2.1.11 Tájékoztatás és a társadalom bevonása	..26
2.1.12 A költségeket fedező vízárak	..26
2.1.13 Szakmai kérdések	..26
2.2 A Víz Keretirányelv célja és fontossága	..27
2.3 A Víz Keretirányelv által előírt feladatok végrehajtása	..27
2.3.1 A Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv	..27
2.4 Végrehajtási szintek	..28
2.4.1 A Víz Keretirányelv EU szintű végrehajtása	..28
2.4.2 A Víz Keretirányelv Duna-völgy szintű végrehajtása	..31
2.4.3 Nemzeti szintű végrehajtás	..31
3. Vízgyűjtő Kerületek kijelölése	..33
3.1 Útmutató a Vízgyűjtő Kerület kijelöléséhez	..33
3.2 Nemzetközi vízgyűjtők	..35
3.3 Hivatkozások és fogalmak	..40
4. Vízgyűjtő – gazdálkodási tervezési folyamat	..45
4.1 A tervezési folyamat támogatásához készített útmutató	..45
4.2 A vízgyűjtő tervezés alapelvei és a döntési folyamat igényei	..46
4.3 A hatékony tervezés szempontjai	..48
4.4 A VKI speciális igényei a tervezési folyamattal kapcsolatban	..51
4.5 A tervezési folyamat általános áttekintése és folyamat ábrája	..54

5. A társadalom bevonása	..69
5.1 Útmutató a társadalom bevonásához	..69
5.2 A társadalom bevonása a vízgyűjtő-gazdálkodás folyamatába	..72
5.3 Valamennyi érdekcsoport aktív részvétele a Keretirányelv szerinti tervezési eljárásban	..75
5.4 Az információkhoz és a háttérdokumentumokhoz való hozzáférés	..76
5.5 Jelentéskészítés és értékelés az aktív részvétel eredményeiről, a tájékoztatás érdekében tett intézkedésekről és a társadalom meghallgatásáról	..76
5.6 A tanulóorientált módszerek fejlesztése a társadalom bevonási eljárásban: a siker kulcsa	..77
5.7 Példák a társadalom bevonására vízgazdálkodási projektekben	..78
5.8 A VKI-nek a társadalom bevonására vonatkozó előírásai	..79
6. A Víz Keretirányelv és a Közös Mezőgazdaság Politika kapcsolata	..81
6.1 Az Európai Bizottság dokumentuma a VKI és a KAP kapcsolatáról	..81
6.2 Magyar vélemény az Európai Bizottság dokumentumáról	..125
7. Az EU információs rendszere a Víz Keretirányelv végrehajtásához	..131
7.1 Az EU WFD CIRCA rendszerének feladata	..131
7.2 A WFD CIRCA hozzáférési lehetőségei	..131
7.3 A WFD CIRCA könyvtárszerkezete	..131
7.3.1 Víz Keretirányelv könyvtár	..132
7.3.2 Víz Igazgatók könyvtár	..132
7.3.3 Szaktanácsadói Fórumok könyvtár	..132
7.3.4 Munkacsoportok könyvtár	..132
7.3.5 Kísérleti vízgyűjtők	..133
7.3.6 Nemzetközi vízgyűjtő egyezmények	..133
7.3.7 Egyéb dokumentumok	..133
7.4 A WFD CIRCA használatának nehézségei	..133
7.5 CIRCAINFO hírlevél	..133
8. A VKI és a vízgazdálkodás szakterületei	..135
8.1 A Víz Keretirányelv várható hatásai az árvízvédelemben	..135
8.2 Az EU Víz Keretirányelv várható hatásai az aszálystratégiára	..152
8.3 A VKI várható hatása a hajózásra, a mederkotrásra és a vízenergia termelésre	..178
9. A Víz Keretirányelv szerepe a nemzetközi vízgazdálkodásban	..183
9.1 Általános megállapítások	..183
9.2 A VKI-nek a nemzetközi vízgazdálkodásra közvetlenül hivatkozó előírásai	..184
9.3 A VKI vonatkozó részeinek általános elemzése	..188
9.4 EU kutatási keretprogramok nemzetközi vízgazdálkodással foglalkozó projektjei	..195
9.4.1 EU MANTRA-EAST projekt a nemzetközi vízgyűjtő kerületekről	..195
9.4.2 TRANSCAT projekt a nemzetközi vízgazdálkodásról	..196
9.4.3 HarmoniCop projekt a társadalom részvételéről a VKI végrehajtásában	..196
9.4.4 Az Ecosystems Ltd elemzése a Rajna, az Elba, a Duna és az Odera Egyezmény és a VKI kapcsolatáról	..197
10. Gyakran feltett kérdések a Keretirányelvről	..199
10.1 A Víz Keretirányelv végrehajtása	..199
10.2 A társadalom bevonása a Víz Keretirányelv végrehajtásába	..205
10.3 Mezőgazdaság és vidékfejlesztés	..205
10.4 Árvíz- és belvízvédelem és a Víz Keretirányelv kapcsolata	..206
10.5 Mesterséges, vagy jelentősen módosított víztestek	..207
10.6 Vízgyűjtő gazdálkodási tervezés	..208
10.7 Vizes élőhelyek és a Víz Keretirányelv	..208

11. A VKI végrehajtása Németországban	.211
11.1 A VKI előírásainak átvétele a nemzeti jogrendszerbe és az állapotfelmérések	.211
11.2 Települési szennyvizek	.213
11.3 Árvízvédelem és mezőgazdaság	.213
11.4 Kézikönyv a költség-hatékony intézkedés-kombinációk kiválasztására	.214
11.4.1 Az eszközök és intézkedések kiválasztása	.214
11.4.2 Az intézkedés-kombinációk kiválasztási módszertanának kidolgozása	.215
11.5 A társadalom bevonása	.215
12. Forrásmunkák	.217

Mellékletek

1. melléklet: Az EU Víz Keretirányelve
2. melléklet: Szószedet az EU Víz Keretirányelvéhez
3. melléklet: A Víz Keretirányelvben hivatkozott EU irányelvek listája az irányelvek rövid címére való hivatkozással
4. melléklet: A Víz Keretirányelvben hivatkozott EU irányelvek pontos címe
5. melléklet: A Víz Keretirányelvben szereplő határidők
6. melléklet: A VKI által hivatkozott EU irányelveknek részben vagy egészben megfelelő vagy azokhoz kapcsolódó magyar jogszabályok (a felsorolt EU irányelvekre hivatkozó jogszabályok)
7. melléklet: Az EU irányelveknek megfelelő magyar jogszabályokban előírt határidők
8. melléklet: 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól

1. BEVEZETÉS

Az Európai Közösség a múlt század hetvenes éveinek közepétől a vizeket védő jogszabályok sorozatát léptette hatályba, a vizek állapota azonban nem javult a kívánt mértékben, sőt egyes esetekben tovább romlott. Ezért a kilencvenes évek elején elkezdtek keresni, hogyan lehetne jó állapotba hozni az európai vizeket. A kilencvenes évek közepére megszületett az Európai Unió új Víz Politikája és ennek végrehajtásához - közel öt évig tartó viták során - kidolgozták és 2000. december 22-én hatályba léptették a **Víz Keretirányelvet** (a továbbiakban VKI vagy Keretirányelv).

Azt mondják, hogy a Víz Keretirányelv mérföldkövet jelent Európa vízgazdálkodásában, hiszen azt a világviszonylatban is egyedülálló célt tűzték ki, hogy 2015 végéig jó állapotba hoznak minden olyan felszíni és felszín alatti vizet, amely jó állapotba hozásához, illetve jó állapotának megőrzéséhez szükséges intézkedések szakmai szempontból megvalósíthatók, nem sértik súlyosan a közérdeket és nem elviselhetetlenül költségesek a társadalom számára.

Az Európai Uniónak új vízgazdálkodási politikája van és ennek érvényesítéséhez 2000. december 22-én hatályba lépett az EU Víz Keretirányelve, amelyet az EU hozzá kapcsolódó egyéb víz- és vízi-környezetgazdálkodással kapcsolatos irányelveivel együtt kötelező végrehajtanunk Magyarországon.

Minden víz jó állapotának elérése az Európai Unióban 2015-ig

A Keretirányelv célja a felszíni vizek és a felszín alatti vizek jó állapotba hozása legkésőbb 2015-ig és a jó állapot megőrzése. A jó állapot a felszíni vizek esetén a jó kémiai és jó ökológiai állapotot jelenti, a felszín alatti vizek esetén pedig a jó kémiai és jó mennyiségi állapotot. A felszíni vizek jó ökológiai állapotának alapfeltétele a jó mennyiségi állapot, ezért ezt a Keretirányelv nem említi külön. A Keretirányelv hatálya minden olyan emberi tevékenységre kiterjed, amely jelentős mértékben kedvezőtlenül befolyásolhatja a vizek állapotát és így akadályozhatja a vizek jó állapotának elérését illetve megőrzését.

Az EU és Magyarország szakemberei számára is sok újdonság

A Keretirányelv az EU szakemberei számára és a hazai szakemberek számára is sok újdonságot tartalmaz, amelyek közös értelmezése most folyik és a Keretirányelv számos előírásának a pontos végrehajtásához EU szintű nemzetközi együttműködéssel most dolgozzák ki a módszereket. Annak ellenére azonban, hogy a Keretirányelv egyes előírásainak pontos értelmezését és végrehajtásuk módját még nem ismerjük, az már biztos, hogy jelentős hatása lesz az európai és a hazai vízgazdálkodásra is és ezeket a várható hatásokat figyelembe kell venni a hazai és a nemzetközi víz- és vízi-környezetgazdálkodási stratégiák kialakításában, mert azokat jelentős mértékben befolyásolhatják.

A környezetvédelmi előírásokat tartották be a legkevésbé

Az Európai Unió szakértőinek elemzése szerint az Európai Közösség jogszabályai közül a tagállamok a környezetvédelemre vonatkozó előírásokat tartották be a legkevésbé. Ezért szigorú szankciók és bírságok alkalmazását határozták el. Annak ellenére, hogy a vízi-környezetvédelmi előírások bevezetésével is sok probléma volt az Európai Unióban, az egyértelműen megállapítható, hogy a víz- és környezetgazdálkodásra vonatkozó irányelvek hatására sok minden történt, bár a vizek állapotának romlása sok helyen nem szűnt meg, illetve nem lassult le a kívánt mértékben. A Keretirányelv bevezetésére - okulva a meglévő irányelvek végrehajtása során az elmúlt 25 évben szerzett tapasztalatokból - a jelek szerint az eddigi irányelveknél sokkal nagyobb súlyt helyez az Európai Unió Elnöksége és Bizottsága. Így feltételezhető, hogy a Keretirányelv előírásai a mezőgazdasági illetve területi vízgazdálkodási stratégiára is jelentős hatással lesznek.

„Utolsó Írásbeli Figyelmeztetés” azoknak a tagállamoknak, amelyek késnek a VKI átültetésével a nemzeti jogrendszerükbe

A Víz Igazgatók értekezlete 2003 novemberében azt javasolta az Európai Bizottságnak, hogy kezdjék meg a szankciók alkalmazását azokkal a tagállamokkal szemben, amelyek nem hajtják végre a VKI előírásait. Ez a folyamat elkezdődött. A Bizottság 2004. július 8-i tájékoztatója (IP/04/870 EN) szerint kilenc tagállam – Belgium, Finnország, Németország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Portugália, Egyesült Királyság és Svédország – megkapták az utolsó írásbeli figyelmeztetést (final written warnings), hogy mutassák be mindazokat a nemzeti jogelemeket, amelyekben a VKI-t beépítették a nemzeti jogrendszerükbe (ezt a feladatot 2003 decemberéig kellett volna elvégezniük).

A Bizottság ugyanakkor első figyelmeztetést küldött hét tagállamnak (Franciaország, Görögország, Írország, Olaszország, Portugália, Spanyolország és Egyesült Királyság), mert nem teljesítették a 15000 lakos-egyenértékűnél nagyobb települések szennyvízkezelésének megoldására vonatkozó, 2000 végéig elérendő célkitűzéseket. Az irányelvekben szereplő határidők betartására a VKI is felhívja a figyelmet, hiszen ezeknek a határidőknek a betartása biztosítja azt, hogy a vizek állapota ne csak 2015-re, hanem már jóval korábban jelentős mértékben javuljon.

A Bizottság döntését az EU környezeti biztosa, Margot Wallström többek között a következő szavakkal kommentálta: „A VKI a világ egyik legnagyobb szabású (legambiciózusabb) vízzel kapcsolatos jogszabálya. Javítani és védeni fogja a vizek állapotát, de csak akkor, ha korrekt módon végrehajtjuk”.

A VKI előírásainak végrehajtására már saját nemzeti jogszabályainkkal kötelezzük magunkat

A VKI előírásait 2004. május 1. után attól függetlenül végre kell hajtánunk, hogy eddig az időpontig megtörtént-e a VKI előírásainak beépítése a magyar jogrendbe (2003. december 22.-ig kellett volna ennek megtörténnie). Magyarországon a VKI előírásait tartalmazó legfontosabb jogszabályok a közelmúltban hatályba léptek. Ha a VKI-nek a nemzeti jogrendszerünkbe való átültetése az EU előírásainak megfelelően történt, akkor mostantól kezdve már a saját nemzeti jogszabályaink köteleznek bennünket a felszíni és felszín alatti vizeinknek a VKI előírásainak megfelelő jó állapotba helyezésére. Ennek egyik első nagyon fontos lépéseként 2004 végéig kell elvégezni a vizek első állapotértékelését és azoknak a víztesteknek a kijelölését (erősen módosított víztestek), amelyek esetén előfordulhat az, hogy 2015 végéig nem lehet majd elérni a VKI előírásai szerinti jó állapotba helyezésüket.

A meglévő és tervezett gátakra vonatkozó legfontosabb jogszabály a Víz Keretirányelv

A VKI minden olyan emberi tevékenységre vonatkozik, amely jelentősen befolyásolhatja a vizek állapotát. A WWF (Világ Természetvédelmi Alap) Gát Kezdeményezése (WWF 2004) szerint „a meglévő és tervezett gátakra vonatkozó legfontosabb jogszabály a Víz Keretirányelv”. *Forrás: WWF (2004): Dams in Europe: the Water Framework Directive and beyond, WWF's Dam Initiative; Gátak Európában: A Víz Keretirányelv és ami mögötte van, a WWF Gát Kezdeményezése, www.panda.org/dams*

Nehéz, bonyolult olvasmány

A VKI nehéz, bonyolult, terjedelmes olvasmány. Tanulmányozását nehezítik a belső kereszthivatkozások, továbbá a nagyszámú - többnyire csak az azonosító jelekre szorító - hivatkozás a kapcsolódó irányelvekre. Próbára teszi az olvasót az is, hogy egyes esetekben olyan előírásokat is tartalmaz, amelyek végrehajtásának a módszertanát még csak most dolgozzák ki.

A vízgazdálkodás teljes területére vonatkozóan tartalmaz előírásokat

A VKI a vízgazdálkodás illetve a vízi környezetgazdálkodás teljes területére vonatkozóan tartalmaz előírásokat. Ezek a tagállamok saját vízgazdálkodási szabályozásaival együtt biztosítják majd a fenntartható vízgazdálkodást. A Keretirányelvet 2003. december 22.-ig kellett beépíteni a tagállamok jogrendszerébe, ami azt jelentette, hogy a tagállamoknak a meglévő, vízgazdálkodásra vonatkozó jogszabályaik jelentős részét módosítaniuk kellett. Mindez nehezíti annak előrejelzését és megértését, hogy várhatóan milyen hatással lesz a VKI egy-egy vízgazdálkodási feladat, illetve probléma megoldására.

A vázolt nehézségeken az eddigi tapasztalatok alapján bizonyos mértékig úgy lehet segíteni, ha a Keretirányelvvel cikkről-cikkre, bekezdésről-bekezdésre alaposan elemezzük a megoldandó különböző vízgazdálkodási feladatok vagy problémák szempontjából.

A VKI cikkei sokszor csak a mellékletekre hivatkoznak, ami szintén nehezíti a megértést. A VKI szerkesztői azt mondják, hogy a mellékletek könnyebben lesznek megváltoztathatók a jövőben, mint a VKI cikkei (tehát a cikkek "erősebbek", mint a mellékletek). Ezért azokat az előírásokat, amelyek bizonytalanabbak és a jövőben a megváltoztatásukra lehet szükség, a mellékletekbe tették. Ez azonban sajnos sokszor nehezíti a VKI gondolatmenetének és előírásainak a megértését.

Fontos tudni azt is, hogy az, hogy egy előírás teljesítése vagy betartása mekkora munkát jelent és mennyibe kerül, nem attól függ, hogy milyen terjedelemmel foglalkozik az adott témával a VKI. Sok esetben egy-egy mondatban vagy rövid bekezdésben meghatározott feladat elvégzése nagyon komoly munkaráfördítást és költségigényt jelent. Így van ez a legtöbb vízgazdálkodási probléma esetében is, amelyekre csak néhány helyen hivatkozik a Keretirányelv, azonban a problémáknak a Keretirányelv előírásainak megfelelő megoldási módszereinek kiválasztásakor a Keretirányelv nagyon sok előírását figyelembe kell venni.

A VKI részletes elemzésekor azt a módszert alkalmazzuk, hogy a két részből álló keretek bal oldali részében szó szerint idézzük a Keretirányelvnek azokat a rendelkezéseit, amelyek alapján következtéseinket és megállapításainkat megfogalmaztuk, a jobb oldali részben pedig megjegyzéseket teszünk a hazai bevezetésre vonatkozóan, illetve elemezzük a VKI szövegét. Ahol a táblázat jobb oldala üresen maradt, ott nem tartottuk szükségesnek a magyarázatot, a bal oldali részen a Keretirányelvnek a témához kapcsolódó szöveg-részleteit a többi idézett szöveg-rész megértésének megkönnyítésére idézzük. A VKI terjedelmes dokumentum, ezért csak a mezőgazdasági illetve területi vízgazdálkodással közvetlenül vagy közvetve összefüggő, legfontosabb részeit idézzük.

A VKI részletes elemzésével sokan foglalkoznak ma Európában, s Magyarországon is megkezdődtek az ilyen irányú tevékenységek. Az Európai Bizottság szakértői és az EU Vízigazgatóinak Értekezlete is hangsúlyozta annak fontosságát, hogy a VKI szövegét Európa-szerte egyformán értelmezzék. Elemzésünkben sokféle forrást használtunk fel, azonban tekintettel arra, hogy a VKI egész Európa számára újdonságot jelent, sok esetben saját magunkra kellett hagyatkoznunk, mert az elemzéseknek még nincs nyilvánosságra hozott, értékelhető illetve alkalmazható eredménye. Tisztában vagyunk azzal, hogy következtetéseink és megállapításaink nem csálhatatlanok, egyes témakörök értelmezésén különböző szakértői körökben sokat vitatkoznak. Ennek ellenére úgy véljük, hogy a jegyzetben ismertett elemzések jó alapot adhatnak ahhoz, hogy a Keretirányelvnek a mezőgazdasági vízgazdálkodásra való várható hatásairól képet alkossunk.

A VKI fogalomrendszere

Sokan vitatják külföldön és Magyarországon is a VKI egyes fogalom-meghatározásait. Ezt a problémát a VKI – sok más jogszabályhoz hasonlóan – azzal oldja meg, hogy azt, mondja, hogy "ebben az irányelvben a fogalmakat a 2. cikkben megadott módon kell értelmezni". A VKI készítése során sokszor változtak a 2. cikkben definiált fogalmak és maguk a definíciók is. A jelenlegi meghatározások konszenzus eredményei, így nem biztos, hogy ezek az elképzelhető legjobb megoldások. Figyelembe kell azonban venni azt, hogy jogi célra nem mindig ugyanúgy kell vagy lehet definiálni egy fogalmat, mint szakmai célra. Elemzésünkben lehetőleg kerüljük a fogalom-értelmezési fejtegetéseket, csak olyan esetekben foglalkozunk a fogalom-meghatározások értelmezésével, ahol ennek az elemzés megállapításai szempontjából különös jelentősége van.

„Víztest” és „erősen módosított víztest”

Nagyon fontos fogalma a Keretirányelvnek a "víztest". A fogalom meghatározások között csak a "felszíni víztest" és a "felszín alatti víztest", illetve az "*erősen módosított víztest*" fogalom meghatározását találjuk. Utóbbi *rendkívül fontos, de bonyolult módon értelmezhető fogalom, amely értelmezésével és használatával az EU Vízigazgatók Értekezletének Közös Stratégiai Programja alapján létrehozott külön munkacsoport foglalkozott és készített útmutatót a víztestek azonosításához és a víztestek erősen módosítottá nyilvánításához.*

Előfordulhat az, hogy egy felszíni víztest az emberi tevékenységek következtében lényegesen megváltozott, mégsem lehet, illetve mégsem szabad a VKI szerinti értelmezésben és következményekkel erősen módosított víztestnek nyilvánítani. Ezzel a kérdéssel a későbbiekben még részletesebben foglalkozunk.

A VKI végrehajtása során a felszíni víztesteket és a felszín alatti víztesteket is ki kell jelölni. A "víztest" tulajdonképpen a vizek jó állapotba hozására irányuló tevékenységi programok meghatározásának és végrehajtásának legkisebb és legfontosabb egysége. A "víztest" jogi fogalom, aminek fizikai tartalma is van, hiszen több kis, hasonló tulajdonságú állóvíz (pl. holtág), vagy több víztartó, vagy azok egyes részei egy víztestként vehetők figyelembe a VKI előírásainak végrehajtásakor.

A "víztestek" kijelölésekor – akár felszíni, akár felszín alatti víztestekről van szó - *a legfontosabb vezérelni kell, hogy legyen, hogy a kiválasztott víztestek a leghatékonyabban, a legkisebb munka- és költségráfordítással tegyék lehetővé a vizek jó állapotba hozását és a jó állapot megőrzését. A Szigetközre vonatkozó víztestek kijelölésekor ezt a szempontot kell az egyik legfontosabb szempontnak tekinteni.*

Ha szükségtelenül sok víztestet jelölünk ki, ez ésszerűtlenül nagy monitoring igényt és tervezési munka igényt fog jelenteni, kevés víztest kijelölése esetén viszont nem, vagy csak rossz hatékonysággal lehet majd elvégezni a szükséges megfigyeléseket és megtervezni a jó vízállapotok eléréséhez szükséges intézkedési programokat.

„Vízgyűjtő kerület”

A „vízgyűjtő kerület” fogalom meghatározásából nagyon fontos az a tény, hogy *a vízgyűjtő kerület a forrásvidéktől a tengerig jelenti a folyók vízgyűjtőjét. A vízgyűjtő kerületet a vízgyűjtő gazdálkodás legfontosabb területi egységének tekinti a VKI.* Határait általában a vizek összegyülekezésének folyamata szabja meg, azonban meghatározásában adminisztratív, igazgatási szempontok is szerepet játszanak, hiszen a VKI megengedi azt, hogy tengerbe ömlő kis vízgyűjtőjű vízfolyások esetén, amikor igazgatási szempontból kedvezőtlen lenne a sok kis vízgyűjtő külön kezelése, több kis vízgyűjtő összevonásával, vagy egy kis vízgyűjtőnek egy nagyobb vízgyűjtőhöz csatolásával hozzanak létre egy vízgyűjtő kerületet. Ciprusnak a görög részén több mint 20 kisvízfolyás ömlik a tengerbe, de az egész szigetet tekintik vízgyűjtő kerületnek. Így *a vízgyűjtő kerület szorosan kötődik ugyan a vizek összegyülekezési folyamatához, de a víztestekhez hasonlóan tulajdonképpen jogi fogalommá válik. A „víztest” és a „vízgyűjtő kerület” kijelölésében is alapvető fontossága van a vizek összegyülekezési folyamatának, azonban a vizek jó állapotba helyezésének menedzselhetősége is fontos szerepet játszik.*

Részt kell vennünk a Duna Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervének készítésében

Magyarország számára a Duna teljes vízgyűjtője jelenti a vízgyűjtő kerületet és így a vízgazdálkodás és a vízgyűjtő gazdálkodási tervezés legfontosabb területi egységét. A Duna vízgyűjtőn osztozó EU tagállamokkal együtt *részt kell vennünk a Duna Vízgyűjtő Gazdálkodási Tervének elkészítésében,* amelyhez az országainknak a Duna vízgyűjtőjére eső részéről a Keretirányelvben előírt adatokat kell szolgáltatnunk és részt kell vennünk a Duna vízgyűjtő szintű tervezésben. A Duna vízgyűjtő szintjén azonban csak azokkal a problémákkal kell majd foglalkozni, amelyek ilyen magas szintű koordinációt igényelnek. A Duna vízgyűjtő-gazdálkodási tervének készítéséhez a Nemzetközi Duna Védelme Bizottság (ICPDR – International Commission for the Protection of the Danube) keretében részletes munkatervet és módszertant dolgoztak ki és jelenleg ennek folyik a végrehajtása.

Országunk számára az a kedvező megoldás, ha a Duna nagyobb mellékfolyóira (Tisza, Dráva) illetve nagyobb, közvetlenül a Dunához tartozó részvízgyűjtőire is készülnek nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási tervek. Ezt a Keretirányelv nem teszi kötelezővé, de utal arra, hogy célszerű lehet ilyen terveket is készíteni. Közvetlenül a Dunához tartozó részvízgyűjtő az országunk jelentős részét magába foglaló Közép-Pannon Duna Részvízgyűjtő, amelyet a Duna Szennyezés Csökkentési Programjának keretében a Duna vízgyűjtő országai közösen jelöltek ki. Magyarország területére esik a Duna nagyobb részvízgyűjtői közül a Tisza és a Dráva vízgyűjtőjének jelentős része is.

„Hatáskörrel rendelkező hatóság”

Bonyolult és fontos fogalom a „hatáskörrel rendelkező hatóság”. A hatáskörrel rendelkező hatóság (illetve hatóságok) az operatív végrehajtója (i) a Keretirányelv előírásainak.

A Duna vízgyűjtőjén osztozó EU tagállamoknak – közöttük Magyarországnak - kötelező bevezetniük a Keretirányelvet. A VKI előírásainak megfelelően a Duna vízgyűjtőjét "nemzetközi vízgyűjtő kerületté" kell nyilvánítani. Ez azt jelenti, hogy a Duna vízgyűjtőjén, illetve legalábbis a vízgyűjtőn osztozó EU tagállamoknak és tagjelölt országoknak a vízgyűjtő területre eső terület részén kötelező végrehajtani a VKI minden előírását. Nehéz annak a meghatározása, hogy milyen intézményi keretek között végezhető el ez a feladat és hogy melyek a hatáskörrel rendelkező hatóságok.

A vizek jó állapota

A VKI legfontosabb célkitűzése a felszíni és a felszín alatti vizek jó állapotba hozása és a jó állapot megtartása. Ehhez kulsckérdés a jó állapot pontos definiálása. *A VKI egyik legfontosabb melléklete, az V. melléklet, amely 34 oldal terjedelmű (Európai Közösségek Hivatalos Lapja, 2000.12.22. 33-67.). A melléklet útmutatót ad ahhoz, hogyan kell meghatározni azt, hogy a felszíni és a felszín alatti víztestek milyen állapotban vannak és hogy ehhez milyen monitoring szükséges. A melléklet előírja, hogyan kell megállapítani azt, hogy a felszíni víztestek kiváló, jó vagy mérsékelt (gyenge vagy rossz) ökológiai állapotban vannak. Ez nagyon nehéz feladat. A VKI végrehajtásának Közös Végrehajtási Stratégiája keretében több munkacsoport több mint egy éves munkájára volt szükség a végrehajtási irányelvek első tervezetének kidolgozásához és ezeket még nemzeti szinten is értelmezni kell ahhoz, hogy a feladat a mindennapi gyakorlatban elvégezhető legyen. A feladat nehézsége, költségessége és munkaigényessége miatt csak 2006 végéig kell a vizek állapotának megfigyeléséhez szükséges új monitoring rendszert és a VKI végrehajtásához szükséges új értékelési rendszert bevezetni.*

A VKI V. melléklete bemutatja azt is, hogyan kell megállapítani az erősen módosított vagy mesterseges víztestek maximális, jó és mérsékelt ökológiai potenciálját. *Nagyon fontos a jó ökológiai állapot és a jó ökológiai potenciál fogalmának megkülönböztetése.*

A Keretirányelvnek a felszíni víz jó ökológiai állapotának és a felszín alatti víz jó állapotának meghatározására vonatkozó előírásai kulcsfontosságúak. Döntő fontosságú az, hogy a felszíni víztestek jó állapotát és a felszín alatti víztestek jó állapotát a VKI előírásai szerint határozzuk meg.

„Rendelkezésre álló felszín alatti vízkészlet”

A “rendelkezésre álló felszín alatti vízkészlet” a felszín alatti víztest utánpótlódásának hosszú időszakra megállapított éves átlagos mértékét jelenti, csökkentve a vele kapcsolatban levő felszíni vizek ökológiai állapotára vonatkozó célkitűzések eléréséhez szükséges hosszú időszakra megállapított éves átlagos vízhozammal, hogy elkerülhető legyen az ilyen vizek ökológiai állapotának bármilyen jelentős romlása, továbbá csökkentve azzal a vízmennyiséggel, amellyel elkerülhető a felszín alatti vizektől függő szárazföldi ökoszisztémák bármely jelentős károsodása.

EU szinten, a Duna vízgyűjtő szintjén és nemzeti szinten kidolgozott útmutatók a VKI végrehajtásához

A VKI végrehajtásához EU szinten, a Duna vízgyűjtő szintjén és nemzeti szinten is számos útmutatót, segédletet és egyéb dokumentumot dolgoztak ki, és jelenleg is több készítése van folyamatban. Ezekben nagyon sok hasznos információt lehet találni a VKI végrehajtásához.

Az EU szinten készített dokumentumok az Európai Bizottságnak a VKI végrehajtásának elősegítésére létrehozott VKI CIRCA WEB oldalain található, jelentős részük szabadon letölthető, más részüket csak az erre feljogosított szakértők és államigazgatási képviselők érhetik el. Jelenleg a VKI CIRCA honlapon található dokumentumok nagy mennyiségét a következő néhány adattal jellemezhetjük:

- könyvtárak és alkönyvtárak teljes száma: 803
- összes letölthető dokumentum száma: 2991
- szabadon letölthető dokumentumok száma: 208 (56 könyvtárban és alkönyvtárban)
- dokumentumok tárolására felhasznált teljes tároló terület nagysága: 1,85 GB

Az előbbieket is azt mutatják, hogy ma már nem elég a VKI szövegét olvasni ahhoz, hogy megértsük az új európai víz- és környezet politikát, illetve a VKI által biztosított új lehetőségeket a vízgazdálkodásban, valamint a nemzetközi vízgyűjtő-gazdálkodásban és a VKI végrehajtásának módját.

Jelenleg már a legtöbb EU tagállamnak jól kifejlesztett honlapja van a VKI végrehajtásának támogatásához és ezeken is nagymennyiségű fontos információ található, sokszor angol nyelven. Van EU tagállam, amelynek a VKI honlapján már 2004 eleje óta társadalmi vitára bocsátották a 2004 végéig elkészítendő jelentéseket a vízgyűjtők jellemzéséről, a víztestek állapotának – beleértve a legfontosabbnak, az ökológiai állapotnak – az első értékeléséről, a kockázatos víztesteknek, illetve azoknak a víztesteknek az első azonosításáról, amelyeket valószínűleg erősen módosítottá kell nyilvánítani, a gazdasági elemzésekről stb.

A VKI végrehajtásához EU szinten készített útmutatók

A VKI végrehajtásához az EU tagállamok Közös Végrehajtási stratégiát fogalmaztak meg (Common Implementation Strategy), amely keretében munkacsoportok útmutatókat dolgoztak ki a VKI különböző előírásainak végrehajtásához. A munkacsoportok tagjai a tagállamok, a tagjelölt országok (köztük Magyarország) és egyes nem-kormányzati szervezetek képviselői voltak. A munkát az EU Víz Igazgatók Értekezletének irányításával a Stratégiai Koordinációs Csoport szervezte. Az *1.1. keret* bemutatja a Közös Végrehajtási Stratégia első ütemében, az *1.2. keret* pedig a második ütemében működő munkacsoportok listáját. Az *1.3. keret* azoknak az útmutatóknak a listáját tartalmazza, amelyeket a Víz Igazgatók Értekezlete már jóváhagyott, és amelyek az EU VKI CIRCA-INFO rendszerének a nyilvánosság számára elérhető WEB oldalairól szabadon letölthetők:

<http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/wfd/library>

1.1. keret

Az EU Víz Keretirányelv Közös Végrehajtási Stratégiájának első ütemében kidolgozott útmutatókat készítő Munkacsoportok
2001-2002

2.1	IMPRESS - Terhelések és hatásaik elemzése
2.2	HMWB - Erősen módosított víztestek
2.3	REFCOND - Szárazföldi felszíni vizek referencia feltételei
2.4	COAST - Átmeneti és parti vizek
2.5	INTERCALIBRATION - Interkalibráció
2.6	WATECO - Gazdasági elemzés
2.7	MONITORING - Monitoring
2.8	GW - Felszín alatti vizek értékelése és osztályozása
2.9	BPRBP - A vízgyűjtő gazdálkodás legjobb módszerei A vízgyűjtő kerületek kijelölése Tervezési folyamat Társadalom bevonása
3.1	GIS - Közös GIS kifejlesztése
4.1	PRB - Módszerek kísérleti vízgyűjtőkön való tesztelése

A VKI végrehajtásához kidolgozott útmutatókat "élő dokumentumoknak" tekintik, amelyeket az Európai Unió belüli és kívüli országok tapasztalatai alapján folyamatosan fejleszteni szükséges. Az útmutatókat a Víz Igazgatók Értekezlete fogadja el és ezután teszik elérhetővé a nyilvánosság számára. Az útmutatókat ezután kísérleti vízgyűjtőkön tesztelik és annak tapasztalatai alapján értékelni fogják, és szükség esetén átdolgozzák.

Az útmutatóknak az a célja, hogy segítsék a VKI végrehajtásáért felelős hatóságok tevékenységét. Az útmutatók a VKI követelményeinek kielégítéséhez szükséges feladatokra helyezik a hangsúlyt, az a célkitűzés, hogy a VKI nemzeti szinten történő végrehajtásának menedzsment eszközei legyenek.

Az útmutatók elsősorban azoknak a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak készülnek, amelyek a vízgyűjtők (részvízgyűjtők) szintjén foglalkoznak a VKI végrehajtásával, de információt tartalmaznak más tervezési szintekre (nemzeti és nemzetközi szint) vonatkozóan is.

Az útmutatók segítheti kívánják a kormányokat az erőforrások és feladatok elosztásában a végrehajtással foglalkozó hatóságok között. Ezen kívül fontosak lehetnek a különböző érdekeltek és nem kormányzati szervezetek számára is a tervezési folyamat jobb megértésének elősegítése szempontjából.

1.2. keret

Az EU Víz Keretirányelv Közös Végrehajtási Stratégiájának második ütemében működő munkacsoportok 2003-2005

- 2A Ökológiai állapot (Ecological Status)
- 2B Integrált vízgyűjtő gazdálkodás (Integrated River Basin Management)
- 2C Felszín Alatti Vizek (Groundwater)
- 2D Jelentések (Reporting)

Az *1.3. keret* azoknak az útmutatóknak és egyéb dokumentumoknak a listáját tartalmazza, amelyek most készülnek

1.3. keret

Az EU VKI CIRCA INFO rendszerének nyilvános WEB oldalán publikált útmutatók

2004. április

(az Útmutató rövid magyar címe, majd zárójelben a teljes angol cím)

WEB cím:

1. Gazdasági elemzések (Economics and the environment - The implementation challenge of the Water Framework Directive)
2. Víztestek kijelölése (Identification of Water Bodies)
3. Terhelések és hatásaik elemzése (Analysis of Pressures and Impacts)
4. Erősen módosított és mesterséges víztestek (Identification and Designation of Heavily Modified and Artificial Water Bodies)
5. Átmeneti és parti vizek (Transitional and Coastal Waters – Typology, Reference Conditions and Classification Systems)
6. Interkalibráció (Towards a guidance on establishment of the intercalibration network and the process on the intercalibration exercise)
7. Monitoring (Monitoring under the Water Framework Directive)
8. A társadalom bevonása (Public Participation in relation to the Water Framework Directive)
9. GIS – (Implementing the Geographical Information System Elements (GIS) of the Water Framework Directive)
10. Referencia feltételek (River and lakes – Typology, reference conditions and classification systems)
11. Tervezési folyamat (Planning process)

1.4. keret

További készülő útmutatók, jelentések, dokumentumok

2004. április

Classification of ecology

Overall Approach to the Classification of Ecological Status and Ecological Potential - This final version was agreed on the meeting of the Water Directors on 24/25 November 2003 in Rome.
27 November 2003

Seminar series - WWF szemináriumsorozat

Elements of Good Practice in Integrated River Basin Management
A Practical Resource for implementing the EU Water Framework Directive
Key issues, lessons learned and 'good practice' examples from the WWF/EC 'Water Seminar Series'
2000/2001
October 2001

state: public

Role of Wetlands in the WFD

Horizontal Guidance Document on the Role of Wetlands in the Water Framework Directive
17 December 2003

Technical report n° 1

The EU Water Framework Directive: statistical aspects of the identification of groundwater pollution trends, and aggregation of monitoring results

korábban következőként szerepelt: Statistical groundwater

Statistical aspects of the identification of groundwater pollution trends, and aggregation of monitoring results (WFD-GW) - Project info

A VKI végrehajtásához a Duna vízgyűjtő szintjén készített dokumentumok

Az ICPDR Vízgyűjtő Gazdálkodási Szakértő Csoportjának koordinálásával már a VKI hatálybalépése előtt megkezdődött a Duna vízgyűjtő-gazdálkodási tervének előkészítése. A munka indításának két első legfontosabb eredménye a Stratégiai Dokumentum és a Munkaprogram volt (*1.5. keret*).

1.5. keret

Stratégiai Dokumentum a Duna Vízgyűjtő Kerület Vízgyűjtő Gazdálkodási Tervének kidolgozásához, Duna Védelmére Szolgáló Nemzetközi Bizottság, 2002. ÁPRILIS 17.

(Strategic Paper for the Development of a Danube River Basin District Management Plan, International Commission for the Protection of the Danube River, Draft-5, DOC-101, 17-Apr.-2002)

Munkaprogram a Duna Vízgyűjtő Gazdálkodási Tervének készítéséhez a 2001-2004 időszakban, 2001. november

(Work Plan for Producing. the Danube River Basin Management Plan, 2001-2004, ICPDR, November 2001.)

Ezeket azóta folyamatosan továbbfejlesztették és a feladat végrehajtásához több segédokumentum készült. Nagy lendületet adott a munkának a GEF több éves, nagy Duna projektjének beindítása, amelynek az egyik fő célja a VKI végrehajtásának támogatása a Duna vízgyűjtőjén.

A VKI végrehajtásához szükséges feladatokat a Duna vízgyűjtő szintű munkaprogram és esetenként a megoldások módszerére vonatkozó megállapodások figyelembe vételével kell végeznünk. A Duna vízgyűjtő szintű vízgyűjtő gazdálkodással foglalkozó szakértőcsoport elnöke az Európai Bizottság képviselője. Ez jó lehetőséget ad az ICPDR, illetve a szakértő csoport keretében történő egyeztetésre a szomszédos országokkal.

A kísérleti vízgyűjtőkön végzett esettanulmányok tapasztalatai

Forrás:

Pilot River Basin Outcome Report, Testing of Article 5 Related Guidance Documents, WFD CIRCA, 2004

2004. júliusában elkészült az összefoglaló jelentés a VKI 5. cikkének végrehajtásához kapcsolódó, az EU Közös Végrehajtási Stratégiájának keretében kidolgozott kézikönyvek kísérleti vízgyűjtőkön történt teszteléséről. A jelentés legfontosabb megállapításainak felhasználásával került sor a kísérleti vízgyűjtők tapasztalatainak e jelentés szempontjai szerinti értékelésére.

A kézikönyvekről általánosságban megállapították, hogy hasznos segítséget jelentenek az 5. cikk feladatainak megvalósításához. A kézikönyvek részletességét megfelelőnek tartották, a kevésbé részletes útmutatók túl kevés iránymutatást adtak volna, a részletesebb útmutatók túlságosan megkötötték

volna a használóik kezét. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy egyes témakörökben nem szükséges az egyes speciális témakörök nemzeti szintű kidolgozása is.

Az 5. cikk végrehajtásához további kézikönyvek kidolgozására már nincsen szükség, az összefoglaló jelentésben felvetették, hogy a még hiányzó útmutatásokat inkább az emberek által jobban előnyben részesített, rövid, célirányos jelentések formájában kellene közreadni, sőt, az ajánlások között felmerült az is, hogy a további munkához a meglévő kézikönyveket is át kellene dolgozni ilyen formába.

A tesztelés pozitív tapasztalataként értékelhető, hogy a rendelkezésre álló kevés idő ellenére jól előjöttek azok a hiányosságok és problémák, amiket a továbbiakban az 5. cikk feladatainak megfelelő végrehajtásához pótolni kell.

Általánosságban a legnagyobb problémát a hiányos adatok jelentették, amelyek miatt az 5. cikk szerint elvégzett elemzések csak időlegesen tekinthetők, ami a nemzetközi vízgyűjtőkre a nehezen összehasonlítható adatok és a koordinációs nehézségek miatt fokozottan érvényes.

A nemzetközi vízgyűjtőkön a legnagyobb technikai problémákat az alábbiak jelentették:

- nyelvi nehézségek,
- a referencia feltételek, a monitoring hálózatok különbözőségei és a nehezen összehasonlítható adatok,
- a határidők betartása és a nemzetközi koordináció.

Az összefoglaló jelentés ajánlásai szerint az 5. cikk ideiglenesnek tekinthető elemzéseit 2005 után is folytatni kell, mégpedig iteratív módon, a monitoring programok és az intézkedési programok kidolgozásával párhuzamosan.

A társadalom bevonásával kapcsolatban több kísérleti vízgyűjtőről is nehézségeket jeleztek. Elsősorban a VKI végrehajtásának korai fázisában, az 5. cikkben előírt feladatok végrehajtása során történő társadalom bevonás jelentett nehézségeket és okozott bizonytalanságokat, mivel ebben a fázisban még a szakértők sem tudtak sok esetben jól megalapozott válaszokat adni a felvetett kérdésekre. A tapasztalatok szerint elkerülhetetlennek látszik szakmai kérdésekben politikai döntések meghozatala is. Végül nehézségeket okozott még nemzetközi szinten az érintett és bevonandó szereplők meghatározása is.

A VKI érvényessége a vizek állapotromlásának megelőzésében

Forrás:

Hatton, C. – E.R.Gelabert – F.Travares (2003): „Prevention of water deterioration” duties European Community Water Framework Directive (2000/60/EC), Position Paper, WWF, June 2003

A környezeti mozgalmak a VKI életbelépése óta foglalkoznak azzal, hogy mióta kell/lehet a VKI előírásait érvényesíteni a vizek állapotromlásának megakadályozására. Részletesen elemzik a VKI előírásait ebből a szempontból Hatton és társai (2003) és alátámasztják azt a megállapításukat, hogy a VKI előírásait ebben a tekintetben 2000. december 22. óta minden a vizek állapotát jelentősen befolyásoló tevékenységre alkalmazni kell.

Az Európai Környezeti Iroda (European Environmental Bureau - EEB), amely 140 európai állampolgári környezeti szervezet szövetsége, úgy látta, hogy nagy a veszélye annak, hogy a könnyítési lehetőségekkel gyakran kívánnak majd élni a tagállamok és így a Keretirányelv nem fogja teljesíteni a vizek állapotának javulásával és megőrzésével kapcsolatos várakozásokat. Ezért egy állásfoglalást juttattak el az Európai Bizottsághoz, amelyben tíz javaslatot tettek a Keretirányelv hatásosságának megőrzése érdekében.

Az egyik javaslatban az EEB felhívta a figyelmet arra, hogy a Keretirányelvnek azokat az előírásait, amelyek alkalmazásának megvannak a feltételei, már jelenleg is alkalmazni kell, annak ellenére, hogy csak 2003. december 31.-ig kell beépíteni a Keretirányelv előírásait a tagállamok jogrendjébe. Ezzel a kérdéssel az Európai Parlament is foglalkozott az Európai Bizottság és az Európai Parlament 2001. március 15-én tartott plenáris ülésén és az ülésen állást foglaltak arról, hogy

- a vizek állapota romlásának megelőzése elvet 2000. december 22. óta alkalmazni kell és
- ez a határidő nem halasztható 2003-ra, 2004-re vagy akár 2012-re!

Az átmeneti időszakban, amíg a tagállamok a Keretirányelvet a nemzeti jogrendszerükbe beépítik:

- a vizek állapotát befolyásoló új beavatkozások és vízkivételek meg kell, hogy feleljenek a Keretirányelv 4. cikke 7. bekezdésének (a 4. cikk a környezeti célkitűzésekkel foglalkozik).

A 4.cikk (7) szerint be kell mutatniuk a tagállamoknak, hogy

- minden intézkedést megtettek az esetleges kedvezőtlen hatások csökkentésére,
- a fejlesztések jelentős közérdeket szolgálnak, és
- nincs más környezeti szempontból kedvezőbb technikai vagy gazdasági megoldás.

Nyilvánvaló, hogy az előbbi megállapítások érvényesek abban az esetben is, ha a tagállamok már átültették a VKI-t a saját jogrendszerükbe. Ez viszont azt jelenti, hogy már jelenleg is minden tevékenységről igazolni kell azt, hogy megfelel a VKI előírásainak.

A VKI végrehajtásának helyzete 2004. júniusban

A 15 korábbi EU tagállam közül 7, a 10 most csatlakozó tagállam közül 8 terjesztette be eddig a Bizottsághoz a VKI rendelkezéseit átültető jogszabályait. További 5 tagállam az átültetést megvalósító jogszabályainak egy részét terjesztette be.

A Víz Igazgatók a június végén tartott ülésükön megvitatták az alapjait a Közös Végrehajtási Stratégia 2005/2006. évi munkaprogramjának, amelyet a Víz Igazgatók 2004. decemberi ülésén fognak elfogadni.

A 25 tagállam közül csak egy olyan volt, amely nem javasolt egyetlen referencia helyet sem az interkalibrációhoz. 2004 májusában az interkalibrációhoz javasolt helyek listája a 24 tagállam által javasolt 1500 helyet tartalmazott.

Az interkalibrációhoz útmutatót fognak készíteni, amelyet a Víz Igazgatók 2004. decemberi ülésén fognak előterjeszteni. Az útmutató jelenlegi kéziratának a kulcs-elemei a nemzeti osztályozási rendszerek összehasonlításához kidolgozott három különböző javaslat. Tizenöt Földrajzi Intekalibrációs Csoportot alakítottak az ökológiai régiók és az ökotípusok hasonlósága alapján. Ezek tevékenységét az interkalibrációval foglalkozó munkacsoport fogja harmonizálni.

2004. második felében megkezdik egy útmutató kidolgozását az eutrofizáció értékeléséhez.

Kockázat elemzési útmutató készül. Megvitatták az útmutató 4.0 verzió számú végső kéziratát. Különös súlyt helyeztek az elemzés figyelembevételének módjára a 2005-2009 időszakban.

Megvitattak egy vitaanyagot a környezeti célkitűzésekről. A vitaanyagból a kockázat-elemzéshez hasonló útmutatót kívánnak készíteni. Az útmutatót 2005 elején egy szélesebb körű munkautúléson kívánják megtárgyalni.

Franciaország három tájékoztatót terjesztett elő a gazdasági kérdésekről (alapforgatókönyv, vízgyűjtő jellemzés és vízárzás). A víz igazgatók úgy döntöttek, hogy szét kell osztani a tájékoztatókat, mert jól segíthetik a VKI végrehajtásának folyamatát.

Az Integrált Vízgyűjtő Gazdálkodási Munkacsoport 2004 végéig munkautúlést szervez a költség-hatékonyság elemzésről és más magas prioritású témakörökről.

Javaslatot dolgoztak ki a jelentéstétel elektronikus rendszerére és ezt a kidolgozó munkacsoport már a 2004. június 22.-ig beterjesztendő jelentések esetén is alkalmaztatni szeretne volna, de a Víz Igazgatók értekezletének az volt a véleménye, hogy a legtöbb tagállam már hagyományos formában elkészítette a jelentését és így az elektronikus forma alkalmazása plusz-munkát jelent számukra, ami nem kívánatos.

Az Egyesült Királyság által előterjesztett jelentés a VKI és a mezőgazdaság közötti kapcsolat további vizsgálatát javasolta. Három lépésből álló közelítést javasoltak:

1. A tagállamok vizsgálják felül a saját meglévő eszközeiket a VKI végrehajtásához a mezőgazdaságban
2. Végezzenek több vizsgálatot a VKI és a mezőgazdaság kapcsolatáról
3. Még jobban hangolják össze a Közös Agrárpolitika reformját a VKI-vel rövid távon (Vidékfejlesztési Szabályozás 2007-ben) és hosszú távon is.

A Víz Igazgatók javasolták, hogy egy Stratégiai Irányító Csoportot alakítsanak minél előbb a Környezeti Főigazgatóság és a Mezőgazdasági Főigazgatóság képviselőinek bevonásával és a csoport készítsen jelentést a Víz Igazgatók következő, amszterdami ülésére.

Több ország jelezte, hogy részt kíván venni a csoport munkájában. Hollandia beiktatja ezt a témát a Vidéki Igazgatók (Rural Directors) novemberi ülésének napirendjébe és hivatalosan eljuttatja a Víz Igazgatók véleményét a Vidékfejlesztési Igazgatókhoz.

A Bizottság bemutatta a jelenlegi INTERREG lényegét a Regionális Alapokon belül és tájékoztatást adott a 2007-2013 időszakban alkalmazandó hasonló alapok lehetőségeiről folyó vitákról. A jövőben az INTERREG a területi és a nemzetek közötti kooperáció egyik legfontosabb prioritása lesz, növelve a támogatások körét és összegét. Rámutattak, hogy a környezeti hivataloknak fontos szerepük kell, hogy legyen az ilyen programokban.

Öt kísérleti vízgyűjtő tesztelési eredményeit mutatták be (Shannon, Scheldt, Odense, Jucar, Tevere). A Víz Igazgatók értekezlete az eredmények széles körben való terjesztését határozta el.

A Bizottság Közleményt fog kiadni „Árvíz Kockázat Menedzsment: Megelőzés, Védelem, Mérséklés” címen, amelyben EU akcióprogramot fog javasolni, megosztva a felelősséget a Bizottság és a tagállamok között egy Közös Árvízvédelmi Akcióprogram keretében

2004 szeptemberében fogják szétosztani a Víz Igazgatóknak a Közös Kutató Központ által készített, az Éghajlatváltozás és az Európai Víz Dimenzió című jelentést.

Franciaország a Bizottsággal (Kutatási Főigazgatóság, ARID kutatási tématerület és a Közös Kutató Központ) közösen 2004. októberében három fő témakörben rendez munkaulést:

- aszály definíciói,
- krízis menedzsment,
- hosszútávú menedzsment és a vízhiány csökkentése.

Az EU eutrofizációval kapcsolatos, vízre vonatkozó jogszabályainak érvényesítésében, a jogviták eldöntésében zavart okoz, hogy az eutrofizációval kapcsolatos fogalmak meghatározása hiányos és az eutrofizációt jellemző kritériumok nem számszerűsíthetők elég egyértelműen. Jobban kell ismerni és számszerűsíteni kell tudni az eutrofizáció és az eutrofizációt okozó tényezők közötti összefüggést ahhoz, hogy mennyiségi előrejelző modelleket lehessen kidolgozni a vizekbe jutó nutrienst mennyiség csökkentéséhez és a legköltséghatékonyabb megoldások kiválasztásához.

A javasolt tevékenység célja az eutrofizáció értékelési módszereinek és kritériumainak harmonizációja. A tevékenység végeredménye valamilyen segédlet kell, hogy legyen a VKI és az egyéb EU jogszabályok érvényesítéséhez az eutrofizáció vonatkozásában.

2. A VÍZ KERETIRÁNYELV ÁLTALÁNOS BEMUTATÁSA

A Víz Keretirányelv megismeréséhez feltétlenül hozzátartozik az irányelv szövegének tanulmányozása. Ezért az *1. melléklet* a VKI eredeti szövegét és tükörfordításban a magyar nyelvű szöveget is tartalmazza. A *2. mellékletben* a VKI-ben előforduló legfontosabb fogalmak találhatók angol, német és magyar nyelven. A magyar nyelvű változatokhoz néhány megjegyzést is tettünk.

A VKI keretirányelv, ami abban is megnyilvánul, hogy az EU minden víz- és környezetgazdálkodásra vonatkozó jogszabályára hivatkozik, a hivatkozott jogszabályok viszont további egyéb jogszabályokra is hivatkoznak. Az EU vízjogának, illetve vízi-környezeti jogának megértéséhez szükség lehet arra, hogy minden közvetlenül és közvetve hivatkozott jogszabályt megismerjünk. A *3. melléklet* a hivatkozások helye szerint és különböző csoportosításban mutatja be a hivatkozott jogszabályok rendszerét. A *3. mellékletben* a hivatkozott EU irányelvek rövid, népszerű elnevezését ismertettük. A *4. melléklet* a hivatkozott irányelvek pontos, hosszú elnevezését tartalmazza.

A Víz Keretirányelv szerint a vizek jó állapotba hozásának végső határideje 2015. vége. A hivatkozott irányelvek azonban nagyon sok olyan – kötelezően elvégzendő – feladatot tartalmaznak, amelyeket jóval korábbi időpontig kell teljesíteni. Az *5. melléklet* a hivatkozott irányelvekben előírt feladatokat és elvégzésük véghatáridejét tartalmazza.

Az EU jogszabályait a csatlakozás időpontjáig be kellett építenünk a magyar jogrendszerbe. Ezt a feladatot majdnem teljes mértékben végrehajtottuk. A *6. melléklet* tartalmazza azokat a magyar jogszabályokat, amelyekbe az EU irányelvek előírásait átültettük. A *melléklet* azt is bemutatja, hogy az egyes hazai jogszabályok melyik EU irányelvek előírásait tartalmazzák. Látható a mellékletből, hogy a magyar sajátosságoknak megfelelően egyes magyar jogszabályokba több EU irányelv előírásait építették be, illetve vannak olyan EU irányelvek, amelyek előírásait több magyar jogszabályba ültették át.

A *7. melléklet* az EU irányelveknek megfelelő hazai jogszabályokban előírt feladatokat és teljesítésük határidejét tartalmazza. Ezek a határidők nem minden esetben egyeznek meg az EU irányelvekben előírt határidőket, mert Magyarország lehetőséget kapott arra, hogy egyes feladatokat későbbi határidőig végezzen el (ezt nevezik derogációnak).

Az EU Víz Keretirányelv előírásainak legfontosabb részét a „Vízgyűjtő gazdálkodás egyes szabályai” 221/2004. (VII.21.) Kormányrendeletbe építették be. A *8. melléklet* ezt a rendeletet tartalmazza a rendelet értelmezését segítő magyarázó szövegekkel.

2.1 VÍZVÉDELMI POLITIKA MAGYARORSZÁGON ÉS AZ EU-BAN

Az EU Víz Keretirányelve 2000. december 22-én lépett életbe. A hivatalos lapban való közzététel napja egy olyan egységes vízvédelmi politika életbe lépését jelentette, amely állam- és országhatárokon túlnyúlva a vízgyűjtőkön való koordinált vízgazdálkodás megvalósulását segíti elő. A Víz Keretirányelv hozzájárul - az egyre növekvő Közösségen belül - a vízvédelem harmonizálásához és a vizek terhelésének csökkentéséhez.

A Víz Keretirányelv különleges jelentősége a vizek védelmének egységes - elsősorban ökológiai - szempontok szerinti, következetes végrehajtása. Ezzel összhangban ugyanakkor speciális tényezők is megjelennek, mint például:

- következetesen terület-specifikus, vízgyűjtő egységre vonatkozó tényezők,
- víztípusok szerinti tényezők,
- a káros anyagok vizsgálatának kombinált módszere,
- paraméterekkel, illetve paramétercsoportokkal kapcsolatos tényezők.

A Víz Keretirányelv hét meglévő, szektor- és használat-specifikus EU irányelv hatályon kívül helyezéséről rendelkezik hét, illetve tizenhárom évvel a hatályba lépése után.

A Víz Keretirányelv végrehajtásától elsősorban egy erőteljesebben ökológiai szemléletű és egységesebb vízvédelem kialakulását várhatjuk. A jogharmonizáció után a magyar vízi, környezetvédelmi és természetvédelmi jogszabályokban már meglévő vízgazdálkodási és vízvédelmi eszközök tovább

erősödhetnek. A gazdasági szempontok is másfajta jelentőséget nyerhetnek. A Víz Keretirányelv előírásai, különösen a vízgyűjtőkön való integrált gazdálkodás követelménye, jelentősen emelheti a vízvédelem szintjét Magyarországon.

A Víz Keretirányelv hatályba lépésétől jogi és anyagi természetű végrehajtási kötelezettségeket ró a tagországokra. A Víz Keretirányelvet át kell venni a nemzeti jogrendszerbe, és 15 évvel a hatálybalépése után el kell érni a vizek és a hozzájuk kapcsolódó vizes élőhelyek jó állapotát Európában.

A Víz Keretirányelv legfontosabb rendelkezéseit az alábbi témakörök szerint tárgyaljuk:

- Hogyan keletkezett a Víz Keretirányelv
- Célkitűzések
- Feladatok
- Jogharmonizáció
- Vízgazdálkodás és koordináció a vízgyűjtőkön
- Kombinált módszer
- Különösen veszélyes anyagok
- Ütemterv
- Jelentési kötelezettségek
- Útmutatók
- Kutatások
- A társadalom bevonása
- A költségeket fedező vízárak
- Szakmai kérdések

2.1.1 HOGYAN KELETKEZETT A VÍZ KERETIRÁNYELV

Az Európai Bizottság az 1990-es évek első felében megállapította, hogy a hatályban lévő európai vízvédelmi irányelvek nem elég hatékonyak, ezért 1996. februárjában egy, a Közösségi vízpolitika területén megteendő intézkedésekhez jogszabályi kereteket adó „keretirányelv” létrehozására tett javaslatot, amelyet egy év alatt el is készítettek.

Az érdekeltet széles körű meghallgatása után 1999. februárjában tárgyalta először az Európai Parlament a több alkalommal átdolgozott Keretirányelv javaslatot, amelyhez ekkor is számos további változtatási javaslat született. Ezekből több is bekerült az Európai Unió Tanácsának 1999. októberi Közös Álláspontjába. A Közös Álláspontot az Európai Parlament által 2000. februárjában megtartott második tárgyaláson sem fogadták el, így további közvetítő eljárásokra volt szükség.

A 2000. májusában elkezdett közvetítő eljárások nehéz tárgyalások után, a portugál elnökség ideje alatt, 2000. júniusában sikeresen lezárultak. A kompromisszumos döntéseket 2000. szeptemberében a Tanács és a Parlament is elfogadta.

2.1.2 CÉLKITŰZÉSEK

A Víz Keretirányelv megteremti a jogi kereteket a szárazföldi felszíni vizek, az átmeneti vizek, a parti vizek és a felszín alatti vizek védelmének megvalósításához. Az általános célokat az 1. cikk határozza meg:

- A vízi ökoszisztémák, és - tekintettel azok vízszükségletére - a vízi ökoszisztémáktól közvetlenül függő szárazföldi ökoszisztémák és vizes élőhelyek állapotának javítása és védelme.
- A vízkészletek fenntartható használatának elősegítése.
- A különösen veszélyes anyagok vizekbe való bevezetésének fokozatos csökkentése és megszüntetése.
- A felszín alatti vizek szennyezésének csökkentése.
- Az áradások és aszályok hatásainak mérséklése.

A környezeti célkitűzéseket a 4. cikk határozza meg. A legfontosabb előírások a felszíni vizekkel kapcsolatban:

- El kell érni a víztestek jó ökológiai állapotát 15 év alatt.
- El kell érni az erősen módosított és mesterséges víztestek jó potenciálját és jó kémiai állapotát 15 év alatt.
- Meg kell akadályozni a felszíni vizek állapotának romlását.

A legfontosabb előírások a felszín alatti vizekre vonatkozóan:

- El kell érni a jó mennyiségi és minőségi állapotot 15 év alatt.
- Vissza kell fordítani a jelentős terhelési trendeket.
- Meg kell akadályozni, illetve korlátozni kell a káros anyagok vizekbe történő bejutását.
- Meg kell akadályozni a felszín alatti vizek állapotának romlását.

Az Európai Parlament és a Tanács - tekintettel a felszín alatti vizek védelmére - speciális intézkedéseket írt elő a vízszennyezés korlátozására és csökkentésére vonatkozóan. Ehhez az Európai Bizottságnak a Keretirányelv hatálybalépésétől számított két éven belül javaslatokat kellett előterjesztenie.

A mesterséges és erősen módosított víztestek külön kategóriát képeznek, kijelölésük minden esetben csak az adott állapot javítási lehetőségeinek alapos vizsgálatát követően történhet meg. Ezeknél a víztesteknél, illetve víztest-részeknél, amelyek esetében a jó ökológiai állapot egyáltalán nem, illetve elviselhető mértékű ráfordításokkal nem állítható helyre, valamint a helyreállítás bizonyos vízhasználatokat (mint a vízerőművek, hajózás, árvízvédelem) döntően akadályozhat, nem a jó ökológiai állapot, hanem a jó ökológiai potenciál elérése a cél. A jó ökológiai állapot és a jó ökológiai potenciál meghatározása a Keretirányelv V. Mellékletében található táblázatok alapján történik.

Az erősen módosított víztestek kijelöléséhez elvégzett vizsgálatok során nem csak a már meglévő vízállapotokra, hanem az emberi beavatkozások következtében fellépő változásokra is tekintettel kell lenni. Ezekben az esetekben a döntési folyamat során alternatív környezeti lehetőségeket is vizsgálni kell.

2.1.3 FELADATOK

A Víz Keretirányelv által meghatározott feladatok végrehajtásáért minden tagország maga viseli a felelősséget. A legfontosabb feladatok a következők:

- állapotfelvétel (jelenlegi állapot),
- a célok meghatározása (az elérendő állapot),
- intézkedések meghatározása a célok eléréséhez.

Fontos részfeladatok a következők:

- Vízyűjtő gazdálkodási/tervezési egységek meghatározása
- Nemzetközi vízyűjtő gazdálkodási egységekhez való besorolás
- A vizek jellemzőinek elemzése a vízyűjtőkön:
- A felszíni víztípusok meghatározása
- Referencia-feltételek és mérőhelyek meghatározása
- A felszín alatti vizek leírása
- Az emberi tevékenységek hatásainak vizsgálata
- Jellemzési kritériumok kidolgozása
- Felügyeleti módok megállapítása
- A vizek állapotának értékelése
- Gazdasági elemzések elvégzése
- A költség-visszatérülés elvének átültetése
- Az intézkedési programok meghatározása

2.1.4 JOGHARMONIZÁCIÓ

A Víz Keretirányelv 24. cikke szerint a nemzeti jogba való átültetésnek 3 éven belül kellett megtörténnie. Magyarország a harmonizációt a vízgyűjtő gazdálkodás egyes szabályairól szóló, 221/2004. (VII.21.) Korm. rendelet hatályba léptetésével majdnem teljes mértékben végrehajtotta. A jogharmonizációval a régebbi EU tagállamok is késtek, nem késtünk többet az átlagosnál.

A Víz Keretirányelv harmonizációjának legfontosabb részei és előírásai a következők voltak:

- Fogalom-meghatározások.
- A vízgyűjtőkön való vízgazdálkodás alapelvei.
- A határokon átnyúló vízgazdálkodás koordinálására vonatkozó kötelezettségek.
- A Keretirányelv jó vízállapotra vonatkozó célkitűzései.
- A határidők meghosszabbításának és egyes előírások könnyítésének lehetőségei.
- Intézkedési programok és vízgyűjtő-gazdálkodási tervek eszközei.

A Víz Keretirányelv összetettsége nem teszi lehetővé valamennyi szakmai előírás, mint például az intézkedési programok és vízgyűjtő-gazdálkodási tervek összeállításához, valamint a társadalom bevonásának megvalósításához szükséges eljárások, vagy az állapotfelmérés, az értékelés, a monitoring, vagy a jelentések készítése szabályainak törvényi meghatározását. Ez az alacsonyabb szintű jogszabályok feladata, amelyeknek azonban illeszkedniük kell a törvényi szabályozáshoz.

2.1.5 VÍZGAZDÁLKODÁS ÉS KOORDINÁCIÓ A VÍZGYŰJTŐKÖN

A Víz Keretirányelv 3. cikkében meghatározott vízgyűjtőkön koordinált vízgazdálkodás a Keretirányelv fontos eleme, amelyre fel kell készülnie a magyar vízgazdálkodásnak. Eddig sok vízgazdálkodási feladatot más, pl. közigazgatási határok által meghatározott egységeken végeztek, a vízgyűjtő alapú egységes vízgazdálkodás pedig sok esetben csak részben valósult meg, amint ezt a vízügyi szervezetek feladatai, illetve a vízgyűjtőkre vonatkozó tervezés egyes részfeladatai, mint például a szennyvízkezelés és elhelyezés is mutatják.

Ahhoz, hogy a Víz Keretirányelv célkitűzései megvalósuljanak, az EU tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a Víz Keretirányelv - különösen az intézkedési programokra vonatkozó - előírásai, valamennyi vízgyűjtő egységen koordinált módon megvalósuljanak.

A nemzetközi vízgyűjtők esetében az érintett országoknak közösen kell a koordináció megvalósításán fáradozniuk. A nemzeti és nemzetközi vízgyűjtő egységeken egyetlen vízgyűjtő-gazdálkodási tervet kell készíteni. Nemzeti vízgyűjtő-gazdálkodási terv elkészítése csak abban az esetben jöhet szóba, ha a koordináció végrehajtása nem járt sikerrel. Mindemellett a nemzetközi vízgyűjtőn érintett tagállamoknak amennyire lehetséges, együtt kell működniük a nem tagállamokkal a közös vízgyűjtő-gazdálkodási terv elkészítésében.

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elkészítése és végrehajtása során az adatgyűjtéstől az értékelésen és a célkitűzések megállapításán át, az intézkedések végrehajtásáig nagyon sokrétű munkára van szükség. A Víz Keretirányelv VII. Melléklete szerint a vízgyűjtő-gazdálkodási terveknek tartalmazniuk kell többek között

- a vízgyűjtő általános leírását, beleértve a felszín alatti vizeket is,
- minden jelentősebb terhelésnek és emberi tevékenységnek a vizek állapotára való hatásainak összefoglalását,
- a védett területek és a megfigyelési hálózat leírását,
- a vizekre vonatkozó környezeti célkitűzések listáját,
- a gazdasági elemzés, valamint
- minden intézkedés és intézkedési program összefoglalását,
- az illetékes hatóságok felsorolását, továbbá
- a tájékoztatásra tett intézkedések és a vízgyűjtő-gazdálkodási terv készítése során végzett társadalom bevonási tevékenység összefoglalását.

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervet hatévenként meg kell majd újítani. A megújított tervekben rendszeresen dokumentálni kell az elvárt és elért eredményeket, illetve az egyes intézkedések kudarcait, valamint a könnyítések igénybevételének indoklását. Ezzel a vízgyűjtő-gazdálkodási terv ellenőrzési eszközként szolgál mind a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésben résztvevők, mind az Európai Bizottság számára.

Ahhoz, hogy a vízgyűjtő alapú koordináció hatékony módon megvalósulhasson, pontosan meg kell határozni, és korlátozni kell annak a célkitűzések eléréséhez szükséges mértékét. Csak így lehetséges a rendelkezésre álló rövid idő alatt kielégítő megoldásokat találni a Víz Keretirányelvben előírt feladatok megoldására. A koordináció ezért elsősorban menedzsment-feladat és olyan szervezetet igényel, amelynél az egyes szálak összefutnak. A végrehajtás és a tartalmi munka a - már meglévő - vízgazdálkodási szervezetek feladata.

Magyarországnak érdekében áll, hogy a Keretirányelvből adódó kötelezettségek teljesítése, mind Duna-vízgyűjtő szinten, mind nemzeti szinten egységes és összehasonlítható módon történjen. Ezért kötelező - elsősorban Magyarországon belül - az olyan előírások, mint például a vizek tipológiája, a terhelésekre vonatkozó legfontosabb kritériumok, az ökológiai értékelés illetve az adatok előkészítésének egyeztetése. Mindezek mellett annak az alapelvnek kell érvényesülnie, hogy a kritériumokat és elveket nemzeti és részben EU szinten kell meghatározni és kidolgozni, akkor is, ha a konkrét végrehajtás vízgyűjtő szinten fog történni.

2.1.6 KOMBINÁLT MÓDSZER

A kombinált módszer alkalmazását a Víz Keretirányelv 10. cikke írja elő. A felszíni vizekbe pontoszerű, illetve diffúz forrásokból történő bevezetésekre vonatkozóan egyrészt - a technika jelenlegi állása szerint elérhető - emissziós értékek megállapítását, másrészt a bevezetésektől függő vízminőségi célkitűzések meghatározását írja elő. Amennyiben a vizek minőségére vonatkozó célkitűzéseket nem sikerül elérni, szigorúbb emissziós értékeket kell meghatározni.

2.1.7 KÜLÖNÖSEN VESZÉLYES ANYAGOK

A különösen veszélyes anyagok listája azokat az elemeket tartalmazza, amelyekben az Európai Parlament és az Európai Tanács megegyezett. A 2001. 06. 07-én tartott ülésén az Európai Parlament megegyezésre jutott a különösen veszélyes anyagok listájára vonatkozó javaslat kérdésében. Elfogadtak egy 33 anyagból, illetve anyagcsoportból álló listát, amelyet "különösen veszélyes anyagok", "megvizsgálandó veszélyes anyagok" és "nem különösen veszélyes anyagok" alcsoportokra osztottak, és a Víz Keretirányelv X. Mellékletébe felvették. Leginkább a "különösen veszélyes anyagok" csoportja (pl. higany és higanyvegyületek, stb.) figyelemre méltó. A Víz Keretirányelv 16. cikkének 6. bekezdése szerint a Bizottságnak a lista elfogadásától számítva 12 hónap állt rendelkezésére, hogy javaslatot készítsen a listában érintett anyagok bevezetéseinek, kibocsátásainak és veszteségeinek megszüntetésére, vagy fokozatos csökkentésére, valamint az ehhez kapcsolódó ütemterv elkészítésére.

2.1.8 ÜTEMTERV

A Víz Keretirányelv "komolyságát" jelzi, hogy előír egy sor olyan határidőt, amelyek meghatározzák a jogi átvételre, az állapotfelveletre, a monitoring programok, a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek és az intézkedési programok elkészítésére vonatkozó határidőket és mindenekelőtt azt, hogy meddig kell a jó víz állapot megvalósítására vonatkozó célkitűzést elérni.

2.1.9 JELENTÉSI KÖTELEZETTSÉGEK

A Keretirányelvben előírt jelentési kötelezettségek alapján készítendő térképek áttekintése/táblázatos összeállítása.

2.1.10 KUTATÁSOK

A Víz Keretirányelv több előírásának végrehajtásához kutatási-fejlesztési munkákra van szükség. E feladatok sora, a Víz Keretirányelv végrehajtásának első feladataira koncentrálna, a vizek tipizálásával

kezdődött és az emberi tevékenységekből származó jelentős terhelésekre vonatkozó definiálási kérdések, illetve gazdasági elemzésekre vonatkozó kérdésekhez szükséges ökológiai kritériumok értékelésével és rögzítésével folytatódott.

EU szinten útmutatók készültek a Víz Keretirányelv végrehajtásához, amelyek magyar nyelvű összefoglalói is elkészültek. Az EU szintű kutatások mellett számos témakörben Magyarországon is folynak a nemzeti sajátosságokat figyelembe vevő és a nemzeti végrehajtást segítő vizsgálatok a Víz keretirányelv végrehajtásával kapcsolatban.

2.1.11 TÁJÉKOZTATÁS ÉS A TÁRSADALOM BEVONÁSA

A Keretirányelv 14. cikke a tagállamoktól megköveteli minden érdekelt aktív bevonását az előírt tervezési folyamatba és az intézkedések végrehajtásába. Ehhez elengedhetetlen az intézkedési tervek összeállítására vonatkozó ütemtervek és munkaprogramok, a legfontosabb vízgazdálkodási problémák összefoglalásának, illetve a vízgyűjtő-gazdálkodási tervjavaslat időben történő közzététele. Amennyiben igény van rá, háttér-információkat is közzé kell tenni.

A társadalom aktív bevonása elősegíti a tervezők és a társadalom közti bizalom kiépítését, és ezt a vizekkel kapcsolatos tervezett intézkedések során intenzíven fel kell használni.

2.1.12 A KÖLTSÉGEKET FEDEZŐ VÍZÁRAK

A Víz Keretirányelv előírja, hogy

- a tagállamoknak a vízszolgáltatásoknál figyelembe kell venniük a költség-visszatérülés elvét, valamint a környezeti- és vízkészlethez kapcsolódó költségeket,
- a vízáraknak a vízkészletek hatékony felhasználására kell ösztönözniük,
- az okozó fizet elv figyelembe vételével megfelelő díjat kell megállapítani a különböző vízhasználatokra.

A tagállamok a végrehajtás során szociális, földrajzi és gazdasági hatásokat és környezeti szempontokat is figyelembe vehetnek. A költségeket fedező vízárak követelményének végrehajtását 2010-ig teljes mértékben meg kell valósítani. Magyarországnak már számos területen sikerült elérnie, hogy a vízárak jelentős mértékben fedezzék a költségeket.

2.1.13 SZAKMAI KÉRDÉSEK

Az első négy évben végrehajtandó feladatok közé tartozik a felszíni és felszín alatti vizek állapotfelvétele a vízgyűjtőkön. Jó példák az egymáshoz kapcsolódó és az eljárást konkretizáló szakmai kérdésfeltevésekre a felszíni vizekre érvényes referencia-feltételek megállapítása és egységesítése, illetve a "jelentős" kifejezés pontszerű, diffúz és egyéb forrásokból származó terhelésekre vonatkozó értelmezése. A felszín alatti vizekkel kapcsolatban a felszín alatti víztestek kijelölésére és a fedőrétegek jellemzésére vonatkozó kérdések tűnnek a leglényegesebbnek.

A Víz Keretirányelv 17. cikke szerint további kritériumokat kell megállapítani a jó kémiai állapotra és a jelentős terhelési trendek kiértékelésére vonatkozóan. Ehhez a felszín alatti vizek szennyezésektől való védelmével kapcsolatos új irányelv javaslatot dolgoztak ki. Az új Felszín Alatti Víz Irányelv célja a felszín alatti vizek szennyezésének korlátozására, illetve a megakadályozására vonatkozó speciális intézkedések meghatározása. Ide tartoznak a jó kémiai állapot megítélésével, a jelentős és tartósan növekvő, a felszín alatti vizek szennyezőanyag koncentrációjában érzékelhető trendek kiértékelésével és a trendek visszafordulása kiindulópontjának meghatározásával kapcsolatos kritériumok.

Az Irányelvjavaslat meghatározza a nitráthoz (50 mg/l) és a peszticidekhez (0,1 µg/l) kapcsolódó minőségi normákat. A tagállamoknak emellett küszöbértékeket kell meghatározniuk azokra a szennyezőanyagokra, illetve paraméterekre, amelyek a Víz Keretirányelv szerinti állapotfelvétel alapján a felszín alatti víztesteket veszélyeztetik. Az értékeket nemzeti szinten, vízgyűjtő szinten, illetve az egyes felszín alatti víztestek szintjén is meg lehet határozni. Az értékek meghatározásának egységes módszerére még nem született javaslat. Az értékeket a veszélyeztetettség kiterjedése és mértéke, illetve a szennyezőanyagok tulajdonságai alapján kell egységesíteni. Ehhez kapcsolódva meg kell vizsgálni, hogy a felszíni vizekkel kapcsolatos környezeti célkitűzéseket veszélyeztetik-e, illetve, hogy a fel-

szín alatti víztestek kémiai és ökológiai minőségének jelentős romlása, illetve a szárazföldi ökoszisztémák jelentős károsodása bekövetkezhet-e.

A trendek kiértékelése esetében a vizsgálatok időtartamát azok gyakoriságával összefüggésben kell meghatározni. Előírták - a trendvisszafordítást figyelembe véve - az elvégzendő mérések (mért értékek) legalacsonyabb számát és az idősorok legrövidebb időtartamát. Az ajánlások szerint a növekvő trendeket a minőségi szabványok 75%-os értékétől, illetve a küszöbértéktől kell visszafordítani. Egy trend akkor tekinthető visszafordítottnak, ha a trendvonal (növekedés) alakulása negatív.

Az EU Bizottság új Felszín Alatti Vizek Irányelvre vonatkozó javaslatát alapvetően örömmel fogadták, mégis számos vitára adott okot. A javaslat rendezett és átlátható formában próbált megfelelni a Víz Keretirányelv 17. cikkében megfogalmazott feladatnak, ez azonban csak akkor sikerülhet, ha az előírásokat annyira konkretizálják, hogy azok biztosítják a felszín alatti vizek fenntartható védelmét, illetve hatékonyan megakadályozzák a felszín alatti vizek minőségromlását, mindezekkel elősegítve a felszín alatti vizek jó állapotának 2015-re történő elérését.

2.2 A VÍZ KERETIRÁNYELV CÉLJA ÉS FONTOSSÁGA

A Víz Keretirányelv előírásai szerint az Európai Unió tagállamaiban **2015-ig jó állapotba kell hozni minden olyan felszíni és felszín alatti vizet**, amelyek esetén ez egyáltalán lehetséges és fenntarthatóvá kell tenni a jó állapotot.

A Keretirányelv előírásai szerint a fő környezeti célkitűzés:

- a felszíni és a felszín alatti vizek jó állapotának elérése legkésőbb 2015-ig és
- a vizek állapota romlásának megelőzése.

A Keretirányelv hatálya minden olyan emberi tevékenységre kiterjed, amely jelentős mértékben kedvezőtlenül befolyásolhatja a vizek állapotát és így akadályozhatja a vizek jó állapotának elérését, illetve megőrzését.

A Keretirányelv egyes esetekben lehetőséget ad kevésbé szigorú környezeti célkitűzések megfogalmazására és későbbi határidők kijelölésére. Kevésbé szigorú környezeti célkitűzések is megállapíthatók akkor, ha

- egy víztestet olyan mértékben befolyásol az emberi tevékenység, vagy
- annak természetes viszonyai olyanok, hogy jó állapotát lehetetlen vagy csak ésszerűtlenül költséges módon lehet elérni.

A kevésbé szigorú környezeti célkitűzéseket alaposan indokolni kell és minden gyakorlati lépést meg kell tenni a vizek állapota további romlásának megelőzésére.

2.3 A VÍZ KERETIRÁNYELV ÁLTAL ELŐÍRT FELADATOK VÉGREHAJTÁSA

2.3.1 A VÍZGYŰJTŐ GAZDÁLKODÁSI TERV

A Víz Keretirányelv végrehajtásának az egyik legfontosabb eszköze a Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv lesz. Ezeknek a terveknek a keretében meg kell tervezni azokat az intézkedési programokat, amelyekkel a felszíni és felszín alatti vizeket 2015 végéig jó állapotba lehet hozni, illetve a jó állapotukat meg lehet őrizni.

2.3.1.1 A VÍZGYŰJTŐ GAZDÁLKODÁSI TERVEK LEGFONTOSABB RÉSZEI

A Vízgyűjtő Gazdálkodási Tervek legfontosabb részei a következők lesznek (ezeket a VKI jelöli ki):

Jelentések

- a tervezésben hatáskörrel rendelkező hatóságok meghatározásáról,
- a vízgyűjtő gazdálkodási tervezési egységek jellemzéséről,
- a monitoring hálózatokról,

- a környezeti célkitűzésekről,
- a vizek jó állapotának eléréséhez/megőrzéséhez szükséges intézkedési programokról,
- a víztestek erősen módosítottá illetve mesterségesse nyilvánításáról,
- a védett területek nyilvántartásáról,
- a társadalommal folytatott konzultációról és annak részvételéről a tervezési folyamatban és az eredmények figyelembevételéről a tervezésben.

A Vízyűjtő Gazdálkodási Terveket 2009 végéig kell jóváhagyatni. Előtte 2006-ban, 2007-ben és 2008-ban biztosítani kell a konzultációt és a részvételt a tervezési folyamatban a társadalom számára és 2008 végére el kell készíteni a tervek kéziratát és társadalmi vitára kell bocsátani őket.

A vízyűjtő gazdálkodási tervek készítése jelentős kihívást fog jelenteni minden EU tagállam és Magyarország számára is. A Vízyűjtő Gazdálkodási Tervezés új tervezési rendszert jelent, amely sok intézmény szoros, jól koordinált együttműködését igényli és jóval átláthatóbb kell, hogy legyen és a társadalom nagyobb mértékű részvételével kell, hogy megvalósuljon, mint bármilyen korábbi vízgazdálkodási tervezés.

2.3.1.2 A VÍZGYŰJTŐ GAZDÁLKODÁSI TERVEZÉS KULCSKÉRDÉSEI

A legfontosabb megvitandó, tisztázandó és megoldandó problémák a következők:

- a vízyűjtő gazdálkodási tervezés integrálása a kapcsolódó tervezési rendszerekkel,
- megfelelő és hatékony konzultáció és részvétel lehetőségének biztosítása a társadalom számára a tervezési folyamatban,
- megfelelő igazgatási és egyéb szervezet biztosítása a hatékony vízyűjtő gazdálkodási tervezéshez,
- a vízyűjtő gazdálkodási tervek készítésének elősegítéséhez szükséges részletesebb tervek tartalmának meghatározása és a kiválasztásuk módszerének kidolgozása,
- a bevonandó hatáskörrel rendelkező különböző hatóságok szerepének meghatározása,
- a határokon átnyúló részvízyűjtők tervének készítéséhez szükséges intézkedések meghatározása,
- az intézkedések gyakorlati végrehajtása

2.4 VÉGREHAJTÁSI SZINTEK

2.4.1 A VÍZ KERETIRÁNYELV EU SZINTŰ VÉGREHAJTÁSA

A Keretirányelv végrehajtásával kapcsolatban különleges nagy munka van folyamatban Európában. Huszonöt-harminc ország - az EU tagállamok a csatlakozó és a csatlakozásra készülő országok - szakemberei gondolkodnak együtt azon, hogyan lehet teljesíteni a "nagy célt", tőlük, a politikusoktól és az egész európai társadalomtól függ az, hogy 2015-ig megvalósul, vagy szép álmom marad a "minden vizek jó állapota".

A végrehajtást az Európai Bizottság EU szinten egy nem-formális testület, a Víz Igazgatók Értekezletének javaslatai alapján irányítja. A Víz Igazgatók az egyes tagállamok vízgazdálkodásért felelős hatáskörrel rendelkező hatóságának tisztségviselői, akik az Európai Bizottság Víz Igazgatóinak Értekezletein a tagállamot képviselik. Akkor, ha egy országban a vízgazdálkodásnak több hatáskörrel rendelkező hatósága van, az a Víz Igazgató, akit a tagállam erre a feladatra kijelöl.

Az EU Víz Igazgatói Értekezletének javaslatára, támogatásával és koordinálásával EU szintű Közös Végrehajtási Stratégiát (EU KVS) dolgoztak ki a Keretirányelv végrehajtásához. A végrehajtás első éveinek stratégiáját tartalmazó Stratégiai Dokumentumot az EU Víz Igazgatók 2001. május 2-4. között tartott találkozásán elfogadták. Ugyanakkor megállapodtak abban is, hogy a Dokumentumot a végrehajtási stratégia alapján létrehozott szervezeti keretek között, a bevezetés tapasztalatait figyelembe véve, folyamatosan fejleszteni fogják.

Az EU KVS megállapította, hogy a Víz Keretirányelv végrehajtása nehéz feladat, amelyet szigorú határidők betartásával kell teljesíteni. Megállapította azt is, hogy a végrehajtás a tagállamok feladata, amihez az Európai Bizottság segítséget nyújt.

2.4.1.1 A VÍZ KERETIRÁNYELVBEN MEGHATÁROZOTT FELADATOK MEGOLDÁSÁNAK ELŐKÉSZÍTÉSE

Az EU KVS meghatározta a Keretirányelv végrehajtásának első ütemében elvégzendő következő kulcs-tevékenységeket:

- információk szétosztása és tudatformálás,
- végrehajtási útmutatók kidolgozása,
- adat és információgazdálkodás javítása (közös térinformatikai rendszer létrehozása) és
- a végrehajtási útmutatók kísérleti vízgyűjtőkön való tesztelése és jóváhagyása.

A társadalom tájékoztatását és a tudatformálást szolgáló többnyelvű nyomtatott kiadványok mellett az információk szétosztásának az EU CIRCA Víz Keretirányelvvvel foglalkozó honlapja (EU WFD CIRCA) a legfontosabb eszköze. Ezt a szerepét többek között azzal tölti be, hogy tartalmazza mindazokat a dokumentumokat, amelyeket a Víz Keretirányelv Közös Végrehajtási Stratégiája alapján az EU szinten létrehozott különböző szervezeti egységek (munkacsoportok, fórumok, stb.) kidolgoznak. Az elvégzett munka mennyiségét jól jellemzi, hogy 2003. november végén 2.500 dokumentum volt a rendszerben 1,2 GB méretben. A WFD CIRCA rendszerben közzétett dokumentumok egy részét minden Internet felhasználó letöltheti a következő címről:

<http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/Home/main>

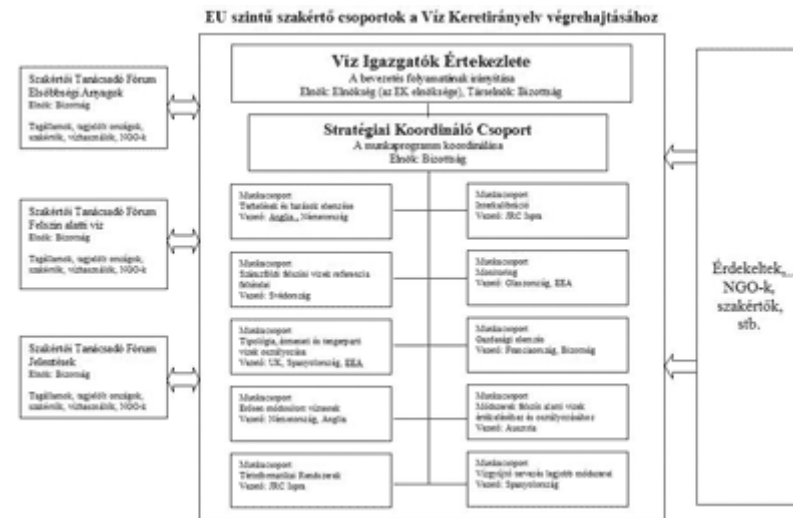
Az egyes módszertani kérdések vizsgálatát, valamint a végrehajtási útmutatók készítését és tesztelését EU szintű munkacsoportok és szaktanácsadó fórumok végzik.

A munkacsoportok 2003 elejéig a következők voltak:

- Terhelések és hatások elemzése
- Erősen módosított víztestek
- Szárazföldi felszíni vizek referencia feltételei
- Tipológia és az átmeneti és a tengerparti vizek osztályozása
- Interkalibráció
- Gazdasági elemzés
- Monitoring
- Felszín alatti vizek értékelése és osztályozása
- A vízgyűjtő gazdálkodási tervezés legjobb módszerei
- Közös GIS fejlesztése
- A kézikönyvek integrált tesztelése kísérleti vízgyűjtőkön

A szaktanácsadó fórumok a következők voltak:

- Elsőbbségi Anyagok és Szennyezés Szabályozás Szaktanácsadó Fórum,
- Felszínalatti Vizek Szaktanácsadó Fórum,
- Jelentések Szaktanácsadó Fórum.

2002 végéig a következő útmutatók készültek el:

- Útmutató a terhelések és hatásaik elemzéséhez a VKI előírásai szerint;
- Útmutató az erősen módosított és mesterséges víztestek meghatározásához és jellemzéséhez
- Útmutató a szárazföldi felszíni vizek referencia feltételeinek és ökológiai állapot osztály határainak meghatározásához
- Útmutató az átmeneti és parti vizek tipológiájához, referencia feltételeihez és osztályozási rendszeréhez
- Útmutató az interkalibrációs hálózat kialakításához és az interkalibrációs eljárás gyakorlati alkalmazásához
- Gazdaság és környezet - A Víz Keretirányelv végrehajtásának kihívása – Útmutató
- Útmutató a Víz Keretirányelv szerinti monitoringhoz
- A felszín alatti vízszennyezések trendjei azonosításának statisztikai szempontjai és a monitoring eredmények összesítése
- A vízgyűjtő gazdálkodás legjobb módszerei; A vízgyűjtő kerületek kijelölése; Áttekintés, szempontok és a végrehajtás jelenlegi helyzete
- Tervezési folyamat; Útmutató a tervezési folyamathoz
- Útmutató a társadalom bevonásához a Víz Keretirányelv szerint; Aktív részvétel, konzultáció és a társadalom hozzáférése az információhoz
- GIS Útmutató a VKI GIS elemeinek megvalósításához
- A tagállamok által előterjesztett kísérleti vízgyűjtőkre vonatkozó javaslatok összefoglalása
- Horizontális útmutató a "víztestek" fogalom meghatározásához a Víz Keretirányelv szerint
- WWF szemináriumsorozat - Az integrált vízgyűjtő gazdálkodás jó gyakorlatának elemei

2.4.1.2 A KÖZÖS VÉGREHAJTÁSI STRATÉGIA MÁSODIK SZAKASZA

Jelenleg a Közös Végrehajtási Stratégia második szakasza van folyamatban. 2003 első felében továbbfejlesztették a Végrehajtási Stratégiát, a korábbi munkacsoportokat átalakították és összevonták, és megkezdődött az elkészült útmutatók kísérleti vízgyűjtőkön való tesztelése.

Az új munkacsoportok:

- Ökológiai állapot
- Integrált vízgyűjtő-gazdálkodás
- Felszín alatti vizek
- Jelentések

2.4.2 A VÍZ KERETIRÁNYELV DUNA-VÖLGY SZINTŰ VÉGREHAJTÁSA

A Keretirányelv előírásai szerint a vízgyűjtő gazdálkodási tervezés legfontosabb területi egysége az egész Duna vízgyűjtő kell, hogy legyen. Ebből az következik, hogy mint leendő EU tagállamnak, mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy az egész Duna völgyre vízgyűjtő gazdálkodási terv készüljön. Tekintettel arra, hogy nem lehet és nem is célszerű minden vízgazdálkodási tevékenységet a Duna völgy szintjén koordinálni, valószínűleg fognak nemzeti és nemzetközi "részvízgyűjtő gazdálkodási tervek" is készülni a Duna nagyobb mellékvízfolyásaira és olyan kisebb folyók vízgyűjtőjére is, amelyeken két ország osztozik.

A Keretirányelv végrehajtásának előkészítéséhez 2001-ben szakértő csoportot hozott létre és megkezdte a végrehajtás stratégiájának és részletes munkaprogramjának kidolgozását a Duna Védelmére Szolgáló Nemzetközi Bizottság (ICPDR - International Commission for the Protection of the Danube) is.

Az ICPDR feladatai:

- koordináció,
- információcsere,
- stratégiák kidolgozása a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezéshez,
- szintetizáló (roof) jelentés készítése az EU felé,
- a módszerek és mechanizmusok harmonizálása.

2.4.3 NEMZETI SZINTŰ VÉGREHAJTÁS

A Víz Keretirányelv Magyarország számára nagyon fontos szerepet tölt be a nemzetközi vízgazdálkodási problémák megoldásában.

Magyarország egész területe nemzetközi vízgyűjtőn fekszik, és a vízgazdálkodás nagyon sok határon túlnyúló probléma megoldását igényli. Az EU tagállamai és a csatlakozó országok - köztük Magyarország számára is - kötelező feladat a Víz Keretirányelv előírásainak végrehajtása. Ez számunkra különösen fontos, mert azok a Duna illetve Tisza vízgyűjtőjén felettünk lévő országok, ahonnan a vizeinket veszélyeztető szennyezések érkehetnek - Ukrajna és Románia kivételével - az EU tagállamai lettek és így a Keretirányelv előírásait betartva, velünk közösen kell intézkedési programokat készíteniük a vizek jó állapotba helyezésére és a jó állapot megőrzésére. A Víz Keretirányelv végrehajtása nagymértékben megkönnyíti majd a határon túlnyúló problémák megoldását.

Magyarország számára különösen fontosak a Keretirányelvnek a nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodásra és vízgyűjtő gazdálkodási tervezésre vonatkozó előírásai. Ezek legfontosabb jellemzője az, hogy kötelezővé teszik az EU tagállamok (és így a csatlakozásra készülő országok számára is) a vízgazdálkodási tevékenységek koordinálását az egész vízgyűjtőn, ami többek között közös nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási tervek készítését teszi szükségessé.

2.4.3.1 A MAGYARORSZÁGI VÉGREHAJTÁS ÉS AZ EU SZINTŰ VÉGREHAJTÁS KAPCSOLATA

Az EU Közös Végrehajtási Stratégiája (EU KVS) figyelembe veszi azt, hogy vannak a Keretirányelvben olyan előírások, amelyeket minden EU tagállamnak (és tagjelölt országnak) be kell tartania, és ugyanolyan módszerekkel kell megoldania. Ugyanakkor olyan feladatok is vannak, amelyek megoldásának módját a tagállamok választhatják ki.

Ebből az következik, hogy a tagállamoknak (és a csatlakozó országoknak, köztük hazánknak) az EU KVS figyelembevételével - ahhoz igazodva - kellett kidolgozniuk a saját stratégiájukat a Keretirányelv végrehajtásához, ugyanakkor azonban az EU Stratégiát a saját feltételeiknek megfelelően kellett értelmezniük, és ki kellett egészíteniük a részfeladatok megoldásához választott módszerekkel, amelyek természetesen nem lehettek ellentmondásban a Keretirányelv előírásaival, illetve az EU KVS alapelveivel, útmutatásaival és ajánlásaival.

2.4.3.2 A HAZAI VÉGREHAJTÁS LEGFONTOSABB SZERVEZETEI

A Víz Keretirányelv egyik nagyon fontos rendelkezése az, hogy koordinálni kell a hatóságok tevékenységét és a koordináció módjáról 2003. végéig részletes jelentést kellett készíteni.

A Víz Igazgató a tagállam legmagasabb szintű képviselője a vízgazdálkodás területén az Európai Bizottság felé. Feladatát a vízgazdálkodásban hatáskörrel rendelkező főhatóságok képviselőivel szoros együttműködésben kell ellátnia, feladata koordinációs jellegű. Magyarországon a Víz Igazgató ezt a koordinációs feladatot a Víz Keretirányelv Stratégiai Koordinációs Tárcaközi Bizottság és az irányítása alatt létrehozott szakértő csoportok útján gyakorolja. Az EU szintű szervezés fontos tapasztalata az, hogy a szakértő csoportokat a lehetőséghez mérten informális jelleggel, a tagállamok és a nem kormánytól függő szervezetek önkéntes vállalásaira nagymértékben építve működtetik.

A Víz Keretirányelv Stratégiai Koordinációs Tárcaközi Bizottság feladata a kapcsolat irányítása, illetve koordinálása a Keretirányelv végrehajtása céljából létrehozott EU szintű és Duna vízgyűjtő szintű testületekkel, a Koordinációs Csoport által kidolgozott, illetve a magyar munkacsoportok által kidolgozott és a Koordinációs Csoport által tárgyalásra előkészített anyagok megvitatása és ajánlások kidolgozása a vízgazdálkodásban hatáskörrel rendelkező hatóságok és a Kormány, illetve az EU szintű és Duna vízgyűjtő szintű testületek számára.

A Keretirányelv szerint a vízgyűjtőkre épülő, vízgyűjtő szinten koordinált vízgazdálkodásban és vízgazdálkodási tervezésben minden olyan hatóságot, illetve szervezetet hatáskörrel rendelkezőnek kell tekinteni, amelynek a vízgyűjtőn a vízgazdálkodásra hatósági jellegű befolyása van, illetve valamilyen formában és mértékig közvetlenül, államigazgatási úton felelősek a vízgazdálkodás feladatainak végrehajtásáért.

A Keretirányelv előírásainak megvalósításáért a tagállamok kormányai a felelősek, ez az irányelv megfogalmazásából egyértelműen következik. A Keretirányelvben Magyarország, mint leendő tagállam számára előírt feladatok megoldását a Tárcaközi Bizottság koordinálja és készít jelentéseket, valamint javaslatokat a Magyar Kormány számára.

2.4.3.3 A MAGYAR HIDROLÓGIAI TÁRSASÁG (MHT) RENDEZVÉNYEI ÉS TEVÉKENYSÉGEI AZ EU VÍZ KERETIRÁNYELV (VKI) VÉGREHAJTÁSÁNAK ELŐSEGÍTÉSEÉRE

Az MHT szakosztályai és területi szervei egyre több előadótársat szerveznek a VKI végrehajtásának aktuális kérdéseiről, a Társaság évenként megrendezett Vándorgyűlése és más nagyrendezvénye foglalkozik a VKI végrehajtásának aktuális kérdéseivel. A Társaság ez évi vándorgyűlésének a VKI végrehajtásával foglalkozó szekcióülésére több fontos ajánlást fogalmazott meg a VKI végrehajtásával kapcsolatban.

Az MHT nem kormánytól függő, nem profit orientált szervezet. Jelenleg több mint 2500 egyéni tagja és 250 jogi tagja van. A Társaság a vízzel foglalkozó összes szakterület szakembereinek társasága. Ezt tükrözi a jelenlegi szakosztályok listája is. A következő területekkel foglalkoznak az egyes szakosztályok: limnológia, hidraulika és műszaki hidrológia, hidrogeológia és balneotechnika, mezőgazdálkodási vízgazdálkodás, vízminőség és víztechnológia, vízépítés, vízgazdálkodás, árvízvédelem és belvízvédelem, vízellátás, ipari környezet- és vízgazdálkodás, környezetvédelem, PR, vízjog és közigazdaságtan.

További információ a Magyar Hidrológiai Társaság WEB oldalain található:

www.mht.mtesz.hu

3. VÍZGYŰJTŐ KERÜLETEK KIJELELÉSE

Forrás:

Identification of River Basin Districts in Member States, Overview, criteria and current state of play, Common Strategy on the Implementation of the Water Framework Directive, Best practices in river basin planning, Work Package 1, Version 1.1, August 2002

A VKI végrehajtásának egyik első nagyon fontos alapfeladata a vízgyűjtő gazdálkodási és vízgyűjtő gazdálkodási tervezési területi egységek kijelölése. A legfontosabb területi egység a „vízgyűjtő kerület”. A kijelölési folyamat elősegítésére útmutatót dolgoztak ki, amely végül inkább példatár lett. Bemutatja, hogyan jelölték ki a vízgyűjtő kerületeket a tagállamok. Ebben a fejezetben a vízgyűjtő kerületek kijelölési folyamatát mutatjuk be az EU tagállamokban. Az ismertetést elsősorban az Útmutatóra alapozzuk.

3.1 ÚTMUTATÓ A VÍZGYŰJTŐ KERÜLET KIJELELÉSÉHEZ

Az Útmutatót a Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervezés Legjobb Módszerei Munkacsoport dolgozta ki. A munkacsoportot a VKI Közös Végrehajtási Stratégiája alapján alakították, és a vízgyűjtő gazdálkodási tervezés problémáival foglalkozik. A munkacsoport rövid távú célja nem kötelezően alkalmazandó gyakorlati útmutatók kidolgozása volt a VKI –ben előírt tervezési folyamat végrehajtásának elősegítésére. A munkacsoport tagjai szakértők és érdekeltek voltak az EU tagállamokból és néhány tagjelölt országból.

A munkacsoport munkatervében a következő útmutatók készítése szerepelt:

1. Útmutató a vízgyűjtő kerületek azonosításához
2. Útmutató a tervezési folyamathoz
3. Útmutató a társadalom részvételéhez
4. Kézikönyv integrált vízgyűjtő gazdálkodási tervek és intézkedési programok kidolgozásához

Az első három útmutató elkészült, a Kézikönyvön most dolgoznak.

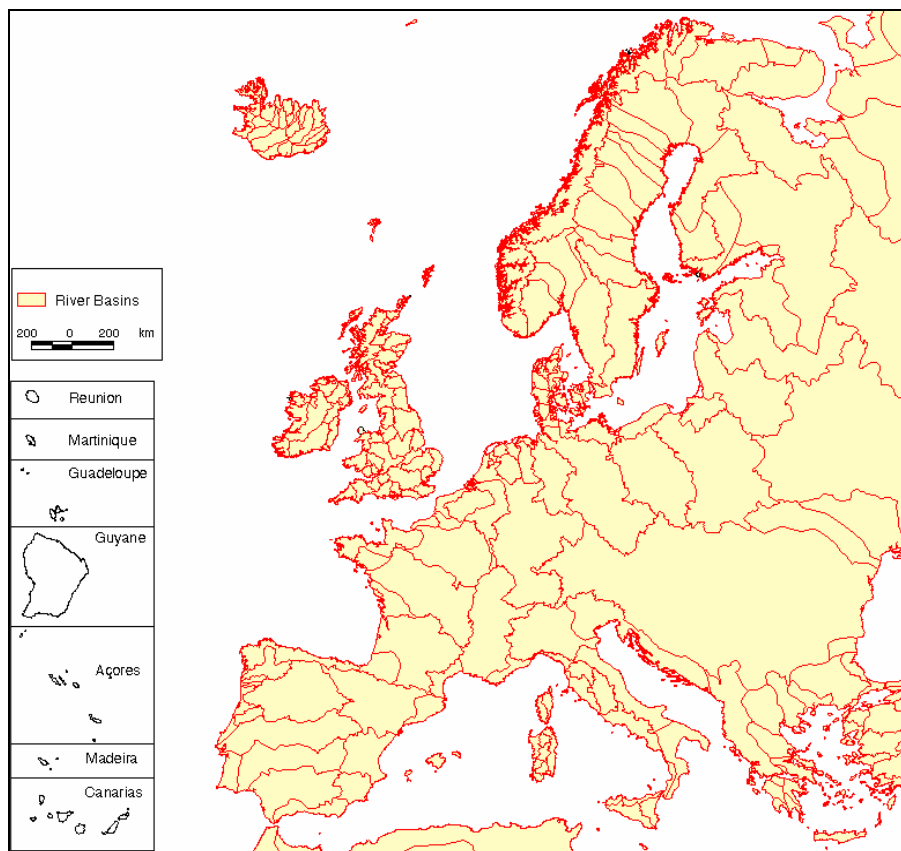
A Víz Igazgatók 2002. novemberében Koppenhágában tartott értekezlete az első évek tapasztalatai és az új feladatok figyelembe vételével átdolgozta a Közös Végrehajtási Stratégiát és átalakította a munkacsoportok rendszerét. A Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervezés Legjobb Módszerei munkacsoport tevékenységét az újonnan alakított Integrált Vízgyűjtő Gazdálkodás munkacsoport folytatja. Az új munkacsoport a Közös Végrehajtási Stratégia keretében a különböző munkacsoportok által készített útmutatók kísérleti vízgyűjtőkön történő tesztelésével és a "Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek és intézkedési programok kidolgozása, beleértve a különböző vízgyűjtő gazdálkodási tervek integrálását" című útmutató kidolgozásával foglalkozik.

A vízgyűjtő kerületek kijelölésének kulcs-kérdései a következők:

- A vízgyűjtő kerületek definiálása;
- A több vízgyűjtőhöz tartozó felszín alatti vizek hozzárendelése valamelyik vízgyűjtőhöz;
- A tengerparti vizek elosztása "a legközelebbi és legalkalmasabb vízgyűjtő kerülethez";
- A nemzetközi és határon túlnyúló vízgyűjtő kerületek meghatározása;
- A vízgyűjtő gazdálkodási tervezésben illetékes hatóságok meghatározása.

Az Útmutató felhívja a figyelmet arra, hogy vízgyűjtőnek a forrásvidéktől egészen a tengerig terjedő vízfolyás vízgyűjtő területét kell tekinteni. A fontosabb, ilyen értelemben meghatározott európai vízgyűjtőket mutatja az 3.1. ábra.

3.1. ábra Európa fontosabb vízgyűjtői

Forrás: EUROSTAT GISCO Watersheds in Europe. File: WSEU3M

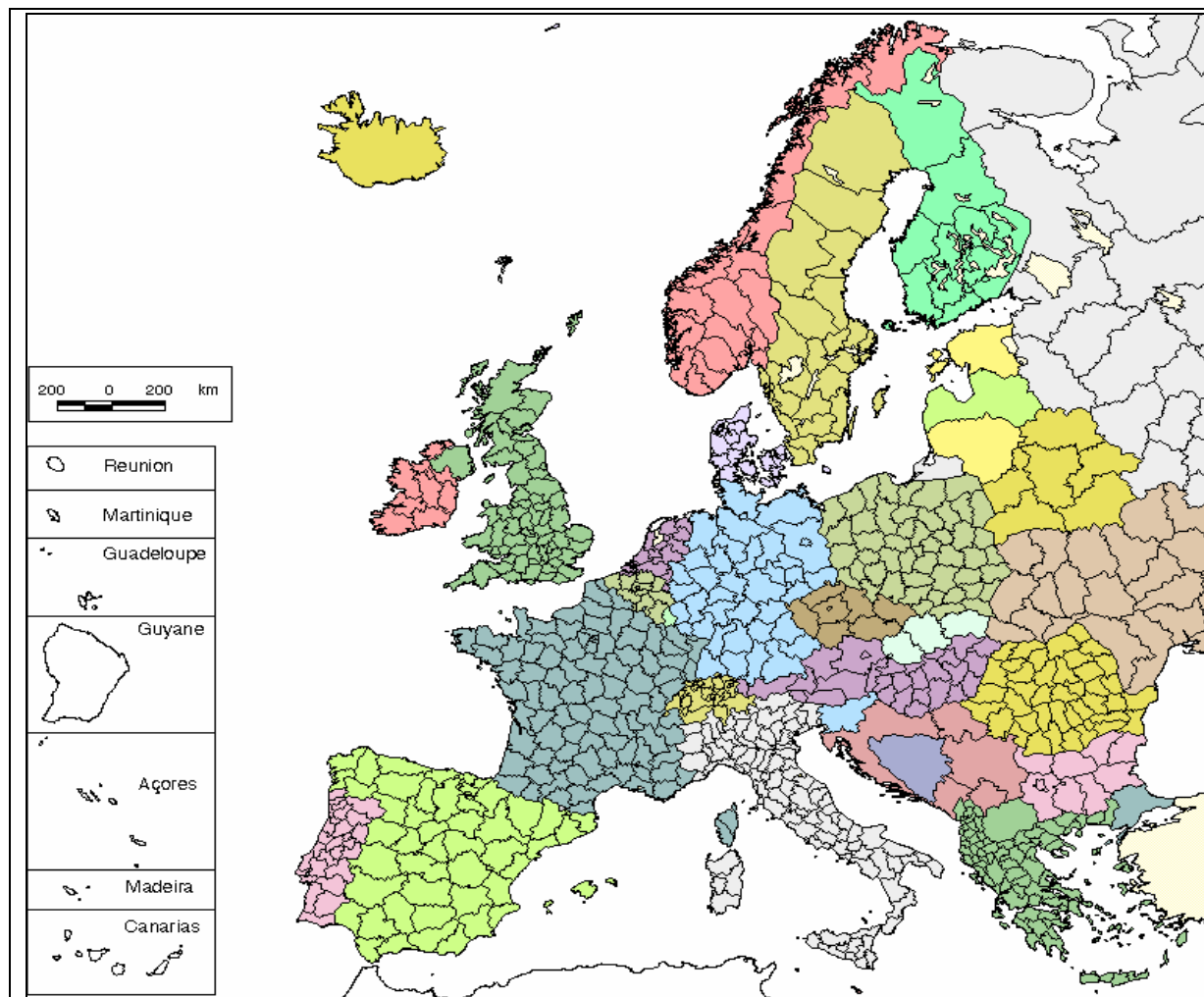
Az Útmutató felhívja a figyelmet a felszín alatti vízgyűjtőknek a vízgyűjtő kerületekhez rendelése során felmerülő nehézségekre. A hozzárendelést esetenként más-más módszerrel kell elvégezni a vizek sajátosságainak megfelelően. Fontos szempontnak kell tekinteni a jó állapotba helyezés és a jó állapot megőrzésének menedzselhetőségét.

Az útmutató rámutat, hogy kis vízgyűjtők összekapcsolásánál figyelembe kell venni a vízgyűjtők hasonlóságának kritériumait:

- klimatikus,
- környezeti,
- szociális-gazdasági és
- igazgatási jellemzőket.

Az európai igazgatási határokat mutatja a 3.2. ábra.

3.2. ábra: Igazgatási határok Európában. Nuts III

Azokat a víztartókat, amelyek több vízgyűjtő kerülethez kapcsolódnak, valamelyik vízgyűjtő kerülethez hozzá kell rendelni. Lehetőleg ahhoz, amelyhez jelentősebb mértékben kapcsolódik.

Hazánk számára nem fontos, csak érdekes az, hogy a VKI előírásait a parti vizek hozzárendelése során sok esetben nehéz végrehajtani, mert az ésszerű hozzárendelést a partvonalak alakja és a tengeráramlatok is jelentős mértékben befolyásolják.

3.2 NEMZETKÖZI VÍZGYŰJTŐK

Európában nagyon sok nemzetközi vízgyűjtő van, amelyen két vagy több ország osztozik. Magyarország adottságai miatt számunkra különösen fontos az a kérdés, hogy hogyan lehet végrehajtani a VKI előírásait nemzetközi vízgyűjtőkön. A Víz Igazgatók 2003. november 24-25-én Rómában tartott értekezletén érdekes összeállítást mutatott be az európai nemzetközi vízgyűjtőkről Sabine Möllenkamp. A következő táblázatokat az ő előadása alapján készítettük.

3.1. táblázat Példák az EU 15 területén túlnyúló vízgyűjtőkre

Vízgyűjtők	Tagállamok	Most csatlakozott országok	Tagjelölt országok	Harmadik országok
RAJNA	Németország, Hollandia, Franciaország, Belgium, Luxemburg, Ausztria, Olaszország	-	-	Svájc, Lichtenstein
Elba	Németország, Ausztria	Cseh Köztársaság, Lengyelország	-	-
Duna	Ausztria, Németország, Olaszország	Magyarország, Szlovákia, Cseh Köztársaság, Szlovénia, Lengyelország	Románia, Bulgária, Horvátország	Szerbia, Montenegró, Bosznia és Hercegovina, Ukrajna, Moldva, Svájc, Albánia
Odera	Németország	Lengyelország, Cseh Köztársaság, Szlovákia	-	-

3.2. táblázat Főbb új nemzetközi vízgyűjtők az EU 25-ben

Vízgyűjtők	Most csatlakozott országok	Harmadik országok
NEMAN/ NEMUNAS 90 300 km ²	Litvánia 43,97 % Lengyelország 4,21 % Lettország 0,36 %	Fehéroroszország 46,13 % Oroszország 5,30 %
Visztula / Wista 194 000 km ²	Lengyelország 87,45 % Szlovákia 0,96 % Cseh Köztársaság 0,01 %	Ukrajna 6,55 % Fehéroroszország 5,03 %
Daugava 58 700 km ²	Lettország 34,38 % Litvánia 1,38 %	Fehéroroszország 48,14 % Oroszország 16,11 %
Narva (a Peipsi tavat beleértve) 53 000 km ²	Észtország 34,09 % Lettország 11,13 %	Oroszország 53,20 % Fehéroroszország 1,57 %
Dniestr 62 000 km ²	Lengyelország 0,05 %	Ukrajna 75,44 % Moldva 24,52 %

3.3. táblázat Új nemzetközi vízgyűjtők akkor, ha Törökország EU tagállam lesz

Vízgyűjtők	Most csatlakozott országok	Harmadik országok
Tigris-Eufrátesz-Shatt al Arab 789 000 km ²	Törökország 24,80 %	Irak 40,48 % Irán 19,70 % Szíria 14,73 % Jordánia 0,25 % Szaúd-Arábia 0,01 %
Kura-Araks 193 200 km ²	Törökország 14,32 %	Azerbajdzsán 29,28 % Irán 20,55 % Örményország 18,03 % Grúzia 17,77 % Oroszország 0,03 %
Asi / Orontes 37 900 km ²	Törökország 49,94 %	Szíria 44,32 % Libanon 5,74 %
Coruh 22 100 km ²	Törökország 90,85 %	Grúzia 9,01 %
Nahr El Kebir 1 500 km ²	Törökország 13,87 %	Szíria 85,61 %

3.4. táblázat Példák nemzetközi vízgyűjtőkre az EU 15-ön belül

EU 15 Vízgyűjtők	Tagállamok
Schelde / Escaut	Franciaország, Belgium, Hollandia
Maas / Meuse	Belgium, Franciaország, Hollandia, Németország, Luxemburg
Erne	Írország, Egyesült Királyság
Bann	Egyesült Királyság, Írország
Minho-Lima / Mino-Lima	Spanyolország, Portugália
Douro / Duero	Spanyolország, Portugália
Tagus / Tejo	Spanyolország, Portugália
Guadiana	Spanyolország, Portugália

3.5. táblázat Példák nemzetközi vízgyűjtőkre az új EU 25-ön belül

Vízgyűjtők	Most csatlakozott országok	Harmadik országok
Venta 9 500 km ²	Lettország 65,15 % Litvánia 34,72 %	-
Lielupe 14 400 km ²	Lettország 66,76 % Litvánia 33,22 %	-
Gauja 11 600 km ²	Lettország 90,42 % Észtország 9,58 %	-

3.6. táblázat Példák nemzetközi vízgyűjtőkre az EK részvétele nélkül Észak-Európában

Vízgyűjtők	Tagállamok	Harmadik országok
Klaralven 51 000 km ²	Svédország 84,54 %	Norvégia 15,46 %
Tana 15 600 km ²	Finnország 40,23 %	Norvégia 59,71 %
Pasvik / Paatsjoki 16 000 km ²	Finnország 77,46 %	Oroszország 16,15 % Norvégia 6,39 %
Vuoksa / Vuoksi 62 700 km ²	Finnország 86,48 %	Oroszország 13,52 %
Oulu 28 700 km ²	Finnország 93,20 %	Oroszország 6,78 %
Torne / Tornealven 37 300 km ²	Svédország 67,98 % Finnország 28,00 %	Norvégia 4,03 %

3.7. táblázat Példák nemzetközi vízgyűjtőkre az EK részvétele nélkül Dél-Európában

Vízgyűjtők	Tagállamok	Most csatlakozott országok	Tagjelölt országok	Harmadik országok
Vardar 32 400 km ²	Görögország 11,94 %	-	-	Macedónia 62,83 % Szerbia és Montenegró 25,22 %
Nestos 10 200 km ²	Görögország 46,36 %	-	Bulgária 53,63 %	-
Maritsa 49 600 km ²	Görögország 7,55 %	-	Bulgária 66,49 % Törökország 25,69 %	-
Prespa tó 9 000 km ²	Görögország 3,32 %	-	-	Albánia 88,17 % Macedónia 8,50 %
Struma 15 000 km ²	Görögország 25,88 %	-	Bulgária 57,66 %	Macedónia 12,22 % Szerbia és Montenegró 4,19 %
Isonzo 3 000 km ²	Olaszország 40,09 %	Szlovénia 59,48 %	-	-

Az Útmutató összefoglalja a hatóságok legfontosabb feladatait a VKI végrehajtásában és bemutatja, hogy melyik EU tagállamban, milyen hatóságok oldják meg a tervek szerint ezeket a feladatokat. Ezek az információk a tagállamoknak kiküldött kérdőívekre adott válaszokon alapulnak.

Az Útmutató térképeken bemutatja, hogy készítésének időpontjában a tervek szerint az egyes EU tagállamok milyen vízgyűjtő kerületeket jelöltek ki. Az alábbi *táblázat* a legújabb információkat tartalmazza a Víz Igazgatók 2003. novemberi ülésén bemutatott statisztikák alapján.

3.8. táblázat A 2004. május 1 előtti EU tagállamokban kijelölt Vízgyűjtő Kerületek (VK-ek)

Országok	VK-ek összes	VK-ek nemzetközi	Nemzetközi %
AT	3	3	100
BE	4	4	57
DE	10	6	60
DK	13	1	7
ES	14	4	29
FI	8	5	63
FR	12	3	25
GR	13	4	30
IE	7	3	43
IT	20	(5)	?
LU	2	2	100
NL	4	4	100
PT	8	4	50
SE	5	2	40
UK	16	3	19
Összesen:	139*	53*	

*Ez a szám az ismétléseket is tartalmazza (ugyanazt a nemzetközi VK-et két vagy több ország említette)

A Víz Igazgatók 2003. novemberi értekezletére a 2004. május 1.-én csatlakozó országok is szolgáltatottak előzetes adatokat a vízgyűjtő kerületek kijelöléséről. Ezeket foglalja össze a következő táblázat.

3.9. táblázat A 2004. május 1.-én csatlakozott országokban kijelölt Vízgyűjtő Kerületek

Országok	VK-ek összes	VK-ek nemzetközi	Nemzetközi %
CZ	3	3	100
CY	1	0	0
EE	1	1	100
HU	1	1	100
LT	4	4	100
LV	4	4	100
MT	1	0	100
PL	2	2	100
SI	2	2	100
SK	2	2	100
Összesen:	21*	19*	

*Ez a szám az ismétléseket is tartalmazza (ugyanazt a nemzetközi VK-et két vagy több ország említette)

3.10. táblázat A tagjelölt és EEA országokban kijelölt vízgyűjtő kerületek

Ország	VK-ek összes	VK-ek nemzetközi	Nemzetközi %
BG	?	?	?
RO	1	1	100
NO	14	2	14

Az előbbi adatokból megállapítható, hogy a 2003. novemberi állapot szerint, a több ország által megosztott vízgyűjtők kétszeres beszámítását kiküszöbölve a VKI előírásainak megfelelően kijelölt vízgyűjtő kerületek száma a következő lesz az EU területén:

a 2004. május 1 előtti EU15 területén:

összesen: 111
ebből nemzetközi: 25 (23%)

a 2004. május 1 utáni EU25 területén:

összesen: 122
ebből nemzetközi: 34 (28%)

Ez azt jelenti, hogy előreláthatólag összesen 122 vízgyűjtő gazdálkodási terv fog készülni az EU területére. Ezek közül 34 olyan, amelyet több tagállamnak kell majd közösen elkészítenie. Különösen nehezíti majd a tervek elkészítését az, ha EU tagállamok és nem tagállamok kellene, hogy együttműködjenek a tervek elkészítésében (pld. a Duna).

3.3 HIVATKOZÁSOK ÉS FOGALMAK

A vízgyűjtő kerületek azonosítási folyamatának értelmezését kívánjuk elősegíteni a 3.11. táblázat-tal, amely a VKI-nek a vízgyűjtő kerületekre vonatkozó részeit és magyarázó szövegeket tartalmaz. Ezt a célt szolgálják a 3.12 táblázatban közölt fogalom-meghatározások is.

3.11. táblázat A Víz Keretirányelvben található hivatkozások a vízgyűjtő kerületek kijelölésére

Fogalom meghatározások – 2. cikk

15. "River basin district" means the area of land and sea, made up of one or more neighbouring river basins together with their associated groundwaters and coastal waters, which is identified under Article 3(1) as the main unit for management of river basins.	15. "Vízgyűjtő kerület" a szárazföldnek vagy tengernek olyan területrészt jelenti, amelyet egy vagy több szomszédos vízgyűjtőből alakítanak ki a hozzá kapcsolódó felszín alatti vizekkel és tengerparti vizekkel együtt, és amelyet a 3. cikk (1) bekezdése a vízgyűjtő gazdálkodás fő egységéként határoz meg.
16. "Competent Authority" means an authority or authorities identified under Article 3(2) or 3(3).	16. "Hatáskörrel Rendelkező Hatóság" a 3. cikk (2) bekezdése vagy a 3. cikk (3) bekezdése által meghatározott hatóságot vagy hatóságokat jelenti.

Az adminisztratív intézkedések koordinációja a Vízgyűjtő Kerületeken belül – 3. cikk

1. Member States shall identify the individual river basins lying within their national territory and, for the purposes of this Directive, shall assign them to individual river basin districts. Small river basins may be combined with larger river basins or joined with neighbouring small basins to form individual river basin districts where appropriate. Where groundwaters do not fully follow a particular river basin, they shall be identified and assigned to the nearest or most appropriate river basin district. Coastal waters shall be identified and assigned to the nearest or most appropriate river basin district or districts.	1. A tagállamok meghatározzák az országuk területén fekvő egyes vízgyűjtőket és azokból - ennek az irányelvnek a céljaira – vízgyűjtő kerületeket alkotnak. A kis vízgyűjtők összevonhatók a nagyobbakkal, vagy összekapcsolhatók a szomszédos kisebb vízgyűjtőkkel, hogy ott, ahol ez célszerű, vízgyűjtő kerületeket alakítsanak ki belőlük. Azokat a felszín alatti vizeket, amelyek nem tartoznak teljesen egy meghatározott vízgyűjtőhöz, azonosítják és a legközelebbi, vagy leginkább megfelelő vízgyűjtő-kerülethez rendelik. A tengerparti vizeket azonosítják, és a legközelebbi vagy a leginkább megfelelő vízgyűjtő-kerülethez, illetve vízgyűjtő-kerületekhez csatolják.
2. Member States shall ensure the appropriate administrative arrangements, including the identification of the appropriate competent authority, for the application of the rules of this Directive within each river basin district lying within their territory.	2. A tagállamok ezen irányelv alkalmazásához a saját területükön levő minden egyes vízgyűjtő kerületben gondoskodnak a megfelelő igazgatási intézkedésekről - ide értve a megfelelő Hatáskörrel Rendelkező Hatóság kijelölését is.
3. Member States shall ensure that a river basin covering the territory of more than one Member State is assigned to an international river basin district. At the request of the Member States involved, the Commission shall act to facilitate the assigning to such international river basin districts.	3. A tagállamok biztosítják azt, hogy azt a vízgyűjtőt, amely több mint egy tagállam területére terjed ki, nemzetközi vízgyűjtő kerületté nyilvánítsák. Az érintett tagállamok kérésére a Bizottság elősegíti az ilyen nemzetközi vízgyűjtő kerületek kialakítását.
Each Member State shall ensure the appropriate administrative arrangements, including the identification of the appropriate competent authority, for the application of the rules of this Directive within the portion of any international river basin district lying within its territory.	Minden tagállam biztosítja a megfelelő igazgatási intézkedéseket - ide értve a megfelelő Hatáskörrel Rendelkező Hatóság kijelölését - ezen irányelv szabályainak alkalmazásához a nemzetközi vízgyűjtő kerületeknek a tagállam területére eső részén.
4. Member States shall ensure that the requirements of this Directive for the achievement of the environmental objectives established under Article 4, and in particular all programmes of measures are coordinated for the whole of the river basin district.	4. A tagállamok biztosítják ennek az irányelvnek a 4. cikke alapján megállapított környezeti célkitűzések elérését meghatározó követelmények és különösen az összes intézkedési program koordinálását a teljes vízgyűjtő kerületben. Nemzetközi vízgyűjtő

For international river basin districts the Member States concerned shall together ensure this coordination and may, for this purpose, use existing structures stemming from international agreements. At the request of the Member States involved, the Commission shall act to facilitate the establishment of the programmes of measures.

5. Where a river basin district extends beyond the territory of the Community, the Member State or Member States concerned shall endeavour to establish appropriate coordination with the relevant non-Member States, with the aim of achieving the objectives of this Directive throughout the river basin district. Member States shall ensure the application of the rules of this Directive within their territory.

6. Member States may identify an existing national or international body as competent authority for the purposes of this Directive.

7. Member States shall identify the competent authority by the date mentioned in Article 24.

8. Member States shall provide the Commission with a list of their competent authorities and of the competent authorities of all the international bodies in which they participate at the latest six months after the date mentioned in Article 24. For each competent authority the information set out in Annex I shall be provided.

9. Member States shall inform the Commission of any changes to the information provided according to paragraph 8 within three months of the change coming into effect.

esetén az érintett tagállamok együtt biztosítják ezt a koordinációt, és erre a célra felhasználhatják a nemzetközi egyezmények alapján létrejött, meglévő szervezeteket. Az érintett tagállamok kérésére a Bizottság elősegíti az intézkedési programok kidolgozását.

5. Abban az esetben, ha egy vízgyűjtő-kerület túlterjed a Közösség határain, az érdekelt tagállam vagy tagállamok törekednek a megfelelő koordináció kialakítására az érintett nem-tagállamokkal, azzal a céllal, hogy ennek az irányelvnek a célkitűzéseit a teljes vízgyűjtő kerületben elérjék. A tagállamok a saját területükön belül biztosítják ezen irányelv szabályainak alkalmazását.

6. A tagállamok egy meglévő nemzeti vagy nemzetközi szervezetet is kijelölhetnek ennek az irányelvnek a céljaira Hatáskörrel Rendelkező Hatóságként.

7. A tagállamok a 24. cikkben említett időpontig kijelölik a Hatáskörrel Rendelkező Hatóságot.

8. A tagállamok legkésőbb a 24. cikkben említett időpontot követő hat hónapon belül a Bizottság rendelkezésére bocsátják Hatáskörrel Rendelkező Hatóságaik, továbbá minden olyan nemzetközi szervezet Hatáskörrel Rendelkező Hatóságainak listáját, amelyekben részt vesznek. Valamennyi Hatáskörrel Rendelkező Hatóságról megadják az I. mellékletben foglalt információkat.

9. A tagállamok a változás hatálybalépését követő három hónapon belül tájékoztatják a Bizottságot a 8. bekezdés szerint megadott tájékoztatásban bekezdett bármilyen változásról.

Végrehajtás – 24. cikk

1. Member States shall bring into force the laws, regulations and administrative provisions necessary to comply with this Directive at the latest 22 December 2003. They shall forthwith inform the Commission thereof.

When Member States adopt these measures, they shall contain a reference to this Directive or shall be accompanied by such a reference on the occasion of their official publication. The methods of making such a reference shall be laid down by the Member States.

2. Member States shall communicate to the Commission the texts of the main provisions of national law, which they adopt in the field governed by this Directive. The Commission shall inform the other Member States thereof.

1. A tagállamok legkésőbb 2003. december 22.-ig hatályba helyezik azokat a törvényeket, rendeleteket és egyéb végrehajtási rendelkezéseket, amelyek megfelelnek ezen irányelv követelményeinek. A Bizottságot mindezekről haladéktalanul tájékoztatják.

Amikor a tagállamok elfogadják az előbbi jogszabályokat, hivatkoznak erre az irányelvre, vagy a hivatalos közzétételkor utalnak rá. A hivatkozás módját a tagállamok választják ki.

2. A tagállamok átadják a Bizottság részére a nemzeti joganyag fő elemeinek azon szövegrészeit, amelyeket ezen irányelv által szabályozott témakörökben fogadnak el. A Bizottság a többi tagállamot értesíti erről.

3.12. táblázat Fogalmak

Megjegyzés: Az alábbi lista az Útmutató mellékletében felsorolt definíciók közül a legfontosabbakat tartalmazza. A definíciók a Víz Keretirányelv (VKI) 2. cikkéből, illetve az UNESCO Szószedetből (UNESCO, International Hydrological Program, Paris, 1994 - UN) származnak.

Annual runoff: Total volume of water that flows during a year, usually referring to the outflow of a drainage area or river basin. (UN).

Aquifer: means a subsurface layer or layers of rock or other geological strata of sufficient porosity and permeability to allow either a significant flow of groundwater or the abstraction of significant quantities of groundwater. (WFD)

Climate: Synthesis of weather conditions in a given area, characterised by long-term statistics (mean values, variances, probabilities of extreme values, etc.) of the meteorological elements in that area (UN).

Coastal water: means surface water on the landward side of a line, every point of which is at a distance of one nautical mile on the seaward side from the nearest point of the baseline from which the breadth of territorial waters is measured, extending where appropriate up to the outer limit of transitional waters.

Evapo-transpiration: Quantity of water transferred from the soil to the atmosphere by evaporation and plant transpiration. (UN)

Groundwater: means all water, which is below the surface of the ground in the saturation zone and in direct contact with the ground or subsoil.

River basin: means the area of land from which all surface run-off flows through a sequence of streams, rivers and, possibly, lakes into the sea at a single river mouth, estuary or delta.

River basin district: means the area of land and sea, made up of one or more neighbouring river basins together with their associated groundwaters and coastal waters, which is identified under Article 3(1) as the main unit for management of river basins.

Sub-basin: means the area of land from which all surface run-off flows through a series of streams, rivers and, possibly, lakes to a particular point in a water course (normally a lake or a river confluence).

Éves lefolyás: Az összes vízmennyiség, amely egy év alatt lefolyik, rendszerint a vízgyűjtő gyűjtőterületének kifolyására vonatkoztatva. (UN).

Víztartó: olyan felszín alatti kőzetréteget vagy kőzetrétegeket, illetve más földtani képződményeket jelent, amelyek porozitása és átteresztő képessége lehetővé teszi a felszín alatti víz jelentős áramlását, vagy jelentős mennyiségű felszín alatti víz kitermelését. (VKI).

Éghajlat: Egy adott terület időjárási állapotának összegzése, amelyet a meteorológiai elemek (átlagértékek, változások, a szélsőértékek valószínűsége, stb.) adott területre vonatkozó hosszú távú statisztikái jellemeznek. (UN).

Tengerparti víz: olyan felszíni vizet jelent, amely külső határát egy olyan vonal jelöli ki, amelynek minden pontja egy tengeri mérföld távolságra van annak a vonalnak a legközelebbi pontjától, amelytől a felségvizek szélességét mérik, a határvonalat szükség esetén kiterjesztve az átmeneti vizek külső határáig.

Evapo-transpiráció: A párolgás és a növényi párolgotatás által a talajból a levegőbe kerülő víznek a mennyisége. (UN).

Felszín alatti víz: jelenti mindazt a vizet, ami a föld felszíne alatt a telített zónában helyezkedik el, és közvetlen kapcsolatban van a földfelszínnel vagy az altalajjal.

Vízgyűjtő: egy olyan földterületet jelent, amelyről minden felszíni lefolyás vízfolyások, folyók, esetleg tavak sorozatán keresztül egyszerű, tölcser vagy deltatorkolatnál a tengerbe folynak.

Vízgyűjtő kerület: a szárazföldnek vagy tengernek olyan területrészt jelent, amelyet egy vagy több szomszédos vízgyűjtőből alakítanak ki a hozzá kapcsolódó felszín alatti vizekkel és tengerparti vizekkel együtt, és amelyet a 3. cikk (1) bekezdése a vízgyűjtő gazdálkodás fő egységként határoz meg.

Részvízgyűjtő: egy olyan földterületet jelent, amelyről minden felszíni lefolyás vízfolyások, folyók, esetleg tavak sorozatán keresztül egy vízfolyás egy bizonyos pontjához folynak (ami általában egy tó vagy

Surface water: means inland waters, except ground-water; transitional waters and coastal waters, except in respect of chemical status for which it shall also include territorial waters.

Tidal range: Difference in height between high tide and a consecutive low tide (UN).

Transitional waters: are bodies of surface water in the vicinity of river mouths which are partly saline in character as a result of their proximity to coastal waters but which are substantially influenced by freshwater flows.

Water Management: Planned development, distribution and use of water resources (UN).

Water table: Surface within the zone of saturation of an unconfined aquifer over which the pressure is atmospheric (UN).

folyók összefolyása).

Felszíni víz: jelenti a szárazföldi vizeket, kivéve a felszín alatti vizeket; az átmeneti vizeket és a tengerparti vizeket, kivéve a kémiai állapotot, amely szempontjából ide tartoznak a tengeri felségvizek is.

Ár-apály ingadozás: Magasságkülönbség a dagály, valamint az azt követő apály között.

Átmeneti vizek: a folyótorkolatok közelében levő felszíni víztestek, amelyek a tengerparti vizekhez való közelségük miatt részben sós jellegűek, de az édesvizek beáramlása jelentős mértékben befolyásolja az állapotukat.

Vízgazdálkodás: A vízkészletek tervezett fejlesztése, elosztása és használata. (UN).

Vízszint (felszín alatti): A szabad vízvezető telített zónáján belüli felület, amely fölött atmoszférikus nyomás uralkodik. (UN).

4. VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁSI TERVEZÉSI FOLYAMAT

Forrás:

Planning process, Guidance document No.11, Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive, European Communities, 2003

4.1 A TERVEZÉSI FOLYAMAT TÁMOGATÁSÁHOZ KÉSZÍTETT ÚTMUTATÓ

Ebben a fejezetben a tervezési folyamat szervezésének elősegítésére kidolgozott Útmutató alapján tárgyaljuk a VKI előírásai alapján elvégzendő vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés folyamatát.

Miért volt szükség az Útmutatóra?

A VKI előírásainak megfelelő vízgyűjtő gazdálkodási tervezés bonyolult folyamat elvégzését igényli. Az Útmutató a VKI követelményeinek kielégítéséhez szükséges koordinációs és ütemezési tevékenységekre és feladatokra helyezi a hangsúlyt. A VKI nemzeti szinten történő végrehajtásának menedzsment eszköze kíván lenni.

Az Útmutató célja a gyakorlati szakemberek tájékoztatása azokról a feladatokról és tevékenységekről, amelyeket a tervezési folyamat során meg kell szervezni, és koordinálni kell, valamint segítségnyújtása a Vízgyűjtő Gazdálkodási Tervek készítése folyamán követendő eljáráshoz. Ez biztosíthatja a tervek készítése során a következetességet és hatékonyságot.

Az Útmutató megkísérli:

- A VKI által előírt tervezési folyamat közös értelmezésének kialakítását.
- Segítségnyújtást a VKI-nek a végrehajtás ütemeire és a vízgyűjtő gazdálkodási tervezés lépéseire vonatkozó előírásainak magyarázatával és a VKI ajánlásai által biztosított lehetőségek elemzésével
- Javaslatok és tapasztalatok ismertetésével a tervezési folyamat végrehajtási módszereinek kiválasztását
- A tervezési folyamat szervezésére vonatkozó információnyújtásával annak meghatározását, hogy mit, kinek és mikor kell tennie a VKI végrehajtásához.

Az Útmutatónak nem célja az, hogy

- a tervezési folyamat egyes speciális technikai elemeinek megoldásához nyújtson segítséget. Ehhez más munkacsoportok készítenek Útmutatókat.

Az Útmutató ismerteti a vízgazdálkodási tervezés koncepcióját;

- javaslatokat tesz a vízgazdálkodási tervezés folyamatának jó gyakorlatára;
- ismerteti a VKI-nek a tervezési folyamatra vonatkozó előírásait;
- bemutatja a tervezés folyamatábráját és
- összefoglalja a tervezés során megoldandó fő feladatokat.

Az Útmutató választ ad a következő kérdésekre:

A tervezési folyamat koncepciójával kapcsolatban

- Mit jelent a tervezés?
- Melyek a tervezési folyamat fő típusai?
- Milyen az összefüggés más tervezési koncepciókkal és mi a kapcsolat más tervezési folyamatokkal?
- Mi a területi kiterjedése a tervezési folyamatnak?

A vízgazdálkodási tervezés jó gyakorlatával kapcsolatban

- Melyek a hatékony tervezés kulcs-elemei?
- Hogyan illeszkednek ezek az elemek a VKI által előírt általános vízgyűjtő tervezési folyamat-hoz?
- Milyen javaslatok tehetők a sikeres tervezéshez?

A VKI követelményeivel és az elvégzendő fő feladatokkal kapcsolatban

- Melyek a fő tevékenységek, és mikor kell azokat elvégezni a tervezési folyamat során?
- Hol hivatkozik a VKI ezekre a tevékenységekre?
- Milyen kapcsolat van a fő tevékenységek között?
- Melyek az előkészítés fő feltételei és szűk keresztmetszetei?
- Melyek a vízgyűjtő gazdálkodási terv céljai és funkciói?
- Mit kell figyelembe venni a tervezési folyamat során ahhoz, hogy a VKI vízgyűjtő tervek-re vonatkozó előírásait teljesíteni lehessen?
- Hogyan kell a Tervben ismertetni a tervezési folyamat különböző eredményeit?

Az Útmutató felhívja a figyelmet arra, hogy a benne ismertetett módszertant adaptálni kell a regionális és nemzeti viszonyoknak megfelelően, de ennek természetesen a VKI által megszabott keretek között maradva kell történnie. Az Útmutató általános módszertani javaslatokat tesz. A tervezési menedzsment-ciklus általános elveit és folyamatait írja le. A körülmények változatossága az Európai Unión belül vízgyűjtőről-vízgyűjtőre eltérő választ indokolhat az előbbi kérdésekre. Ezért kell az Útmutatóban javasolt módszertant a speciális körülményekhez igazítani.

Az Útmutató nem foglalkozik:

- A tervezési folyamat során alkalmazandó speciális módszerekkel: pld. hidrológiai modellezés, döntéstámogató rendszerek stb.
- A vizek jó állapotának elérését biztosító Intézkedési Programok meghatározásának módszereivel stb.

4.2 A VÍZGYŰJTŐ TERVEZÉS ALAPELVEI ÉS A DÖNTÉSI FOLYAMAT IGÉNYEI

Ez a fejezet a tervezési folyamat néhány fontos háttér-információját tárgyalja. Nem foglalkozik a VKI részleteivel, csak a tervezési folyamat elméletével. Fontos az Útmutatónak az a megállapítása, hogy a VKI többféle tervezési módszer alkalmazását lehetővé teszi, azonban a benne foglalt határidőket és célkitűzéseket kötelező betartani. A tervezés során el kell dönteni azt, hogy kinek - mi a feladata és mikor. Nem lehet kiválasztani egyetlen legjobb módszert ezekhez a döntésekhez. Ennek az eredménye az, hogy különböző típusú tervezési folyamatok alakultak ki. A rugalmas választási lehetőség segítheti azt, hogy a tervezésért felelős hatóságok kiválasszák az adott körülmények között legjobb megoldást. Az Útmutató bemutatja a tervezési folyamat általános alapelveit és azokat a szempontokat, amelyeket figyelembe kell venni, amikor a különböző tervezési típusok közül kiválasztják a VKI végrehajtásához alkalmazandó típust.

A tervezés elsődleges célja egy olyan Terv készítése, amely a jövőt befolyásoló döntéshozás eszköze. A tervezés egy szisztematikus, integrált és iteratív folyamat, amely egy meghatározott ütemezés szerint elvégzett lépésekből áll.

Az Útmutató felhívja a figyelmet arra, hogy a vízgazdálkodási tervezés célja a vízkészletekkel való ésszerű gazdálkodás fejlesztése és elősegítése. Ilyen értelemben a vízgazdálkodási tervezést egy folyamatnak kell tekinteni, nem pedig a VKI céljának.

A tervezés akkor tekinthető előkészítettnek, amikor minden szükséges információt figyelembe vettek és a tervezés során elvégzendő tevékenységek sorozatát kiválasztották. Ezután történik a Terv előkészítése és végrehajtása a célok elérése érdekében. Vannak olyan tényezők, amelyeket a tervezési folyamat során feltétlenül figyelembe kell venni, mert egyébként akadályozhatják a VKI céljainak elérését:

- A vizsgált vízgyűjtő területen nemcsak a VKI szerinti tervezés folyik, hanem más kezdeményezések is történnek, amelyek konfliktusokat eredményezhetnek a VKI célkitűzéseivel. A tervezési folyamatnak rugalmasnak, dinamikusnak, ciklikusnak és fejleszhetőnek kell lennie, hogy figyelembe lehessen venni az olyan rendkívüli események, mint például az árvizek és az aszályok által okozott károk megelőzésének és kivédésének tervezési igényeit.
- A tagállamoknak saját tervezési tradíciójuk van, ami azt jelenti, hogy saját hosszú ideje kidolgozott és alkalmazott módszereik vannak a társadalmi igények figyelembe vételére. Ezeket továbbra is alkalmazni kell, azonban a VKI társadalmilag elfogadható módon történő alkalmazásához a tagállamoknak képeseknek kell lenniük az érdekeltek és a nyilvánosság aktív bevonására a tervezési folyamatba, ami szükségessé teheti a jelenlegi tervezési gyakorlat fejlesztését és felülvizsgálatát.

A döntéshozási folyamat igényei

Példák a döntéshozással (és így a tervezési folyamattal) kapcsolatos kérdésekre:

- Mikor kell dönteni egy adott kérdésben?
- Ki a felelős ezért?
- Mennyire „függetlenül” dönthetnek a különböző kérdésekben a tagállamok? Milyen koordinációra van szükség az Európai Közösség szintjén?
- Van-e olyan döntés, amely szükségessége később fog felmerülni (iteratív folyamat)?
- Milyen következményei lesznek a döntésnek?
- Hogyan fogja csökkenteni a döntés a választási lehetőségeket a VKI végrehajtásának következő lépései során?

A tervezési folyamat általános jelentése, funkciói és típusai

A klasszikus tervezési folyamat rendszerint három fő lépést tartalmaz:

- jelenlegi és előrettekintő forgatókönyvek értékelése;
- célok kitűzése és
- intézkedési program változatok kidolgozása.

Ezek a lépések egy ciklikus és iteratív folyamat részei, amelyen belül további három kiegészítő elemet lehet megkülönböztetni:

- társadalom részvétele,
- monitoring és a
- folyamat értékelése,

amelyeket párhuzamosan kell végezni, kapcsolatot teremtve a tervezési folyamat elemei között.

Az Útmutató felhívja a figyelmet arra, hogy a vízgazdálkodási tervezésnek a VKI-ben előírt fő szerepén (a vizek jó állapotának eléréséhez szükséges intézkedési programok megtervezése és végrehajtása) kívül más funkciói is vannak (amelyek közül többre a VKI is hivatkozik):

- Keret biztosítása más típusú tervezési folyamatokkal való intézményi együttműködés és koordináció kialakításához;
- A vízgazdálkodás elismertségének és átláthatóságának növelése;
- A menedzserek és érdekeltek közötti párbeszéd és vita segítése eszközök biztosításával a konfliktusok feloldásához;
- Jelentés a vízgazdálkodási politika érvényesüléséről az Európai Közösség és a társadalom számára.

A tervezési folyamat a különböző országokban jelentős mértékben eltérhet a döntéshozás és politika érvényesítés különböző tradíciói miatt. A különböző tervezési típusokat jellemző legfontosabb tényezők:

- a köz- és magán-érdekeltek bevonásának módja;
- a célkitűzések megfogalmazásának módja;

- a folyamat eredményeként születő végrehajtási tervek típusai.

Az Útmutató négy fő tervezési típust mutat be és megállapítja:

- jelenleg mind a négy típus alkalmazható;
- előfordulhat, hogy ugyanabban a régióban mind a négyféle tervezési típust alkalmazzák a különböző vízgazdálkodási feladatok megoldására;
- a feladat megoldásáért felelős hatóságnak kell kiválasztania azt a tervezési típust, amely a legjobban alkalmazható az adott feladat megoldására.

A vízgazdálkodási tervezés kapcsolata más tervezési folyamatokkal

Az Útmutató ismerteti a vízgazdálkodási politika és tervezés összefüggéseit más politikákkal és tervezési folyamatokkal. Többek között rámutat:

- a vízgazdálkodási politika jelentős mértékben a természetes határokhoz, a vízgyűjtő területekhez kötődik, míg más politikák igazgatási illetve politikai határokhoz kapcsolódnak;
- a vízgazdálkodási politika érvényesülését számos sztochasztikus folyamat befolyásolja;
- a vízgazdálkodási politika érvényesítése különösen nehéz az olyan nagy vízgyűjtőkön, mint például a Duna vagy a Rajna vízgyűjtője, ahol a vízgyűjtőn osztozó sok országnak kell koordinálnia a tevékenységét a vízgazdálkodás számos célkitűzésének a teljesítéséhez.

Az Útmutató rámutat arra, hogy nagyon fontos követelmény az, hogy az integrált és koordinált vízgazdálkodás fő területi egységének a vízgyűjtőnek - illetve pontosabban – a vízgyűjtő kerületnek kell lennie.

4.3 A HATÉKONY TERVEZÉS SZEMPONTJAI

A tervezés eszköz illetve munkamódszer a bizonyos célok eléréséhez rendelkezésre álló erőforrások felhasználását szolgáló döntések előkészítéséhez. A tervezéshez szükség van a valóságos helyzetnek az ismeretére, amelyben a tervezést végzik és a várt eredmények és az elérésüket biztosító folyamat értékelésének képességére.

Az eredményes tervezési folyamat alapfeltételei a VKI vonatkozó előírásainak figyelembe vételével:

- A Vízgyűjtő Kerület hosszú távú jövőképe;
- Tudás és információ menedzsment. Kapacitás építés igénye;
- Integrálás a végrehajtás szintjén. Kapcsolat más tervezési folyamatokkal;
- Helyes időzítés;
- Megfelelő eszköztár.

A Vízgyűjtő Kerület hosszú távú jövőképe

A vizeket hosszú távra előretekintve kell jó állapotba hozni és a jó állapotukat megőrizni. A Vízgyűjtő Kerület hosszú távú jövőképe kialakításához fontos eszköz:

- a megegyezés elérése a hivatalok és az érdekelték között a célkitűzésekről;
- és a célok progresszív eléréséhez szükséges tevékenységek megtervezése.

A Vízgyűjtő Kerület hosszú távú jövőképe szükségességét több helyen említi a VKI:

- Alap forgatókönyv;
- Feltáró monitoring;
- Természetes idő-előny figyelembe vétele a szennyezőanyag szállításban és a készletek megújulásában.

Tudás és információ menedzsment. A kapacitásépítés igénye

A hatékony menedzsment alapja a megfelelő tudományos információ és a megfelelő kapacitás a feladatok megoldásához. Az Útmutató különösen hangsúlyozza az ökológiai rendszerekkel kapcsolatos ismeretek fontosságát.

A kapacitást általában úgy definiálják, mint a „képességet az eszközök felhasználására a tevékenységek végrehajtásához”. A VKI végrehajtásához szükséges „kapacitás-építési” programnak a következőket célszerű tartalmaznia:

- a VKI-vel kapcsolatos társadalmi tudat növelése;
- információáramlás a „know how”-ról;
- belső és külső hivatalos tréning.

A pontos igények országról-országra és vízgyűjtőről-vízgyűjtőre változhatnak a különböző szociális és gazdasági tényezők, a vízgazdálkodási problémák vagy egyéb okok következtében. A kapcsolódó fő szempontok a következők:

- A kapacitásépítés szükségessége a gazdasági szektorok és nem-kormányzati szervezetek, a hivatalnokok, tervezők és tisztviselők között.
- Az információ- és tapasztalat-csere biztosításának szükségessége a vízgyűjtőkön osztozó országok és régiók között, többek között az Internet által nyújtott új lehetőségek kihasználásával.
- A rendelkezésre álló humán és pénzügyi erőforrások elosztásának szükségessége a kapacitás építési tevékenységekhez minden Vízgyűjtő Kerületben a VKI általános végrehajtásának részeként.

Integrálás a megvalósítás szintjén. Kapcsolat más tervezési politikákkal

A vízi-környezet gazdálkodást sok különböző tevékenység befolyásolja közvetlenül vagy közvetve. Ilyen tevékenységek például a közlekedési, a mezőgazdasági és a terület-hasznosítási, stb. tervezéshez kapcsolódnak. Ezeket a tevékenységeket - amelyek más szektorok hatáskörébe tartoznak - koordinálni kell a vízgazdálkodás és vízvédelem célkitűzéseivel.

A VKI hatékony végrehajtásának alapvető feltétele a jobb általános koordináció vízgyűjtő szinten. Ehhez jobb integrációra van szükség a végrehajtás szintjén:

- A vízgazdálkodással közvetlenül foglalkozó testületek között;
- A vízgazdálkodási menedzserek és más szektorok menedzserei között (mint például a terület-hasznosítási tervezés, mezőgazdaság, erdőgazdaság, árvízgazdálkodás, ipar és turizmus/szabadidő eltöltés menedzserei);
- A felszíni és felszín alatti vízgazdálkodás integrációja;
- A szárazföldi és a parti vizek gazdálkodásának integrációja;
- Kooperáció létrehozása az országok között a nemzetközi vízgyűjtőkön, ahol ez még nem létezik és a vízgazdálkodást befolyásoló, meglévő, kétoldalú és többoldalú egyezmények és a VKI végrehajtása közötti konzisztencia biztosítása.

Nagyon fontos az, hogy jól válasszák meg az integráció szintjét. Van, amikor az integrációt a vízgyűjtő szintjén kell végezni (például a vízminőség-szabályozás, a természetvédelem és az árvízvédelem összehangolása), van amikor nemzeti szinten (például a vízkészletgazdálkodási és a környezeti jogszabályok összehangolása), és van amikor az Európai Unió szintjén (például a VKI, a Közös Mezőgazdasági Politika és a Szerkezeti Alapok összehangolása). Fontos tudni azt, hogy a vízgyűjtők változatossága miatt az egyik vízgyűjtőn alkalmazott megoldásokat sokszor nem lehet adaptálás nélkül átvinni más vízgyűjtőkre. A jó integráció feltétele az is, hogy a felülről-lefelé és az alulról-felfelé történő tervezési tevékenységeket is koordináljuk. Nagyobb - és különösen nemzetközi - vízgyűjtők esetén a Vízgyűjtő Gazdálkodási Tervek inputjának nagy valószínűséggel a koordináció és a döntéshozás különböző szintjein keresztül kell kialakulnia.

Helyes időzítés

A VKI célkitűzései teljesítésének nagyon szorosak a határidői, ezért a végrehajtást jobb „korán és nem tökéletesen” elkezdni, mint várni a „tökéletes feltételek” megvalósulására (a tökéletes feltételek pld. azt a helyzetet jelentik, amikor már minden lehetséges adatot összegyűjtöttek és elemeztek).

A VKI szövegét nem szabad a végrehajtás lépésről-lépésre megvalósítandó időütemezésének tekinteni. A VKI végrehajtásának eredmény-orientált „jó gyakorlata” sok elem szimultán végrehajtását fogja igényelni. Ezen felül:

- A tagállamoknak az előkészítő munka során tudniuk kell azt, hogy a VKI határidőinek betartása és a „jó gyakorlat” alkalmazása azonnali tevékenységeket tesz szükségessé.
- Időt lehet megtakarítani azzal, hogy ahol csak lehet, felhasználják a meglévő szervezeteket, folyamatokat és eszközöket. Természetesen ennek gondos felülvizsgálat eredményei alapján kell történnie, amely ellenőrzi a meglévő kapacitásokat és azok megfelelőségét a VKI követelményei szempontjából. Sok esetben a meglévő adottságokat adaptálni kell a VKI igényeinek megfelelően.
- A monitoring és a tervezés a VKI szerinti tevékenységek menedzselésének fontos eszközei. A menedzsment akciókat azonban nem lehet addig késleltetni, amíg a szükséges tervezési és monitoring feladatokat teljesen megoldják. Például akkor, ha a VKI előírásainak megfelelő monitoringot nem helyezik üzembe a 2006-os határidőig, komoly szűk keresztmetszet fog kialakulni a hatékony tevékenységi programok előkészítésében a VKI-ben előírt 2009-es határidőig.
- Különösen fontos az, hogy a társadalom részvételét és az érdekeltek bevonását már a kezdettől fogva megtervezzék és végrehajtsák, figyelembe véve azt, hogy a különböző társadalmi csoportokat a folyamat különböző fázisaiban és különböző módszerekkel kell bevonni.
- A kezdeményezések a kapcsolódó politikák (pld. területhasznosítási politika, infrastrukturális beruházási politika) területén jelentősen befolyásolhatják a VKI célkitűzései elérésének időzítését akkor, ha a kapcsolatokat nem veszik figyelembe már a tervezés korai stádiumában.

Megfelelő eszköztár

A tudás és információ menedzsment, a kapacitás-építés és az integráció a végrehajtás szintjén megfelelő eszközöket igényel. Eszközök szükségesek például a következőkhöz:

- a szükséges adatok összegyűjtése (adatbázisok, térinformatikai rendszerek),
- a kapcsolódó adatok és információ kiválasztása az adatbázisokban,
- elemzés és a VKI tartalmának, valamint a tervezési folyamatnak a leírása (a hivatalok és a nyilvánosság számára készített folyamat-ábrák és GIS alapú térképek),
- igazgatási igények támogatása,
- társadalom részvétele (szereplő-elemzés, munkaülések, logikai keretek stb.),
- döntéstámogató eszközök, amelyek alkalmasak a tevékenységi programok helyes prioritásainak meghatározására.

Azok, akik a vízkészletgazdálkodási rendszerek fejlesztésével foglalkoznak, tudják, hogy a megfelelő eszközök alkalmazása önmagában még nem garantálja optimális vízgazdálkodási tervek készítését. A rendszerelemzés művészete az, ami segíthet azonosítani azokat a problémákat és szempontokat, amelyek igazán fontosak és jelentősek és segíthet a problémák megoldási lehetőségeinek elemzésében.

A vízkészletgazdálkodási tervezési rendszer elemzése nem szűkíthető le a matematikai modellezésre. A rendszerközelítés elősegítheti a vízkészletgazdálkodási rendszerek szabályozó elemei és felhasználói közötti összefüggések és kapcsolatok tisztázását.

A vízgazdálkodási rendszerek elemzőinek nemcsak a matematikai és rendszerelméleti módszereket kell jól ismerniük, hanem érteniük kell a vízkészletgazdálkodási tervezési problémák környezeti mérnöki, gazdasági, politikai, kulturális és szociális szempontjaihoz is.

4.4 A VKI SPECIÁLIS IGÉNYEI A TERVEZÉSI FOLYAMATTAL KAPCSOLATBAN

Általános szempontok

Egységes értelmezés

Sok olyan - a VKI-vel kapcsolatos - tervezési koncepció van, amelyeket gyakran felcserélhetően alkalmaznak, és amelyek tisztázást igényelnek. Ezek a vízgyűjtő tervezéshez, vízgyűjtő gazdálkodáshoz, vízgyűjtő gazdálkodási tervhez és az intézkedési programokhoz kapcsolódnak.

Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv

A VKI tartalmazni fogja a vizek jelenlegi állapotáról szóló jelentést, a vizek jó állapotba helyezéséhez kiválasztott intézkedési programokat és az Európai Közösség és a társadalom számára készülő vízgazdálkodási jelentések fő mechanizmusa lesz.

Vízgyűjtő tervezés és vízgyűjtő menedzsment

A vízgyűjtő tervezés az a folyamat, amely során összegyűjtik és elemzik a vízgyűjtőre vonatkozó adatokat és értékelik a VKI céljainak a meghatározott határidőre történő elérésének biztosításához kidolgozott intézkedéseket.

A vízgyűjtő tervezési folyamatot az intézkedési programok végrehajtása követi. A tervezési folyamatot az intézkedési programok végrehajtásával együtt gyakran vízgyűjtő gazdálkodásnak nevezik.

A vízgyűjtő tervezés sok egymástól függő összetevőt tartalmaz, amelyeket ideális esetben minél előbb fejleszteni kell. A tervezési folyamat minden összetevője egy sor tevékenységet jelenthet. A tervezés technikai szempontjaival és eszközeivel egy kézikönyv fog foglalkozni, amely az integrált vízgyűjtő gazdálkodásról fog készülni egy későbbi időpontban.

Első komponens: A jelenlegi helyzet értékelése és az első hiányelemzés

A VKI végrehajtásának folyamata a Vízgyűjtő Kerületek kijelölésével, a tevékenységek koordinálásához szükséges igazgatási intézkedések életbeléptetésével, valamint a VKI ügyében hatáskörrel rendelkező hatóságok kijelölésével kezdődik.

Ezt követően, a tervezési folyamat első eleme az egyes Vízgyűjtő Kerületek jellemzőinek leírása, ami a következő lépésekből áll:

- A vízgyűjtő kerület általános leírása, a felszíni vizekre vonatkozó referencia állapotok meghatározása;
- A védett területek nyilvántartásának elkészítése;
- A jelentős terhelések beazonosítása és hatásaik értékelése;
- A vízhasználatok gazdasági elemzése;

Ezeknek a feladatoknak a végrehajtását **2004. december 22.**-ig kell elvégezni és az erről szóló jelentést 2005. március 22.-ig kell benyújtani az Európai Bizottságnak.

A feladatok megoldásához a VKI Közös Végrehajtási Stratégiájának keretében a következő útmutatók készültek:

- Útmutató a víztestek azonosításához
- Tájékoztató a Vízgyűjtő Kerületek azonosításáról
- Referencia feltételek és az ökológiai állapot osztály-határainak meghatározása a szárazföldi felszíni vizekre
- Tipológia, referencia feltételek és osztályozási rendszer az átmeneti és parti vizekre
- Útmutató a terhelések és hatások elemzéséhez
- Útmutató a felszínalatti vizek szennyezettsége trendjének azonosítása és a monitoring eredményeinek összesítése statisztikai módszereihez
- Útmutató a víztestek mesterséges és erősen módosítottá nyilvánításához
- Vizes élőhelyek útmutató

- Gazdaság és a környezet útmutató

Második komponens: A környezeti célok meghatározása

A második komponens a környezeti célkitűzések meghatározása, ami csak a jelenlegi állapot felmérése, illetve az előzetes hiányelemzés elvégzése után lehetséges.

A VKI a 4. cikkében a felszíni víztestekre vonatkozóan a következő környezeti célokat tűzi ki:

- Meg kell előzni a jelenlegi helyzet romlását
- 2015-re vissza kell állítani a jó állapotot (vagy erősen módosított, illetve mesterséges víztestek esetén a jó ökológiai potenciált)
- Végre kell hajtani a szükséges intézkedéseket, az elsődleges szennyezőanyagok okozta hatások fokozatos csökkentése, és a fő veszélyes anyagok kibocsátásának illetve bevezetésének megszüntetése érdekében

A felszín alatti víztestekre vonatkozó környezeti célok a következők:

- Végre kell hajtani a szükséges intézkedéseket, hogy megakadályozható, vagy korlátozható legyen a talajvízbe juttatott szennyező anyagok mértéke; meg kell előzni az összes felszín alatti víztest állapotának romlását
- Meg kell védeni, fel kell javítani a felszín alatti vizeket; biztosítani kell az egyensúlyt a vízkivétel és talajvíz-utánpótlás között, hogy legkésőbb 2015 decemberére elérjük a felszín alatti vizek jó állapotát
- Végre kell hajtani az emberi tevékenység által okozott szennyezőanyag koncentráció jelentős és hosszantartó, emelkedő trendjétől való megóváshoz szükséges intézkedéseket, annak érdekében, hogy fokozatosan csökkentsük a felszín alatti vizek szennyezettségét

A védett területekre vonatkozó célkitűzések a következők:

- Legkésőbb 2015 decemberéig meg kell felelni a Közösségi törvényhozásban – amiben az egyes védett területek megállapításra kerültek – meghatározott különleges kívánalmaknak és céloknak
- 2015 decemberéig jó állapotba kell hozni a védett víztesteket. Ha a víz állapotának minden szükséges javítása elfogadhatóan nem érhető el 2015-ig, akkor haladék kérhető, illetve kevésbé szigorú célkitűzések alkalmazhatók.

Harmadik komponens: A monitoring programok beindítása

A monitoring egy olyan feladat, amely szorosan kötődik a kockázat felméréséhez, és a környezeti célok elérésének érdekében megtett intézkedések hatásosságának értékeléséhez. Az erre vonatkozó különleges előírások a VKI 8. cikkében találhatóak.

A VKI háromféle monitoring eljárást ír le, különböző megfigyelési szándékkal. Ezek a következők:

- *Felügyeleti monitoring*, mely főleg azon felmérés elősegítésére hivatott, amely eldönti, hogy melyik víztestről feltételezhető, hogy nem fogja teljesíteni a VKI előírásait, és melyikről nem feltételezhető
- *Üzemeltetési monitoring*, amely már kifejezetten azokra a víztestekre összpontosít, amelyeket várhatóan nem tudunk majd a környezeti céloknak megfelelő állapotba hozni
- *Vizsgálati monitoring*, amely kideríti, hogy milyen reakció miatt veszélyeztetett egy víztest a célok el nem érése szempontjából; és segítséget nyújt a megfelelő menedzsment intézkedések megtervezésében

A VKI előírja, hogy 2006 végére be kell vezetni a felszíni és felszín alatti vizek új monitoring programját. A vizek állapotának új rendszerű megfigyelése 2006-ban meg kell, hogy kezdődjön. Ez elsősorban a *referencia helyek* és a *víz állapot értékelő hálózat* meghatározását, és az európai szintű *hitelesítést* foglalja magában.

Negyedik komponens: Hiányelemzés

A hiányelemzésnek (gap-analízis) figyelembe kell vennie a jelenlegi állapot felméréséből adódó eredményeket (első komponens), és ezeket össze kell hasonlítani a környezeti célkitűzésekkel (második komponens).

A meglévő információk gyakran elegendőek ahhoz, hogy elkezdhessük a feladatot, de egységbe rendezésük igen bonyolult. A hiányelemzés egyik kulcseleme annak a felmérése, hogy milyen adatok állnak rendelkezésünkre, és ezzel szemben melyek azok az adatok, amelyekre valóban szükségünk van.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy a hiányelemzés nem épülhet kizárólag mennyiségi információkra. A felhasznált analitikus eszközök átláthatóak és rugalmasak kell, hogy legyenek, támogatva a társadalom bevonását és megkönnyítve az egyeztetési folyamatokat.

Ötödik komponens: Az intézkedési programok kidolgozása

A Víz Keretirányelv a környezeti célkitűzések teljesítése érdekében előírja a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben a vízminőség-szabályozás, a vízkészletgazdálkodás és a felszíni- illetve felszín alatti vízgazdálkodás integrálását.

A 2009 végére elkészítendő *intézkedési programok* minden egyes vízgyűjtő kerületre tartalmazzák majd azokat az alapintézkedéseket és kiegészítő intézkedéseket, amelyeket annak érdekében kell végrehajtani, hogy 2015-re elérhetőek legyenek a vízgyűjtő gazdálkodási tervben a közösségi illetve nemzeti jognak megfelelően meghatározott környezeti célkitűzések.

Hatodik komponens: A Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv kidolgozása

Minden egyes vízgyűjtő kerületre el kell készíteni a *Vízgyűjtő Gazdálkodási Tervet*. A tervezési folyamat mérföldköve (analízis; monitoring; célkitűzések megállapítása; a vizek állapotának javítása és fenntartása érdekében teendő intézkedések meghatározása) a Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv elkészítése, amely összesíti a lényeges tervezési eredményeket az adott vízgyűjtő kerületre vonatkozóan.

A 2009. december 22-ére közzétett terv végső formát kell, hogy adjon a 2015-re kitűzött minőségi és mennyiségi környezeti célok elérésének.

Hetedik és nyolcadik komponens: Az intézkedési programok végrehajtása és értékelése

Az intézkedési programok végrehajtása együtt kell, hogy járjon egy folytonos kiértékelési folyamattal. Ez a kiértékelés nagyon gyakran a tervezési folyamat egyik utolsó – többnyire kiegészítő – lépéseként jelenik meg. Mindazonáltal, a kiértékelés maga általában a tervezési folyamat után történik, visszajelzést nyújtva arról, hogy mi az, ami ténylegesen a tervben már szerepel, vagy már végre is hajtották. Ez azt jelenti, hogy a kiértékelést nem a folytonos fejlesztés és döntéshozás eszközeként - vagy más szóval nem a tervezési folyamat szerves részeként - végezzük.

A VKI alapján a tervezési folyamat természetéből adódóan iteratív jellegű, és számos lépést és döntési alternatívát nyújt, melyeket szükségszerűen ki kell értékelni (pl.: víztestek beazonosítása, környezeti célkitűzések meghatározása, stb.).

Kilencedik komponens: A társadalom informálása és konzultálás, az érdekelt felek aktív bevonása

A *társadalom bevonása* nem csak a folyamat egy újabb lépése, mert a VKI végrehajtásának legjobb gyakorlata csak úgy érhető el, hogy minden elemnél figyelembe vesszük a társadalom bevonásának jelentőségét. Annak érdekében, hogy a tervezési folyamat során a legnagyobb hatékonyságot érjük el, már az integrált vízgyűjtő-gazdálkodási folyamat kezdetétől különös figyelmet kell fordítani a tervezésben és a döntéshozásban a társadalom bevonását biztosító jól működő mechanizmusok kidolgozására. Ezzel egy külön útmutató foglalkozik.

Különbséget kell tenni az államigazgatási egyeztetés és a társadalom bevonása között. Az előbbi közigazgatási eljárás, míg utóbbi a tervezési eljárás szerves részeként kezelendő.

4.5 A TERVEZÉSI FOLYAMAT ÁLTALÁNOS ÁTTEKINTÉSE ÉS FOLYAMAT ÁBRÁJA

Miért és hogyan használjuk a folyamat-ábrát a tervezési folyamatban?

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés folyamatának fő jellemvonásai:

- A Víz Keretirányelv és a végrehajtási folyamat összetettsége
- Sok egymástól függő feladat
- Az idő sürgetése, tekintettel a legközelebbi határidőre (2004 vége)
- Számos munkacsoport, intézmény és érdekelt részvétele
- A különböző szintek egységbe rendezésének szükségessége: európai, nemzeti és helyi szinten végzendő feladatcsoportok
- Az érdekeltek és az intézmények közötti közös hivatkozási alap megteremtésének szükségessége
- Az előírt határidők betartása ellenőrzésének szükségessége a folyamat során

A Duna vízgyűjtő országai számára különösen bonyolult feladat a folyamatára elkészítése, hiszen EU szinten, Duna vízgyűjtő szinten és nemzeti szinten elvégzendő feladatokon kívül a Duna vízgyűjtő hierarchikus tervezési rendszerének különböző szintjein felmerülő feladatok elvégzését is össze kell hangolni.

A tervezési folyamatot leíró folyamatára készítésének részfeladatai:

- A különböző feladatok, ezek időtartama, és a köztük lévő kapcsolatok azonosítása
- A kulcsfontosságú célok, és a kulcsfontosságú lépések azonosítása
- A kötelező határidejű követelmények teljesítésének feltételeihez szükséges lépések vagy részfeladatok azonosítása
- Azon szervezési szint megállapítása, amelyen ezeket a lépéseket végre kell hajtani
- Az alapfeltételekkel és a VKI követelményeivel is összhangban lévő feladatok és munkaszakaszok ütemtervének elkészítése
- A kritikus út feltárása a projektütemezéshez és az erőforrás allokációhoz

Ajánlások a folyamatára készítéséhez és használatához

Az Útmutóban közreadott általános folyamatára kiindulópontként használható a VKI különböző vízgyűjtő kerületekben történő végrehajtása részletesebb folyamatábrájának kidolgozásához, vagy ennek a projekt menedzsmenethez és a projekt-végrehajtás ellenőrzésének elősegítéséhez szükséges részének elkészítéséhez. Ennek segítségével ellenőrizhetők a nemzeti szintű Vízgyűjtő Kerületek közötti összefüggések, illetve mindez segítséget nyújthat a folyamat esetleges újraszervezésében, amennyiben ezt az előzetes ütemezés és a gyakorlati megvalósulás közötti eltérés indokolja.

A Víz Keretirányelvben előírt kötelező határidők

A VKI végrehajtását biztosító pontos tervezési folyamatot leíró folyamatára meghatározásának egyik fontos tényezője a kötelező határidők figyelembe vétele és azoknak a részhatáridőknek a kijelölése, amelyeket be kell tartani ahhoz, hogy a kötelező határidők betarthatók legyenek. A VKI által előírt határidőktől nem szabad eltérni, a határidők nem tehetők későbbre, azoknak az eseteknek a kivételével, amelyeket a VKI 4. cikke említ.

Tehtettel a VKI komplex jellegére, az Útmutató ismerteti a VKI által kötelezően előírt határidők rendszerét. A határidőket az Útmutató két csoportra bontva tárgyalja:

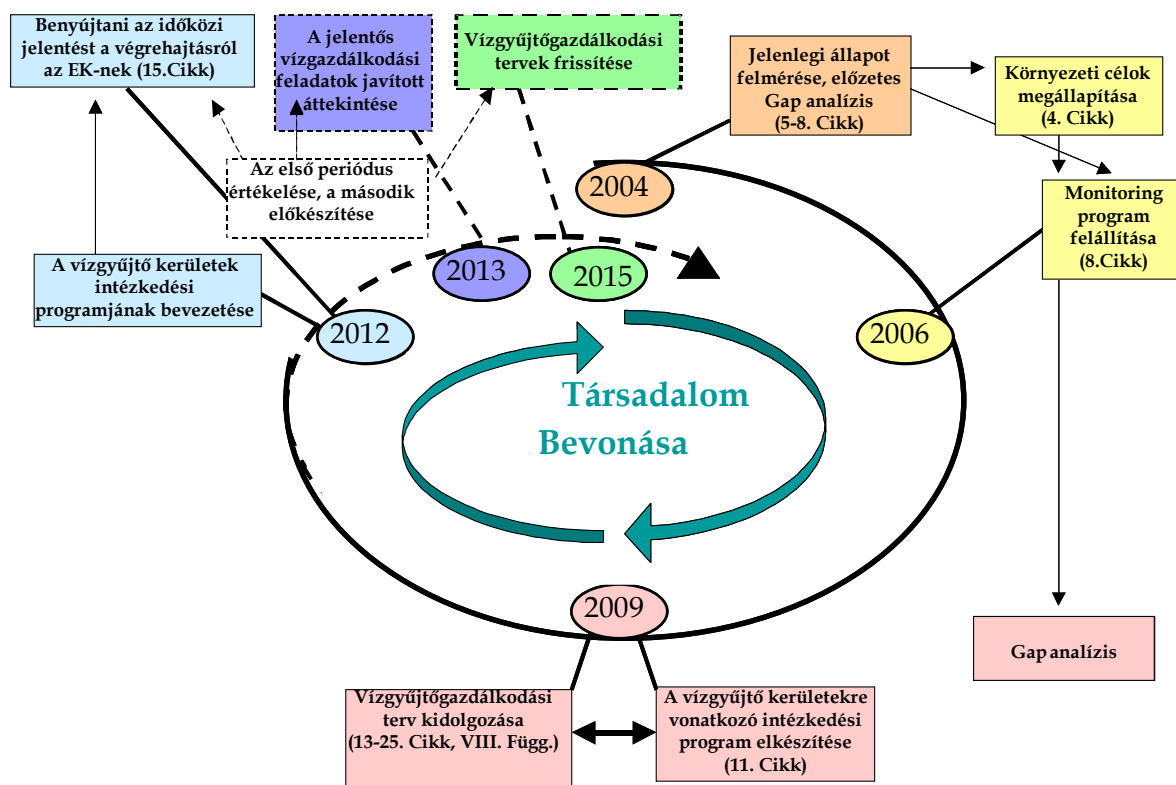
- a tagállamok által elvégzendő feladatok kötelező határidői;
- az Európai Bizottság által elvégzendő feladatok kötelező határidői.

A tervezési ciklus

A tervezés első ciklusa 2015-ig tart. Ezt 6 éves tervezési ciklusok követik. A tervezési ciklus fő elemei (4.1. ábra):

- A feladat előkészítése
- Jelenlegi állapot felmérése, előzetes hiányelemzés
- Környezeti célok kitűzése
- Monitoring programok kidolgozása
- Hiányelemzés
- Intézkedési programok megtervezése
- Vízyűjtő Gazdálkodási Tervek elkészítése
- Intézkedési programok végrehajtása és az időközi jelentés előkészítése
- Az első és a második periódus értékelése
- A lakosság tájékoztatása és konzultáció az érintettek aktív részvételével

4. 1. ábra A tervezési ciklus

A tervezési folyamat általános folyamat ábrája

Az Útmutóban közölt folyamatára tartalmazza a VKI végrehajtásának fő lépéseit, bemutatja az ezek közötti kapcsolatot, a mérföldköveket és határidőket és ajánlásokat tartalmaz a kiegészítő feladatok időzítésére vonatkozóan.

A tervezési folyamat szűk keresztmetszetei

A folyamatára elemzése lehetővé tette a szűk keresztmetszetek azonosítását. Az Útmutató többek között a következő szűk keresztmetszeteket említi:

- A Vízyűjtő Kerületek első jellemzéséhez nem lesz elég adat és információ.

- A Referencia Feltételeket már akkor figyelembe kell venni, amikor még nem működik a VKI szerint szükséges monitoring rendszer.
- A munkacsoportok által készített útmutatók tesztelése túl későn fejeződik be ahhoz, hogy az eredményeket figyelembe lehessen venni az első jelentési kötelezettségek teljesítésekor.
- A tipológia, a referencia feltételek és az osztályok határai nem állnak rendelkezésre. Az első értékelések szakértői becslésekre épülnek és a kevés, hiányos és sokszor kis megbízhatóságú adatra.
- Az interkalibrációs vizsgálatokat az előtt be kell fejezni, mielőtt még az új monitoring működésbe lépne.

Az Útmutató javaslatokat tesz egyes szűk keresztmetszetekből származó problémák megoldására:

- Nem hivatalos, saját határidők kitűzése (amelyek elég tartalékot tartalmaznak a kötelező határidők teljesítéséhez)
- A meglévő információ használata
- Előzetes vizsgálatok elvégzése a meglévő adatok alapján, a szükséges adatok rendelkezésre állásakor a vizsgálatok gyors, újra történő elvégzése

A szűk keresztmetszetek kezelésére négy példát is bemutatnak:

- Hiányelemzés
- Interkalibráció
- Társadalom részvétele
- Vízyűjtő Gazdálkodási Terv és intézkedési programok

Az első három esetben az Útmutató a részleteket is bemutatja.

4.1. táblázat A tervezési folyamat leírásában használt jelölések

A Tervezési Folyamat Útmutatóban a következő jelölések találhatók:

AWB	Artificial Water Body – Mesterséges Víztest
BAU	Business As Usual – Megszokott Módon
BESTPRACT	Working group on BEST PRACTICES in river basin planning – Vízgyűjtő Tervezés Legjobb Módszerei Munkacsoport
CAP	Common Agricultural Policy – Közös Mezőgazdasági Politika
COAST	Working group on typology, classification of transitional and COASTAL waters – Átmeneti és parti vizek tipológiája és osztályozása munkacsoport
DPSIR	Driving forces, Pressures, States, Impacts, Responses – Hajtóerők, terhelések, állapotok, hatások és válaszok
EAF	Expert Advisory Forum – Szakértői Tanácsadó Fórum
EEA	European Environment Agency – Európai Környezeti Ügynökség
EC	European Commission – Európai Közösség
EQR	Ecological Quality Ratio – Ökológiai Minőségi Arány
GEP	Good Ecological Potential – Jó ökológiai potenciál
GES	Good Ecological Status – Jó ökológiai állapot
GIS	Geographical Information System Térinformatikai Rendszer
GROUNDWATER	Working group on tools on assessment – Értékelési Módszerek Munkacsoport
HMWB	Heavily Modified Water Body – Erősen módosított víztest
ICZM	Integrated Coastal Zone Management – Integrált parti zóna menedzsment
IMPRESS	Working Group on the analysis of PRESSURES and IMPACTS – Terhelések és Hatások Elemzése Munkacsoport
INTERCALIBRATION	Working Group on a protocol for INTERCALIBRATION – Protokoll az Interkalibrációhoz Munkacsoport
IRBM	Integrated River Basin Management – Integrált Vízgyűjtő Gazdálkodás
MEP	Maximum Ecological Potential – Maximális Ökológiai Potenciál
MS	Member States – Tagállamok
NGO	Non-Governmental Organisation – Nem - Kormányzati Szervezet
PRB	Pilot River Basin – Kísérleti Vízgyűjtő
RBD	River Basin District – Vízgyűjtő Kerület
RBMP	River Basin Management Plan – Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv
RC	Reference Conditions – Referencia Feltételek
REFCOND	Working group on classification and REFERENCE CONDITIONS – Osztályozás és Referencia Feltételek Munkacsoport
WD	Water Directors – Víz Igazgatók
WFD	Water Framework Directive – Víz Keretirányelv
TOC	Table Of Contents – Tartalomjegyzék
TOR	Terms Of Reference – Feladatleírás
WATECO	Working group on (WATer) ECONomic analysis – Gazdasági Elemzés Munkacsoport
WG	Working Group – Munkacsoport

4.2. táblázat A VKI-nek a tervezési folyamatra vonatkozó preambulumi és cikkei

A tervezési folyamat a Preambulumban

(13) There are diverse conditions and needs in the Community which require different specific solutions. This diversity should be taken into account in the planning and execution of measures to ensure protection and sustainable use of water in the framework of the river basin. Decisions should be taken as close as possible to the locations where water is affected or used. Priority should be given to action within the responsibility of Member States through the drawing up of programs of measures adjusted to regional and local conditions.	(13) A Közösségben különbözőek a körülmények és a szükségletek, amelyek egyedi megoldásokat tesznek szükségessé. Ezt a különbözőséget figyelembe kell venni azoknak az intézkedéseknek a megtervezése és végrehajtása során, amelyek a víz védelmét és fenntartható használatát biztosítják egy vízgyűjtő határain belül. A döntéseket a vizeket érő hatások vagy használatok helyéhez a lehető legközelebb kell meghozni. A tagállamok felelősségi körébe eső tevékenységeknek prioritást kell biztosítani a regionális és helyi feltételekhez alkalmazkodó intézkedési programok kidolgozásával.
(28) Surface waters and groundwaters are in principle renewable natural resources; in particular, the task of ensuring good status of groundwater requires early action and stable long-term planning of protective measures, owing to the natural time lag in its formation and renewal. Such time lag for improvement should be taken into account in timetables when establishing measures for the achievement of good status of groundwater and reversing any significant and sustained upward trend in the concentration of any pollutant in groundwater.	(28) A felszíni és a felszín alatti vizek elvben megújuló természetes készletek; és különösen a felszín alatti víz jó állapotának biztosítása érdekében szükséges a korai cselekvés és a védelmi intézkedések stabil és hosszú távú tervezése a vízkészletek képződésének és megújulásának természetes időbeli eltolódása miatt. A felszín alatti víz jó állapotának elérésére és bármely szennyezőanyag-koncentráció jelentős és tartósan növekvő tendenciájának megfordítására irányuló intézkedések ütemezésekor a természetes időbeli eltolódást figyelembe kell venni.

A jelenlegi vízállapotok értékelése – 5. cikk

1. Each Member State shall ensure that for each river basin district or for the portion of an international river basin district falling within its territory:

- an analysis of its characteristics,
- a review of the impact of human activity on the status of surface waters and on groundwater, and
- an economic analysis of water use

is undertaken according to the technical specifications set out in Annexes II and III and that it is completed at the latest four years after the date of entry into force of this Directive.

1. Minden tagállam gondoskodik minden vízgyűjtő kerületére vagy a nemzetközi vízgyűjtő kerületeknek a saját területükre eső hányadára vonatkozóan

- a vízgyűjtő kerületek jellemzőinek elemzéséről,
- az emberi tevékenységnek a felszíni és felszín alatti vizek állapotára gyakorolt hatásának felülvizsgálatáról, és
- a víz használatának gazdasági elemzéséről

a II. és III. mellékletben meghatározott módon, továbbá arról, hogy ezen elemzéseket legkésőbb ennek az irányelvnek a hatálybalépését követő négy éven belül elvégezzék.

Monitoring – 8. cikk

1. Member States shall ensure the establishment of programmes for the monitoring of water status in order to establish a coherent and comprehensive overview of water status within each river basin district:

- for surface waters such programmes shall cover:

1. A tagállamok gondoskodnak a vizek állapotának monitoringjára irányuló programok kidolgozásáról, hogy a vizek állapota minden egyes vízgyűjtő kerületben összefüggő és átfogó módon áttekinthető legyen:

- felszíni vizek esetében a monitoring programok kiterjednek:

(i) the volume and level or rate of flow to the extent relevant for ecological and chemical status and ecological potential, and (ii) the ecological and chemical status and ecological potential; - for groundwaters such programmes shall cover monitoring of the chemical and quantitative status, - for protected areas the above programs shall be supplemented by those specifications contained in Community legislation under which the individual protected areas have been established.	(i) a víztérfogatra és a vízszintre vagy a vízhozamra olyan mértékben, amennyire azt az ökológiai és a kémiai állapot, valamint az ökológiai potenciál megköveteli, és (ii) az ökológiai és a kémiai állapotra, valamint az ökológiai potenciálra; - a felszín alatti vizek esetében a programok a kémiai és a mennyiségi állapot monitoringjára terjednek ki; - a védett területek esetén a fenti programokat kiegészítik azoknak a jellemzőknek a megfigyelésével, amelyeket az egyes védett területek kialakítására vonatkozó európai közösségi joganyag előír.

Gazdasági elemzés és a vízszolgáltatások költségeinek visszatérítése – 9. cikk

1. Member States shall take account of the principle of recovery of the costs of water services, including environmental and resource costs, having regard to the economic analysis conducted according to Annex III, and in accordance in particular with the polluter pays principle.

Member States shall ensure by 2010

- that water-pricing policies provide adequate incentives for users to use water resources efficiently, and thereby contribute to the environmental objectives of this Directive,
- an adequate contribution of the different water uses, disaggregated into at least industry, households and agriculture, to the recovery of the costs of water services, based on the economic analysis conducted according to Annex III and taking account of the polluter pays principle.

Member States may in so doing have regard to the social, environmental and economic effects of the recovery as well as the geographic and climatic conditions of the region or regions affected.

2. Member States shall report in the river basin management plans on the planned steps towards implementing paragraph 1 which will contribute to achieving the environmental objectives of this Directive and on the contribution made by the various water uses to the recovery of the costs of water services.

3. Nothing in this Article shall prevent the funding of particular preventive or remedial measures in order to achieve the objectives of this Directive.

1. A tagállamok figyelembe veszik a vízi szolgáltatások költségei visszatérülésének elvét, beleértve a környezeti és a vízkészletek védelmével összefüggő költségeket is, tekintetbe véve a III. melléklet szerint végzett gazdasági elemzést, és különösen a szennyező fizet elvet.

A tagállamok 2010-re biztosítják

- hogy a vízzel kapcsolatos árpolitika a készletek hatékony használatára ösztönözze a vízhasználókat, és ezen keresztül járuljon hozzá ezen irányelv környezeti célkitűzéseinek teljesüléséhez,
- a különböző vízhasználatok megfelelő hozzájárulását a vízi szolgáltatások költségeinek megtérítéséhez, legalább ipari, mezőgazdasági és háztartási bontásban, a III. melléklet szerint végzett gazdasági elemzés alapján, és figyelembe véve a szennyező fizet elvet.

A tagállamok ennek során tekintettel lehetnek a költség visszatérítés társadalmi, környezeti és gazdasági hatásaira, továbbá az érintett régió vagy régiók földrajzi és éghajlati jellemzőire.

2. A tagállamok a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben ismertetik az 1. bekezdés érvényre juttatása érdekében tervezett lépéseket, amelyek hozzájárulnak ezen irányelv célkitűzéseinek eléréséhez, továbbá a különböző vízhasználók részesedését a vízi szolgáltatások költségeinek visszatérülésében.

3. Az ebben a cikkben foglaltak nem akadályozhatják az irányelv célkitűzéseinek elérése érdekében tett megelőző vagy helyreállító intézkedések finanszírozását.

4. Member States shall not be in breach of this Directive if they decide in accordance with established practices not to apply the provisions of paragraph 1, second sentence, and for that purpose the relevant provisions of paragraph 2, for a given water-use activity, where this does not compromise the purposes and the achievement of the objectives of this Directive. Member States shall report the reasons for not fully applying paragraph 1, second sentence, in the river basin management plans.

4. A tagállamok akkor nem sértik meg ezt az irányelvet azzal, hogy úgy döntenek, hogy a fennálló gyakorlattal összhangban nem alkalmazzák egy adott vízhasználatra az 1. bekezdés második mondatának rendelkezéseit, és emiatt a 2. bekezdés rendelkezéseit sem, ha ez nem veszélyezteti az irányelv célkitűzéseinek teljesítését. A vízgyűjtő gazdálkodási tervekben a tagállamok ismertetik azokat az okokat, amelyek miatt nem alkalmazzák teljes körűen az 1. bekezdés második mondatát.

A környezeti célkitűzések meghatározása és Gap analízis – 4. cikk

1. In making operational the programmes of measures specified in the river basin management plans:

(a) for surface waters

(i) Member States shall implement the necessary measures to prevent deterioration of the status of all bodies of surface water, subject to the application of paragraphs 6 and 7 and without prejudice to paragraph 8;

(ii) Member States shall protect, enhance and restore all bodies of surface water, subject to the application of subparagraph (iii) for artificial and heavily modified bodies of water, with the aim of achieving good surface water status at the latest 15 years after the date of entry into force of this Directive, in accordance with the provisions laid down in Annex V, subject to the application of extensions determined in accordance with paragraph 4 and to the application of paragraphs 5, 6 and 7 without prejudice to paragraph 8;

(iii) Member States shall protect and enhance all artificial and heavily modified bodies of water, with the aim of achieving good ecological potential and good surface water chemical status at the latest 15 years from the date of entry into force of this Directive, in accordance with the provisions laid down in Annex V, subject to the application of extensions determined in accordance with paragraph 4 and to the application of paragraphs 5, 6 and 7 without prejudice to paragraph 8;

(iv) Member States shall implement the necessary measures in accordance with Article 16(1) and (8), with the aim of progressively reducing pollution from priority substances and ceasing or phasing out emissions, discharges and losses of priority hazardous substances

1. A vízgyűjtő gazdálkodási tervekben meghatározott intézkedési programok működőképessége érdekében:

(a) a felszíni vizekre nézve

(i) a tagállamok végrehajtják a felszíni víztestek állapota romlásának megakadályozásához szükséges intézkedéseket, a 6. és 7. bekezdésben foglaltak alkalmazásától függően és a 8. bekezdésben foglaltak sérelme nélkül;

(ii) a tagállamok megvédik, javítják, és helyreállítják az összes felszíni víztestet - a mesterséges és erősen módosított víztestekre vonatkozó (iii) bekezdésben foglaltak alkalmazásától függően - azzal a céllal, hogy legkésőbb ennek az irányelvnek a hatálybalépését követő 15 éven belül elérjék a felszíni vizek jó állapotát, összhangban az V. melléklet előírásaival, a 4. bekezdés szerint meghatározott határidő módosításoktól és az 5., 6. és 7. bekezdésben foglaltak alkalmazásától függően, a 8. bekezdésben foglaltak sérelme nélkül;

(iii) a tagállamok megvédik, és javítják az összes mesterséges és erősen módosított víztestet azért, hogy legkésőbb ennek az irányelvnek a hatálybalépését követő 15 éven belül elérjék a jó ökológiai potenciált és a felszíni víz jó kémiai állapotát, összhangban az V. melléklet előírásaival, a 4. bekezdés szerint meghatározott határidő módosításoktól és az 5., 6. és 7. bekezdésben foglaltak alkalmazásától függően, a 8. bekezdésben foglaltak sérelme nélkül;

(iv) a tagállamok bevezetik a 16. cikk (1) és (8) bekezdésével összhangban szükségessé váló intézkedéseket az elsőbbségi anyagok által okozott szennyeződések fokozatos csökkentése, illetve a kiemelten veszélyes anyagok bevezetéseinek, kibocsátásainak és veszteségeinek megszüntetése vagy fokozatos kiiktatása céljából

without prejudice to the relevant international agreements referred to in Article 1 for the parties concerned;

(b) for groundwater

(i) Member States shall implement the measures necessary to prevent or limit the input of pollutants into groundwater and to prevent the deterioration of the status of all bodies of groundwater, subject to the application of paragraphs 6 and 7 and without prejudice to paragraph 8 of this Article and subject to the application of Article 11(3)(j);

(ii) Member States shall protect, enhance and restore all bodies of groundwater, ensure a balance between abstraction and recharge of groundwater, with the aim of achieving good groundwater status at the latest 15 years after the date of entry into force of this Directive, in accordance with the provisions laid down in Annex V, subject to the application of extensions determined in accordance with paragraph 4 and to the application of paragraphs 5, 6 and 7 without prejudice to paragraph 8 of this Article and subject to the application of Article 11(3)(j);

(iii) Member States shall implement the measures necessary to reverse any significant and sustained upward trend in the concentration of any pollutant resulting from the impact of human activity in order progressively to reduce pollution of groundwater.

Measures to achieve trend reversal shall be implemented in accordance with paragraphs 2, 4 and 5 of Article 17, taking into account the applicable standards set out in relevant Community legislation, subject to the application of paragraphs 6 and 7 and without prejudice to paragraph 8;

(c) for protected areas

Member States shall achieve compliance with any standards and objectives at the latest 15 years after the date of entry into force of this Directive, unless otherwise specified in the Community legislation under which the individual protected areas have been established.

2. Where more than one of the objectives under paragraph 1 relates to a given body of water, the most stringent shall apply.

az érintett felek 1. cikkben hivatkozott kapcsolódó nemzetközi egyezményeinek sérelme nélkül;

(b) a felszín alatti vizekre nézve

(i) a tagállamok végrehajtják a szükséges intézkedéseket, hogy megelőzzék vagy korlátozzák a szennyező anyagok bejutását a felszín alatti vizekbe, valamint hogy megelőzzék a felszín alatti víztestek romlását, a 6. és 7. bekezdésben foglaltak, valamint a 11. cikk (3) bekezdése (j) pontjában foglaltak alkalmazásától függően és a 8. bekezdésben foglaltak sérelme nélkül;

(ii) a tagállamok védik, javítják, és helyreállítják a felszín alatti víztesteket, biztosítják az egyensúlyt a felszín alatti víz kitermelése és utánpótlódása között, azzal a céllal, hogy legkésőbb ennek az irányelvnek a hatálybalépését követő 15 éven belül elérjék a felszín alatti vizek jó állapotát, összhangban az V. melléklet előírásaival, a 4. bekezdés szerint meghatározott határidő módosításoktól és az 5., 6. és 7. bekezdésben foglaltak valamint a 11. cikk (3) bekezdése (j) pontjában foglaltak alkalmazásától függően, és a 8. bekezdésben foglaltak sérelme nélkül;

(iii) a tagállamok a felszín alatti vizek szennyezettségének fokozatos csökkentése érdekében végrehajtják az emberi tevékenység hatásából származó bármely szennyezőanyag-koncentráció jelentős és tartósan növekvő tendenciájának megfordításához szükséges intézkedéseket.

A 17. cikk 2., 4. és 5. bekezdésével összhangban teszik meg a tendencia megfordításához szükséges intézkedéseket, figyelembe véve a vonatkozó európai közösségi jog előírásai szerint alkalmazható határértékeket, valamint a 6. és 7. bekezdést a 8. bekezdésben foglaltak sérelme nélkül.

(c) a védett területekre nézve

A tagállamok legkésőbb jelen irányelv hatályba lépését követő 15 éven belül minden előírást és célkitűzést teljesítenek, hacsak azok az európai közösségi jogforrások másként nem rendelkeznek, amelyek szerint az egyes védett területeket kialakították.

2. Abban az esetben, ha egy víztestre az 1. bekezdésben foglalt célkitűzések közül egynél több vonatkozik, a legszigorúbbat alkalmazzák.

Intézkedési programok – 11. cikk

1. Each Member State shall ensure the establishment for each river basin district, or for the part of an international river basin district within its territory, of a programme of measures, taking account of the results of the analyses required under Article 5, in order to achieve the objectives established under Article 4. Such programmes of measures may make reference to measures following from legislation adopted at national level and covering the whole of the territory of a Member State. Where appropriate, a Member State may adopt measures applicable to all river basin districts and/or the portions of international river basin districts falling within its territory.
2. Each programme of measures shall include the "basic" measures specified in paragraph 3 and, where necessary, "supplementary" measures.
3. "Basic measures" are the minimum requirements to be complied with and shall consist of:
- those measures required to implement Community legislation for the protection of water, including measures required under the legislation specified in Article 10 and in part A of Annex VI;
  - measures deemed appropriate for the purposes of Article 9;
  - measures to promote an efficient and sustainable water use in order to avoid compromising the achievement of the objectives specified in Article 4;
  - measures to meet the requirements of Article 7, including measures to safeguard water quality in order to reduce the level of purification treatment required for the production of drinking water;
  - controls over the abstraction of fresh surface water and groundwater, and impoundment of fresh surface water, including a register or registers of water abstractions and a requirement of prior authorisation for abstraction and impoundment. These controls shall be periodically reviewed and, where necessary, updated. Member States can exempt from these controls, abstractions or impoundments which have no significant impact on water status;
  - controls, including a requirement for prior authorisation of artificial recharge or augmentation of groundwater bodies. The water used may be derived from any surface water or groundwater,
1. Minden tagállam biztosítja egy intézkedési program kidolgozását valamennyi vízgyűjtő kerületére vagy egy nemzetközi vízgyűjtő kerületnek a saját területére eső részére, a 4. cikkben megállapított célkitűzések elérése érdekében, figyelembe véve az 5. cikk szerinti elemzések eredményeit. Ezek a programok olyan intézkedésekre is hivatkozhatnak, amelyek a nemzeti szinten elfogadott joganyagból következnek és a tagállam egész területére érvényesek. Ahol ésszerű, ott a tagállam az összes vízgyűjtő kerületre és/vagy a nemzetközi vízgyűjtő kerületnek a tagállam területére eső részeire érvényes intézkedéseket is elfogadhat.
2. Minden intézkedési program tartalmazza a 3. bekezdésben megfogalmazott "alapintézkedéseket", és ha szükséges, "kiegészítő intézkedéseket" is.
3. "Alapintézkedések" a minimálisan teljesítendő követelmények, amelyek a következőket foglalják magukba:
- azok az intézkedések, amelyek a vizek védelmével kapcsolatos európai közösségi joganyag teljesítéséhez szükségesek, ide értve a 10. cikk, továbbá a VI. melléklet "A" része szerint megtervezett intézkedéseket;
  - a 9. cikk célkitűzéseinek teljesítéséhez megfelelően tartott intézkedések;
  - a vizek hatékony és fenntartható használatát előmozdító intézkedések, azzal a céllal, hogy elkerülhető legyen a 4. cikkben meghatározott célkitűzések teljesítésének veszélyeztetése;
  - a 7. cikk követelményei szerinti intézkedések, ide értve a vízminőség megőrzését szolgáló intézkedéseket is, azzal a céllal, hogy az ivóvíz előállítása során csökkenthető legyen a szükséges kezelés mértéke;
  - a felszíni édesvizek és a felszín alatti vizek ki-termelésének, továbbá az édesvizek tározásának szabályozása, ide értve a vízkivételek nyilvántartását vagy nyilvántartásait, valamint a vízkivételek, tározások előzetes engedélyezésének követelményét. Ezeket a szabályozásokat rendszeresen felülvizsgálják, és ha szükséges, korszerűsítik. A tagállamok mentesíthetik az ilyen szabályozások alól az olyan vízkivételeket és tározásokat, amelyeknek a vizek állapotára nincs jelentős hatásuk;
  - szabályozások, ide értve a felszín alatti víztestek mesterséges utánpótlásának vagy dúsításának előzetes engedélyezése iránti követelményt. Az erre felhasznált víz származhat bármely felszíni

provided that the use of the source does not compromise the achievement of the environmental objectives established for the source or the recharged or augmented body of groundwater. These controls shall be periodically reviewed and, where necessary, updated;

(g) for point source discharges liable to cause pollution, a requirement for prior regulation, such as a prohibition on the entry of pollutants into water, or for prior authorisation, or registration based on general binding rules, laying down emission controls for the pollutants concerned, including controls in accordance with Articles 10 and 16. These controls shall be periodically reviewed and, where necessary, updated;

(h) for diffuse sources liable to cause pollution, measures to prevent or control the input of pollutants. Controls may take the form of a requirement for prior regulation, such as a prohibition on the entry of pollutants into water, prior authorisation or registration based on general binding rules where such a requirement is not otherwise provided for under Community legislation. These controls shall be periodically reviewed and, where necessary, updated;

(i) for any other significant adverse impacts on the status of water identified under Article 5 and Annex II, in particular measures to ensure that the hydromorphological conditions of the bodies of water are consistent with the achievement of the required ecological status or good ecological potential for bodies of water designated as artificial or heavily modified. Controls for this purpose may take the form of a requirement for prior authorisation or registration based on general binding rules where such a requirement is not otherwise provided for under Community legislation. Such controls shall be periodically reviewed and, where necessary, updated;

(j) a prohibition of direct discharges of pollutants into groundwater subject to the following provisions:

Member States may authorise reinjection into the same aquifer of water used for geothermal purposes.

They may also authorise, specifying the conditions for:

vagy felszín alatti vízből, feltéve, hogy az adott készlet használata nem veszélyezteti sem a készletet biztosító, sem az utánpótlásban vagy dúsításban részesülő felszín alatti víztestre megállapított környezeti célkitűzések elérését. Ezeket a szabályozásokat rendszeresen felülvizsgálják, és ha szükséges, korszerűsítik;

(g) a potenciális pontszerű szennyezőforrások esetében az olyan, megelőzést szolgáló szabályozás iránti követelmény, mint például a szennyezőanyagok vízbe történő bevezetésének megtiltása, vagy az érintett szennyezőanyagok kibocsátási szabályait meghatározó, általánosan kötelező szabályokon alapuló előzetes hozzájárulás vagy nyilvántartásba vétel, ide értve a 10. és 16. cikkek szerinti szabályozásokat is. Ezeket a szabályozásokat rendszeresen felülvizsgálják, és ha szükséges, korszerűsítik;

(h) a potenciális nem-pontszerű szennyezőforrások esetében a szennyezőanyag vízbejutását megelőző vagy szabályozó intézkedések. A szabályozások formája lehet az olyan, megelőzést szolgáló rendelkezés előírása, mint például a szennyezőanyagok vízbe juttatásának megtiltása, vagy az általánosan kötelező érvényű szabályokon nyugvó előzetes hozzájárulás vagy nyilvántartásba vétel olyankor, amikor a közösségi joganyag nem tartalmaz más módon ilyen követelményt. Ezeket a szabályozásokat rendszeresen felülvizsgálják, és ha szükséges, korszerűsítik;

(i) a vizeknek az 5. cikk és a II. melléklet szerinti állapotát érő bármely egyéb jelentős kedvezőtlen hatás esetén főként azok az intézkedések, amelyek biztosítják, hogy a víztestek hidrológiai-morfológiai viszonyai összhangban legyenek a kívánt ökológiai állapot vagy - a mesterséges vagy erősen módosított víztestek esetén - a jó ökológiai potenciál elérésével. Az ilyen célú szabályozások formája lehet az általánosan kötelező érvényű szabályokon nyugvó előzetes hozzájárulás vagy nyilvántartásba vétel olyankor, amikor a közösségi joganyag nem tartalmaz más módon ilyen követelményt. Ezeket a szabályozásokat rendszeresen felülvizsgálják, és ha szükséges, korszerűsítik;

(j) a szennyezőanyagok felszín alatti vízbe történő közvetlen bevezetésének tilalma a következő rendelkezések fenntartása mellett:

A tagállamok engedélyezhetik a geotermikus célokra használt víz visszasajtolását ugyanabba a víztartóba, ahonnan kivették.

A feltételek megadásával engedélyezhetik a következőket is:

- injection of water containing substances resulting from the operations for exploration and extraction of hydrocarbons or mining activities, and injection of water for technical reasons, into geological formations from which hydrocarbons or other substances have been extracted or into geological formations which for natural reasons are permanently unsuitable for other purposes. Such injections shall not contain substances other than those resulting from the above operations,
- reinjection of pumped groundwater from mines and quarries or associated with the construction or maintenance of civil engineering works,
- injection of natural gas or liquefied petroleum gas (LPG) for storage purposes into geological formations which for natural reasons are permanently unsuitable for other purposes,
- injection of natural gas or liquefied petroleum gas (LPG) for storage purposes into other geological formations where there is an overriding need for security of gas supply, and where the injection is such as to prevent any present or future danger of deterioration in the quality of any receiving groundwater,
- construction, civil engineering and building works and similar activities on, or in the ground which come into contact with groundwater. For these purposes, Member States may determine that such activities are to be treated as having been authorised provided that they are conducted in accordance with general binding rules developed by the Member State in respect of such activities,
- discharges of small quantities of substances for scientific purposes for characterisation, protection or remediation of water bodies limited to the amount strictly necessary for the purposes concerned

provided such discharges do not compromise the achievement of the environmental objectives established for that body of groundwater;

- (k) in accordance with action taken pursuant to Article 16, measures to eliminate pollution of surface waters by those substances specified in the list of priority substances agreed pursuant to Article 16(2) and to progressively reduce pollution by other substances which would otherwise prevent

- a szénhidrogének feltáráshoz és kitermeléséhez, valamint a bányászathoz szükséges tevékenységekből származó anyagokat tartalmazó víz visszasajtolását azokba a földtani közegekbe, ahonnan a szénhidrogéneket vagy más anyagokat kitermelték, vagy a természeti okokból más célra tartósan alkalmatlan földtani közegekbe. A visszasajtolott víz nem tartalmazhat más anyagokat, mint amelyek a fent említett műveletekből származnak,
- a bányákból, a kőfejtőkből vagy a mérnöki létesítmények építésével vagy fenntartásával kapcsolatosan kiszivattyúzott víz visszasajtolását,
- a természetes gáz vagy a cseppfolyósított földgáz (LPG) besajtolását tárolási céllal természeti okokból más célra tartósan alkalmatlan földtani közegekbe,
- a természetes gáz vagy a cseppfolyósított földgáz (LPG) besajtolását tárolási céllal más földtani közegbe olyan térségekben, ahol kiemelkedően fontos a gázellátás biztonsága, és ahol olyan a visszasajtolás, hogy a felszín alatti víz minőségromlásának minden jelenlegi vagy jövőbeni veszélye megelőzhető,
- a talajon vagy a talajban végzett építési és mérnöki munkákat vagy hasonló tevékenységeket, amelyek közvetlen kapcsolatba kerülnek a felszín alatti vízzel. Ezekkel a célokkal kapcsolatban a tagállamok az ilyen tevékenységeket engedélyezettnek tekinthetik, feltéve, hogy a tagállam e tevékenységeket a rájuk kialakított általánosan kötelező érvényű szabályozásaival összhangban végzi,
- kis mennyiségű anyag bevezetését tudományos céllal a víztestek jellemzése, védelme vagy helyreállítása érdekében, az adott célra szolgáló, szigorúan szükséges mennyiség mértékéig,

feltéve, hogy az ilyen bevezetések nem veszélyeztetik az adott felszín alatti víztestre meghatározott környezeti célkitűzések elérését;

- (k) a 16. cikk szerint végzett tevékenységgel összhangban azok az intézkedések, amelyek a 16. cikk (2) bekezdése szerint megállapított, elsőbbségi anyagok listájában meghatározott anyagok által a felszíni vizekben okozott szennyeződések kiküszöbölésére szolgálnak, továbbá arra, hogy

Member States from achieving the objectives for the bodies of surface waters as set out in Article 4;

- (l) any measures required to prevent significant losses of pollutants from technical installations, and to prevent and/or to reduce the impact of accidental pollution incidents for example as a result of floods, including through systems to detect or give warning of such events including, in the case of accidents which could not reasonably have been foreseen, all appropriate measures to reduce the risk to aquatic ecosystems.

4. "Supplementary" measures are those measures designed and implemented in addition to the basic measures, with the aim of achieving the objectives established pursuant to Article 4. Part B of Annex VI contains a non-exclusive list of such measures.

Member States may also adopt further supplementary measures in order to provide for additional protection or improvement of the waters covered by this Directive, including in implementation of the relevant international agreements referred to in Article 1.

5. Where monitoring or other data indicate that the objectives set under Article 4 for the body of water are unlikely to be achieved, the Member State shall ensure that:

- the causes of the possible failure are investigated,
- relevant permits and authorisations are examined and reviewed as appropriate,
- the monitoring programmes are reviewed and adjusted as appropriate, and
- additional measures as may be necessary in order to achieve those objectives are established, including, as appropriate, the establishment of stricter environmental quality standards following the procedures laid down in Annex V.

Where those causes are the result of circumstances of natural cause or force majeure, which are exceptional and could not reasonably have been foreseen, in particular extreme floods and prolonged droughts, the Member State may determine that additional measures are not practicable, subject to Article 4(6).

6. In implementing measures pursuant to paragraph 3, Member States shall take all appropriate

olyamatosan csökkentsék a más anyagok által okozott olyan szennyeződések, amelyek egyébként akadályoznák a tagállamokat a felszíni víztestekre vonatkozó, a 4. cikkben foglalt célkitűzések teljesítésében;

- (l) minden, a műszaki berendezésekből származó jelentős szennyezőanyag-vesztés megelőzésére, valamint a balesetszerű szennyezési események – például az árvizek – hatásainak megelőzésére és/vagy csökkentésére szolgáló intézkedés, ide értve az ilyen eseményeket észlelő vagy azokra figyelmeztető rendszereket, és minden megfelelő intézkedést, amely a nehezen előre jelezhető balesetek esetén csökkenti a vízi ökoszisztémák veszélyeztetését.

4. Az alapintézkedéseken felüli "kiegészítő" intézkedések a 4. cikk szerinti célkitűzések elérését célozzák. Az ilyen intézkedések nem-teljeskörű listáját a VI. melléklet B része tartalmazza.

A tagállamok további kiegészítő intézkedéseket is elfogadhatnak az ezzel az irányelvvel érintett vizek további védelmére vagy javítására, beleértve az 1. cikkben hivatkozott nemzetközi egyezményeket is.

5. Ahol a megfigyelések vagy egyéb adatok azt jelzik, hogy a víztestekre vonatkozóan a 4. cikk alapján meghatározott célkitűzések valószínűleg nem érhetők el, a tagállam biztosítja, hogy

- vizsgálják meg a lehetséges sikertelenség okait,
- ahol szükséges, vizsgálják meg és vizsgálják felül a vonatkozó hozzájárulásokat és engedélyeket,
- ahol szükséges, vizsgálják felül és módosítsák a monitoring programot,
- szükség szerint hozzanak kiegészítő intézkedéseket a megállapított célkitűzések elérése érdekében, a megfelelő esetekben ide értve szigorúbb környezetminőségi szintek megállapítását, az V. mellékletben foglalt eljárás szerint.

Ha ezek az okok kivételes és ésszerűen előre nem látható természetes ok vagy *vis major* következményei, különösen olyanok, mint a szélsőséges árvizek és a hosszú aszályok, a tagállam megállapíthatja azt is, hogy nem szükségesek kiegészítő intézkedések, fenntartva a 4. cikk (6) bekezdésben foglaltakat.

6. A 3. bekezdés szerinti intézkedések végrehajtása során a tagállamok minden megfelelő lépést

steps not to increase pollution of marine waters. Without prejudice to existing legislation, the application of measures taken pursuant to paragraph 3 may on no account lead, either directly or indirectly to increased pollution of surface waters. This requirement shall not apply where it would result in increased pollution of the environment as a whole.

7. The programmes of measures shall be established at the latest nine years after the date of entry into force of this Directive and all the measures shall be made operational at the latest 12 years after that date.

8. The programmes of measures shall be reviewed, and if necessary updated at the latest 15 years after the date of entry into force of this Directive and every six years thereafter. Any new or revised measures established under an updated programme shall be made operational within three years of their establishment.

megtesznek, hogy ne növeljék a tengervizek szennyezettségét. A meglévő joganyag sérelme nélkül a 3. bekezdés szerinti intézkedések alkalmazása sem közvetlenül, sem közvetve nem vezethet a felszíni vizek szennyezettségének növekedéséhez. Ezt a követelményt nem szabad alkalmazni akkor, ha a környezet egészének szennyezettsége növekedhet.

7. Az intézkedési programokat legkésőbb ezen irányelv hatálybalépését követő kilenc éven belül kidolgozzák és a hatálybalépést követő 12 éven belül az összes intézkedés érvénybe lép.

8. Az intézkedési programokat felülvizsgálják és szükség esetén korszerűsítik, legkésőbb ezen irányelv hatálybalépését követő 15 éven belül, azt követően pedig hatévente. Bármely új vagy felülvizsgált intézkedést, amely a korszerűsített program része, érvényre juttatnak a megállapítását követő három éven belül.

Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek és kapcsolódó jelentések – 13. cikk

1. Member States shall ensure that a river basin management plan is produced for each river basin district lying entirely within their territory.

2. In the case of an international river basin district falling entirely within the Community, Member States shall ensure coordination with the aim of producing a single international river basin management plan. Where such an international river basin management plan is not produced, Member States shall produce river basin management plans covering at least those parts of the international river basin district falling within their territory to achieve the objectives of this Directive.

3. In the case of an international river basin district extending beyond the boundaries of the Community, Member States shall endeavour to produce a single river basin management plan, and, where this is not possible, the plan shall at least cover the portion of the international river basin district lying within the territory of the Member State concerned.

4. The river basin management plan shall include the information detailed in Annex VII.

5. River basin management plans may be supplemented by the production of more detailed programmes and management plans for sub-basin, sector, issue, or water type, to deal with particular aspects of water management. Implementation of these measures shall not exempt Member States from any of their obligations under the rest of this Directive.

6. River basin management plans shall be pub-

1. A tagállamok biztosítják azt, hogy minden teljes egészében a területükön fekvő vízgyűjtő kerületre vízgyűjtő gazdálkodási terv készüljön.

2. Abban az esetben, ha egy nemzetközi vízgyűjtő kerület teljes egészében a Közösség területén belül helyezkedik el, a tagállamok biztosítják a koordinációt annak érdekében, hogy egyetlen nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási terv készüljön. Ahol nem készül ilyen nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási terv, a tagállamok ezen irányelv célkitűzéseinek az elérése érdekében olyan vízgyűjtő gazdálkodási terveket készítenek, amelyek a nemzetközi vízgyűjtő kerületnek legalább a területükre eső részét lefedik.

3. A Közösség határain túlnyúló nemzetközi vízgyűjtő kerület esetében a tagállamok egyetlen vízgyűjtő gazdálkodási terv készítésére törekednek, és akkor, ha ez nem lehetséges, a terv lefedi legalább a vízgyűjtő kerületnek az érintett tagállam területére jutó hányadát.

4. A vízgyűjtő gazdálkodási terv a VII. mellékletben részletezett információkat tartalmazza.

5. A vízgyűjtő gazdálkodási tervek kiegészíthetők a részvízgyűjtőkre, ágazatra, problémára vagy víztípusra irányuló részletesebb programokkal vagy gazdálkodási tervekkel a vízgazdálkodás különleges problémáinak kezelése céljából. Ezeknek az intézkedéseknek a megvalósítása nem mentesíti a tagállamokat ezen irányelv további részeiből származó bármilyen kötelezettség teljesítése alól.

6. A vízgyűjtő gazdálkodási terveket legkésőbb

lished at the latest nine years after the date of entry into force of this Directive.

7. River basin management plans shall be reviewed and updated at the latest 15 years after the date of entry into force of this Directive and every six years thereafter.

ezen irányelv hatálybalépését követően kilenc évvel közzéteszik.

7. A vízgyűjtő gazdálkodási terveket legkésőbb ennek az irányelvnek a hatálybalépését követően 15 évvel, majd ez után hatévente felülvizsgálják és korszerűsítik.

Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek és kapcsolódó jelentések – 15. cikk

1. Member States shall send copies of the river basin management plans and all subsequent updates to the Commission and to any other Member State concerned within three months of their publication:

- (a) for river basin districts falling entirely within the territory of a Member State, all river management plans covering that national territory and published pursuant to Article 13;
- (b) for international river basin districts, at least the part of the river basin management plans covering the territory of the Member State.

2. Member States shall submit summary reports of:

- the analyses required under Article 5, and
- the monitoring programmes designed under Article 8

undertaken for the purposes of the first river basin management plan within three months of their completion.

3. Member States shall, within three years of the publication of each river basin management plan or update under Article 13, submit an interim report describing progress in the implementation of the planned programme of measures.

1. A tagállamok a vízgyűjtő gazdálkodási terveknek és azok minden későbbi korszerűsítésének másolatát a közzétételt követő három hónapon belül megküldik a Bizottságnak és valamennyi érintett tagállamnak:

- (a) az olyan vízgyűjtő kerületek esetében, melyek teljes egészükben a tagállam területén vannak, a nemzeti területre vonatkozó és a 13. cikk szerint publikált valamennyi vízgyűjtő gazdálkodási tervet;
- (b) nemzetközi vízgyűjtő kerületek esetében a vízgyűjtő gazdálkodási terveknek legalább azt a részét, amely a tagállam területére vonatkozik.

2. A tagállamok

- az 5. cikk szerint megkövetelt elemzésekről és
- a 8. cikk szerint megtervezett monitoring-programokról,

amelyeket az első vízgyűjtő gazdálkodási terv céljára készítettek, összefoglaló jelentést terjesztenek be az elkészültüket követő három hónapon belül.

3. A tagállamok minden egyes, a 13. cikkben előírt vízgyűjtő gazdálkodási tervnek és azok korszerűsített változatainak közzétételét követő három éven belül közbenső jelentést terjesztenek be a tervezett intézkedési program teljesítésében elért előrehaladásról.

5. A TÁRSADALOM BEVONÁSA

Forrás:

Public Participation in relation to the Water Framework Directive, Guidance document No.8, Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive, European Communities, 2003

5.1 ÚTMUTATÓ A TÁRSADALOM BEVONÁSÁHOZ

A Víz Keretirányelv végrehajtása olyan nagy feladat, amely csak az egész társadalom aktív részvételével valósítható meg. A VKI kötelezően előírja a társadalom bevonását a VKI végrehajtásának egész folyamatába. A társadalom bevonásának elősegítésére külön útmutató készült.

Az Útmutató készítői megállapították, hogy nincsen egységesen érvényes koncepció a társadalom bevonási eljárásra (PP), ezt a nemzeti, a regionális és a helyi adottságok figyelembevételével kell tervezni és végrehajtani.

A PP területén az első legfontosabb feladat azt tanulmányozni, hogy miben állapodtak meg a szakértők EU szinten és a Duna vízgyűjtő szintjén, és ezt kell értelmezni, illetve adaptálni a hazai viszonyokra, kiegészítve mindazzal, amire a hazai viszonyok között még szükség van.

A VKI határidőket ír elő a társadalom bevonására:

- Legkésőbb 2006. december: Ütemterv és munkaprogram kidolgozása a tervek elkészítéséhez, beleértve a konzultációs eljárások ismertetését is;
- 2007. július: Írásbeli állásfoglalás;
- Legkésőbb 2007. december: A vízgyűjtő területekre megállapított fontosabb vízgazdálkodási kérdések előzetes áttekintése;
- 2008. július: Írásbeli állásfoglalás;
- Legkésőbb 2008. december: A vízgyűjtő területek vízgazdálkodási tervének első kéziratának elkészítése;
- 2009. július: Írásbeli állásfoglalás;
- Legkésőbb 2009. december: A tervek végrehajtásának megkezdése;
- 6 éves ismétlési ciklus a további vízgyűjtő-gazdálkodási tervekre.

Az Útmutató megállapítja, hogy a VKI előírásai szerinti feladatok sikeres elvégzéséhez nem elég a fenti határidők figyelembe vétele, a társadalom bevonási feladatot a lehető leghamarabb meg kell kezdeni.

Néhány példa, amelyekben nagyon fontos szerepe lehet a társadalomnak, és amelyek első közelítésben nehezen olvashatók ki az előírásokból:

Az erősen módosított víztestté nyilvánítás folyamatában és az ezzel nagyon szoros összefüggésben lévő környezeti célkitűzések meghatározásában fontos feladata lesz a társadalomnak. Így például annak megállapításában, hogy adott esetben mit jelent a fontos közérdek, vagy az elviselhetetlenül (elfogadhatatlanul) magas költség.

A védett területekkel kapcsolatos feladatok között például fontos feladat lesz a vizek szabadtéri fürdővízzé nyilvánítása. Azokat a vizeket lehet majd fürdővízzé nyilvánítani, amelyek megfelelnek az EU szigorú előírásainak. A társadalom bevonásával kell majd eldönteni azt, hogy ennek a költségei egyes konkrét esetekben nem elviselhetetlenül nagyok-e, vagy tekinthetők-e fontos közérdeknek.

A költség-visszatérítés mértékének megállapításánál fontos szerepe lehet majd a társadalomnak, és nemcsak a végeredményről való informálásra tarthat igényt.

Fontos szerepe lesz a társadalomnak abban, hogy ne csak a környezeti célok eléréséhez szükséges intézkedési programokat, hanem a VKI által nem előírt szociális és gazdasági célok elérését biztosító intézkedési programokat is tervezzék meg (a szociális és gazdasági célok elérése jelenti a társadalom vízzel kapcsolatos igényeinek a kielégítését).

A társadalmat aktívan be kell vonni a VKI tervezési és végrehajtási feladataiba. Az érintetteknek aktívan közre kell működniük az adott feladatok kidolgozásában és hozzá kell járulniuk a tervek végrehajtásához. Ez az aktív bevonás központi követelménye. Az aktív bevonás nem szabadon választott feladat, a tagállamoknak kell azon fáradozniuk, hogy az aktív bevonást támogassák és megkönnyítsék.

Annak érdekében, hogy a bevonásban érintettek csalódását elkerüljük, fontos tisztázni, hogy a társadalom bevonása milyen formában történik és milyen szerepet játszanak a folyamatban azok, akiket bevontak. Azt is szem előtt kell tartani, hogy a társadalom bevonási eljárásáért a tagállamok a felelősök, hiszen a Keretirányelv célkitűzéseinek megvalósításáért is övék a felelősség.

A hatáskörrel rendelkező hatóságoknak biztosítaniuk kell a társadalom számára az információkhoz, illetve a háttérdokumentumokhoz való megfelelő hozzáférést.

Minden olyan anyagot, amely a VKI végrehajtásához készül, azonnal elérhetővé kellene tenni minden olyan szakember és érdekelt csoport számára (ezek között kell lenniük a legfontosabb civil szervezetek képviselőinek is), akik a VKI bevezetésének előkészítésével foglalkoznak, és a szakmai viták lebonyolítása után teljes nyilvánosságra kell hozni őket. Ez EU szinten így történik és a VKI és a PP elveinek is ez felel meg.

A vízgyűjtőegységek minden szintjén a szintnek megfelelő társadalom bevonási eljárást kell kidolgozni.

A VKI PP feladatait azonban akkor lehet csak majd eredményesen végrehajtani, ha az eddigi PP tevékenységek kedvező és kedvezőtlen tapasztalatait feldolgozzák, és figyelembe veszik.

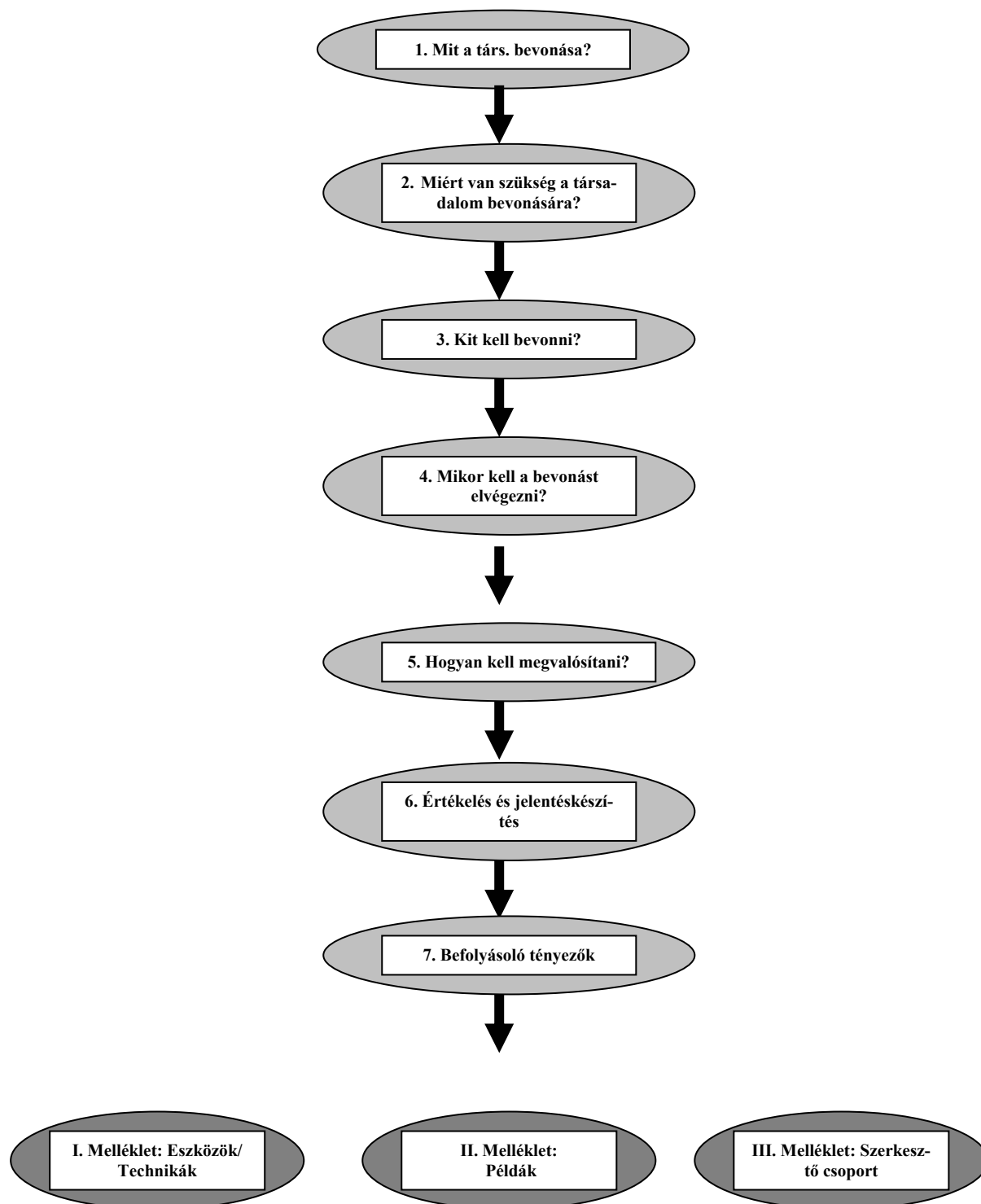
Magyarországon a vízgazdálkodásban (például Tisza tó problémái, árvízvédelem – Vásárhelyi Terv, Balaton problémák, CEE WFE Dialogue, stb.) is folytak, illetve folynak társadalom bevonási akciók. A kilencvenes évek második felében a hazai irányelvek alapján készített vízgyűjtő gazdálkodási tervek véglegesítését is széleskörű társadalom bevonási akciókkal alapozták meg.

A társadalom bevonási eljárás sikeres megvalósítása költségekkel jár, időt és energiát igényel, azonban a végén mindez kifizetődik. A társadalom bevonása nem öncélú folyamat, hanem eszköz ahhoz, hogy a Víz Keretirányelv környezeti célkitűzéseit el lehessen érni. Az eljárás megbízhatósága és átláthatósága, valamint az elvárások helyes értelmezése elősegítik az eredményes társadalom bevonás megvalósítását.

A társadalom bevonása költségeinek becslésekor először azt kell pontosan tudni, hogy mibe kell/célszerű bevonni a társadalmat, melyek azok az érdekesoportok, amelyeket be kell vonni és hogyan, milyen módszerekkel kell/célszerű ezt végezni. A környezetvédelem teljes, vagy a VKI követelményeit meghaladó PR igényét nem célszerű a VKI-re terhelni.

5.1. ábra

A társadalom bevonási folyamat tudásbázisának tartalmi és logikai felépítése

A menedzsment folyamat változása – információ, konzultáció és részvétel

A VKI 14. cikke előírja azt, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell azt, hogy a VKI végrehajtásába és a vízgyűjtő gazdálkodási tervek készítésének folyamatában minden érdekelt fél részt vehessen. A tagállamoknak informálniuk és konzultálniuk kell a társadalommal, beleértve a felhasználókat is, különösen a következő esetekben:

- A vízgyűjtő gazdálkodási tervek készítésének ütemezéséről, munkaprogramjáról és a konzultáció céljáról legkésőbb 2006-ban;
- A vízgyűjtők jelentős vízgazdálkodási kérdéseiről legkésőbb 2007-ben;
- A vízgyűjtő gazdálkodási terv kéziratáról legkésőbb 2008-ban.

Integráció: a VKI egyik kulcs-elve

A VKI egyik központi elve az integráció, amely a vízgyűjtőn belül a vízvédalom egyik kulcs-elvének tekintendő:

- A környezeti célok integrálása;
- Minden vízkészlet integrált figyelembe vétele a vízgyűjtő szintjén;
- A vizek minden használatának, funkciójának és értékének integrálása;
- Tudományterületek, elemzések és tapasztalatok integrálása;
- Vízre vonatkozó szabályozások integrálása egy közös és áttekinthető keretben;
- Jelentős menedzsment és ökológiai szempontok integrálása;
- Módszerek széles tartományának integrálása, beleértve az árazási, gazdasági és pénzügyi eszközöket egy közös menedzsment módszer részeként;
- Az érdekeltek és a civil társadalom integrálása a döntési folyamatban;
- A vízkészleteket és a vizek állapotát befolyásoló különböző döntési szintek integrálása;
- A különböző tagállamok vízgazdálkodásának integrálása.

5.2. A TÁRSADALOM BEVONÁSA A VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁS FOLYAMATÁBA

A VKI-nek a társadalom bevonására vonatkozó rendelkezéseit az 5.1. táblázat mutatja be.

Kulcskérdések a társadalom bevonásával kapcsolatban:

- Mit jelent a társadalom "bevonása"?
- Miért kell bevonni a társadalmat?
- A társadalom bevonásának ütemterve és köre, azaz: kiket és mikor kell bevonni?
- Hogyan kell a társadalom bevonását végrehajtani?

A VKI-vel kapcsolatban és vele összhangban a társadalom bevonásának *egységes értelmezésére* van szükség. A társadalom bevonása olyan engedélyként definiálható, amely megengedi, hogy az emberek befolyással lehessenek a tervek és a munkafolyamat eredményére. A társadalom bevonásához készült Útmutató eszköz ahhoz, hogy javítsa a döntéshozatali eljárást, hogy környezetvédelmi tudatra neveljen, és ezzel elősegítse a tervek és az intézkedések elfogadását. A társadalom bevonása a VKI végrehajtásának során a tervezési eljárás valamennyi lépésénél ajánlott, a VKI 5. cikkének követelményeitől az intézkedés programokig, és a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elkészítéséig.

Elvileg a jogalkotásba, illetve a jog- és szabványharmonizációba is be kellene vonni a társadalmat. Ez az EU-ban így is történik.

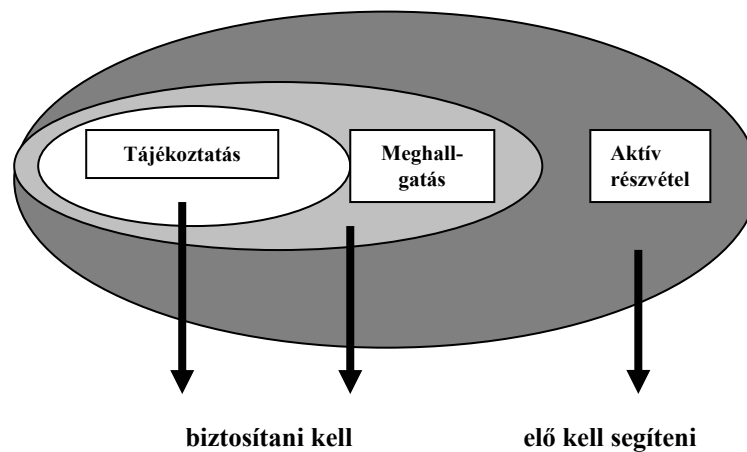

Jóllehet a "társadalom bevonása" kifejezést a Keretirányelv nem alkalmazza, mégis három különböző formában említésre kerül. Az eredeti szövegben a "társadalom bevonása" kifejezés helyett az alábbi kifejezések szerepelnek – a növekvő mértékű bevonás sorrendjében:

- Tájékoztatás (információszolgáltatás - public access to information)
- Meghallgatás (konzultáció - consultation)
- Aktív részvétel (aktív bevonás - active involvement)

A Keretirányelv szerint az első kettőt biztosítani kell, az utolsó megvalósítását pedig elő kell segíteni (5.2. ábra). Az aktív részvételt ugyan a Keretirányelv nem írja elő, az útmutató mégis bemutatja, hogy milyen hasznos lehet az aktív részvétel a Keretirányelv célkitűzéseinek elérésében. Az imént említett három formát "társadalom bevonása"-ként lehet értelmezni, jóllehet a társadalom bevonása a legtöbb esetben a tevékenységek jóval szélesebb spektrumát öleli fel, mint amit a Keretirányelv előír.

5.2. ábra

Kiket kell bevonni?

A Keretirányelv előírja, hogy legalább az érdekcsoportokat ("stakeholders") be kell vonni, amennyiben aktív bevonásról beszélünk, valamint a szélesebb értelemben vett társadalmat is, amennyiben meghallgatásról van szó. A háttér-információknak mindenki számára, mindenkor elérhetőnek kell lenniük. Az Útmutató segítséget nyújt abban, hogy a különböző érdekcsoportokkal tudassák, hogy "az eljárásban érintetté váltak" és lehetőségük van a részvételre. Az érintettek általában csak akkor érdekeltek egy bizonyos témában, ha érzik azt, hogy valóban érintettek abban, vagy pedig érzik, hogy bizonyos mértékű befolyással lehetnek a folyamat eredményeire.

Összefoglalva a "kiket kell bevonni?" kérdésre a következő válasz adható:

- Aktív bevonás: érdekelték
- Kommunikáció: társadalom
- Háttér-információk: mindig - mindenki

Miért kell bevonni a társadalmat? Ez legegyszerűbben úgy fogalmazható meg, hogy a társadalom bevonása eszköz ahhoz, hogy javuljon a döntéshozatal, valamint növekedjen a környezetvédelmi tudat és ezzel növekedjen a VKI szerint kidolgozott vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elfogadottsága.

A VKI által előírt ütemtervre való tekintettel a vízgyűjtőkön a társadalom bevonását a tervezés során olyan korán kell elkezdni, amilyen korán csak lehetséges. Azért van erre szükség, hogy sikeres bevonási eljárást lehessen végrehajtani és a tervezés során az ötletek, állásfoglalások és az érdekcsoportok hozzászólásai figyelembe vehetők legyenek. Ezen kívül az idejekorán elkezdett bevonás által valószínűleg elkerülhető, hogy az illetékes hatóságok végül olyan vízgyűjtő-gazdálkodási tervet ter-

jesszenek elő, amelyről 2009-ig valószínűleg nem fog egyezség kialakulni. A VKI az alábbi határidőket nevezi meg a társadalom bevonásával kapcsolatban (6 éves ismétlési ciklusban a további vízgyűjtő-gazdálkodási tervekre):

Legkésőbb 2006. december	Ütemterv és munkaprogram a tervek elkészítéséhez, beleértve a konzultációs eljárások ismertetését is;
2007. július	Írásbeli állásfoglalás.
Legkésőbb 2007. december	A vízgyűjtő területekre megállapított fontosabb vízgazdálkodási kérdések előzetes áttekintése;
2008. július	Írásbeli állásfoglalás.
Legkésőbb 2008. december	A vízgyűjtő területek vízgazdálkodási tervének javaslata rendelkezésre áll;
2009. július	Írásbeli állásfoglalás.
Legkésőbb 2009. december	A tervek végrehajtásának megkezdése.

A VKI végrehajtása számos különböző szinten történik (vízgyűjtő kerület, nemzeti szint, víztest, stb.), így felmerül az a kérdés, mely szinteken kell a társadalom bevonását végrehajtani. A VKI 14. cikkéből az következik, hogy a társadalom bevonását valamennyi szinten el kell végezni. Helyi szinten a gazdálkodás hatásai közvetlenül érezhetők, itt több reakciót kellene elvárni a társadalomtól és a helyi érintettektől. Ezek a reakciók felsőbb szinten összeadódnak azzal a céllal, hogy a megszerzett tudás vízgyűjtő, vagy vízgyűjtő kerület szintjén használhatóvá váljon. Olykor a figyelmet szélesebb területre kellene irányítani, főleg olyan esetekben, amelyekben a társadalom is részt vesz, például amikor intézkedésekről van szó.

A bevonási szintekkel kapcsolatban az egyik legfontosabb megállapítás az lehet, hogy egy meghatározott témával kapcsolatban a társadalom bevonása nem csak azon a területen fontos, ahol az intézkedéseket hatályba léptetik, hanem azokon is, amelyekre az intézkedések hatással vannak illetve lesznek.

A társadalom bevonásához a Duna-völgyben az ICPDR társadalom bevonási Stratégiát dolgozott ki (ICPDR, 2003: Public Participation Strategy Including the ICPDR Operational Plan). Az ICPDR-nek mint a VKI koordináló platformjának a Duna-völgyben az a feladata, hogy biztosítsa a vízgyűjtő szintű koordinációt és koordinálja a módszertant és a munkavégzést. Ez a társadalom bevonásával kapcsolatban a következőket jelenti:

- Átfogó stratégiát kell készíteni a társadalom bevonására vízgyűjtő szinten és
- Biztosítani kell az összehangolt megközelítést helyi, al-vízgyűjtő, nemzeti és vízgyűjtő szinteken.

Ehhez jelenleg két dokumentum készült el:

- Működési terv a társadalom bevonási tevékenységekhez vízgyűjtő szinten („roof”)
- Duna-vízgyűjtő stratégia a társadalom bevonására a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésbe 2003-2009-ig

A működési terv a társadalom bevonási tevékenységekhez vízgyűjtő szinten 4 fázist különböztet meg 2009-ig (illetve 2015-ig) és táblázatos formában határozza meg az elvégzendő feladatokat.

- Feladat (politikai támogatás biztosítása, érdekeltek elemzése, konzultációs folyamat tervezése, a PP folyamat értékelése, stb.)
- A feladat megoldásának rövid leírása (szórólap, WEB, médiák, konzultációk szervezése, stb.)
- A társadalom bevonás típusa (tájékoztatás, konzultáció, aktív bevonás)
- Időpont, határidő

Duna-vízgyűjtő stratégia a társadalom bevonására a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésbe 2003-2009-ig 4 (+2) fázisban 4 szinten:

- Nemzetközi szint – Duna-vízgyűjtő szint vagy „roof”
- Nemzeti szint
- Al-vízgyűjtő szint
- Helyi szint

táblázatos formában:

- Tevékenység (PP koordináció/menedzsment létrehozása a kormányon belül, nemzeti szintű résztvevők-elemzése, stb.)
- Cél/eredmény (biztosítja a PP tevékenység kereteit, kulcs-szereplők, szakértők meghatározása, stb.)
- Szükséges kapacitás és szervezet (meglévő minisztériumi struktúra, nemzeti központ, stb.)
- Ki végzi? (nemzeti kormány, nemzeti központ, stb.)
- Ki vesz még részt? (más minisztériumok, minden nemzeti érdekelt, EU Bizottság, stb.)
- Időpont/Határidő
- Megjegyzés (PP típusa, pontosítás megadott feladat elvégzése után, stb.)

5.3 VALAMENNYI ÉRDEKCSOPORT AKTÍV RÉSZVÉTELE A KERETIRÁNYELV SZERINTI TERVEZÉSI ELJÁRÁSÁBAN

Az idejekorán elkezdett aktív bevonás a vízgyűjtő gazdálkodási területi egységek kijelölésébe segítséget nyújt ahhoz, hogy a vízgyűjtőegységek leírásakor az érdekcsoportok oldaláról minél több adatot, információt és tapasztalatot lehessen nyerni a konfliktusok azonosításához, illetve az egységes értelmezés megvalósításához. Az aktív részvétel külön jelentőséggel bír az intézkedési program számára, mivel annak hatékony végrehajtása a társadalom eredményes bevonása esetén bizonyosan javulni fog, és hosszútávon a megvalósításához is segítséget nyújt.

Az aktív bevonás nem szabadon választott feladat, a Tagállamoknak kell azon fáradozniuk, hogy az aktív bevonást támogassák és megkönnyítsék.

I. keret: Társadalom bevonási technikák

A.) A részvételi eljárás kidolgozásának lépései

A résztvevők elemzése
 Problémák és okok elemzése
 A kommunikáció tervezése

B.) Különböző kommunikációs technikák két szempontból

Kapcsolati forma és kommunikációs eszközök (tervezése)

C.) Speciális technikák

Interjúk (1-1), aktív meghallgatás, workshop-ok, kreatív ülések
 Állampolgári esküdtszék, nyilvános meghallgatás
 Interaktív térinformatikai rendszerek (Web GIS)
 Monitoring és a közreműködés értékelése
 Számítástechnikai eszközök a hozzászólások feldolgozására

Az aktív bevonás magasabb szintje, amikor a közös döntéshozatal magában foglalja azt, hogy az érdekelték a felelősség egy részét is vállalják az elért eredményekért.

Az Útmutató 9 fázisban ismerteti a társadalom bevonási eljárással kapcsolatban a miért, mit és ki, valamint a hogyan kérdésekre adható válaszokat. A leírtak alapján a részletes feladat-meghatározást az ICPDR társadalom bevonási stratégiája is tartalmazza.

Konzultációk (meghallgatás)

(Hogyan kell a meghallgatásokat szervezni? Hol kell az állásfoglalásokat összegyűjteni? Hogyan kell azokat elemezni?)

A társadalom bevonásának egyik célja az érintettek ismeretanyagának és tapasztalatainak felhasználása, valamint állásfoglalásának és elképzeléseinek megismerése, amire a konzultációk biztosítanak lehetőséget. Ez a "valódi bevonás" első szintje. Két formája van:

- **írásbeli** - a VKI 14. cikkének minimumkövetelménye, előfeltétele a tervek, dokumentumok publikálása, majd lehetőség biztosítása az írásbeli kommentálásra;
- **szóbeli** - aktívabb részvétel, lehetőség a párbeszédre.

Az Útmutató a konzultációkkal részletesebben foglalkozik és olyan gyakorlati szempontokat ismerteti, amelyeket a konzultációs eljárás szervezésekor - legyen az írásbeli vagy szóbeli konzultáció - figyelembe kell venni. Nagyon fontos annak tisztázása, hogy kit és milyen okból hallgatnak meg, illetve a pontos információ a meghallgatás tárgyáról és alajjáról.

A társadalom bevonási eljárások jó tervezésére van szükség a kapott vélemények feldolgozásához és felhasználásához a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek javításában. A folyamat végén nagyon fontos a bevonásban résztvevőkhöz való visszacsatolás is.

5.4 AZ INFORMÁCIÓKHOZ ÉS A HÁTTÉRDOKUMENTUMOKHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS

A hatáskörrel rendelkező hatóságoknak biztosítaniuk kell az információkhoz, illetve a háttérdokumentumokhoz való megfelelő hozzáférést. Nagyon fontos annak a szabályozása, hogy milyen fajtájú információkat, milyen módon kell rendelkezésre bocsátani, illetve kinek kell ezeket az információkat gyűjteni és szétosztani. A háttérdokumentumokhoz minden, a vízgyűjtő-gazdálkodási tervvel (és annak elkészítésével) kapcsolatos dokumentáció hozzátartozik.

A társadalom és az érdekcsoportok tájékoztatásához általában az online-információ források (Internet vagy elektronikus posta) és a nem elektronikus tájékoztatási lehetőségek kombinációja használható. Érdemes vízgyűjtő-egységeként legalább egy központi információs- vagy tájékoztatási központot létesíteni, amely a menedzsmentért és az információ szétosztásáért felelős. Azt a körülményekhez igazodva kell eldönteni, hogy ki legyen a "rendszer-gazda". Lehet ez egy központi "Információs és Tudáscentrum", vagy valamilyen regionális illetve nemzetközi központ is (nemzetközi vízgyűjtők esetében).

A teljes végrehajtási eljáráshoz "megfelelő" információk szükségesek azért, hogy lehetővé váljon az érdekcsoportok, illetve a teljes társadalom részvétele. Az egyes végrehajtási lépések esetében a "megfelelő" kifejezés a következő területeken értelmezendő:

- Különböző érintettek és a nyilvánosság
- Az információk fajtája
- A tájékoztatás módjai és módszerei

5.5 JELENTÉSKÉSZÍTÉS ÉS ÉRTÉKELÉS AZ AKTÍV RÉSZVÉTEL EREDMÉNYEIRŐL, A TÁJÉKOZTATÁS ÉRDEKÉBEN TETT INTÉZKEDÉSEKRŐL ÉS A TÁRSADALOM MEGHALLGATÁSÁRÓL

A társadalom bevonásának folyamatában az *ismétlődő jelentéskészítés és értékelés* nagyon fontos eszközök ahhoz, hogy a bevonási eljárás átláthatóvá váljon. Ehhez integrált értékelésre van szükség a bevonási eljárás folyamán. Az Útmutató meghatározza azokat az indikátorokat, amelyek a jelentéskészítést és az értékelést lehetővé teszik.

A *jelentéskészítés a társadalom bevonásáról* célszerűen táblázatos formában történik, amely a következőket tartalmazza:

- eljárások,

- intézkedések,
- beérkezett vélemények és
- ezek hatásai a tervekre.

Az *értékelés* az eljárás szervezője és a bevontak részvételével történik, például kérdőíves formában az értékelésre vonatkozó kérdésekkel:

- Mi volt az Ön szerepe a folyamatban?
- Mi volt Ön szerint az eljárás célja?
- Milyen hatással volt az eljárás Önre?
- Milyen ötletek, tanácsai vannak a következő eljáráshoz?

Az értékelés általában azonnal nem végezhető el, az eljárás eredményei később jelentkeznek.

5.6 A TANULÁSORIENTÁLT MÓDSZEREK FEJLESZTÉSE A TÁRSADALOM BEVONÁSI ELJÁRÁSBAN: A SIKER KULCSA

Az illetékes hatóságoknak (akik az eljárást koordinálják) tudatában kell lenniük annak, hogy a társadalom bevonásának minden formája *befektetést és kapacitásnövelést* igényel ahhoz, hogy a különböző érdekcsoportok közötti kapcsolatok és egységes értelmezések kialakuljanak. Fontosak azok a tényezők, amelyek segítséget nyújtanak a tanulásorientált feltételek megteremtéséhez a társadalom bevonása során.

A társadalom bevonási eljárást befolyásoló tényezők (körülmények) az alábbi módon csoportosíthatók:

- Fennálló körülmények
- Eljárási tényezők
- Tartalmi tényezők

Fennálló körülmények:

- Beállítottság változtatás (szükségessége - az érdekeltek partnerek)
- Szervezeti változások (szükségessége - források)
- Politikai ismeretek (támogatás)
- Kapacitásépítés és az egyes érdekcsoportok bizalma
- Szervezeteken keresztül az egyes polgárok és vállalatok elérése
- Bemutató projekt a bizalom megszerzéséhez és tapasztalatok nyeréséhez

Eljárási körülmények

- Az eljárás jellemzői: bizalom, nyitottság, átláthatóság, becsületesség, respektálás, bevonás, pozitív beállítottság;
- Korai bevonás a feladatok meghatározásába;
- Az eljárás folyamatával való azonosulás (egyenrangúság, nem prekonceptcionált) érzésének kelteése;
- Lehetőség az érdekeltek számára az egymástól való tanulásra;
- Kölsönös respektálás;
- Rugalmas és nyitott eljárás;
- Ismételt és folyamatos értékelés;
- Független moderátor;
- Folyamatosság (követhetőség az eljáráshoz később csatlakozóknak)

Tartalmi körülmények

- Az ismeretek sokféleségének becslése (helyi adottságokkal való kombináció)
- Bizonyítékok és bizonytalanságok (mértékének bemutatása)
- Jelentések és kommunikáció (nem szakmai stílusúak fontossága)

5.7 PÉLDÁK A TÁRSADALOM BEVONÁSÁRA VÍZGAZDÁLKODÁSI PROJEKTEKBEN

A társadalom bevonásához készített útmutató 33 olyan projekt egységes leírását tartalmazza, amelyekbe bevonták a társadalmat. A projektek társadalom bevonási folyamatát a következő, kulcskérdések szerint tárgyalják:

- Ösztönzés (miért jó példa)
- A projekt célja / tárgya
- A tervezés egysége, méretaránya (vízgyűjtő, régió, stb.)
- A projekt időtartama
- A társadalom bevonásának célja (miért PP?) ki szervezte
- Kit vontak be és hogyan (a bevonás foka, formája) a tervezés melyik szakaszában
- Az alkalmazott módszerek és eszközök (beleértve a forrásokat – idő, pénz – ha ismert)
- Az érintettek fő hozzájárulása
- A PP érzékelhető eredménye (hatása)
- Pozitív és negatív tanulságok, mint pl.:
  - A társadalom bevonása sikeresen elvégezhető az adott módon és szinten
  - Gyakran megállapítható a kapcsolat a helyi tevékenységek és hatásaik között
  - Nem volt mindig biztató a „szakértőkkel” egy asztalnál ülni
  - Az állami hivatalok nem hallgatnak a társadalomra ezért az egész időpocsékolás
- Összefoglaló megállapítások
- További információk (elérhetősége)

A bemutatott projektek:

1. Belgium	River Sub-Basin Management plans Flanders
2. Dánia	Regional planning system
3. Dánia	Tubaek Stream
4. Dánia	Reducing water consumption in the Graphics Corporate Sector England (see also Scotland)
5. Anglia	Westcountry River Trust
6. Anglia	DEFRA stakeholder Sounding Board
7. Anglia	The Wise Use of Floodplains Project in Somerset
8. Anglia	The Fens Floodplain project East of England
9. Észtország	Nõo rural district development of a municipal water plan
10. Finnország	Lake Pyhäjärvi, local water management
11. Franciaország	National Water Council
12. Franciaország	SDAGE
13. Franciaország	The SAGE Projects
14. Franciaország	The Drôme river Sage
15. Franciaország	National Commission for Public Debate
16. Németország	Information Letters on the implementation of WFD in Thuringia
17. Németország	River Basin Management Plan Maas/sub basin Niers/consultation fora
18. Írország	Erne Sustainable Wetlands cross border Ireland and N-Ireland
19. Hollandia	Integrated Reconnaissance of the river Rhine, Waal and IJssel Rivers
20. Hollandia	IIVR Integrated Planning of the Veluwe Lakes
21. Hollandia	Waterplan for the municipality of Hilversum
22. Skócia	Participation, Consultation and Capacity Building in WFD Transposition Processes
23. Skócia	Ettrick floodplain restoration project
24. Skócia	Consultation on Technical Annexes of the WFD (also England + Wales)

25. Spanyolország	Global flood defence plan in river Júcar
26. Spanyolország	Alcobendas – city of water for the 21st century
27. Spanyolország	The Water Forum in the Balearic Islands, Helcom
28. Svédország	The Emå River
29. Svédország	The Water Management plan of the municipality of Örebro
30. Svédország	The Fyrisån River Water Association

Kelet-Európa:

31. Helcom	Helcom MLW, Baltic Sea Region
32. Duna	Danube River Commission/ Environment Forum
33. Duna	Lower Danube Green Corridor, Bulgaria, Romania, Ukraine, Moldova

5.8 A VKI-NEK A TÁRSADALOM BEVONÁSÁRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSAI**A társadalom bevonása a Preambulumban**

(14) The success of this Directive relies on close cooperation and coherent action at Community, Member State and local level as well as on information, consultation and involvement of the public, including users.	(14) Ennek az irányelvnek a sikere a Közösség és a tagállamok szintjén, valamint a helyi szinten folyó szoros együttműködésen és összehangolt tevékenységeken, továbbá az információkon, a konzultációkon és a társadalom - ide értve a vízhasználókat is - bevonásán múlik.
(46) To ensure the participation of the general public including users of water in the establishment and updating of river basin management plans, it is necessary to provide proper information of planned measures and to report on progress with their implementation with a view to the involvement of the general public before final decisions on the necessary measures are adopted.	(46) Annak érdekében, hogy biztosítható legyen a társadalom – ide értve a vízhasználókat is – részvétele a vízgyűjtő gazdálkodási tervek elkészítésében és korszerűsítésében, megfelelő információkat kell biztosítani a tervezett intézkedésekről, és tájékoztatást kell adni azok teljesítésének előrehaladásáról, hogy a társadalom még a szükséges intézkedéseket elfogadó végső döntések meghozatala előtt bevonható legyen a döntési folyamatba.

A társadalom meghallgatása és tájékoztatása – 14. cikk

1. Member States shall encourage the active involvement of all interested parties in the implementation of this Directive, in particular in the production, review and updating of the river basin management plans. Member States shall ensure that, for each river basin district, they publish and make available for comments to the public, including users:	1. A tagállamok segítik az összes érdekelt fél bevonását ezen irányelv teljesítésébe, különösen a vízgyűjtő gazdálkodási tervek elkészítésébe, felülvizsgálatába és korszerűsítésébe. A tagállamok gondoskodnak arról, hogy minden vízgyűjtő kerület esetében a társadalom számára – ide értve a vízhasználókat is – elérhetőek és véleményezhetőek legyenek a következők:
(a) a timetable and work programme for the production of the plan, including a statement of the consultation measures to be taken, at least three years before the beginning of the period to which the plan refers;	(a) a terv kidolgozásának ütemterve és munkaprogramja, beleértve a tervezett konzultációs intézkedésekről szóló közleményt is, legalább három évvel annak az időszaknak a kezdete előtt, amelyre a terv vonatkozik;
(b) an interim overview of the significant water management issues identified in the river basin, at least two years before the beginning of the period to which the plan refers;	(b) a vízgyűjtőre vonatkozóan feltárt jelentős vízgazdálkodási problémák közbenső felülvizsgálata, legalább két évvel azon időszak kezdete előtt, amelyre a terv vonatkozik;
(c) draft copies of the river basin management plan, at least one year before the beginning of the period to which the plan refers.	(c) a vízgyűjtő gazdálkodási terv kézírata, legalább egy évvel azon időszak kezdete előtt, amelyre a terv vonatkozik.

On request, access shall be given to background documents and information used for the development of the draft river basin management plan.

2. Member States shall allow at least six months to comment in writing on those documents in order to allow active involvement and consultation.

3. Paragraphs 1 and 2 shall apply equally to updated river basin management plans.

Igény esetén hozzáférhetőek azok a háttérdocumentumok és információk, amelyeket a vízgyűjtő gazdálkodási terv kéziratának kidolgozásakor felhasználtak.

2. A tagállamok a társadalom aktív részvétele és a konzultációk érdekében legalább hat hónap időtartamot biztosítanak a fenti dokumentumok írásban történő észrevételezésére.

3. Az 1. és a 2. bekezdés előírásait a korszerűsített vízgyűjtő gazdálkodási tervekre is ugyanúgy alkalmazzák, mint az első tervekre.

Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek – VII. Melléklet

A. *River basin management plans shall cover the following elements:*

...

9. a summary of the public information and consultation measures taken, their results and the changes to the plan made as a consequence;

...

11. the contact points and procedures for obtaining the background documentation and information referred to in Article 14(1), and in particular details of the control measures adopted in accordance with Article 11(3)(g) and 11(3)(i) and of the actual monitoring data gathered in accordance with Article 8 and Annex V.

A. *A vízgyűjtő gazdálkodási tervek a következő elemeket tartalmazzák:*

...

9. a közvélemény tájékoztatására és konzultációkra tett intézkedések összefoglalása, azok eredményei és az azok alapján a tervben végrehajtott változtatások;

...

11. a kapcsolatfelvételi helyek, pontok és azok az eljárások, amelyek útján meg lehet szerezni a 14. cikk (1) bekezdésében hivatkozott háttér dokumentációkat és információkat, és különösen a részleteit a 11. cikk (3) bekezdésének (g) pontja és a 11. cikk (3) bekezdésének (i) pontja szerint elfogadott szabályozási intézkedéseknek, valamint a 8. cikk és az V. melléklet szerint gyűjtött monitoring adatoknak.

6. A VÍZ KERETIRÁNYELV ÉS A KÖZÖS MEZŐGAZDASÁGI POLITIKA KAPCSOLATA

Forrás:

Az Európai Bizottságnak „A Víz Keretirányelv (VKI) és eszközök a Közös Agrár Politikában (KAP) a végrehajtásának elősegítésére” című, az EU Víz Igazgatók 2003. június 17-18-án Athénban tartott ülésén megvitatott Munka Dokumentuma és ennek továbbfejlesztett változatai

6.1 AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG DOKUMENTUMA A VKI ÉS A KAP KAPCSOLATÁRÓL

Az Európai Unióban jelenleg a mezőgazdaság és a Víz Keretirányelv kapcsolatával foglalkozó legfontosabb dokumentum a Víz Keretirányelv és a Közös Mezőgazdasági Politika kapcsolatát elemző, először a Víz Igazgatók athéni ülésén megvitatott Munka Dokumentum (6.1. táblázat). A Víz Igazgatók ülése kérte a tagállamokat és a tagjelölt országokat, hogy 2003. július végéig véleményezzék a Dokumentumot (6.1. keret).

6.1. keret

“The Water Directors expressed the high importance of this subject because of the potentially significant contribution CAP reform could have to the achievement of the WFD objectives and welcomed the Commission paper and the approach as a good way to address the issue. Several comments had already been received and further specific comments were made during the discussion. In addition, the Commission invited Member States to present any additional comments by the end of July 2003. The comments will be considered in the revision of the document. The outcome of the ongoing negotiations on the mid-term review of the Common Agricultural Policy should be awaited and included in the paper.”

A Víz Igazgatók hangsúlyozták a téma kiemelt fontosságát, a KMP reform lehetséges jelentős hozzájárulása miatt a VKI célkitűzéseinek eléréséhez, és üdvözölték a Bizottság Munka Dokumentumát és az alkalmazott módszert, mint a feladat elvégzésének lehetséges útját. Eddig már számos észrevétel érkezett és további speciális észrevételek is születtek a dokumentum megvitatása során. Ezen felül a Bizottság felkérte a Tagállamokat, hogy 2003. július végéig nyújtsanak be további észrevételeket az anyaghoz. Az észrevételeket mérlegelni fogják az anyag felülvizsgálata során. A Közös Mezőgazdasági Politika félidei felülvizsgálata folyamatban lévő vitáinak eredményeit meg kell várni, és be kell építeni az anyagba.

“The Water Directors invited the Commission to present the revised document, or at least a progress report, to the next meeting of the Water Directors. The final aim is to use the document as a reference document for administrations and water managers when addressing this issue.”

A Víz Igazgatók meghívták a Bizottságot a Víz Igazgatók következő értekezletére, hogy mutassák be az átdolgozott dokumentumot, vagy legalább egy előrehaladási jelentést. A végső cél az, hogy a közigazgatás és a vízügyi vezetők referencia anyagként használják ezt az anyagot, amikor ezzel a kérdéssel foglalkoznak.

6.1.táblázat Az Európai Bizottság „A Víz Keretirányelv (VKI) és eszközök a Közös Agrár Politikában (KAP) a végrehajtásának elősegítésére” című Munka Dokumentuma (angol és magyar nyelven – az FVM kiadvány formájában is megjelentette)

Working Document

The Water Framework Directive (WFD) and tools within the Common Agricultural Policy (CAP) to support its implementation

Table of contents:

1. INTRODUCTION
2. THE OBJECTIVES OF THE WFD
3. HOW DOES AGRICULTURE INFLUENCE WATER BODIES AND RELATED ECOSYSTEMS?
  - 3.1. Irrigation and drainage
  - 3.2. Water quality and quantity
    - 3.2.1. Groundwater
    - 3.2.2. Surface water (rivers, lakes, transitional waters, coastal waters)
  - 3.3. Competition for land use between water and agriculture
4. THE MAIN INTERACTIONS BETWEEN AGRICULTURE (AS REGULATED BY THE CAP) AND WATER (AS REGULATED BY THE WFD)
  - 4.1. Interaction on administrative level

Munka Dokumentum

A Víz Keretirányelv (VKI) és eszközök a Közös Agrár Politikában (KAP) a végrehajtásának elősegítésére

Tartalom:

- BEVEZETÉS
- A VKI CÉLJAI
- HOGYAN HAT A MEZŐGAZDASÁG A VÍZTESTEKRE ÉS A VELÜK KAPCSOLATBAN ÁLLÓ ÖKOSZISZTÉMÁKRA?
  - Öntözés és vízelvezetés
  - A víz minősége és mennyisége
    - Felszín alatti víz
    - Felszíni víz (folyók, tavak, átmeneti vizek, tengerparti vizek)
  - A víz szektor és a mezőgazdaság közötti verseny a terület-használatáért
- A KAP ÁLTAL SZABÁLYOZOTT MEZŐGAZDASÁG ÉS A VKI ÁLTAL SZABÁLYOZOTT VÍZ KÖZÖTTI FŐ KÖLCSÖNHATÁSOK
  - Kapcsolat a közigazgatás szintjén

Az ebben az oszlopban található magyarázatok
Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról (Magyar Országgyűlés; 2002 - Ötödik, átdolgozott, bővített kiadás) és
 Halmai Péter (szerk.): Az Európai Unió agrár-rendszere (Mezőgazda Kiadó; 2002 - Második, átdolgozott kiadás), valamint a VKI nem hivatalos magyar fordítása alapján készültek.

4.1.1.	Timing of planning under WFD and the CAP	A tervezés ütemezése a VKI-ben és a KAP-ban
4.1.2.	Co-ordination in programming of measures	A tevékenységek programozásának koordinálása
4.1.3.	Synergies from CAP and WFD regarding the identification of environmental issues	Együttműködés a környezeti problémák azonosításában a KAP és a VKI között
4.1.4.	Competition for land	Verseny a területekért
4.1.5.	Derogations	Derogációk
4.2.	Interactions on farm level	Kapcsolat a gazdaságok szintjén
4.2.1.	Measures under the WFD	Intézkedések a VKI alapján
4.2.2.	Standards	Követelmények
4.2.3.	The polluter pays principle	A szennyező fizet elv
4.2.4.	Competition issues for farmers in different river basins	A gazdák verseny-problémái a különböző vízgyűjtőkön
4.2.5.	Broadened objective of the WFD compared to earlier water legislation	A VKI-nek a korábbi vízjoghoz viszonyított kibővített célkitűzése
5.	POLICY MEASURES OF THE CURRENT COMMON AGRICULTURAL POLICY TO SUPPORT AND IMPLEMENT THE WFD	ESZKÖZÖK A JELENLEGI KÖZÖS MEZŐGAZDASÁGI POLITIKÁBAN A VKI TÁMOGATÁSÁHOZ ÉS VÉGREHAJTÁSÁHOZ
5.1.	The Common Market Organisations	A Közös Piaci Szervezetek
5.2.	Rural Development	Vidékfejlesztés
5.2.1.	Investments in agricultural holdings	Befektetések a mezőgazdasági birtokokon
5.2.2.	Setting up of young farmers	Fiatalkorú gazdák támogatása
5.2.3.	Training	Képzés
5.2.4.	Early retirement	Korai nyugdíjazás
5.2.5.	Less favoured areas	Kedvezőtlen adottságú területek
5.2.6.	Agri-environment	Agro-környezet
5.2.7.	Improving processing and marketing	A termelés és értékesítés javítása
5.2.8.	Forestry	Erdészet
5.2.9.	Promoting the adaptation and development of rural areas	A vidéki területek átalakításának és fejlesztésének elősegítése
5.3.	Good Farming Practice and Minimum Standards	Jó Mezőgazdasági Gyakorlat és Minimum Követelmények
5.4.	Consultation process	Konzultációs eljárás
5.5.	LEADER+ as part of Structural Funds	LEADER+ mint a Strukturális Alapok része
6.	FURTHER DEVELOPMENT OF POLICY TOOLS OF THE COMMON AGRICULTURAL POLICY TO SUPPORT AND IMPLEMENT THE WFD	A KÖZÖS MEZŐGAZDASÁGI POLITIKA ESZKÖZEINEK TOVÁBBFEJLESZTÉSE A VKI TÁMOGATÁSÁHOZ ÉS VÉGREHAJTÁSÁHOZ
6.1.	The mid-term review of the Common Agricultural Policy and its potential effects on the WFD implementation	A Közös Mezőgazdasági Politika félideji vizsgálata és annak potenciális hatásai a VKI végrehajtására
6.1.1.	Decoupling	Szétválasztás

6.1.2.	Cross compliance	Kölcsönös megfeleltetés
6.1.3.	Modulation and degressivity	Moduláció és degresszivitás
6.1.4.	New measures under Rural Development to meet statutory EU standards	A vidékfejlesztés új módszerei a törvényekben meghatározott EU előírásoknak való megfeleléshez
6.1.5.	Environmental set-aside	Környezeti terület-pihentetés
7.	NEW STANDARDS	ÚJ KÖVETELMÉNYEK
8.	CONCLUSION	KÖVETKEZTETÉS
8.1.	Support of the CAP for the WFD	A VKI támogatása a KAP-ban
8.2.	Rural development planning by Member States	Videkfejlesztési tervezés a Tagállamokban
8.3.	Open questions	Nyitott kérdések

1. INTRODUCTION

This document explains the interaction between the agriculture and water and their overlaying policies (Common Agricultural Policy (CAP) and Water Framework Directive (WFD)). Relevant users could be the authorities in charge of Rural Development planning, river basin management planning, nature protection, and secretariats of international conventions.

The document is a contribution to the discussion process on the link between the CAP and the WFD. As these two policies themselves are under ongoing discussions (CAP: e.g. COM(2002) 394 “Mid-term review of the Common Agricultural Policy” and COM(2003) 23 “A long term perspective for sustainable agriculture; WFD: e.g. implementation strategy) the paper will need to be permanently updated and adapted to modifications in these policies. It therefore can only represent the discussion and status quo at a certain point and should be considered as a working

1. BEVEZETÉS

Ez a dokumentum megmagyarázza a mezőgazdaság és a víz, valamint a mindkettőre kiterjedő politikák (Közös Agrár Politika (KAP) és Víz Keretirányelv (VKI)) közötti kölcsönhatásokat. A dokumentum felhasználói a Vidékfejlesztési Tervezés, a vízgyűjtő gazdálkodási tervezés, a természetvédelem illetékes hatóságai és a nemzetközi egyezmények titkárságai lehetnek.

A dokumentum hozzájárulás a KAP és a VKI közötti kapcsolatról szóló vitához. Tekintettel arra, hogy mindkét politikáról külön-külön is viták folynak, (amit a KAP esetén például a COM(2002) 394 “A Közös Agrár Politika félidei értékelése” és a COM(2003) 23 “A fenntartható mezőgazdaság hosszú-távú perspektívája”: a VKI esetén pedig például a végrehajtási stratégiáról szóló viták mutatnak), a dokumentumot folyamatosan naprakészé kell majd tenni és a politikák változásainak megfelelően módosítani kell majd. Ezért ez a dokumentum csak egy adott időpontra vonatkozóan jellemezheti a vitát és a

Közös Politikák (Common policies): Az EK közös politikái olyan területekre vonatkoznak, ahol a Közösségi döntési kompetenciája a Szerződés értelmében lényegében kizárólagos, a döntések a Közösség, és nem a tagállamok szintjén születnek. Az EK-ban ilyen terület a kereskedelem, a mezőgazdaság, a halászat, a közlekedés, a monetáris politika és a verseny. A fogalmat meg kell különböztetni a közösségi politikáktól. Meg kell továbbá jegyezni, hogy a döntési kizárólagosság a gyakorlatban egyes politikáknál (pl. közlekedés) nem mindig érvényesül.

Közös Mezőgazdasági Politika (Common Agricultural Policy – CAP): 1962-ben felállított közös politika, amelynek lényege, hogy a mezőgazdaság területét a tagállamok hatásköréből kivonva, teljes egészében közösségi döntési szintre utalták. Az agrárpolitika a közös piac sajátos, elkülönült területe lett, amely leginkább mezőgazdasági támogatáspolitikaként működik. Fő céljai: a termelékenység növelése, az agrárnépesség számára megfelelő életszínvonal biztosítása, a piacok stabilizálása, az ellátás megfelelő mennyiségű, minőségű és elfogadható árszínvonalú biztosítása, a vidék fejlesztése.

document.

It is obvious that all sectors, i.a. chemical industry, transport, health sector and urban wastewater treatment, will have to contribute to the implementation of the WFD. This document, however, clearly focuses on the agricultural sector.

It is of particular importance to align the planning of measures under the Rural Development policy and the WFD, and therefore one needs to be aware of both timetables. A synopsis of these timetables is given in chapter 4.1.1.

Besides the CAP, the Cohesion policy will also be very relevant for implementing the WFD. Several measures under Rural Development (investments, young farmers, training, processing and marketing) are already financed via structural funds in objective 1 areas. Also LEADER+ is an important instrument from the structural funds to support Rural Development. This paper will, however, for simplicity reasons, not distinguish between support payments from EAGGF guarantee or EAGGF guidance, but relate to Rural Development in general.

Above all, the paper should be viewed as an attempt to promote joint thinking between two major policy areas with a view to benefiting both.

helyzetet, és munka dokumentumnak kell tekinteni.

Nyilvánvaló, hogy minden ágazatnak - pl. vegyipar, közlekedés, egészségügy és városi szennyvíztisztítás - hozzá kell járulnia a VKI végrehajtásához. Ez a dokumentum azonban csak a mezőgazdasági szektorra helyezi a hangsúlyt.

Különösen fontos a vidékfejlesztési politika és a VKI előírásainak megfelelő intézkedések tervezésének összehangolása és így ütemtervet jól kell ismerni. Ezeknek az ütemterveknek az összehasonlításával foglalkozik a 4.1.1. fejezet.

A KAP-on kívül a Kohéziós Politika is nagyon fontos lesz a VKI végrehajtásához. A Vidékfejlesztés számos eszközének alkalmazását (beruházások, fiatal gazdálkodók, tréning, termelés és marketing) már jelenleg is a Strukturális Alapok 1. célkitűzésének keretéből finanszírozzák. A vidékfejlesztés támogatásának fontos eszköze a Strukturális Alapok LEADER+ programja is. Ez a dokumentum azonban egyszerűsítési célokból nem tesz különbséget abban, hogy a támogatások kifizetése a garanciális EAGGF alapból vagy az EAGGF segélyalapból történik, de általánosságban kapcsolatban van a Vidékfejlesztéssel.

Mindenekfelett az anyagot úgy kell tekinteni, mint kísérlet a közös gondolkodás elősegítésére a két nagy politika-terület között, úgy hogy ebből mindkét fél profitáljon.

Fenntarthatóság (sustainability): A gazdasági teljesítményeknek a környezeti javakat, a környezet állapotát nem torzító megvalósítás módja. Az EU agrárrendszerében kiemelkedő a jelentősége a talaj termőképessége megőrzésének, a maradvány-anyagok alacsony szintje, illetve az állatállomány egészsége folyamatos biztosításának, az ökoszisztéma fenntartásának. Ugyanakkor a Közös Agrárpolitika reformjának folytatását tekintve egyidejűleg hangsúlyozzák a gazdasági és társadalmi fenntarthatóság igényét is. A mezőgazdaság versenyképességének szükségességét húzzák alá, ugyanakkor a megkerülhetetlen strukturális változásokat elviselhetővé kell tenni az agrártársadalomban.

LEADER: A négy Községi kezdeményezés egyike, amely a vidékfejlesztést szolgálja. Helyi szintű vidéki területeket céloz meg. A kezdeményezés célja, hogy a gazdasági élet helyi szereplőinek kezdeményező és együttműködési képességét erősítse a helyi lehetőségek jobb kihasználása érdekében. A 2000-2006-ig tartó költségvetési időszakban a LEADER kezdeményezés LEADER+ néven zajlik. A támogatott programok kiválasztási kritériumait az illetékes nemzeti hatóságoknak kell megalkotniuk. A prioritást élvező támogatott tevékenységek az alábbiak:

- Az információs technológiák használata a vidéki térségekben;
  - Az életminőség javítása;
  - A helyi termékek hozzáadott értékének (feldolgozási fokának) növelése;
  - A természeti és kulturális források hatékony kihasználása;
- A nők és a fiatalok számára egyenlő esélyek

megteremtése.

Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF): A közös agrárpolitika finanszírozására szolgáló közös pénzügyi alap, amelyet 1962-ben hoztak létre. Két részből (ún. szekcióból) áll. Az alap Garancia Szekciója a közös mezőgazdasági politika (CAP) intervenciók politikájának, Orientációs Szekciója pedig az ágazati struktúrapolitika, szerkezetátalakítás anyagi háttérének biztosítását szolgálja. Az EAGGF Orientációs Szekciója, amely a közös agrárpolitikai támogatásokért felelős Garancia Szekció kiadásainak csak a töredékével rendelkezik, egyben az EU négy strukturális alapjának egyike.

2. THE OBJECTIVES OF THE WFD

The WFD 2000/60/EC has the following main objectives:

- Expanding the scope of water protection to all waters (surface waters and groundwater),
- Achieving "good status" for all waters (good ecological and chemical status for surface water, and good chemical and quan-

2. A VKI CÉLJAI

A 2000/60/EK irányelvnek a fő céljai az alábbiak:

- A vízvédelem kiterjesztése minden típusú vízre (felszíni és felszín alatti vizekre),
- A "jó állapot" elérése minden víz esetén (jó ökológiai és kémiai állapot a felszíni vizek esetén, és jó kémiai és mennyiségi állapot a

Kombinált módszer (combined approach): a felszíni vizekbe történő bevezetéseknek és kibocsátásoknak a VKI 10. cikkében rögzített módszer szerinti szabályozását jelenti:

1. A tagállamok biztosítják, hogy a 2. bekezdésben hivatkozott szennyvízbevezetéseket az ebben a cikkben meghatározott kombinált módszer szerint

¹ The Bathing Water Directive 76/160/EEC, The Birds Directive 79/409/EEC, The Drinking Water Directive 80/778/EEC as amended by Directive 98/83/EC, The Major Accidents (Seveso) Directive 96/82/EC, The Environmental Impact Assessment Directive 85/337/EEC, The Sewage Sludge Directive 86/278/EEC, The Urban Waste Water Treatment Directive 91/271/EEC, The Plant Protection Products Directive 91/414/EEC, The Nitrates Directive 91/676/EEC, The Habitats Directive 92/43/EEC, The Integrated Pollution Prevention and Control Directive 96/61/EC.

² Fürdővíz Irányelv 76/160/EEC, Madarak Irányelv 79/409/EEC, Ivóvíz Irányelv 80/778/EEC módosítva a 98/83/EC irányelvvel, Jelentős Balesetek (Seveso) Irányelv 96/82/EC, Környezeti Hatásvizsgálat Irányelv 85/337/EEC, Szennyvíz Iszap Irányelv 86/278/EEC, Városi Szennyvíztisztítási Irányelv 91/271/EEC, Növényvédőszer Irányelv 91/414/EEC, Nitrát Irányelv 91/676/EEC, Élőhelyek Irányelv 92/43/EEC, Integrált Szennyezés Megelőzési és Ellenőrzési Irányelv 96/61/EC.

titative status for ground-waters), by set deadlines,

- Water management based on river basins,
- "Combined approach" of emission limit values and quality standards, plus phasing out particularly hazardous substances,
- Getting the prices right,
- Getting the citizen involved more closely, which means mandatory involvement of interested parties,
- Streamlining legislation,
- Establishing a coherent managerial frame for all water related legislation, thus allowing for consistency in planning and measures at the same time. It does not change obligations and deadlines under already existing legislation.¹

felszínalatti vizek esetén), a megállapított határidőig,

- Vízyűjtőkön alapuló vízgazdálkodás,
- A kibocsátási határértékek és a minőségi szabványok „kombinált módszere”, valamint a különösen veszélyes anyagok kivonása,
- Az árak helyes megállapítása,
- A lakosság nagyobb mértékű bevonása, ami az érdekeltek kötelező bevonását jelenti,
- Törvénykorszerűsítés (Streamlining legislation),
- Összefüggő igazgatási keret kialakítása minden vízre vonatkozó jogszabályhoz, ezzel egyidejűleg lehetővé téve a tervezés és az intézkedések következetességét. Ez nem jelenti a meglévő jogszabályokban előírt kötelezettségek és határidők változását.²

szabályozzák.

2. A tagállamok biztosítják a következők kidolgozását és/vagy megvalósítását:

(a) a kibocsátásoknak a legjobb rendelkezésre álló technikán alapuló szabályozását, vagy

(b) a megfelelő kibocsátási határértékeket, vagy diffúz hatások esetében a szabályozásokat, amelyekbe – amennyiben alkalmazhatók – a legjobb környezeti gyakorlatokat is bele kell érteni,

amelyeket a következő dokumentumok tartalmaznak:

- a Tanács 1996. szeptember 24-i 96/61/EK irányelve a szennyezés integrált megelőzéséről és szabályozásáról,
- a Tanács 1991. május 21-i 91/271/EGK irányelve a városi szennyvizek kezeléséről,
- a Tanács 1991. december 12-i 91/676/EGK irányelve a vizeknek a mezőgazdasági szennyezőforrásokból származó nitrát által okozott szennyezés elleni védelméről,
- azok az irányelvek, amelyek a 16. cikk végrehajtásához kapcsolódnak,
- a IX. mellékletben felsorolt irányelvek,
- bármely más, vonatkozó közösségi joganyag.

A fentieket legkésőbb 12 évvel ezen irányelv hatályba lépését követően be kell vezetni, kivéve azokat az eseteket, amikor a vonatkozó joganyag másként rendelkezik.

3. Ha az ezen irányelvnek, a IX. mellékletben felsorolt irányelveknek vagy bármely más közösségi joganyagnak megfelelő vízminőségi célkitűzés vagy vízminőségi határérték szigorúbb feltételeket támaszt, mint amelyeket a 2. bekezdésben foglaltak jelentenek, értelemszerűen a szigorúbb kibocsátás szabályozást alkalmazzák.

- Summarising, the overall objective of the WFD is good status for surface waters and ground waters. The achievement of this ob-

Összefoglalva, a VKI általános célja a felszíni és felszín alatti vizek jó állapota. Ennek a célnak az elérése meg fogja könnyíteni a vízkészletek használatának egész sorát (ivóvíz, öntözés, ipari vízhasználat,

jective will make it easier for a range of use of water resources (drinking water, irrigation, industrial use etc.). For certain selected areas, e.g. water used for drinking water abstraction and for bathing, additional quality requirements and/or measures exists, and will be maintained both under EU and Member State legislation.

stb.). Egyes kiválasztott területeken, pl. ivóvíz előállítására vagy fürdőzésre szolgáló vizek esetében, kiegészítő minőségi követelmények és intézkedések léteznek, amelyek fenn fognak maradni az EU és a tagállamok jogrendjében is.

3. HOW DOES AGRICULTURE INFLUENCE WATER BODIES AND RELATED ECOSYSTEMS?³

While agriculture puts pressure on water resources, mainly by diffuse pollution, progress could also be achieved towards better water quality for sources of point pollution, such as urban and industrial wastewater. This has been recently highlighted by the EEA report for 2002⁵. For the interaction between the sustainable use of water and agriculture, the following issues can be identified:

3. HOGYAN HAT A MEZŐGAZDASÁG A VÍZTESTEKRE ÉS A VELÜK KAPCSOLATBAN ÁLLÓ ÖKOSZISZTÉMÁKRA?⁴

Míg a mezőgazdaság terhelést jelent a vízkészletekre, főleg diffúz szennyezés formájában, előrehaladást lehet elérni a vízminőség javításában az olyan pontszerű szennyezőforrások minőségének javításával, mint például a városi és ipari szennyvizek. Erre mutatott rá az EEA 2002. jelentése⁶. A víz fenntartható használata és a mezőgazdaság közötti kölcsönhatások bemutatására az alábbi témák adhatók meg:

³ For more detailed information refer to: Direction to Sustainable Agriculture – Commission Communication COM(1999) 22 of 27.01.1999, and Agriculture, Environment and Rural Development, Facts and Figures – A challenge for Agriculture, European Communities, 1999

The Environmental Impacts of Irrigation in the European Union, study commissioned by DG ENV, <http://www.europa.eu.int/comm/environment/agriculture/studies.htm>

⁴ Részletesebb információk találhatóak: A fenntartható mezőgazdaság felé – Az (Európai) Bizottság COM(1999) 22.sz. Közleménye, 27.01.1999 és a Mezőgazdaság, Környezet és Vidékfejlesztés, Tények és számok – Egy kihívás a Mezőgazdaságnak, Európai Közösségek, 1999

Az Öntözés Környezeti Hatásai az Európai Unióban, a DG ENV megbízásából készült tanulmány, <http://www.europa.eu.int/comm/environment/agriculture/studies.htm>

⁵ Environmental Signals 2002, EEA: The report states that, while progress can be seen in reducing discharges of organic matter and phosphorus to European rivers, mainly due to improved wastewater treatment, concentrations of nutrients still remained high during the 1990s. This relates in particular to nitrates, coming mainly from agriculture. Also, water extraction rates in some areas may be approaching unsustainable levels especially in southern Europe where improved efficiency in water use, especially from agriculture, is needed to prevent seasonal water shortages.

⁶ Környezeti jelzések 2002, EEA: A jelentés megállapítja, hogy amíg - főleg a javuló szennyvíztisztítás miatt - a szerves anyag és a foszfor kibocsátások csökkentésében előrehaladás tapasztalható az Európai folyók esetén, a tápanyag koncentráció a 1990-es években még mindig magas maradt. Ez különösen nitrátokat jelent, amelyek főleg mezőgazdasági eredetűek. Néhány területen a vízkivételek mértéke is eléri a fenntarthatatlan szinteket, különösen Dél-Európában, ahol különösen a mezőgazdaság területén, a vízfelhasználás hatékonyságának javításával kell megelőzni a szezonális vízhiányokat.

3.1. IRRIGATION AND DRAINAGE

Irrigation as part of intensive agriculture, including horticulture, can lead, and has in fact led, to unsustainable use of water in some Member States. In addition, charges for irrigation water do not necessarily always covering all costs. Problems arising from irrigation are mainly occurring in Southern Member States and are often linked to specific crops, such as i.a. maize, fruit, and vegetables.

Land drainage can result in lowering of the groundwater table as well as destruction of wetlands as important habitats for protected species.

3.2. WATER QUALITY AND QUANTITY

3.2.1. GROUNDWATER

The following agricultural activities can affect the good chemical and good quantitative status of groundwater, i.a.

- Pesticides (from application, handling and cleaning equipment) from plant protection activities can leach into groundwater,
- Nutrients - mainly nitrates from fertilisation - can leach into groundwater,
- Irrigation and drainage can affect the level of the groundwater table and lead to salinisation,
- Drainage can affect wetland ecosystems, which are influenced by groundwater,

3.1. ÖNTÖZÉS ÉS VÍZELVEZETÉS

Az öntözés, mint az intenzív mezőgazdaság része, beleértve a kertészeti termelést is, elvezethet, és néhány tagállamban tényleg el is vezetett a vizek nem fenntartható használatához. Ezen felül az öntözési vízdíjak nem fedik le mindig szükségszerűen az összes költségeket. Az öntözés főleg a déli tagállamokban okoz problémákat, amelyek gyakran meghatározott terményekhez kapcsolódnak, mint pl. kukorica, gyümölcs és zöldség.

A területek vízelvezetése a talajvízszint csökkenését és a vizenyős területek - melyek védett fajok fontos élőhelyei - pusztulását eredményezheti.

3.2. A VÍZ MINŐSÉGE ÉS MENNYISÉGE

3.2.1. FELSZÍN ALATTI VÍZ

Többek között a következő mezőgazdasági tevékenységek lehetnek hatással a felszín alatti vizek jó kémiai és jó mennyiségi állapotára:

- a növényvédelmi tevékenységek során használt rovarirtó szerek (felhasználásuk, illetve a berendezések működtetése és tisztítása során) bemosódhatnak a felszín alatti vizekbe,
- a tápanyagok – főleg a trágyázásra használt nitrátok - bemosódhatnak a felszín alatti vizekbe,
- az öntözés és a vízelvezetés hatással lehet a talajvízszintre és szikesedéshez vezethet,
- a vízelvezetés hatással lehet azoknak a vize-

- Intensive water use by specific agricultural sectors (e.g. dairy sector) can affect the level of the groundwater table.

- nyős területeknek az ökoszisztémáira, amelyeket a felszín alatti vizek befolyásolnak,
- egyes mezőgazdasági ágazatok intenzív vízhasználata (pld. a tehenészetek) hatással lehet a talajvízszintek alakulására.

3.2.2. SURFACE WATER (RIVERS, LAKES, TRANSITIONAL WATERS, COASTAL WATERS)

Surface waters can be contaminated by various agricultural inputs or their by-products, contaminants, or resulting metabolites/products, leading to i.a. eutrophication and side effects on non-target organisms. The following agricultural activities can affect the chemical and ecological status of surface waters, in particular if applied inappropriately (e.g. on slopes causing erosion, during the wrong season, in inadequate amounts, without respecting established buffer strips), i.a.

- Run-off of pesticides (from application, handling and cleaning equipment) from plant protection activities,
- Run-off of nitrates and phosphates from fertilisation,
- Heavy metals from sewage sludge and manure application, as part of the active ingredients of pesticides (e.g. copper salts) and as contaminants of fertilisers (e.g. Cd in phosphates),
- Sediments from erosion may influence water courses (hydromorphological

3.2.2. FELSZÍNI VÍZ (FOLYÓK, TAVAK, ÁTMENETI VIZEK, TENGERPARTI VIZEK)

A felszíni vizeket szennyezhetik a mezőgazdasági termelésben felhasznált anyagok, vagy azok melléktermékei, szennyezőanyagai, vagy a kialakuló anyagcsere folyamatok eredményei, amelyek többek között eutrofizációhoz és a nem megcélzott élőlényekre gyakorolt mellékhatásokhoz vezetnek. A következő mezőgazdasági tevékenységek lehetnek hatással a felszíni vizek kémiai és ökológiai állapotára, különösen akkor, ha nem megfelelő módon alkalmazzák őket (pl. eróziót okozva a lejtős területeken, nem a megfelelő időszakban, nem a megfelelő mennyiségben, a kialakított puffer zónák figyelmen kívül hagyásával), többek között:

- a növényvédelmi tevékenységekből származó rovarirtó szerek lehordása (felhasználásukból, az eszközök kezeléséből és tisztításából),
- a trágyázásból származó nitrátok és foszfátok lehordása,
- szennyvíz iszaptól és trágya használatból származó nehézfémeknek, mint a rovarirtószerek aktív hatóanyagainak részei (réz sók), és mint a trágyák szennyező anyagai (például kadmium a foszfátban),
- az erózióból keletkező üledékek befolyásolhatják a vízfolyásokat (a hidromorfológiai

status) and wetland ecosystems,

- Drainage can affect wetland ecosystems,
- Intensive water use by agricultural holdings,
Deposition from atmospheric ammonia originating from animal manure, causing also acidification of the soil.

3.3 COMPETITION FOR LAND USE BETWEEN WATER AND AGRICULTURE

Competitive requirement for land for the agricultural and the water sector – to implement the WFD - can occur due to i.a.

- The need for land to restore a good flow pattern (meaning to achieve a good hydromorphological status) of surface waters,
- The need to protect wetlands,
- The need for land use not to change from agriculture, but to different production systems (i.a. grassland instead of arable),
- The need for land as well as for particular land management to prevent floods.

állapotukat) és a vizenyős területek ökoszisztémáit,

- a vízelvezetés hatással lehet a vizenyős területek ökoszisztémáira,
- a mezőgazdasági birtokok intenzív vízfelhasználása,
a levegőből kiülepedő ammónia, amely az állati eredetű trágyákból származik és amely szintén a talaj savasodását okozza.

3.3. A VÍZ SZEKTOR ÉS A MEZŐGAZDASÁG KÖZÖTTI VERSENY A TERÜLETHASZNÁLATÉRT

Versenyszerű terület-igény a mezőgazdaság és a víz szektor között - a VKI végrehajtása érdekében - többek között a következők miatt fordulhat elő:

- terület-igény a felszíni vizek jó lefolyási viszonyainak visszaállításához (ami a jó hidromorfológiai állapot elérését jelenti),
- a vizes élőhelyek védelmének igénye,
- áttérés más termelési rendszerre a mezőgazdasági területhasznosítási jelleg megtartásával (többek között legelők szántók helyett),
- terület-igény és különleges területgazdálkodási igény az árvizek megelőzése érdekében.

4. THE MAIN INTERACTIONS BETWEEN AGRICULTURE (AS REGULATED BY THE CAP) AND WATER (AS REGULATED BY THE WFD)

4.1. INTERACTION ON ADMINISTRATIVE LEVEL

THE FOLLOWING ASPECTS WILL BE CRUCIAL ON ADMINISTRATIVE LEVEL:

4.1.1. TIMING OF PLANNING UNDER WFD AND THE CAP

A Communication on a mid-term CAP review Communication.⁷ has been submitted to Council, and the Commission has tabled the respective legal proposals, which will now be discussed in Council and Parliament. The current financing period for Rural Development Programmes is 2000 – 2006. The respective Regulations are (EC) 1257/1999 and (EC) 445/2002.

Following a synthesis evaluation of Rural Development in 2003/2004, the next Rural Development planning period is 2007 – 2013. This will have to take into account changes in the CAP as a result of the current Mid-term review and/or other proposals. After a mid-term review of the CAP to take place in 2003, a new financing period will start in 2007, eventually linked to a reform of the Common Agricultural Policy, which is therefore likely to be based on modified Regulations.

In 2004, the evaluation of the situation in the river

4. A KAP ÁLTAL SZABÁLYOZOTT MEZŐGAZDASÁG ÉS A VKI ÁLTAL SZABÁLYOZOTT VÍZ SEKTOR KÖZÖTTI FŐ KÖLCSÖNHATÁSOK

4.1. KAPCSOLAT A KÖZIGAZGATÁS SZINTJÉN

AZ ALÁBBI SZEMPONTOK KULCSFONTOSÁGÚAK A KÖZIGAZGATÁS SZINTJÉN:

4.1.1. A TERVEZÉS ÜTEMEZÉSE A VKI-BEN ÉS A KAP-BAN

A KAP félidejű felülvizsgálatáról Közleményt nyújtottak be az (Európai) Tanácshoz és az (Európai) Bizottság előterjesztette az ennek megfelelő jogi javaslatokat, amelyeket most a Tanács és a Parlament fognak megvitatni. A Vidékfejlesztési Programok jelenlegi finanszírozási periódusa a 2001-2006 időszak. A kapcsolódó rendeletek a következők: 1257/1999/EK és 445/2002/EK.

A Vidékfejlesztés 2003/2004-es összefoglaló értékelését követően a következő Vidékfejlesztési tervezési periódus 2007-től 2013-ig tart. Ez figyelembe fogja venni a KAP változásait, amelyek a jelenlegi félidejű felülvizsgálat és/vagy más javaslatok eredményei lesznek. A KAP 2003-as félidejű felülvizsgálata után 2007-ben új finanszírozási periódus kezdődik, végül is kapcsolódva a Közös Mezőgazdasági Politika reformjához, amelynek ezért valószínűleg a módosított rendeleteken kell alapulnia.

2004-ben a VKI 5. cikkének megfelelően befejeződik

⁷ Com(2002) 394

basins according Article 5 of the WFD Directive will be finalised (analysis of characteristics, review of impact of human activity, and economic analysis of water use). This evaluation could be fed into any discussion of the new financing period/reform of the Common Agricultural Policy, including budgetary issues (allocation of funding for Rural Development). Table 1 shows a direct comparison of the probable timetables of the CAP modifications and the WFD implementation.

4.1.2. CO-ORDINATION IN PROGRAMMING OF MEASURES

Rural Development Programmes will need in the future to be at least partly co-ordinated on river basin level – and aligned with river basin management plans - making a close co-operation between competent authorities responsible for Rural Development programming and the water authorities necessary. This means that representatives from the authorities in charge of Rural Development planning need to be represented in the river basin authorities and vice versa. Equally, measures of the Rural Development Programmes may become part of the programme of measures under the WFD or vice versa. As in many instances, river basin catchments will be larger than the geographic regions for Rural Development, it is possible that river basin authorities will need to seek input into several regional Rural Development Programmes, and it is also possible that individual rural regional authorities may have to be involved in more than one river basin plan.

a vízgyűjtők helyzetének értékelése (a jellemzők elemzése, az emberi tevékenység hatásainak elemzése és a víz használatának gazdasági elemzése). Ez az értékelés a Közös Mezőgazdasági Politika új finanszírozási periódusával és reformjával kapcsolatos sokféle vitát eredményezhet, beleértve a költségvetési problémákat is (támogatások biztosítása a Vidékfejlesztéshez). Az 1. táblázat bemutatja a KAP módosítások és a VKI végrehajtása várható ütemtervének közvetlen összehasonlítását.

4.1.2. A TEVÉKENYSÉGEK PROGRAMOZÁSÁNAK KOORDINÁLÁSA

A Vidékfejlesztési Programokat a jövőben legalább részben vízgyűjtő szinten kell koordinálni – és össze kell hangolni a vízgyűjtő gazdálkodási tervekkel – szoros kooperációt megvalósítva a Vidékfejlesztés programozásában hatáskörrel rendelkező hatóságok és a vízügyi igazgatóságok között. Ez azt jelenti, hogy biztosítani kell a Vidékfejlesztési tervezésért felelős hatóságok képviselőit a vízgyűjtő hatóságokban és viszont. Ennek megfelelően a Vidékfejlesztési Programok intézkedései részeivé válhatnak a VKI szerinti intézkedési programoknak és viszont. Tekintettel arra, hogy sok esetben a vízgyűjtők nagyobbak lesznek, mint a Vidékfejlesztés földrajzi régiói, lehetséges az is, hogy a vízgyűjtő hatóságoknak több regionális Vidékfejlesztési Programhoz hozzá kell járulniuk, és az is lehetséges, hogy egyes vidéki regionális hatóságokat több mint egy vízgyűjtő gazdálkodási tervbe kell bevonni.

4.1.3. SYNERGIES FROM CAP AND WFD REGARDING THE IDENTIFICATION OF ENVIRONMENTAL ISSUES

The monitoring of water bodies, as regulated by the WFD, will be beneficial for the water and the agricultural sector. When designing the network of sampling points, agricultural activities (type of agricultural activity, crop rotations and inputs used) need to be considered. This should lead to a close co-operation (e.g. representation on each other's committees) between authorities competent for water and agriculture in Member States, and to a better understanding of problems identified through monitoring.

The lists of areas protected under Community legislation for the conservation of habitats and species directly depending on water to be established by Member States – as laid down in Annex IV of the WFD - will allow better targeting of measures i.a. under articles 16 and 22 of the Rural Development Regulation towards their conservation.

4.1.4. COMPETITION FOR LAND

Measures under the WFD might require changes in land use and management and therefore might result in competition for land (e.g. changing from arable to grassland, afforestation, and in extreme cases taking land out of agricultural activity). This could put pressure on the agricultural sector regarding income development, and may lead to discussion on the necessity to compensate. This will in particular be difficult for areas outside agricultural use, or areas to be taken out of agricultural use, where CAP funding may not be available.

4.1.3. EGYÜTTMŰKÖDÉS A KAP ÉS A VKI KÖZÖTT A KÖRNYEZETI PROBLÉMÁK AZONOSÍTÁSÁBAN

A víztesteknek a VKI előírásainak megfelelő monitoringja hasznos lesz a víz és a mezőgazdasági szektor számára is. Amikor a mintavételi pontok hálózatát tervezik, figyelembe kell venni a mezőgazdasági tevékenységeket (mezőgazdasági tevékenység típusa, vetésforgó és a használt inputok). Ennek szoros együttműködéshez kell vezetnie (pl. részvétel egymás bizottságaiban) a tagállamok víz- és mezőgazdasági ügyben hatáskörrel rendelkező hatóságai között, és a monitoring által azonosított problémák jobb megértéséhez.

A Közösségnek a vizektől közvetlenül függő élőhelyek és fajok megőrzésére vonatkozó jogszabályai által védett területeknek a tagállamok által a VKI IV. melléklete alapján elkészítendő listái, lehetővé teszik majd azt hogy többek között a Vidékfejlesztési Rendelet 16. és 22. cikke szerinti intézkedések jobban szolgálják a védett területek megőrzését.

4.1.4. VERSENY A TERÜLETEKÉRT

A VKI szerinti intézkedések változásokat tehetnek szükségessé a területhasználatban és a területekkel való gazdálkodásban, így a területekért folytatott versenyt eredményezhetnek (pl. szántókról legelőkre való váltást, erdősítést és különleges esetekben a területek kivonását a mezőgazdasági tevékenységből). Ez nyomást gyakorolhat a mezőgazdasági szektorra a bevételek tervezése területén és vitákhoz vezethet a kompenzáció szükségességével kapcsolatban. Ez különösen nehéz lehet a mezőgazdasági használaton kívüli területek, vagy a mezőgazdasági használat alól kivonandó területek esetén, ahol nem lesz lehetőség KAP támogatásra.

Table 1: Timetable of CAP modifications and WFD implementation

1. Táblázat: A KAP módosításának és a VKI végrehajtásának határidői

Year Év	Rural Development Policy Vidékfejlesztési Politika	Water Framework Directive Víz Keretirányelv	
2000	Approval of rural development Programmes under Agenda 2000 Az Agenda 2000 alá tartozó Vidékfejlesztési Programok jóváhagyása	Adoption of the WFD and coming into force A VKI elfogadása és hatályba lépése	Agenda 2000: Az Európai Tanács felkérésére az Európai Bizottság 1997. Július 16-án adta ki az Agenda 2000 néven meghirdetett programcsomagot, amelyben egyszerre tett javaslatot a 2000-2006-os időszak költségvetési irányszámaira, és ennek keretében az EU közös politikáinak átalakítására, reformjára, valamint az EU bővítésének megvalósítására, illetve ezen problémák összeegyeztetésére. Az Agenda 2000 alapján fogadta el az Európai Tanács 1999. Március 25-én Berlinben a 2000-2006-os költségvetési periódus keretszámait, s ennek részeként egyes politikák reformját, átalakítását, valamint a bővítés költségeit.
2002	Commission communication on the Mid-Term Review of the CAP Közös Mezőgazdasági Politika félidei jelentése		
2003	CAP-reform: A Long Term Perspective for Sustainable Agriculture (legislative proposals following the Mid-Term Review) KAP-reform: A fenntartható mezőgazdaság hosszú távú perspektívája (jogi természetű javaslatok a félideji értékelést követően) Synthesis report on Regulation 1259/1999/EC, including environmental protection requirements for directly sup-	Transposition of the WFD into national legislation by Member States (according articles 3 and 23) into national legislation; designation of river basin districts and competent authorities VKI átvétele a nemzeti jogrendszerbe a tagállamokban (a 3. és a 23. cikknek megfelelően); vízgyűjtőkerületek és hatáskörrel rendelkező hatóságok kijelölése	

	ported agriculture Az 1259/1999/EC Rendelet összefoglaló jelentése, beleértve a közvetlenül támogatott mezőgazdaságra vonatkozó környezetvédelmi követelményeket. 3rd Report on Economic and Social Cohesion setting out future orientations for EU Structural Funds and Rural Development Policy 3. Jelentés a Gazdasági és Szociális Kohézióról, amely lefekteti az EU Strukturális Alapjainak és Vidékfejlesztési Politikájának jövőbeni irányvonalait.		
2004	Commission synthesis report on Member States' mid-term evaluation of the Rural Development Programmes A Bizottság összefoglaló jelentése a Tagállamok Vidékfejlesztési Programjainak félidejű kiértékeléséről. Commission communication on "AGENDA 2007" including the next financial perspective 2007 – 2013 Bizottsági közlemény az AGENDA 2007-ről, beleértve a következő, 2007 – 2013 finanszírozási időszakot Late 2004, where necessary, legislative proposals in the framework of "AGENDA 2007" 2004 végén, ha lehetséges, jogi javaslatok az	Analysis of the characteristics, pressures and impacts in river basins (according Article 5 of the WFD) A jellemzők elemzése, terhelések és hatások a vízgyűjtőkön (a VKI 5. cikke szerint)	

	„AGENDA” 2007 keretében.		
2005	Discussions and adoption of “AGENDA 2007” including next financial perspective Az „AGENDA 2007” megvitatása és elfogadása, beleértve a következő finanszírozási időszakot		
2006	Discussion and approval of the new Rural Development Programmes Az új Vidékfejlesztési Programok megvitatása és jóváhagyása	Monitoring network (according article 8) must be established A monitoring hálózatot (a 8. cikk szerint) ki kell alakítani. Public consultation of timetable and working programme for the production of a river basin management plan (according Article 14) Társadalmi konzultáció a vízgyűjtő gazdálkodási tervek ütemtervéről és munkaprogramjáról (a 14. cikk szerint)	
2007	Start of new Rural Development Programmes Az új Vidékfejlesztési Programok megkezdése		
2008		Public consultation on the river basin management plans (according article 14). A vízgyűjtő gazdálkodási tervek társadalmi konzultációja (a 14. cikk szerint)	
2009		River basin management plans (according article 13)	

		Vízgyűjtő gazdálkodási tervek (a 13. cikk szerint)	
2013	End of 2007 – 2013 Rural Development programming period A 2007-2013-ig tartó Vidékfejlesztési programozási időszak vége		
2015		Achievement of good status (according Article 4) A jó állapot elérése (a 4. cikk szerint)	

4.1.5. DEROGATIONS

The WFD provides for certain derogations for waters considerably affected by human activities. These could be agricultural activities. Such derogations could apply for

- the time to achieve the objectives,
- lower environmental objectives.

In both cases it needs to be demonstrated that achieving the standard objectives is either impossible or disproportionately expensive. Policy and administration would need to judge and set priorities.

4.2. INTERACTIONS ON FARM LEVEL

4.2.1. MEASURES UNDER THE WFD

Under the WFD, Member States draw up measures, which must if appropriate be co-ordinated on river basin level by a river basin management authority, in the frame of a river basin management plan (accord-

4.1.5. DEROGÁCIÓK

A VKI lehetőséget biztosít bizonyos derogációkra (eltérésekre a VKI előírásaitól) az emberi tevékenységekkel jelentősen befolyásolt vizek esetében. Ezek mezőgazdasági tevékenységek is lehetnek. Ilyen derogációk alkalmazhatók

- a célkitűzések elérésének határidejére,
- alacsonyabb környezeti célkitűzésekre

Mindkét esetben ki kell mutatni, hogy az eredeti célkitűzések elérése vagy lehetetlen, vagy aránytalanul költséges. A politikának és a közigazgatásnak kell döntenie és meghatároznia a prioritásokat.

4.2. KAPCSOLATOK A GAZDASÁGOK (MEZŐGAZDASÁGI ÜZEMEK) SZINTJÉN

4.2.1. INTÉZKEDÉSEK A VKI ALAPJÁN

A VKI szerint a Tagállamoknak kell kidolgozniuk azokat az intézkedéseket, amelyeket, ha szükséges, vízgyűjtő szinten kell koordinálnia a vízgyűjtő-gazdálkodási hatóságnak, a vízgyűjtő gazdálkodási

ing Article 11 of the WFD).

This river basin management plan should provide for the following:

- (1) **Basic measures** represent the minimum requirements to be complied with in a river basin. Those with relevance for agriculture are i.a.
- Measures required under the relevant **Community legislation** (e.g. action plans and codes of Good Agricultural Practice on fertilisation under the Nitrates Directive, application of best available techniques in intensive farming of pigs and poultry).

In addition to these, and with relation to agricultural production, basic measures shall also consist of the following measures:

- To promote efficient and sustainable water use,
  - To protect drinking water,
  - To control water abstraction,
  - To provide for recovery of costs for water services,
  - To prevent or control the input of pollutants from diffuse sources,
  - To ensure a hydromorphological status of water, allowing the achievement of good ecological status,
  - To eliminate pollution of surface waters from priority substances and to progressively reduce pollution by other substances to achieve the objectives of good status.
- Where basic measures do not achieve the objectives, **supplementary** measures need to be taken up. On this supplementary measure,

terv keretében (a VKI 11. cikke szerint).

Ennek a vízgyűjtő gazdálkodási tervnek gondoskodnia kell a következőkről:

- (1) Az **alap-intézkedésekről**, amelyek a vízgyűjtőn teljesítendő minimum követelményeket jelentik. Ezek a mezőgazdasággal összefüggésben többek között a következők:
- A vonatkozó Közösségi joganyagban előírt intézkedések (pl. a Jó Mezőgazdasági Gyakorlat akciótervei és kódjai a trágyázásra vonatkozóan a Nitrát Irányelv előírásainak megfelelően, a legjobb elérhető technikák alkalmazása az intenzív sertés és szárnyas telepeken).

Kiegészítésül ezekhez, és összefüggésben a mezőgazdasági termeléssel, az alapintézkedéseknek tartalmazniuk kell a következő intézkedéseket is:

- a hatékony és fenntartható vízhasználatok elősegítése,
- az ivóvíz védelme,
- a vízkivételek ellenőrzése,
- gondoskodás a vízszolgáltatás költségeinek visszatérüléséről,
- a diffúz forrásból származó szennyezések bevitelének megelőzése és ellenőrzése,
- a vizeknek a jó ökológiai állapot eléréséhez szükséges hidromorfológiai állapotának biztosítása,
- a felszíni vizek elsöbbségi anyagok által történő szennyezésének megakadályozása, és a más anyagokkal való szennyezések fokozatos csökkentése a jó állapot célkitűzéseinek elérése érdekében.

- (2) Ahol az alapintézkedések nem teljesítik a célkitűzéseket, kiegészítő intézkedéseket kell alkalmazni. Ezeknek a kiegészítő intézkedéseknek

Member States have the discretion of choice provided they achieve the objectives of the WFD. Out of the non-exhaustive list of possible measures, those with relevance for agriculture could include i.a.:

- Establishment of codes of Good Practice (this means that additional and special standards may be introduced on river basin level).
- Measures affecting land management and use (i.a. to restore previous flow patterns, to establish buffer strips, to recreate and restore wetland areas),
- Abstraction controls,
- Requirements to adapted agricultural practices,
- Promotion of water saving technologies,
- Research, development, education and training measures.

In addition, in order to protect groundwater, which is used now for drinking water purposes, Member State can

- Provide for measures to protect the water bodies used for drinking water abstraction in order to reduce purification,
- Establish safeguard zones for water catchment areas.

Once these measures are introduced by Member States, they will apply to farmers.

4.2.2. STANDARDS

az esetében a Tagállamoknak választási lehetőségük van a VKI előírásainak megfelelő célkitűzések elérésének módszerei közül. A lehetséges intézkedéseknek (a VKI-ben közölt) „nem mindenre kiterjedő” listájából azok, amelyek a mezőgazdasággal is kapcsolatosak, többek között a következők:

- A Jó Gyakorlat kódjainak kidolgozása (azt jelenti, hogy kiegészítő és speciális követelmények vezethetők be vízgyűjtő szinten).
- A területhasználatot és területgazdálkodást érintő intézkedések (többek között a korábbi lefolyási viszonyok visszaállítása, puffersávok létrehozása, a vizes élőhelyek újbóli létrehozása és visszaállítása),
- vízkivételek ellenőrzése,
- követelmények az alkalmazott mezőgazdasági módszerekhez
- víztakarékos technológiák támogatása,
- kutatásra, fejlesztésre, oktatásra és tréningre (képzésre) vonatkozó intézkedések.

Kiegészítésként, a jelenleg ivóvíz kitermelésére használt felszín alatti vizek védelme érdekében, a Tagállamok

- gondoskodnak az ivóvízkivételre használt víztestek védelmére szolgáló megfelelő intézkedésekről, a tisztítás csökkentése érdekében,
- védőzónákat hoznak létre a vízbázisok vízgyűjtőjén.

Amikor a Tagállamok bevezetik az intézkedéseket, azokat a gazdákra érvényeseknek kell tekinteni.

4.2.2. KÖVETELMÉNYEK

Existing standards for nitrates and pesticides remain, and will continuously evolve with the respective legislation. Further details on groundwater will be regulated with the upcoming Groundwater Directive. The concept of trend reversal of the WFD offers a new tool to start measures at an earlier date.

However, interaction between groundwater and surface water, such as an exchange of water between ground water and surface water bodies, may make it necessary to consider the impact of groundwater on the ecological status of surface water. This could result in tighter standards to be set, if the ground water standards are not sufficient to meet the objective of good quality status of surface water. E.g. if a pesticide residue of 0.1 µg/l in groundwater would locally affect a particular specie in adjacent surface water due to an exchange of water, this groundwater standard would need to be tightened for that particular ground water area.

In addition, Member States may set tighter standards in water catchment areas for groundwater used for drinking water abstraction to reduce the level of purification treatment. This would have implications for the regional/local code of Good Farming Practice and for the standards resulting from the implementation of the Directive on Integrated Pollution Prevention and Control in intensive pig and poultry farming.

4.2.3. THE POLLUTER PAYS PRINCIPLE

A nitrátokra és rovarirtó szerekre vonatkozó meglévő követelmények továbbra is megmaradnak és folyamatosan fejleszteni fogják őket a vonatkozó joganyagok alapján. A felszín alatti vizekkel kapcsolatos további részleteket a készülő Felszín Alatti Vizek Irányelv fogja tartalmazni. A VKI-nek a trendek visszafordulásával kapcsolatos koncepciója új eszközöket ajánl az intézkedések korábbi időpontban való megkezdéséhez.

Azonban a kapcsolat a felszín alatti vizek és a felszíni vizek között, azaz a vízcsera a felszín alatti vizek és a felszíni víztestek között, szükségessé teheti a felszín alatti vizeknek a felszíni vizek ökológiai állapotára való hatásainak vizsgálatát is. Ez szigorúbb követelmények előírását is eredményezheti akkor, ha a felszín alatti vizekre vonatkozó követelmények nem elegendőek a felszíni vizek jó minőségi állapotára vonatkozó célkitűzések eléréséhez. Így például akkor, ha a 0,1 µg/l rovarirtószer maradvány a felszín alatti vízben hatással van egy konkrét fajra a kapcsolódó felszíni vízben a vízcsera következtében, akkor a felszín alatti vízre vonatkozó követelményt szigorítani kell a szóban forgó felszín alatti víz területére.

Ezen felül, a Tagállamok szigorúbb követelményeket határozhatnak meg az ivóvízkivételre szolgáló felszín alatti vizek vízgyűjtőjére, a tisztítási eljárás szintjének csökkentése érdekében. Ez befolyásolhatja a Jó Gazdálkodási Gyakorlat regionális/helyi kódjait és az Integrált Szennyezés Megelőzés és Ellenőrzés Irányelv végrehajtásából származó követelményeket az intenzív sertés és szárnyas tenyésztő telepek esetében.

4.2.3. A SZENNYEZŐ FIZET ELV

For the impact of agriculture on the environment, and with regard to payments to farmers for specific activities and to meet standards, the polluter principle is very relevant. According to the Strategy on the environmental integration and sustainable development in the CAP established by the Agricultural Council (Council Document 13078/99 from 17 November 1999), “farmers have to bear compliance with costs up to a reference level of good agricultural practices in the area concerned. In general, beyond this level it is inappropriate to pay farmers for environmental services that they provide through their own private resources or factors of production. However, in areas with serious environmental problems, temporary government intervention, consistent with the Treaty, might be needed to improve sustainability up to the reference level.”

4.2.4. COMPETITION ISSUES FOR FARMERS IN DIFFERENT RIVER BASINS

Codes of Good Farming Practice (refer also to chapter 5.3) need at least partly be designed on river basin level, resulting in competitive disadvantages of farmers inside “problematic” river basins (e.g. prohibition of specific pesticides or specific use restrictions, restrictions on fertilisation). This is likely to increase the reluctance of the agricultural sector to comply with specific measures and restrictions. Hence reflections on if and how to compensate farmers in such situations are necessary (refer to chapter 7).

A mezőgazdaság környezetre gyakorolt hatásai miatt, valamint a gazdálkodóknak a követelmények betartás érdekében végzett speciális tevékenységeikért történő kifizetések miatt, a szennyező fizet elv érvényesítése nagyon lényeges a mezőgazdaságban. A Mezőgazdasági Tanács által készített (1999 november 17.-i 13078/99 számú Tanácsi Dokumentum) a „Stratégia a Környezeti Integrációhoz és a Fenntartható Fejlődéshez a KAP-ban” szerint a „gazdálkodóknak viselniük kell a követelmények teljesítésének a költségeit az adott területre vonatkozó jó mezőgazdasági gyakorlat referencia szintjéig”. Altalánosságban ezen a szinten alul nem indokolt fizetni a gazdálkodóknak azokért a környezetvédelmi szolgáltatásokért, amelyeket a saját erőforrásaik és termelési tényezőik útján biztosítanak. A súlyos környezeti problémákkal terhelt területeken azonban, ideiglenes, az Egyezményvel összeegyeztethető kormányzati beavatkozásra lehet szükség a fenntarthatóságnak a referencia szintig történő javítása érdekében.

4.2.4. A GAZDÁLKODÓK VERSENY-PROBLÉMÁI A KÜLÖNBÖZŐ VÍZGYŰJTŐKÖN

A Jó Gazdálkodási Gyakorlat kódjait (hivatkozva az 5.3 fejezetre is) legalább részben vízgyűjtő szinten kell tervezni, versenyhátrányt eredményezve a "problémás" vízgyűjtők gazdálkodói számára (pl. különleges rovarirtószerek használatának, vagy speciális használatuknak a megtiltása, a trágyázásra vonatkozó korlátozások bevezetése). Ez valószínűleg növeli az agrárszektor idegenkedését attól, hogy eleget tegyenek a speciális intézkedéseknek és megszorításoknak. Ebből kiindulva kell végiggondolni, hogy mikor és hogyan szükséges ilyen helyzetben a gazdák kártérítése (hivatkozva a 7. fejezetre).

4.2.5. BROADENED OBJECTIVE OF THE WFD COMPARED TO EARLIER WATER LEGISLATION

Regarding agricultural production at farm level, the following issues going beyond the objectives of previous Community water legislation can be identified to be relevant:

- (1) Water abstraction may not result in significant damage to terrestrial ecosystems, which depend directly on the groundwater body. This might result mainly in irrigation and drainage restrictions. Member States/Regions may have to define "significant".
- (2) Contributions to restore previous flow patterns will influence farming patterns (grassland versus arable land, restrictions on crop rotation etc.).

5. POLICY MEASURES OF THE CURRENT COMMON AGRICULTURAL POLICY TO SUPPORT AND IMPLEMENT THE WFD

The current Common Agricultural Policy contains several tools, where support to farmers is given for either specific services (Rural Development) or linked to respect of environmental requirements (Common Market Organisations). Both could contribute to implement the WFD in the agricultural sector to implement good ecological status in general.

5.1. THE COMMON MARKET

4.2.5. A VKI-NEK A KORÁBBI VÍZJOGHOZ VISZONYÍTOTT KIBŐVÍTETT CÉLKITŰZÉSE

Tekintettel a mezőgazdasági termelésre a gazdaságok szintjén, a következő olyan tárgyhoz tartozó témák azonosíthatók, amelyek a Közösség korábbi vizekre vonatkozó joganyagában nem szerepeltek:

- (1) A vízkivételek nem okozhatnak jelentős károkat azokban a szárazföldi ökoszisztémákban, amelyek közvetlenül függenek a felszín alatti víztesttől. Ez főképpen az öntözésben és a vízelvezetésben eredményezhet megszorításokat. A "jelentős" kifejezés értelmezését a Tagállamok/régiók határozhatják meg.
- (2) A korábbi lefolyási viszonyok visszaállításához való hozzájárulás befolyásolni fogja a gazdálkodási jellemzőket (legelő a szántóföldi területek helyett, megszorítások a vetésforgóban, stb.)

5. ESZKÖZÖK A JELENLEGI KÖZÖS MEZŐGAZDASÁGI POLITIKÁBAN A VKI TÁMOGATÁSÁHOZ ÉS VÉGREHAJTÁSÁHOZ

A jelenlegi Közös Mezőgazdasági Politika számos eszközt tartalmaz, amelyek a gazdákat vagy speciális szolgáltatások nyújtásával (Vidékfejlesztés), vagy a környezeti követelmények elfogadásához kapcsolódva (Közös Piaci Szervezetek) támogatják. Általánosságban mindkettő hozzájárulhat a VKI végrehajtásához az agrárszektorban a jó ökológiai állapot elérése érdekében..

5.1. A KÖZÖS PIACI SZERVEZETEK

Közös Piaci Szervezet (Common Market Organisation): A CAP termék-specifikus piaci szervezetek formájában

ORGANISATIONS

According to Regulation 1259/1999/EC, Member States shall take the environmental measures they consider to be appropriate in view of the situation of the agricultural land used or the production concerned and which reflects the potential environmental effects. These measures may include i.a. specific environmental requirements constituting a condition for direct payments. Farmers may then lose partially or totally, direct aid in case they do not comply with such requirements.

While Member States have so far been rather reluctant in using this tool, it could be used for numerous aspects of water pollution and unsustainable use of water. More information on the importance of codes of Good Farming Practice and the WFD are given in chapter 5.3.

5.2. RURAL DEVELOPMENT

Rural Development Programmes provide for several measures to support farmers and the rural community. Some of these, in particular agri-environment, less favoured areas, and training, could directly contribute to the implementation of the WFD. It has to be noted that the rural development Policy of the European Union is subject to possible modification for the next financing period (2007 – 2013).

5.2.1. INVESTMENTS IN AGRICULTURAL HOLDINGS

Such aid can be given to farmers i.a. to preserve and improve the natural environment. E.g. farmers could

Tekintettel az 1259/1999/EC Rendeletre, a Tagállamoknak meg kell határozniuk azokat a környezetvédelmi intézkedéseket, amelyeket a használt mezőgazdasági területek helyzetének vagy a mezőgazdasági termelésnek a szempontjából megfelelőnek tartanak, és amelyek figyelembe veszik a potenciális környezeti hatásokat. Ezek az intézkedések tartalmazhatnak többek között különleges környezeti követelményeket, feltételeket szabva a közvetlen kifizetésekhez. A gazdák részben, vagy teljesen elveszíthetik a közvetlen támogatásokat abban az esetben, ha nem tesznek eleget ezeknek a követelményeknek.

Miközben a Tagállamok meglehetősen kellenlően alkalmazzák, ez az eszköz a vízszennyezés és a nem fenntartható vízhasználatok sok formája esetén alkalmazható. További információkat a Jó Gazdálkodási Gyakorlat kódjainak fontosságáról és a VKI-ról az 5.3 fejezet ad.

5.2. VIDÉKFEJLESZTÉS

A Vidékfejlesztési Programok számos olyan intézkedést tartalmaznak, amely támogatja a gazdákat és a vidéki társadalmat. Néhány ezek közül, különösen az agrár-környezetvédelem, a kedvezőtlen adottságú területek, és a tréning, közvetlenül segíthetik a VKI végrehajtását. Meg kell jegyezni, hogy az Európai Unió Vidékfejlesztési Politikája tárgya a következő finanszírozási periódus (2007-2013) lehetséges módosításainak.

5.2.1. BEFEKTETÉSEK A MEZŐGAZDASÁGI BIRTOKOKON

működik. A piacrendek kialakítása és működése rendkívül szorosan kapcsolódik a szóban forgó termék előállítás, felhasználási, külkereskedelmi, stb. helyzetéhez. Eltérő szabályozások szükségesek export-, illetve importérdekeltség, a széles körben elterjedt, vagy csak szűk termelőcsoportok által termelt növények, állati termékek esetében. A közös piaci szervezetek tehát termékenként eltérőek, de kialakításuk során közös alapelvek érvényesülnek.

Közvetlen kifizetés (Direct payment): A közös mezőgazdasági politika jövedelempolitikai eszköze. Lényege, hogy egyes termékek gazdálkodói az egyéni termelés volumenétől függetlenül közvetlen kifizetésen alapuló jövedelemtámogatásban részesülnek. A jövedelemtámogatási rendszer fenntartásának célja, és fő előnye az ártámogatással szemben, hogy nem ösztönöz túltermelést.

Vidékfejlesztés (rural development): A vidékfejlesztési politikák elsődleges célja, hogy fenntartsák a vidéki közösségek társadalmi-gazdasági életképességét. Az EU egységes vidékfejlesztési politikájának alapjait a Tanács 1999. május 17.-i 1257/1999/EK rendelete fogalmazta meg.

A vidékfejlesztési intézkedések kiegészítik és teljessé teszik a CAP eszközeit. A CAP piacpolitikai eszközeitől a vidékfejlesztés eszközeit alapvetően megkülönböztetik, hogy nem automatikusan, hanem programfinanszírozás segítségével működik. A támogatásokhoz való hozzájutás feltétele, hogy olyan fejlesztési program készüljön, amelynek elemeit nem az EU, hanem a régió, illetve a tagállam állítja össze. A programokat részben mindig a

buy up-to-date technical equipment or upgrade existing equipment to meet specific standards. While as a general rule the polluter pays principle applies, under specific circumstances aid can be given to comply with newly introduced standards for manure storage capacities under the Nitrates Directive.

Under that chapter, the following investments to help implementing the WFD seem already possible:

- Water saving irrigation equipment,
- Stables meeting emission standards going beyond existing legislative standards (i.a. to reduce ammonia emissions),
- Machinery to spread manure and apply pesticides in a more environmentally friendly way, i.a. to reduce ammonia emissions and nitrates run-off
- Manure storage capacities (as newly introduced standards) to i.a. reduce ammonia emissions.

Such investment aids can only be given to farmers who comply with minimum environmental, hygiene and animal welfare standards.

Besides using the opportunities listed above for the WFD, for the next financing period, similar provisions regarding newly introduced standards as for the manure storage capacities could reasonably be made regarding standards newly introduced by the WFD (e.g. for irrigation equipment). Refer also to chapter 6.1.4.

Ilyen segítséget lehet például adni a gazdáknak többek között a természetes környezet megóvásáért és javításáért. Például a gazdák modern műszaki berendezéseket vásárolhatnak, vagy felújíthatják a meglévő berendezéseket, hogy kielégíthessék a különleges követelményeket. Miközben általános szabályként a szennyező fizet elvet alkalmazzák, különleges körülmények esetén segély adható a Nitrát Irányelv szerint újonnan bevezetett trágyatároló kapacitással kapcsolatos követelmények teljesítéséhez.

Ennek a fejezetnek az alapján a VKI végrehajtását segítő következő befektetések tűnnek már lehetségesnek:

- Víztakarékos öntözőberendezések,
- az emissziós követelményeknek megfelelő istállók, amelyek a meglévő jogszabályokban előírt követelményeknél szigorúbbakat vesznek figyelembe (többek között az ammónia-kibocsátás csökkentése érdekében),
- munkagépek a trágya szétterítésére és rovarirtó szerek alkalmazására sokkal környezetkímélőbb módon, többek között az ammónia-kibocsátás és a nitrát lefolyás csökkentésére,
- trágyatároló kapacitás létrehozása (mint újonnan bevezetett követelmény) többek között az ammónia-kibocsátás csökkentésére.

Ilyen befektetésekhez segély csak azoknak a gazdáknak adható, akik teljesítik a minimális környezetvédelmi, higiéniai és állategészségügyi követelményeket.

A VKI végrehajtásához a fentiekben felsorolt lehetőségeken kívül a következő finanszírozási periódusban hasonló intézkedéseket lesz célszerű foganatosítani az újonnan bevezetett követelményekkel - mint például a trágyatároló kapacitással – illetve a VKI által újonnan bevezetett követelményekkel (pl. az öntöző

tagállam finanszírozza. A különbségek révén a vidékfejlesztési támogatások jobban hozzáigazíthatók a z adott térség igényeihez és segíthetnek a CAP problémáinak leküzdéséhez:

- a tagállamok, sőt bizonyos támogatásokban részesülők részben maguk dönthetik el, hogy a támogatást milyen akciókhoz kérik,
- a támogatásból kizárhatók, akik nem szorulnak rá,
- nem készítenek az intenzív gazdálkodás fokozására, a környezet túlzott igénybevételére, ellenkezőleg: a vidékfejlesztési politika egyik első számú prioritása a környezetkímélő és extenzív gazdálkodás, a fenntartható mezőgazdaság támogatása.

Kísérő (kiegészítő) intézkedések (accompanying measures): Eredetileg a Közös Agrárpolitika 1992. évi reformja keretében bevezetett intézkedések. Jelenleg a vidékfejlesztési rendelet alapján a vidékfejlesztési támogatási formák közül a korai nyugdíjazást, a kedvezőtlen adottságú és környezeti hátrányok által sújtott térségek számára nyújtott jövedelempótló támogatást, az agrár-környezetvédelmi támogatást és az erdészeti támogatást az EMOGA Garancia osztálya finanszírozza. Ezeket az intézkedéseket összefoglalóan kísérő intézkedéseknek nevezik.

berendezések) kapcsolatban.. Lásd még a 6.1.4 fejezetet.

5.2.2. SETTING UP OF YOUNG FARMERS

Young farmers receiving such aid have to comply with minimum standards as for investments described above.

5.2.2. FIATAL GAZDÁK TÁMOGATÁSA

Fiatal gazdák akkor kaphatnak a befektetésekhez fentebb leírt támogatásokat, ha eleget tesznek a minimum követelményeknek.

5.2.3. TRAINING

Training measures are designed to prepare farmers for i.a. the application of production practices compatible with the maintenance and enhancement of the landscape, and the protection of the environment. With regard to implementing the WFD, this includes:

- Training for organic farming or Integrated Crop Management (ICM) practices, which would allow a more water-friendly agricultural production.
- Training for farming practices for specific nature or water protection agricultural management.

For the next financing period, Member States could target special training on the interaction between agricultural practices and water friendly environmental management to farmers in environmentally sensitive areas.

5.2.4. EARLY RETIREMENT

Aid can be given i.a. to reassign agricultural land to non-agricultural uses where it cannot be farmed un-

5.2.3. KÉPZÉS

A képzésre vonatkozó intézkedéseket a gazdák előkészítéséhez tervezték, többek között a tájkép fenntartással és fejlesztéssel, valamint a környezet védelmével összeegyeztethető termelési módszerek alkalmazására. Tekintettel a VKI előírásainak megvalósítására, ez magába foglalja:

- A szerves-gazdálkodási illetve az Integrált Növénytermesztési (INT) gyakorlatra vonatkozó képzést, amely egy nagyobb mértékben víz-barát mezőgazdasági termelést tesz lehetővé.
- A speciális természet- illetve vízvédelmi mezőgazdasági gazdálkodásra vonatkozó képzést.

A következő költségvetési periódusban a tagállamok előírányozhatnak a környezeti szempontból érzékeny területen élő gazdák számára egy, a mezőgazdasági gyakorlat és a víz-barát környezetgazdálkodás közti kölcsönhatásra vonatkozó speciális képzést.

5.2.4. KORAI NYUGDÍJAZÁS

Támogatás adható többek között a mezőgazdasági termelésből kivont területekre azokban az esetekben,

der satisfactory conditions of economic viability.

For the next financing period, this could be targeted particularly to farmers with e.g. wetlands affected by groundwater which have to be restored.

5.2.5. LESS FAVOURED AREAS

Farms in less favoured areas (due to i.a. natural handicaps) receive a compensation to avoid land abandonment and to ensure agricultural activity. The designation of the less favoured areas in Member States is done mainly on specific criteria, so that no direct implication for the WFD is given.

In addition, in areas where Community environmental protection rules apply, farmers benefit from compensatory payments for such restrictions (Article 16). This article has been designed for implementing NATURA 2000 and will be applicable in cases NATURA 2000 areas and areas relevant to achieve the objectives of the WFD are identical, e.g. protected wetlands.

A prerequisite for farmers to receive funds under Less Favoured Areas is compliance with Good Farming Practice.

5.2.6. AGRI-ENVIRONMENT

amikor nem lehet a gazdasági megvalósíthatóság szempontjából kielégítő feltételek mellett gazdálkodni.

A következő költségvetési periódusban előirányozhatják a korai nyugdíjazást főként azon gazdák részére, akik például olyan felszín alatti víz által befolyásolt vizenyős területen gazdálkodnak, amely helyreállításra szorul.

5.2.5. KEDVEZŐTLEN ADOTTSÁGÚ TERÜLETEK

A kedvezőtlen adottságú területeken fekvő gazdaságok (többek között természeti hátrányok miatt) azért kapnak támogatást, hogy elkerüljék a területek elhagyását és hogy biztosítsák a mezőgazdasági tevékenységet. A kevésbé támogatott területek kijelölését a tagállamokban olyan speciális kritériumok alapján kell végezni, amelyeket nem ad meg közvetlenül a VKI.

Ezen kívül azokon a területeken, ahol a Bizottság környezetvédelmi előírásai érvényesek, a gazdák segítyt kapnak az ilyen előírások miatt a kompenzációs alapokból (16. cikk). Ezt a cikket a NATURA 2000 bevezetésének elősegítésére tervezték és a NATURA 2000 területek esetében lesz alkalmazható, és azokon a területeken, amelyekre teljesíteni kell a VKI vonatkozó célkitűzéseit, például a védett vizes élőhelyeken.

Annak az előfeltétele, hogy a gazdák a Kedvezőtlen Adottságú Területek címen támogatást kapjanak alapkövetelménye az, hogy megfeleljenek a Jó Gazdálkodási Gyakorlat feltételeinek.

5.2.6. AGRO-KÖRNYEZET

Agri-environmental measures allow compensation of farmers for activities:

- to promote ways of using agricultural land which are compatible with the protection and improvement of the environment, the landscape and its features, natural resources, the soil and genetic diversity,
- an environmentally-favourable extensification of farming and management of low-intensity pasture systems,
- the conservation of high nature-value farmed environments which are under threat,
- the upkeep of the landscape and historical features on agricultural land,
- the use of environmental planning in farming practice.

Only costs incurred and income forgone for actions going beyond Good Farming Practice plus a small incentive can be compensated. The measures must be voluntary.

Agri-environmental measures are a very important tool to introduce environmental friendly farming. With a view to water protection, agri-environmental measures of the current planning period already provide for possibilities to support:

- Reduced input use (fertiliser, pesticides),
- Specific farming systems (ICM, organic farming, extensive farming),
- More environmentally friendly irrigation techniques (e.g. water metering) and for growing less water demanding crop rota-

Az agrár-környezeti intézkedések a gazdák következő tevékenységeihez engedélyeznek kompenzációt:

- olyan eljárások fejlesztése a mezőgazdasági területek használatához, amelyek összeegyeztethetők a környezet, a táj és jellemzői, a természetes készletek, a talaj és a genetikai sokféleség védelmével és javításával,
- a gazdálkodás és a menedzsment környezetbarát extenzív tétele alacsony-intenzitású legeltetési rendszerekre,
- a fenyegetett magas természeti-értékű művelt környezetek megőrzése,
- a tájkép és a történelmi értékek fenntartása a mezőgazdasági területeken,
- a környezetvédelmi tervezés használata a gazdálkodási gyakorlatban.

Csak olyan költségek és jövedelem-kiesés kompenzálható, amelyeket a Jó Gazdálkodási Gyakorlaton túli tevékenységek miatt szenvednek el és ezen kívül csak egy kismértékű ösztönzés adható. A tevékenységeknek önkéntes alapon kell történniük.

Az agrár-környezeti intézkedések nagyon fontos eszközök a környezetbarát gazdálkodás bevezetésében. A vízvédelemre való tekintettel, az agrár-környezeti intézkedések a jelenlegi periódusban már lehetőséget biztosítanak a következők támogatására:

- Csökkentett input használata (műtrágyák, rovarirtó szerek),
- különleges gazdálkodási rendszerek (ICM, szerves gazdálkodás, extenzív gazdálkodás),
- jobban környezet-barát öntözési technológiák (pl. vízmérés) és a növekedéshez kevesebb vizet igénylő növények váltogatása,
- a vadon élő élőlények és élőhelyek védelme

- tions,
- Protection of wildlife and habitats (wetlands),
  - Promotion of extensive grazing systems in specific areas,
  - The growing of catch crops and buffer strips along surface waters, which go beyond Good Farming Practice provisions.

An additional implication of this measure is that all farmers receiving support under agri-environment have to comply on their entire farm with the codes of Good Farming Practice.

Of all tools of the CAP, agri-environment seems the most useful for helping implementing the WFD. Therefore, in the next financing period, Member States should provide for specific agri-environmental measures to support the objectives of the WFD. In addition, Member States need to allocate sufficient funding to this issue to meet the requirements of the implementation of the WFD. Specific measures could be:

- Target extensive production/organic farming to sensitive areas (water catchment etc.) to reduce nitrogen and pesticide pollution, including book keeping and use of input/output systems,
- Target protection/restoration of wetlands (habitats and species) identified as protected zones,
- Design specific measures to meet specific requirements in river basins (e.g. to reduce identified main pollutants, to reinstate good hydromorphological status of surface waters), which require an effort from farmers going beyond Good

(vizes élőhelyek),

- az extenzív legelőrendszerek támogatása speciális területeken,
- Fedőnövények termesztése és puffer sávok kialakítása a felszíni vizek mentén, ami többet jelent a Jó Gazdálkodási Gyakorlat előírásainál.

További jelentősége ennek az intézkedésnek az, hogy az agrár-környezetvédelem szerint valamennyi gazda kap támogatást, aki a teljes gazdaságában teljesíti a Jó Gazdálkodási Gyakorlat kódjait.

A KAP valamennyi eszköze közül az agrár-környezeti tűnik a leghasznosabbnak a VKI végrehajtásának segítségével. Így a következő finanszírozási periódusban a Tagállamoknak gondoskodniuk kell a különleges agrár-környezeti intézkedésekről a VKI célkitűzéseinek támogatásához. Továbbá a Tagállamoknak elégséges alapot kell elkülöníteniük erre a feladatra, hogy a gazdák megfelelhessenek a VKI végrehajtásához szükséges követelményeinek. Különleges intézkedések lehetnek:

- extenzív termelést/szerves gazdálkodást kell előirányozni az érzékeny területeken (vízgyűjtő, stb.) a nitrogén és peszticid szennyezés csökkentésére, beleértve a könnyvített és az input/output rendszerek használatát is,
- elő kell irányozni a védett zónaként kijelölt vizes élőhelyek (élőhelyek és fajok) védelmét/helyreállítását,
- speciális intézkedéseket kell tervezni a vízgyűjtők különleges igényeinek megfelelően (pl. az azonosított fő szennyezők csökkentésére, a felszíni vizek jó hidromorfológiai állapotának visszaállítására), amelyek a Jó Gazdálkodási Gyakorlaton túlmutató erőfe-

- Farming Practice.
- Target specifically erosion/run-off issues.

- szítések igényelnek a gazdák részéről,
• különös figyelmet kell szentelni az eróziós és lefolyási problémáknak.

5.2.7. IMPROVING PROCESSING AND MARKETING

This article is currently not used for water protection. However, as participation is linked to compliance with minimum environmental, hygiene and animal welfare standards, this could contribute to help implementing the WFD. In the next financing period, products produced in a “water-friendly” way, e.g. in specific protected zones, could be specially targeted by the measure.

5.2.8. FORESTRY

According to the Regulations, support for forestry shall include afforestation of agricultural land (conditions apply regarding some environmental issues). This measure could support, in the next financing period and if targeted appropriately e.g. with incentives or by giving priority to it, the afforestation in particular sensitive zones of the WFD (e.g. groundwater catchment areas), as well as helping to restore the previous flow patterns of surface waters.

5.2.9. PROMOTING THE ADAPTATION AND DEVELOPMENT OF RURAL AREAS

5.2.7. A TERMELÉS ÉS ÉRTÉKESÍTÉS JAVÍTÁSA

Ezt a cikket jelenleg nem használják a vizek védelmének érdekében. Ennek ellenére, tekintettel arra, hogy szerepet játszik a minimális környezetvédelmi, higiéniai és állategészségügyi követelmények teljesítésében, hozzájárulhat a VKI végrehajtásának elősegítéséhez. A következő finanszírozási periódusban a "vízbarát" módon előállított termékek esetén, pl. egyes védett területeken, különös fontos lehet ez a módszer.

5.2.8 ERDÉSZET

A Rendelet szerint az erdészet támogatásának mezőgazdasági területek erdősítésére kell irányulnia (a feltételek néhány környezeti probléma esetén érvényesek). Ezt az intézkedést a következő finanszírozási periódusban lehet támogatni, és akkor, ha helyesen tervezik, pl. ösztönzőkkel, vagy prioritást biztosítva számára, az erdősítés különösen a VKI érzékeny területein (pl. felszín alatti vízgyűjtő területeken) történik, valamint segítve a felszíni vizek korábbi lefolyási viszonyainak visszaállítását.

5.2.9. A VIDÉKI TERÜLETEK ÁTALAKÍTÁSÁNAK ÉS FEJLESZTÉSÉNEK ELŐSEGÍTÉSE

- Support under Rural Development can also be granted for adaptation and development of rural areas. The measures foreseen under this chapter with relevance for the WFD are support for:
  - Land improvement,
  - Reparcelling,
  - Agricultural water resources management,
  - Protection of the environment in connection with agriculture, forestry and landscape conservation as well as with the improvement of animal welfare,
  - Restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and introducing appropriate prevention instruments.
- A Vidékfejlesztés során adott támogatásokat a vidéki területek átalakítására és fejlesztésére lehet felhasználni. Az ebben a fejezetben a VKI-vel kapcsolatban javasolt intézkedések támogatják:
  - a területek javítását,
  - az újraparcellázást,
  - a mezőgazdasági vízkészlet-gazdálkodást,
  - a környezet védelmét a mezőgazdasággal, az erdészetettel és tájmegőrzéssel kapcsolatban, valamint az állatok életfeltételeinek javítását,
  - a mezőgazdasági termelés természeti katasztrófák miatt károsult potenciáljának visszaállítását és megfelelő megelőzési eszközök bevezetését.

The above listed measures should support the WFD by not being counterproductive to its objectives. This means that e.g. drainage of protected wetlands should be prohibited, and land parcelling should not negatively influence the ecological status of water bodies. In addition, such measures could, in the next financing period, also actively contribute to the objectives of the WFD, by i.a. providing support:

- for structures to develop sustainable irrigation practices,
- for flood plains (grassland instead of arable crops),
- for reparcelling to re-install the hydromorphological status of surface waters,
- for general protection of wetlands and surface waters.

5.3. GOOD FARMING PRACTICE AND

A fent felsorolt intézkedések támogathatják a VKI végrehajtását, de nem lehetnek ellentétesek annak célkitűzéseivel. Ez azt jelenti, hogy pl. a védett vizes élőhelyek vízelvezetését meg kell tiltani, és a területek parcellázása nem lehet káros hatással a víztestek ökológiai állapotára. Kiegészítésül, ezek az intézkedések a következő finanszírozási periódusban aktívan segíthetik a VKI célkitűzéseit, többek között támogatást biztosítva:

- a fenntartható öntözési gyakorlatot fejlesztő szerkezetekre,
- az árterületekre (legelő szántóföldi növények helyett)
- újraparcellázásra a felszíni vizek hidromorfológiai állapotának helyre-állítása érdekében,
- a vizes élőhelyek és a felszíni vizek általános védelmére.

5.3. JÓ MEZŐGAZDASÁGI GYAKORLAT ÉS MINIMUM KÖVETELMÉNYEK

MINIMUM STANDARDS

In the frame of their Rural Development Programmes, Member States have to define codes of Good Farming Practice and a list of minimum standards on environment, hygiene and animal welfare. Codes of Good Farming Practice is the standard of farming a reasonable farmer would follow in his region, and shall entail as a minimum compliance with general mandatory environmental requirements. Farmers receiving support under less favoured areas and agri-environment have to comply with Good Farming Practice, investments for farmers and support for processing and marketing, and young farmers are linked to compliance with minimum standards.

Also the WFD provides for codes of Good Practice as a part of the supplementary measures of river basin management plans. This will be a new element to be respected without compensation by farmers.

These two exercises on drafting codes of Good (Farming) Practice for agricultural production and river basin management plans will need to be carefully aligned to come to a common regional code applicable under Rural Development and under the WFD. While currently these codes are drafted on regional or national level, they would need to be designed at least partially on river basin level for at least the relevant areas of agricultural production.

The box below shows an example how minimum standards and codes of Good Farming Practice having special emphasis on water protection could look like.

A Vidékfejlesztési Programjaik keretében a tagállamoknak meg kell határozniuk a Jó Gazdálkodási Gyakorlat kódjait és a környezetvédelem, higiénia és állategészségügy minimum követelményeinek listáját. A Jó Gazdálkodási Gyakorlat kódjai a gazdálkodásnak azok a követelményei, amelyeket egy észszerűen gondolkodó gazda be fogja tartani a területén, és ez minimális teljesítésként biztosítani fogja az általános kötelező környezeti igények kielégítését. Ahhoz, hogy a gazdák támogatást kapjanak a kedvezőtlen adottságú területekre és az agrár-környezetvédelemre vonatkozó feltételek alapján, eleget kell tenniük a Jó Gazdálkodási Gyakorlatnak. A gazdák beruházásaihoz, a termeléshez és az értékesítéshez kapcsolódó, valamint a fiatal gazdákra vonatkozó támogatások a minimum követelmények teljesítéséhez kapcsolódnak.

Ezen felül a VKI rendelkezik a Jó Gyakorlat kódjairól, mint a kiegészítő intézkedések keretébe tartozó módszerről a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben. Ez új elfogadandó elem lesz, a gazdák kompenzálása nélkül.

A két feladatot, a mezőgazdasági termelés Jó (Gazdálkodási) Gyakorlata kódjai megfogalmazását és a vízgyűjtő gazdálkodási terveket gondosan össze kell hangolni, hogy egy közös regionális kód jöhessen létre, amely a Vidékfejlesztésben és a VKI-ben is elfogadható. Mivel jelenleg ezeket a kódokat regionális, vagy nemzeti szinten dolgozzák ki, ezeket legalább részben, azaz legalább a mezőgazdasági termelés vonatkozó területein, vízgyűjtő szinten kell tervezni.

Az alábbi keret bemutatja, hogy a Jó Gazdálkodási Gyakorlat minimális követelményei és kódjai különleges hangsúlyt kaphatnak a vízvédelemben.

Box 1: Hypothetical example of minimum standards/codes of Good Farming Practice:

1. keret: Hipotetikus példa a Jó Gazdálkodási Gyakorlat követelményeire/kódjaira:

- Pesticides • Prohibitions or restrictions on the use of certain pesticides (e.g. those identified as priority substances or main pollutants for specific river basins according Annex VIII), • Appropriate rules on plant protection equipment (cleaning of equipment, more environmentally friendly application techniques, inspections of equipment, handling of hazardous pesticides etc.). - Fertilisation • Specific storage capacities for manure, • Limited use of fertilisers (N and P) in identified areas (e.g. water catchment areas), • Appropriate rules on fertilisation equipment (cleaning of equipment, more environmentally friendly application techniques, inspections of equipment etc.), - Contamination from other sources • Limitations on pollutants other than pesticides and fertilisers, such as heavy metals in fertilisers, sewage sludge, compost etc., • measures to avoid erosion, • Specific rules on emissions (ammonia and nitrous oxides e.g. from stables) and waste.	• Peszticidek • Tiltások vagy korlátozások bizonyos peszticidekre vonatkozóan (pl. ha azokat elsőbbségi anyagként határozták meg, vagy egyes vízgyűjtők fő szennyezői a VIII melléklet szerint), • Megfelelő szabályok a növényvédelmi berendezésekre (a berendezések tisztítása, jobban környezet-barát eljárások alkalmazása, a berendezések ellenőrzése, a veszélyes peszticidek kezelése, stb.). - Trágyázás • Speciális trágyatároló kapacitás, • Trágyák korlátozott használata (N és P) a meghatározott területeken (pl. vízgyűjtő területek), • Alkalmas szabályok a trágyázó berendezésekre (a berendezések tisztítása, környezet-barátabb technológiák alkalmazása, a berendezések ellenőrzése, stb.), - Szennyeződések más forrásból • Más szennyezők, nem peszticidek és trágyák, korlátozása, mint például nehézfémek a trágyákban, szennyvíziszap, komposzt, stb., • intézkedések az erózió elkerülésére, • speciális emissziós (ammónia és nitrát-oxidok pl. istállókból) és hulladék szabályok. - Öntözés	

- Irrigation • Prohibition or restrictions (e.g. having adequate water saving technology) on abstraction of waters for irrigation purposes, • Prescriptions on technology and equipment for irrigation. - Preservation of good ecology status • Environmentally significant physical interventions (e.g. environmentally significant farm restructuring, irrigation and land-drainage projects as well as projects for the conversion of uncultivated land/semi-natural areas to intensive agriculture), • Management restriction for protection of species and habitats in wetlands.	• Tiltás, vagy korlátozás (pl. megfelelő víztakarékos technológia) az öntözési célra szolgáló vízkivételeknél, • Technológiai és berendezésekre vonatkozó előírások az öntözésben. - A jó ökológiai állapot védelme • Környezeti szempontból jelentős fizikai beavatkozások (pl. a gazdaság környezeti szempontból jelentős átszervezése, öntözési és vízelvezetési projektek, valamint projektek a műveletlen mezőkről/félig természetes területekről intenzív mezőgazdaságra való átállásra), • Gazdálkodási megszorítások a fajok és élőhelyek védelmére a vizes élőhelyeken.	

5.4. CONSULTATION PROCESS

Regarding the consultation process foreseen by the Regulation, the co-operation between the competent authorities for Rural Development Planning and the water authorities in Member States and regions need to be further ensured and even strengthened. Vice versa, competent authorities for rural development planning need to be involved in the drafting of river basin management plans. According to the subsidiarity principle, it will be the tasks of Member States to ensure this co-ordination between authorities, but also between Member States themselves.

5.5. LEADER+ AS PART OF STRUCTURAL FUNDS

In addition to Rural Development, LEADER+ programmes in Member States referring to water issues should pursue the objectives of the WFD and could thereby help implementing the WFD.

5.4. KONZULTÁCIÓS ELJÁRÁS

Tekintettel a Rendelet által előírt konzultációs eljárásra, biztosítani kell a Tagállamok és a régiók Vidékfejlesztési Tervezésben hatáskörrel rendelkező hatóságai és vízügyi hatóságai közötti együttműködést, illetve tovább kell azt fejleszteni. Emellett a vidékfejlesztésben hatáskörrel rendelkező hatóságokat be kell vonni a vízgyűjtő gazdálkodási tervek kidolgozásába. A szubszidiaritás elve szerint ezek lesznek a tagállamok eszközei a hatóságok és a tagállamok közötti koordináció biztosításának is.

5.5. LEADER + MINT A STRUKTURÁLIS ALAPOK RÉSZE

Kiegészítésként a Vidékfejlesztéshez, a vízzel kapcsolatos feladatokra irányuló LEADER + programoknak a

LEADER: A négy Közösségi kezdeményezés egyike, amely a vidékfejlesztést szolgálja. Helyi szintű vidéki területeket céloz meg. A kezdeményezés célja, hogy a gazdasági élet helyi szereplőinek kezdeményező és együttműködési képességét erősítse a helyi lehetőségek jobb kihasználása érdekében. A 2000-2006-ig tartó költségvetési időszakban a LEADER kezdeményezés LEADER+ néven zajlik. A támogatott programok kiválasztási kritériumait az illetékes nemzeti hatóságoknak kell megalkotniuk.

Tagállamokban törekedniük kell a VKI célkitűzéseinek figyelembe vételére és így segíthetik a VKI végrehajtását.

A prioritást élvező támogatott tevékenységek az alábbiak:

- Az információs technológiák használata a vidéki térségekben;
- Az életminőség javítása;
- A helyi termékek hozzáadott értékének (feldolgozási fokának) növelése;
- A természeti és kulturális források hatékony kihasználása;
- A nők és a fiatalok számára egyenlő esélyek megteremtése.

6. FURTHER DEVELOPMENT OF POLICY TOOLS OF THE COMMON AGRICULTURAL POLICY TO SUPPORT AND IMPLEMENT THE WFD

6.1. THE MID-TERM REVIEW OF THE COMMON AGRICULTURAL POLICY AND ITS POTENTIAL EFFECTS ON THE WFD IMPLEMENTATION

In its Communication to Council and Parliament on the mid-term review of the Common Agricultural Policy (Com(2002) 394), the Commission has laid down its proposal. The respective legal proposals, based on that Communication, taking also into account discussions with Member States in the Council contain the following main elements of relevance for the implementation of the WFD:

6.1.1. DECOUPLING

Establishment of a farm income payment by introduction of a single decoupled income payment per farm. This is based on historical payments. The effect regarding the implementation of the WFD results from the complete flexibility for farmers on the pat-

6. A KÖZÖS MEZŐGAZDASÁGI POLITIKA ESZKÖZEINEK TOVÁBBFEJLESZTÉSE A VKI TÁMOGATÁSÁHOZ ÉS VÉGREHAJTÁSÁHOZ

6.1. A KÖZÖS MEZŐGAZDASÁGI POLITIKA FÉLIDEJI VIZSGÁLATA ÉS ANNAK POTENCIÁLIS HATÁSAI A VKI VÉGREHAJTÁSÁRA

A Tanács és a Parlament részére készített, a Közös Mezőgazdasági Politika (Com(2002) 394) félideji vizsgálatáról szóló Közleményben a Bizottság ismertette a javaslatát. A Közleményre alapuló megfelelő jogi javaslatok, amelyeket a Tanácsban a tagállamok meg fognak vitatni, a következő fő elemeket tartalmaznak a VKI végrehajtásával kapcsolatban:

6.1.1. SZÉTVÁLASZTÁS

A gazdaság bevétele szerinti kifizetések rendszerének kialakítása az egyes gazdaságoként szétválasztott jövedelem kifizetések bevezetésével. Ez a kifizetések idősorain alapul. A VKI végrehajtásához kapcsolódó hatás a gazdák teljes szabadságának eredménye lesz, azoknak a növényeknek a kiválasztásában, amelyeket

Szétválasztás (Decoupling): A magas, támogatott árakra épített „összekapcsolt modell” meghaladása, amelynek révén a mezőgazdasági árak a világpiaci árakhoz közelednek, egyidejűleg a termelők jövedelemcsökkenését közvetlen támogatások (*direct payment*) ellensúlyozzák, amelyek már nem torzítják a mezőgazdasági piacokat.

Közvetlen kifizetés (direct payment): A közös mezőgazdasági politika jövedelempolitikai eszköze. Lényege, hogy egyes termékek gazdálkodói az egyéni termelés volume-

tern of crops they grow. This influences the environmental impact of farming in the different regions. Decoupling will also make land use changes easier.

termelnek. Ez befolyásolja a gazdálkodás környezeti hatásait a különböző régiókban. A szétválasztás a földhasználati változtatásokat is könnyebbé teszi.

nétől függetlenül közvetlen kifizetésen alapuló jövedelemtámogatásban részesülnek. A jövedelemtámogatási rendszer fenntartásának célja, és fő előnye az ártámogatással szemben, hogy nem ösztönöz túltermelésre.

Összekapcsolt modell (coupled model): A Közös Agrárpolitika eredeti, egészen az 1992. évi reformig működő modellje, amely a mezőgazdasági termelők támogatását a világpiaconál magasabb belső árak révén kívánta fenntartani. Azaz a mezőgazdasági árpolitika szorosan összekapcsolódott a jövedelempolitikával. E konstrukció azonban eltorzította a mezőgazdasági árak funkcióit, s a CAP súlyos problémáihoz vezetett.

6.1.2. CROSS COMPLIANCE

Support from the Common Agricultural Policy will be conditional on respect of statutory management requirements directly linked to farming⁸, covering environmental, animal welfare, food safety and occupational safety aspects. Agricultural production will have to be carried out according to these statutory management requirements, and land will have to be maintained in good agricultural condition⁹.

6.1.2. KÖLCSÖNÖS MEGFELELTETÉS

A Közös Mezőgazdasági Politikából származó támogatás feltételes, a közvetlenül a gazdálkodáshoz kapcsolódó törvény szerinti gazdálkodási követelmények figyelembe vételével, amelyek környezetvédelmi, állategészségügyi élelmiszerbiztonsági és foglalkozásbiztonsági tényezőket tartalmaznak. A mezőgazdasági termelésnek viselnie kell az ezekből a törvény szerinti gazdálkodási követelményekből következő

Kölcsönös megfeleltetés (másként: feltételesség) (Cross Compliance): Az Agenda 2000 egyik alapvető célkitűzése volt a környezetvédelem integrálása a Közös Agrárpolitikába. E célkitűzés megvalósítása érdekében bizonyos piactámogató intézkedéseknél a tagállamok környezetvédelmi feltételeket határoznak meg. (A gazdák csak akkor jutnak hozzá bizonyos támogatásokhoz, ha eleget tesznek e feltételeknek.)

⁸ Annex III of the legal proposal as laid down in Communication COM(2003) 23, containing i.a. Directive 80/68/EEC on the protection of groundwater against pollution caused by certain dangerous substances, Directive 91/676/EEC concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources, Directive 75/442/EEC on waste, Directive 91/414/EEC concerning the placing of plant protection products on the market, Directive 86/278/EEC on the protection of the environment, in particular of the soil, when sewage sludge is used in agriculture, Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds, Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild flora and fauna, Directive 76/464/EEC on pollution caused by certain dangerous substances discharged into the aquatic environment of the Community.

A Közösség COM(2003) 23 Közleménye III. Mellékletében lefektetett jogi javaslat megemlíti pl. a 80/68/EGK irányelvet a felszín alatti vizek védelméről az egyes veszélyes anyagokból származó szennyezésekkel szemben, a 91/676/EGK irányelvet, amely a mezőgazdasági forrásból származó nitrát szennyezésekkel foglalkozik, a 75/442/EGK irányelvet a hulladékról, a 91/414/EGK irányelvet a növényvédő szerek piacra jutásáról, a 86/278/EGK irányelvet a környezet védelméről és különösen a talajról, ha szennyvíziszapot használnak a mezőgazdaságban, a 79/409/EGK irányelvet a vad madarokról, a 92/43/EGK irányelvet a természetes élőhelyekről és a vad flóra és fauna fenntartásáról, a Közösség 76/464/EGK irányelvét az egyes veszélyes anyagok vízi környezetbe való bevezetéséről

⁹ Annex IV of the legal proposal as laid down in Communication COM(2003) 23, making reference to erosion, organic matter, soil structure, salinisation, and minimum level of maintenance.

Failure to do so will result in part or total loss of direct support. This will be supported by a farm advisory system, mandatory for farms receiving more than € 15000 per year direct payments.

The Water Framework Directive is not part of the list of statutory management requirements, due to its limited immediate impact on farming activities. However, the statutory management requirements are part of the codes of Good Farming Practice (refer also chapter 5.3). This means that many statutory management requirements of relevance for achieving the objectives of the WFD, such as the Nitrates Directive, are parts of this cross compliance approach. It will therefore be important to design these codes, at least partly, on river basin level.

The Commission proposals allow Member States to add supplementary management requirements to the list of statutory requirements. If a MS wishes to add the WFD to the list of specified legislation, it shall send a corresponding request to the Commission. It can then be added by the Commission subject to the advice of the relevant Management Committee.

6.1.3. MODULATION AND DEGRESSIVITY

The Commission is proposing to reduce direct payments progressively over the period from 2006 to 2012 for all producers in receipt of more than € 5000 annually. The level of the reduction for producers in

feladatokat, és akkor a vidék meg fogja őrizni a jó mezőgazdasági állapotot. Ha nem így történik, az a közvetlen támogatások részbeni, vagy teljes elvesztését fogja eredményezni. Ezt egy gazda-tanácsadó rendszernek kell támogatnia, a gazdák képviselői több mint évi 15000 € közvetlen kifizetést fognak kapni.

A VKI nem része a törvény szerinti gazdálkodási követelmények listájának a gazdálkodási tevékenységre vonatkozó korlátozott közvetlen hatása miatt. Azonban a törvény szerinti gazdálkodási követelmények részei a Jó Gazdálkodási Gyakorlat kódjainak (lásd még 5.3 fejezet). Ez azt jelenti, hogy sok törvény szerinti gazdálkodási követelmény a VKI célkitűzéseinek elérésével kapcsolatban, mint pl. a Nitrát irányelv, része a kölcsönös megfeleltetési szemléletnek. Ezért fontos az, hogy ezeket a kódokat legalább részben vízgyűjtő szinten tervezzék.

A Bizottsági javaslat lehetővé teszi a Tagállamok számára, hogy a törvény szerinti követelmények listájába kiegészítő gazdálkodási követelményeket vegyenek fel. Ha a Tagállam fel akarja venni a VKI-t a meghatározott jogszabályok listájára, akkor megfelelő kérelmet kell küldenie a Bizottságnak. Ezt azután a Bizottság benyújtja a megfelelő Gazdálkodási Bizottságnak.

6.1.3. MODULÁCIÓ ÉS DEGRESSZIVITÁS

A Bizottság javasolja a közvetlen kifizetések fokozatos csökkentését a 2006-2012 közti periódusban minden olyan termelő részére, akik évente 5000 €-t meghaladó összeget vesznek fel. A csökkentés mértéke

Moduláció (Modulation): (1)A Közös Agrárpolitika „árnyalása, finomítása” a kisebb gazdaságok támogatása végett. A közvetlen támogatások lineáris rendszere helyett más (pl. degresszív, vagy gazdaságonkénti támogatási maximumot érvényesítő) konstrukció révén. 2000. január 1-étől a tagállamok a következő esetekben csökkenthetik (legfeljebb 20 %-kal) a közvetlen támogatásokat:

A COM(2003) 23 Közlemény IV. Mellékletében lefektetett jogi javaslat megemlíti az eróziót, az organikus anyagokat, a talajszerkezetet, a szikesedést és a fenntartás minimális szintjét.

receipt of less than €50,000 annually will reach 12.5% in 2012 while for producers receiving more than this amount, the reduction will be 19%. Part of the reduction, representing eventually 6% in total, will be available for rural development. The extra funding made available annually will reach € 1.48 Billion in 2012.

2012-ben azoknak a termelőknek az esetében, akik évente kevesebb mint 50.000 €-t vesznek fel, 12,5 % lesz, akik ennél az összegnél többet, azoknak pedig 19 %. A csökkentés végül összesen 6 %-ot fog jelenteni, amely a vidékfejlesztés rendelkezésére fog állni. Az extra alap lehetővé teszi majd, hogy 2012-re a rendelkezésre álló összeg elérje az évi 1,48 billió €-t.

- A gazdaságban alkalmazottak száma – éves munkaegységben kifejezve - a nemzeti hatóságok által meghatározott küszöbérték alatt marad.
- A gazdaság teljesítménye (jóléte) meghalad bizonyos szintet.
- A támogatási rendszerek keretében eszközölt fizetések mértéke meghaladja a nemzeti szinten meghatározott limitet.

Az így keletkezett megtakarításokkal a tagállamok kiegészíthetik az előnyudíjazásra, a hátrányos területekre, az *agrár-környezetvédelmi intézkedésekre*, az erdősítésre és a vidékfejlesztésre fordítható közösségi forrásokat.

6.1.4. NEW MEASURES UNDER RURAL DEVELOPMENT TO MEET STATUTORY EU STANDARDS

A new chapter on meeting standards has been proposed, where temporary, degressive aid for implementing statutory EU standards could be given. Such measures could be used to help implementing statutory standards resulting from river basin management plans, e.g. those resulting from river basin management plans for Good (Farming) Practice.

6.1.5. ENVIRONMENTAL SET-ASIDE

Long-term rotational set-aside will replace the current rotational set-aside on arable land. This will be a condition to receive farm payments. This long-term set-aside could be useful for areas of specific interest for the WFD, such as groundwater catchment areas or broad buffer strips along borders of rivers.

6.1.4. A VIDÉKFEJLESZTÉS ÚJ MÓDSZEREI A TÖRVÉNYEKBE MEGHATÁROZOTT EU ELŐÍRÁSOKNAK VALÓ MEGFELELTETÉSHEZ

A követelmények kielégítésére egy új fejezetet javasoltak, amelyben ideiglenes, degresszív segítséget adnak a törvényekben meghatározott EU előírások végrehajtásához. Az ilyen intézkedések felhasználhatók a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben következő törvényi követelmények végrehajtásának segítésére, például azoknak, amelyek a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben a Jó (Gazdálkodási) Gyakorlatra vonatkoznak.

6.1.5. KÖRNYEZETI TERÜLETPIHENTETÉS

A hosszú távú rotációs terület pihentetés fogja felváltani a jelenlegi rotációs terület pihentetést a szántóföldi területek esetén. Ez lesz a gazdálkodási támogatások kifizetésének feltétele. Ez a hosszú távú terület pihentetés hasznos lehet a VKI által különösen érintett területek esetében, mint például a felszín alatti vízgyűjtő területek, vagy a széles puffer sávok esetén a folyók mentén.

Területpihentetés (Withdrawal of arable land – set-aside):

A területpihentetés két formája létezik: a kötelező és az önkéntes területpihentetés. A kötelező területpihentetés rendszerét az 1992. évi CAP reform vezette be. A szabályozás értelmében a 92 tonnánál többet termelő gazdák csak akkor részesülhetnek a területi alapú közvetlen támogatásban, ha szántóföldi területük bizonyos részét pihentetik. A pihentetés azt jelenti, hogy az előző évben gabonával, olajos magvakkal és fehérjenövényekkel megművelt terület bizonyos részét kivonják a művelésből, nem hasznosíthatók mezőgazdasági termelésre (a megengedett nem élelmezési és nem takarmányozási célú növények kivételével). A területpihentetés mértéke 2000/01-2006/07 között 10%. A területpihentetés esetében az 1993/94-es gazdasági évtől kezdődően közvetlen támogatást nyújtanak, amelynek mértéke a 2001/02. Értékesítési évtől kezdődően 63 EUR/ha.

A gazdák – önkéntes alapon – az előírtnál nagyobb mértékben is pihentethetik területeiket a támogatás teljes összegét élvezve. Támogatás azonban maximum a szántóföldi területek 50%-ára vonatkozhat. 50%-ot meghaladó mértékben –teljes támogatás mellett– csak a korábbi öt éves önkéntes területpihentetési rendszer keretében lehet kivonni a földeket a termelésből. 50%-ot meghaladó mértékben pihentethető a szántóföld akkor is, ha a pihentetett

területet biomassza termelésre hasznosítják. Ebben az esetben az indulási költségek 50%-át igényelhetik a termelők támogatásként.

Az önkéntes területpihentetés keretében maximum öt évig pihentetett területek rátáját nemzeti szinten rögzíthetik, de a szántóföldi területek legalább 10%-át mindenképpen ki kell vonni a termelésből. A kistermelők mentesülnek e kötelezettség alól. Amennyiben a termelők nem tartják be a pihentetési kötelezettséget, a támogatás összegét arányosan csökkentik, illetve a következő évben a túllépés mértékével (kompenzáció nélkül) növelik a pihentetendő terület nagyságát. A tagállamoknak lehetőségük van arra, hogy nemzeti támogatással járuljanak hozzá a pihentetett területeken történő élő növény vagy biomassza termelés költségeihez. A támogatás mértéke legfeljebb a költségek 50%-a lehet.

7. NEW STANDARDS

The WFD will introduce new standards on river basin level. In this context, Member States/Regions will need to reflect on how to use the different possibilities described above to implement such new standards. Possibilities would then include:

- (1) Introducing new standards via statutory management requirements. They would then be compulsory for farmers, and under the cross compliance approach also compulsory to get direct support, and no compensation is possible.
  - Giving priority to offer compensation to farmers in those NATURA 2000 areas which are also of relevance to achieve the objectives of the WFD (e.g., wetlands) via Article 16.

7. ÚJ KÖVETELMÉNYEK

A VKI új követelményeket vezet be vízgyűjtő szinten. Ebben az összefüggésben a Tagállamoknak/régióknak mérlegelniük kell, hogyan használják a fentebb leírt különböző lehetőségeket ezeknek az új követelményeknek a végrehajtására. A lehetőségek tartalmazhatják:

- (1) Az új követelményeket törvény szerinti gazdálkodási követelményeken keresztül vezetik be. Ez kötelező lesz a gazdák számára és a "kölcsonös megfeleltetés" elvének megfelelően kötelező lesz a közvetlen támogatás, és kompenzációra nem lesz lehetőség.
  - Elsőbbséget élveznek azok a gazdáknak tett kompenzációs ajánlatok, amelyek a NATURA 2000 területekre vonatkoznak, és amelyek elősegítik a VKI 16. cikkében megfogalmazott (pl. vizenyős területekre vonatkozó) célkitűzések elérését.

- Offering temporary, degressive compensation via the new measure under rural development to meet statutory EU standards to help farmers complying with new standards.
- Offering sufficient incentives via agri-environmental measures in affected, special areas.
- Ideiglenes, degresszív kompenzáció felajánlása, amely a vidékfejlesztést szem előtt tartó, és a törvény által meghatározott EU követelményeknek megfelelő új intézkedéseken keresztül segíti a gazdákat az új követelményekhez való alkalmazkodásban.
- Agro-környezeti intézkedésekkel megfelelő ösztönzések felajánlása az érintett, speciális területeken.

8. CONCLUSION

For the next round of Rural Development Programmes in 2007 - 2013, specific account need to be taken of the consequences of the WFD for the agricultural sector.

8.1. SUPPORT OF THE CAP FOR THE WFD

The CAP can support the implementation of the WFD via:

- Its Rural Development policy, where several possibilities already exist. These need to be used to the extent possible to help implementing the WFD.
- Statutory management requirements/codes of Good Farming Practices, which need to be aligned between the WFD and those already defined by MS under the CAP. The link of compliance to these management requirements with payments under the CAP will also support the implementation of the WFD.
- Compensations of farmers for activities going beyond the statutory requirements/codes

8. KÖVETKEZTETÉS

A Vidékfejlesztési Programok következő időszakában, 2007-2013-ban speciális figyelmet kell szentelni a VKI-ből származó, a mezőgazdasági szektorra vonatkozó követelményeknek.

8.1. A VKI TÁMOGATÁSA A KAP-BAN

A KAP támogathatja a VKI végrehajtását a következőkkel:

- A Vidékfejlesztési politikájával, amiben néhány lehetőség már létezik. Ezeket alkalmazni kell a lehetőségek kiterjesztésére a VKI végrehajtásának segítéséhez.
- A Jó Mezőgazdasági Gyakorlat törvény szerinti gazdálkodási igényei/kódjai, amelyeket össze kell hangolni a VKI előírásaival és a tagállamok által a KAP szerint már definiált előírásokkal. Ezeknek a gazdálkodási igényeknek a megfelelőségének a kapcsolata a KAP szerinti kifizetésekkel, szintén támogatja a VKI végrehajtását.
- A gazdák kompenzálása a Jó Mezőgazdasági Gyakorlat igényei/kódjai szerint, a törvényi előírásokon felül végzett tevékenységeikért.

- of Good Farming Practice. This can best be compensated via agri-environment schemes.
- Support for farmers for compliance with newly introduced restrictions or standards. These can be given
    - via a new measure (proposed by the Commission in the mid-term review) to compensate for new obligations or restrictions in farming practice, such as those resulting from river basin management plans.
    - via the instrument currently already existing under less favoured area payments (Article 16 of Regulation (EC) 1257/1999) to compensate for restrictions from Community legislation in NATURA 2000 areas.
  - The co-operation between authorities responsible for Rural Development planning and river basin management plans need to be ensured.

8.2. RURAL DEVELOPMENT PLANNING BY MEMBER STATES

In order to use these tools of Rural Development to best advantage, MS will need in their next Rural Development Programmes 2007 – 2012 to reflect on how

- (1) to provide specific incentives to target measures to issues of the WFD,
  - within the budgetary ceiling to allocate sufficient funding to such measures,

- Ezek agro-környezeti sémák alapján kompenzálhatók.
- A gazdák támogatása az újonnan bevezetett megszorítások és követelmények teljesítésében. Ez megtehető
    - új intézkedésekkel (a Bizottság javaslatára a félidejű felülvizsgálatban) az új követelmények, vagy megszorítások kompenzálására a gazdálkodási gyakorlatban, amint az a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek-ből következik.
    - már meglévő eszközökkel a kedvezőtlen adottságú területekért való fizetésért (1257/1999 EC Rendelet 16. cikke) a NATURA 2000 területek Közösségi rendeletből eredő követelmények kompenzálására.
  - Biztosítani kell a Vidékfejlesztési tervezésért és a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekért felelős hatóságok közötti együttműködést.

8.2. VIDÉKFEJLESZTÉSI TERVEZÉS A TAGÁLLAMOKBAN

A vidékfejlesztés ezen eszközeinek a legtöbb előny elérését biztosító, megfelelő használata érdekében, a Tagállamoknak a következő vidékfejlesztési programjaikban 2007-2012 között ismertetniük kell, hogy

- (1) hogyan gondoskodnak sajátos ösztönzőkről a VKI következményeként meghozott intézkedések céljai érdekében,
  - hogyan állapítják meg a költségvetési plafonon belül az ilyen intézkedésekhez elégséges támogatásokat,
  - hogyan biztosítják az előirányzott intézkedé-

- to ensure harmonisation – on river basin level - of appropriate measures in plans from different regions/Member States sharing that same river basin,
  - Ensure that NATURA 2000 areas of relevance for the WFD objectives receive compensation under Article 16.
  - to align as good as possible measures designed to help the implementation of the WFD with measures to support other relevant Community initiatives, such as the organic farming action plan, and the thematic strategies on soil and on sustainable use of pesticides.
- sek harmonizációját – vízgyűjtő szinten – az ugyanazon a vízgyűjtőn osztozó különböző régiók/tagállamok terveiben,
  - hogyan biztosítják, hogy a NATURA 2000 területek a VKI célkitűzéseivel összefüggésben kompenzációban részesüljenek a 16. cikk szerint.
  - hogyan hangolják össze, amilyen mértékben lehetséges a VKI végrehajtásának segítésére tervezett intézkedéseket azokkal az intézkedésekkel, amelyek más fontos Közösségi kezdeményezéseket támogatnak, mint a szerves gazdálkodás akcióterv, és a talajjal és a peszticidek elviselhető használatával kapcsolatos tematikus stratégiák.

8.3. OPEN QUESTIONS

Several issues remain to be discussed thoroughly in this context, such as

- (1) Funding for land use changes from agricultural use to other land use requirements such as to restore previous flow patterns,

Approaches to trend reversal to be seen as a tool or as a new standard.

8.3. NYITOTT KÉRDÉSEK

Néhány kérdés még alapos megvitatásra szorul ebben a témában, mint

- (1) Támogatások a mezőgazdasági területhasználatok megváltoztatásához más területhasználatok igényei szerint, mint például a korábbi lefolyási jellemzők visszaállítása,

A trendek megfordításának megközelítése, mint eszköz, vagy mint új követelmény.

6.2 MAGYAR VÉLEMÉNY AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG DOKUMENTUMÁRÓL

A Víz Világ Partnerség Magyarország, az ICID Magyar Nemzeti Bizottság és a Világ Természetvédelmi Alap Magyarország által a Víz Keretirányelv végrehajtásával kapcsolatos Dialógus céljára létrehozott Konzorcium figyelmét az európai nemzetközi partnerek felhívták arra, hogy a Munka Dokumentum nagyon fontos a mezőgazdaság és a mezőgazdasági vízgazdálkodás szempontjából és ezért javasolták, hogy véleményezzék a Dialógus keretében és folytassanak kampányt a Dokumentum fejlesztése és tartalmának érvényesítése érdekében. A Dokumentum hazánk számára is rendkívül fontos, mert az Európai Bizottságnak az a célja, hogy a referenciaként szolgáljon a mezőgazdaság támogatási rendszerének és a támogatott célkitűzéseknek a kialakítása során.

A Földművelésügyi Minisztérium támogatta a Konzorcium kezdeményezését. A számos kormányzati és nem kormányzati szervezet részvételével tartott Dialógus eredményei alapján készült a magyar vélemény (6.2. táblázat), amelyet a Konzorcium javaslatára a Földművelésügyi Minisztérium továbbterjesztett a magyar Víz Igazgatóhoz a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumba és javasolta a továbbítását az Európai Bizottság illetékeseihez.

A magyar javaslatok legnagyobb részét elfogadták és beépítették a dokumentum új változatába. Ez azt jelentette, hogy ha jól indokolt, célratoró javaslatokat terjesztettünk elő, már akkor is befolyásolhattuk azt, hogy milyen ajánlások születnek az EU szintjén, amikor még nem is voltunk tagjai az Európai Uniónak. A mezőgazdaság és a VKI kapcsolatának vizsgálata tovább folyik és nagyon fontos érdekünk, hogy továbbra is odafigyeljünk arra, hogy milyen ajánlások és előírások születnek az Európai Unióban.

6.2. táblázat Magyar vélemény az Európai Bizottság „A Víz Keretirányelv (VKI) és eszközök a Közös Agrár Politikában (KAP) a végrehajtásának elősegítésére” című Munka Dokumentumáról (angol és magyar nyelven)

Version: 30 July 2003

Verzió: 2003. július 30.

MAGYAR VÉLEMÉNY AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG

„A Víz Keretirányelv (VKI) és eszközök a Közös Agrár Politikában (KAP) a végrehajtásának elősegítésére”

című Munka Dokumentumáról

Megjegyzés: a magyar módosítási javaslatokat az elektronikus változatban sárga szín, a nyomtatott változatban árnyékolás mutatja

Response of Hungary to the European Commission's Working Document:

„The Water Framework Directive (WFD) and tools within the Common Agricultural Policy (CAP) to support its implementation”

Background

In the Central and Eastern European Countries (CEECs), agricultural systems have experienced dramatic changes since the late 1980s. Probably the most important driving forces of rural change have been social and economic restructuring, prompted by the political reforms of the last decade. The transition from centrally planned economies, and the preparations for accession to the EU, are key drivers shaping rural transformation.

Magyarország véleménye az Európai Bizottság Munka Dokumentumáról:

A Víz Keretirányelv (VKI) és eszközök a Közös Agrár Politikában (KAP) a végrehajtásának elősegítésére

Háttér

A Közép- és Kelet-Európai Országokban (CEECs) az 1980-as évek vége óta a mezőgazdaságban drámai változások történtek. A vidék változásának valószínűleg az elmúlt évtized politikai reformjai által okozott szociális és gazdasági átrendeződés volt a legfontosabb oka. A központi gazdasági tervezésből való átmenet és a felkészülés az EU-hoz való csatlakozásra a kulcsfontosságú hajtóerői a vidék átalakulásának.

The EU enlargement poses a major political, economic and ecological challenge for the EU, and the Candidate Countries. Within the discussion on the EU enlargement, agricultural policy plays a major role. The process of the EU enlargement requires the adoption of the European sectoral policies, including the Common Agricultural Policy and also the adoption and implementation of the WFD. The implementation of the WFD requires the use of the supporting tools within the CAP with regard to the specific CEECs dimensions.

Consultation process

The Ministry of Agriculture and Rural Development sent the Hungarian translation of the Working Document to over 150 interested organisations, including statutory partners, Non Government Organisations, Government Offices for the Regions, local authorities and Water Management Associations, requesting initial comments on the Commission's proposal. The covering letter specifically stated that any further consultation rounds would be sent to those who either commented on the original consultation or who registered an interest in the proposals. The list of organisations consulted is shown in Appendix 1.

The Hungarian and English version of the Working Document was also available on the website of the Ministry of Agriculture and Rural Development and on the website of the Union of Water Management Associations.

There were four written responses and five Dialogue meetings were held. Four regional meetings were organised in April and one national meeting on 10 July. The total number of the participants was over 100. There were a number of issues raised, which were outside the scope of the Working Document. Relevant comments and suggestions were considered for the purpose of this document.

This document summarises the written and oral responses received by the Ministry and reviewed, discussed and edited together with the representatives of the consortium established by the GWP Hungary, WWF Hungary, ICID Hungarian National Committee and the Hungarian Hydrological Society for the "Hungarian National Dialogue on the Implementation of the WFD in Agricultural Water Management". The Hungarian Dialogue is a part of the Regional Dialogue process of the Central and Eastern European EU Candidate Countries on the Implementation of the WFD in Agricultural Water Management" (Appendix 2).

Az EU bővítése jelentős politikai, gazdasági és ökológiai kihívást jelent az EU és a csatlakozó országok számára. Az EU bővítésével kapcsolatos tárgyalásokon nagy szerepet játszik a mezőgazdasági politika. Az EU bővítési folyamata szükségessé teszi az EU szektor-politikáinak - beleértve a Közös Mezőgazdasági Politikát és a Víz Keretirányelvet - átvételét és végrehajtását a tagjelölt országokban. A VKI végrehajtásához alkalmazni kell a KAP támogató eszközeit, figyelemmel a csatlakozó országok sajátosságaira.

Konzultációs eljárás

A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium megküldte a Munka Dokumentum magyar fordítását több mint 150 érdekelt szervezetnek, beleértve az illetékes hatóságokat, a nem kormányzati szervezeteket, a régiók kormányhivatalait, a helyi hatóságokat és a Vízgazdálkodási Társulatokat, és kérte a Bizottság javaslatára vonatkozó észrevételeiket. A kísérőlevélben megígérték, hogy a konzultációs folyamat minden fontos dokumentumát megküldik azoknak, akik észrevételt tesznek az első konzultáción, vagy jelzik a javaslattal kapcsolatos érdeklődésüket. A konzultációban résztvevő szervezetek listáját az 1. Melléklet mutatja be.

A Munka Dokumentum magyar-angol változata a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium honlapján, és a Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége honlapján is elérhető volt.

Négy írásos válasz érkezett és öt Dialógus találkozót szerveztek. Négy regionális találkozót tartottak áprilisban és egy nemzeti találkozót júliusban. A résztvevők teljes létszáma száz fölött volt. Számos olyan téma is előkerült, amelyek kívül estek a Munka Dokumentum témakörén. Ez a vélemény a tárgyhoz tartozó megjegyzések és javaslatok alapján készült.

Ez a vélemény összefoglalja a Minisztériumba beérkezett és a GWP Magyarországnak, a WWF Magyarországnak, az ICID Magyar Nemzeti Bizottságnak, valamint a Magyar Hidrológiai Társaságnak "A VKI Végrehajtása a Mezőgazdasági Vízgazdálkodásban Magyar Nemzeti Dialógushoz" létrehozott konzorciuma által áttekintett, megvitatott és megszerkesztett írott és szóbeli hozzászólásokat. A Magyar Nemzeti Dialógus a „Kelet- és Közép-Európai EU tagjelölt országok „A VKI végrehajtása a mezőgazdasági vízgazdálkodásban” regionális Dialógus folyamatának része (2. Melléklet).

SUGGESTIONS

1.) We suggest to insert a new paragraph after the first paragraph in section 5:

According to the Commission enlargement proposals on agriculture, the starting level at which direct payments would be granted in CEECs for 2004, would be set at a rate equivalent to 25% of the present EU system. The progressive introduction of direct payments will proceed over a period of 10 years, i.e. the level then applicable in the current member states would be reached in 2013. The low rate of direct payments should be considered in CEECs in the application process of the supporting tools within the CAP.

2.) We suggest some minor changes in section 5.2.6 within the list of "specific measures":

Specific measures could be:

- Target extensive production/organic farming to sensitive areas (water catchment etc.) to reduce nitrogen and pesticide pollution, including book keeping and use of input/output systems,
- target protection/restoration of wetlands (habitats and species) and their buffer zones identified as protected zones,

3.) We suggest some minor changes in section 5.2.8:

According to the Regulations, support for forestry shall include afforestation of agricultural land (conditions apply regarding some environmental issues). Creating stands similar to the potential forest ecosystem should be priority in the support system.

This measure could support, in the next financing period and if targeted appropriately e.g. with incentives or by giving priority to it, the afforestation in particular sensitive zones of the WFD (e.g. ground-water catchment areas, buffer zones of protected wetlands), as well as helping to restore the previous flow patterns of surface waters.

4.) We suggest some changes in section 5.2.9:

The above listed measures should support the WFD by not being counterproductive to its objectives. This means that e.g. drainage of protected wetlands should be prohibited, and land parcelling should not negatively influence the ecological and chemical status of

JAVASLATOK

1.) Javasoljuk egy új szakasz beszúrását az első szakasz után az 5. részben:

A Bizottságnak a mezőgazdaságra vonatkozó bővítési javaslata szerint, a kezdő szint, amitől a közvetlen kifizetéseket engedélyezik a csatlakozó országokban 2004-ben, a jelenlegi EU támogatások 25%-a. A közvetlen kifizetések progresszív bevezetése egy tíz éves perióduson keresztül történik majd, azaz a jelenlegi tagállamokban alkalmazott szintet 2013-ban érik el. A közvetlen kifizetések alacsony szintjét a csatlakozó országokban figyelembe kell venni a KAP támogatási eszközeinek alkalmazása során.

2.) Javasolunk néhány kisebb változtatást az 5.2.6 részben a "különleges intézkedések" listájában:

Különleges intézkedések lehetnek:

- extenzív termelést/szerves gazdálkodást kell előirányozni az érzékeny területeken (vízgyűjtő, stb.) a nitrogén és peszticid szennyezés csökkentésére, beleértve a könyvvitelt és az input/output rendszerek használatát is,
- elő kell irányozni a védett zónaként kijelölt vizes élőhelyek (élőhelyek és fajok) és azok védő zónáinak (puffer-területeinek) védelmét/helyreállítását,

3.) Javasolunk néhány kisebb változtatást az 5.2.8 részben:

A Rendelet szerint az erdészet támogatásának mezőgazdasági területek erdősítésére kell irányulnia (a feltételek néhány környezeti probléma esetén érvényesek). A potenciális természetes erdőtársulásnak megfelelő állományok kialakításának előnyt kell biztosítani a támogatási rendszerben.

Ezt az intézkedést a következő finanszírozási periódusban lehet támogatni, és akkor, ha helyesen tervezik, pl. ösztönzőkkel, vagy prioritást biztosítva számára, az erdősítés különösen a VKI érzékeny területein (pl. felszín alatti vízgyűjtő területeken, a védett területek puffer-zónáin) történik, valamint segítve a felszíni vizek korábbi lefolyási viszonyainak visszaállítását.

4.) Javasolunk néhány változtatást az 5.2.9 részben:

A fent felsorolt intézkedések támogathatják a VKI végrehajtását, de nem lehetnek ellentétesek annak célkitűzéseivel. Ez azt jelenti, hogy pl. a védett vizes élőhelyek vízvezetését meg kell tiltani, és a területek parcellázása nem lehet káros hatással a víztestek

water bodies. In addition, such measures could, in the next financing period, also actively contribute to the objectives of the WFD, by i.a. providing support:

- for structures to develop sustainable irrigation practices,
- for active flood plains, former, present and reactivated floodplains, flood protection reservoirs, emergency reservoirs, low lands (as Environmentally Sensitive Areas), grassland instead of arable crops, extensive pasture and meadow on floodplains, extensive vegetable and fruit production, reedbed, wooded grasslands with native tree species, extensive fish ponds,
- for re-parcelling to re-install the hydromorphological status of surface waters,
- for general protection of wetlands and surface waters,
- for drought sensitive areas to increase preparedness and mitigation activities,
- for transformation of agricultural infrastructure (road-network, irrigation and drainage systems, agricultural facilities etc.) in Candidate Countries according to the new conditions caused by the privatisation, the market economy, the small and medium farms instead of the large farms etc. with regard to the obligations of the WFD and the relevant other EU directives,
- for implementation of programmes of measures making the agriculture of the candidate countries competitive on the European Market with regard to the obligations of the WFD and the relevant other EU directives.

5.) We suggest some changes in section 5.3 in Box 1:

- Irrigation
• Prohibition or restrictions (e.g. having adequate water saving technology) on abstraction of waters for irrigation purposes,
• Prescriptions on technology and equipment for irrigation.
- Agrotechnical practice
• Proper use of soil moisture saving – and/or retention capacity increasing – soil cultivation methods,
• Appropriate use of drought tolerant crop varieties in rain-fed agriculture, especially on drought sensitive areas
• Preservation of good ecology status

ökológiai és kémiai állapotára. Kiegészítésül, ezek az intézkedések a következő finanszírozási periódusban aktívan segíthetik a VKI célkitűzéseit, többek között támogatást biztosítva:

- a fenntartható öntözési gyakorlatot fejlesztő szerkezetekre,
- az aktív árterületekre, korábbi, jelenlegi és reaktivált árterületekre, árvízvédelmi tározókra, vésztározókra, mély területekre (mint Környezeti Szempontból Érzékeny Területekre), legelőkre szántóföldi növények helyett, extenzív legelőkre és kaszálókra az árterületeken, extenzív gyümölcs és zöldségtermesztésre, nádasokra, honos fafajtákkal erdősített gyepekre, extenzív halastavakra,
- újraparcellázásra a felszíni vizek hidromorfológiai állapotának helyre-állítása érdekében,
- a vizes élőhelyek és a felszíni vizek általános védelmére
- az aszály érzékeny területeken a felkészülési és csökkentési tevékenységekre,
- a mezőgazdasági infrastruktúra átalakítására (úthálózat, öntöző és vízelvezető rendszerek, mezőgazdasági berendezések, stb.) a Csatlakozó Országokban, amelyeket a privatizáció, a piacgazdaság, a kis és közepes gazdaságok a nagy gazdaságok helyett, stb. új feltételei kívánnak meg, tekintettel a VKI és a vonatkozó irányelvek követelményeire,
- azoknak az intézkedési programoknak a végrehajtására, amelyek a csatlakozó országok mezőgazdaságát versenyképesé teszik az európai piacon, tekintettel a VKI és a vonatkozó irányelvek követelményeire.

5.) Javasolunk néhány változtatást az 5.3 részben az 1. Keretben:

- Öntözés
• Tiltás, vagy korlátozás (pl. megfelelő víztakarékos technológia) az öntözési célra szolgáló vízkivételeknél,
• Technológiai és berendezésekre vonatkozó előírások az öntözésben.
- Agrotechnikai műveletek
• Talajnedvesség takarékos és/vagy visszatartó talajművelési módszerek helyes használata,
• Aszálytűrő növényfajták termesztése, a csapadéokra épülő mezőgazdaságban, különösen az aszály-érzékeny területeken.
• A jó ökológiai állapot védelme
• Környezeti szempontból jelentős fizikai

- Environmentally significant physical interventions (e.g. environmentally significant farm restructuring, irrigation and land-drainage projects as well as projects for the conversion of uncultivated land/semi-natural areas to intensive agriculture),
- Management restriction for protection of species and habitats in wetlands,
- Growing of hygrophite crops (e.g. reed), bio-drainage instead of artificial structures for drainage.

beavatkozások (pl. a gazdaság környezeti szempontból jelentős átszervezése, öntözési és vízelvezetési projektek, valamint projektek a műveletlen mezőről/félig természetes területekről intenzív mezőgazdaságra való átállásra),

- Gazdálkodási megszorítások a fajok és élőhelyek védelmére a vizes élőhelyeken.
- Nedvességtűrő növények (pld. nád) termesztése, bio-drénezés a mesterséges vízelvezető rendszerek helyett.

6.) We suggest to insert a short amendment (between brackets) in section 6.1.5

Long-term rotational set-aside will replace the current rotational set-aside on arable land. This will be a condition to receive farm payments. This long-term set-aside could be useful for areas of specific interest for the WFD (e.g. prevention of overgrowing with weeds with regard to the ecological aspects), such as groundwater catchment areas or broad buffer strips along borders of rivers.

6.) Javasoljuk egy rövid módosítás beszúrást (zárójeltek közé) a 6.1.5 részbe

A hosszú távú rotációs terület-pihentetés fogja felváltani a jelenlegi rotációs terület-pihentetést a szántóföldi területek esetén. Ez lesz a gazdálkodási támogatások kifizetésének feltétele. Ez a hosszú távú terület pihentetés hasznos lehet a VKI által különösen érintett területek esetében (pl. az elgyomosodás megakadályozása az ökológiai szempontok figyelembe vételével), mint például a felszín alatti vízgyűjtő területek, vagy a széles puffer sávok esetén a folyók mentén.

7.) We suggest to insert in section 8.1 the following paragraph:

- (6) Coordination of River Basin Management Planning under the WFD and the planning for programmes of measures to achieve the social and economic objectives (including the Rural Development, flood prevention and protection, drought management, public access, recreation, amenity of waterways etc.)

7.) Javasoljuk a következő paragrafus beszúrást a 8.1 részbe:

- (6) A VKI szerinti Vízyűjtő Gazdálkodási Tervezés és a szociális és gazdasági célkitűzések eléréséhez szolgáló intézkedési programok (beleértve a vidékfejlesztést, árvízmelegelőzést és árvízvédelmet, aszályok megelőzését, társadalom bevonását, üdülést, a vízi utak kezelését, stb.) koordinálása.

8.) We suggest to insert in section 8.3 the following paragraph:

- (2) Common understanding of WFD and the supporting tools within CAP in case of specific "artificial catchment areas" (e.g. the Hungarian Great Plain, which is drained artificially by canals and pump-stations, the polders in Holland etc.)

8.) Javasoljuk a következő paragrafus beszúrást a 8.3 részbe:

- (2) A VKI és a KAP eszközeinek közös értelmezése sajátos "mesterséges vízgyűjtő területek" esetében (pl. a Magyar Alföld, amelyet mesterséges csatornákkal és szivattyúkkal mesterségesen víztelenítenek, a polderek Hollandiában, stb.)

6.3. táblázat A Víz Keretirányelv végrehajtása a mezőgazdasági vízgazdálkodásban dialógus résztvevői

List of organisations consulted*Written comments were submitted by:*

World Wide Fund for Nature Hungary,
 Hungarian Association for Agro-Sciences, Session of Water Management,
 Hungarian Hydrological Society,
 Hungarian National Committee of International Commission on Irrigation and Drainage.

Organisations represented on the Dialogue meetings:

Ministry for Agriculture and Rural Development,
 Ministry for Environment and Water,
 Global Water Partnership Hungary,
 WWF Hungary,
 ICID Hungarian National Committee,
 ICID ERWG,
 ICID ERWG Drought Work Team,
 ICID ERWG Water Framework Directive Work Team
 GWP/WWF/ICID Water, Food and Environment Dialogue in Central and Eastern European EU Candidate Countries (Dialogue on the Implementation of the Water Framework Directive in Agricultural Water Management),
 Hungarian Hydrological Society,
 Hungarian Association for Agro-Sciences, Session of Water Management,
 County Authorities of Ministry for Agriculture and Rural Development,
 Union of the Water Management Associations,
 Water Management Associations (76 WMAs).

A konzultációban résztvevő szervezetek listája*Írásos javaslatot készítettek:*

Világ Természetvédelmi Alap (WWF) Magyarország,
 Magyar Agrártudományi Egyesület, Vízgazdálkodási Szakosztály,
 Magyar Hidrológiai Társaság,
 Nemzetközi Öntözési és Vízrendezési Szövetség Magyar Nemzeti Bizottsága

A Dialógus találkozón képviselt szervezetek:

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium,
 Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium,
 Víz Világ Partnerség Magyarország,
 WWF Magyarország,
 ICID Magyar Nemzeti Bizottság,
 ICID ERWG,
 ICID ERWG Aszály Munkacsoport,
 ICID ERWG Víz Keretirányelv Munkacsoport,
 GWP/WWF/ICID Víz, Élelmiszer és Környezet Dialógus a Közép- és Kelet-Európai EU Tagjelölt Országokban (Dialógus a Víz Keretirányelv Végrehajtásáról a Mezőgazdasági Vízgazdálkodásban),
 Magyar Hidrológiai Társaság,
 Magyar Agrártudományi Egyesület Vízgazdálkodási Szakosztálya,
 Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Megyei Hivatalok,
 Vízgazdálkodási Társulatok Szövetsége,
 Vízgazdálkodási Társulatok (76 Társulat).

7. AZ EU INFORMÁCIÓS RENDSZERE A VÍZ KERETIRÁNYELV VÉGREHAJTÁSÁHOZ

2000. december 22-én hatályba lépett az EU Víz Keretirányelve, amely az EU új víz politikája érvényesítésének legfontosabb eszköze. Az EU Víz Igazgatói Értekezletének javaslatára, támogatásával és koordinálásával EU szintű Közös Stratégiát dolgoztak ki a Keretirányelv végrehajtásához (Közös Stratégia a Víz Keretirányelv Végrehajtásához, Stratégiai Dokumentum, 2001. május 2.) A Közös Stratégia célkitűzése és programja jelenleg a Keretirányelv végrehajtásának a módszertani előkészítést szolgálja és a várt fő eredménye a végrehajtáshoz szükséges módszertani útmutatók kidolgozása.

A Víz Igazgatók a Stratégiai Dokumentumban meghatározták a Közös Stratégiának a Keretirányelv végrehajtásához szükséges fő elemeit és a végrehajtás általános módszerének kulcstevékenységeit. Ez alapján Stratégiai Koordináló Csoportot hoztak létre, illetve olyan moduláris szerkezetet alakítottak ki, amely a kulcstevékenységekre és az ezekhez kapcsolódó projektekre épül. A különösen magas prioritású feladatok területén az Európai Bizottság Szaktanácsadói Fórumokat alakított ki.

A felsorolt szervezetek munkája során elkészült dokumentumokat egy 2001-ben létrehozott EU szintű információs rendszerben (CIRCA WFD) teszik közzé. A rendszer már jelenleg is nagy mennyiségű dokumentumot tartalmaz, és az elérhető dokumentumok száma napról napra bővül. Fejlődését a következő számadatok érzékeltetik:

2002.01.12	357 db dokumentum 144 szekcióban
2002.09.01	1.101 db dokumentum 310 szekcióban
2003.06.13	2.008 db dokumentum 515 szekcióban
2004.07.01	2.992 db dokumentum 803 szekcióban

Ez a fejezet azt kívánja bemutatni, hogy a Közös Stratégia keretében milyen EU szintű információs rendszert hoztak létre egy hatalmas projekt, a Víz Keretirányelv végrehajtásának támogatására és hogy milyen módon juthatnak információhoz ebből a rendszerből a magyar szakemberek.

7.1 AZ EU WFD CIRCA RENDSZERÉNEK FELADATA

A WFD CIRCA a Víz Keretirányelv Közös Végrehajtási Stratégiájával kapcsolatos információcserére eszköze. Ezt a szerepét többek között azzal tölti be, hogy tartalmazza mindazokat a dokumentumokat, amelyeket a Víz Keretirányelv Közös Végrehajtási Stratégiája alapján az EU szinten létrehozott különböző szervezeti egységek (munkacsoportok, fórumok, stb.) kidolgoznak.

7.2 A WFD CIRCA HOZZÁFÉRÉSI LEHETŐSÉGEI

Számos a WFD CIRCA rendszerben található dokumentum különböző okokból még nem, vagy nem teljesen publikus. A WFD CIRCA rendszer egy része azonban teljesen nyilvános, az itt közzétett dokumentumokat minden Internet felhasználó letöltheti a következő címről:

<http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/Home/main>

A CIRCA rendszerben található többi dokumentumot azok tölthetik le, akik számára a hozzáférési lehetőséget biztosítják.

7.3 A WFD CIRCA KÖNYVTÁRSZERKEZETE

A dokumentumok az információs rendszerben egy célorientált tematika, illetve a dokumentumok forrása szerint találhatók meg. A témakörök közötti kapcsolat azonban nagyon bonyolult. Egy témakörhöz kapcsolódó anyagokat különböző könyvtárakban is lehet találni. A könyvtárak első két szintjét a Bizottság határozta meg, az ez alatt található szerkezet kialakítása és karbantartása az egyes munkacsoportok vezetőinek utasításai alapján a kijelölt adminisztrátorok feladata. A fő könyvtárak a következők:

- Víz Keretirányelv könyvtár
- Víz Igazgatók
- Stratégiai Koordináló Csoport
- Szaktanácsadói Fórumok
- Munkacsoportok
- Kísérleti vízgyűjtők
- Nemzetközi vízgyűjtő egyezmények
- Egyéb nemzetközi egyezmények
- Egyéb dokumentumok
- Segítség a WFD CIRCA használatához

7.3.1 VÍZ KERETIRÁNYELV KÖNYVTÁR

Teljesen nyilvánosan elérhető könyvtár, itt a Keretirányelv végrehajtásának legfontosabb alapküldetéseit vizsgáló és az útmutatók kidolgozását végző munkacsoportok a Közös Végrehajtási Stratégia első ütemében a következők voltak:

7.3.2 VÍZ IGAZGATÓK KÖNYVTÁR

A Víz Igazgatók találkozóinak dokumentumait tartalmazza.

7.3.3 SZAKTANÁCSADÓI FÓRUMOK KÖNYVTÁR

A Szaktanácsadói Fórumok a következők:

- Elsőbbségi Anyagok és Szennyezés Szabályozás Szaktanácsadó Fórum
- Felszínalatti Vizek Szaktanácsadó Fórum
- Jelentések Szaktanácsadó Fórum

7.3.4 MUNKACSOPORTOK KÖNYVTÁR

A legtöbb dokumentumot tartalmazó könyvtár. A Keretirányelv végrehajtásának módszertani kérdéseit vizsgáló és az útmutatók kidolgozását végző munkacsoportok a Közös Végrehajtási Stratégia első ütemében a következők voltak:

- Terhelések és hatások elemzése
- Erősen módosított víztestek
- Szárazföldi felszíni vizek referencia feltételei
- Tipológia és az átmeneti és a tengerparti vizek osztályozása
- Interkalibráció
- Gazdasági elemzés
- Monitoring
- Felszín alatti vizek értékelése és osztályozása
- A vízgyűjtő gazdálkodási tervezés legjobb módszerei
- Közös GIS fejlesztése

A könyvtárban található dokumentumok folyamatosan változnak, újabb és újabb verziók jelennek meg, régebbi változatok eltűnnek. Nagyon sok a más munkacsoportok eredményeire, vagy várt eredményeire történő utalás. Szembetűnő a dokumentumoknak az adatbázisba való felkerülésének gyorsasága is. Sok más rendszerrel ellentétben itt egy-egy munkaülés, vagy egy-egy alcsoport találkozója előtt megjelennek a vitaanyagok, és az ülések után egy-két nappal megjelennek az emlékeztetők is.

7.3.5 KÍSÉRLETI VÍZGYŰJTŐK

A módszertani útmutatók integrált tesztelése, - azaz több útmutató együttes tesztelése - kísérleti vízgyűjtőkön 2002. óta kísérleti vízgyűjtőkön folyik. Ezek nagyon változatos kiterjedésűek, természeti és gazdasági adottságúak. A kísérleti vízgyűjtőkből több nemzetközi vízgyűjtő.

7.3.6 NEMZETKÖZI VÍZGYŰJTŐ EGYEZMÉNYEK

Négy nagy európai nemzetközi folyó, a Duna, a Rajna, az Odera és az Elba számára alakítottak ki könyvtárakat, de jelenleg csak a Rajnáról találhatunk itt dokumentumokat.

7.3.7 EGYÉB DOKUMENTUMOK

Ebben a könyvtárban a nem a Közös Végrehajtási Stratégia keretében kidolgozott, de a Víz Keretirányelv végrehajtásához kapcsolódó dokumentumok találhatóak meg.

7.4 A WFD CIRCA HASZNÁLATÁNAK NEHÉZSÉGEI

Amellett, hogy a CIRCA egy jól felépített, nagyon megbízhatóan elérhető, számos kényelmi funkciót tartalmazó rendszer, használata során sok nehézséggel is találkozhatunk. A WFD CIRCA rendszerben található valamennyi dokumentumhoz leíró adatokat lehet hozzárendelni, ilyenek az elérhetőség, a cím, az összefoglalás, a kulcsszavak, a nyelv, a rendszerbe való bekerülés dátuma, stb. Összességében elmondható, hogy ezeknek a dokumentumokat jellemző adatoknak a nagy részét hibásan, hiányosan, vagy egyáltalán nem töltik ki, amely számos funkció használatát megnehezíti, vagy lehetlenné teszi. Emellett sokszor több dokumentum más dokumentumokkal együtt, tömörített formában kerül be a rendszerbe és a felhasználónak csak sejtései lehetnek azzal kapcsolatban, hogy ezek mit tartalmaznak. A felsorolt esetekben a teljes dokumentumot le kell tölteni, és meg kell nyitni ahhoz, hogy eldönthessük, tartalmaz-e valamilyen fontos információt számunkra.

A használat másik nehézsége az újdonságok nyomon követése. A rendszer az újdonságokat általában maximum egy-két napig jelzi, azután az új dokumentumok eltűnnek a tematikus könyvtárszerkezet útvesztőjében.

7.5 CIRCAINFO HÍRLEVÉL

Az EU WFD CIRCA rendszer már olyan mennyiségű dokumentumot tartalmaz, amelynek áttekintése, vagy egy-egy kiválasztott témakör szerinti leválogatása és letöltése nagy munkát, jelentős Internet használati időt, valamint a Keretirányelv és a CIRCA rendszer alapos ismeretét igényli.

A Keretirányelv egyes részeinek végrehajtásával már sokan foglalkoznak Magyarországon, nem lenne célszerű, ha a különböző témakörökkel foglalkozó vezetőknek és szakértőknek külön-külön kellene áttekinteniük a teljes CIRCA rendszert. Az azonban nagyon fontos, hogy megismerjék azokat a CIRCA rendszerben folyamatosan megjelenő új dokumentumokat, amelyek az általuk művelt területtel kapcsolatosak.

A KTVÍM EU Vízgyűjtő-gazdálkodási Főosztály megbízásából rendszeresen megjelenő magyar nyelvű hírlevél formájában folyik az EU WFD CIRCA adatbázisában a Víz Keretirányelv bevezetésével és végrehajtásával kapcsolatban található dokumentumok feldolgozása. A CIRCAINFO Hírlevél célja az EU WFD CIRCA rendszerben elérhető nagyszámú dokumentumban közreadott tapasztalatok és eredmények hazai hasznosításának elősegítése. Gyors tájékoztatás az EU Víz Keretirányelv Közös Végrehajtási Stratégiájának keretében megjelenő újdonságokról azok számára, akik a Keretirányelv hazai végrehajtásának előkészítésével foglalkoznak.

A CIRCAINFO időrendi sorrendben visszafelé tájékoztatást ad a CIRCA adatbázisban megjelent dokumentumokról a következő információk megadásával:

- elérési út a CIRCA adatbázisban (a dokumentum CIRCA adatbázisban való megtalálásának megkönnyítésére azok számára, akiknek az adatbázishoz hozzáférése jöhet),
- a dokumentum angol címe,

- a dokumentum magyar címe,
- rövid magyar annotáció (a dokumentum tartalmáról és fontosságáról),
- magyar kulcsszavak (a CIRCAINFO tájékoztató áttekintésének megkönnyítése érdekében),
- a dokumentum terjedelme,
- a dokumentum CIRCA rendszerben való megjelenésének dátuma.

A CIRCAINFO jelenleg a legújabb dokumentumokat ismerteti, de a korábbi dokumentumok feldolgozása is folyik és ennek eredményei is folyamatosan közreadásra kerülnek. Egyes esetekben a korábbi dokumentumok megismerése is fontos segítséget jelenthet a Keretirányelv végrehajtásának előkészítésében.

8. A VKI ÉS A VÍZGAZDÁLKODÁS SZAKTERÜLETEI

A VKI a vízgazdálkodás minden szakterületének a tevékenységét jelentős mértékben befolyásolni fogja a jövőben. Ebben a fejezetben egyes ezt mutatjuk be egyes kiválasztott szakterületeken. Elsősorban a mezőgazdasági illetve a területi vízgazdálkodás szakterületeit választottuk példának, de bemutatunk néhány egyéb szakterületet is. Olyanokat, amelyek csak újabban ébredtek rá arra, hogy a VKI az ő területüket is lényegesen érinti.

8.1 A VÍZ KERETIRÁNYELV VÁRHATÓ HATÁSAI AZ ÁRVÍZVÉDELEMBEN

Az elmúlt évek nagy árvíz- és belvív-kárai az árvízvédelmi és belvívvédelmi rendszereink felülvizsgálatát és fejlesztését teszik szükségessé. Ez folyamatban van. Az árvízvédelem fejlesztését a Vársárhelyi Terv, a belvívrendszerek fejlesztését pedig a készülő fejlesztési koncepciók alapozzák meg.

Az árvizek az elmúlt években Európa jelentős részén súlyos károkat okoztak. Ezért az Európai Bizottság és az EU Vízigazgatóinak értekezlete is úgy határozott, hogy kezdeményezik azt, hogy az európai országok közösen keressék az árvízkárok megelőzésének legjobb módszereit. Megszületett a *Vízigazgatók Kezdeményezése* az árvízkárok megelőzésére. Ennek megvalósításaként Budapesten és Bonnban tartottak fontos találkozót az árvízproblémák megoldásáért felelős államigazgatási vezetők és szakértők számára. A tanácskozások határozatai alapján a víz igazgatók 2003 nyarán, Athénban tartott értekezletére dokumentum készült az árvizek megelőzésének legjobb módszereiről. Ezt az európai országok árvízvédelmi együttműködése első lépésének tartották, amely keretében nem végeztek újabb kutatás-fejlesztési tevékenységet, csak összegyűjtötték és értékelték a meglévő, legjobbnak tartott módszereket.

Az árvízvédelem illetve az árvízmentesítés fejlesztését az Európai Unió új víz-politikájának és az ennek érvényesítését biztosító Víz Keretirányelv (VKI) előírásainak betartásával kell végezni. Ezért nagyon fontos az, hogy jól értelmezzük az árvízvédelem/árvízmentesítés és a VKI kapcsolatát. A belvívvédelem sajátos magyar probléma, amellyel EU szinten nem foglalkoznak, ugyanakkor a VKI-nek az árvízvédelemre vonatkozó előírásaival kapcsolatos megállapítások legnagyobb része a belvívvédelemre is érvényes.

A VKI sok újdonságot tartalmazó, nehéz olvasmány. Jogszabály, amelynek vannak teljesen egyértelmű előírásai, amelyeket csak egyféleképpen lehet értelmezni, de vannak olyan részei is, amelyek különbözőképpen értelmezhetők és ezért EU szinten, a Duna vízgyűjtő szintjén és hazai szinten is most folyik az értelmezésük. A VKI-nek van néhány olyan kulcskérdése, amelyet nagyon fontos, hogy egyformán értelmezzünk és ismerjük a kérdésekre adandó helyes választ. A következőkben néhány az árvízvédelem és a VKI kapcsolatáról gyakran feltett, fontos kérdéssel foglalkozunk.

8.1.1. MILYEN ELŐÍRÁSOKAT TARTALMAZ A VÍZ KERETIRÁNYELV AZ ÁRVÍZVÉDELEMBEN ALKALMAZHATÓ MÓDSZEREKKEL KAPCSOLATBAN?

A VKI előírja a környezeti célkitűzések meghatározását (*8.1.keret*) és a célkitűzések teljesítését biztosító intézkedések megtervezését. A VKI kötelezően előírja azt, hogy mit kell környezeti célkitűzésnek tekinteni és hogyan kell meghatározni a környezeti célkitűzéseket. Továbbá kötelezően előírja azt is, hogy a környezeti célkitűzéseket mikorra kell teljesíteni. A VKI szigorú előírásokkal szabályozza azt, hogy mikor-milyen módszereket lehet alkalmazni az árvíz- és belvívvédelmi rendszerek fejlesztésekor. Ennek az a lényege, hogy nem szabad, vagy csak különlegesen indokolt esetben szabad olyan módszereket alkalmazni, amelyek a vizek jó állapotának elérését illetve annak fenntartását akadályozzák és azokat a rendszereket, amelyekben a vizek nincsenek jó állapotban, úgy kell fejleszteni, hogy jó állapotba kerüljenek. A VKI nem kíván lehetlent, de előírja az alapos indokolását annak, ha a vizek az előírt határidőre vagy soha sem hozhatók jó állapotba.

8.1. keret

Környezeti célkitűzések meghatározása

A Keretirányelv előírásai szerint a fő környezeti célkitűzés:

- a felszíni és a felszín alatti vizek jó állapotának elérése legkésőbb 2015-ig és
- a vizek állapota romlásának megelőzése.

A felszíni vizekre nézve

- meg kell akadályozni a felszíni víztestek állapotának romlását,
- 15 éven belül el kell érni a felszíni vizek jó ökológiai és jó kémiai állapotát,
- 15 éven belül el kell érni a mesterséges és erősen módosított víztestek jó ökológiai potenciálját és jó kémiai állapotát,
- fokozatosan csökkenteni kell az elsőbbségi anyagok által okozott szennyeződések és meg kell szüntetni a különösen veszélyes anyagok bevezetéseit.

A felszín alatti vizekre nézve

- meg kell előzni vagy korlátozni kell a szennyező anyagok bejutását a felszín alatti vizekbe,
- meg kell előzni a felszín alatti víztestek állapotának romlását,
- 15 éven belül el kell érni a felszín alatti vizek jó kémiai és mennyiségi állapotát,
- meg kell fordítani a szennyezőanyag-koncentráció jelentős és tartósan növekvő tendenciáját.

A védett területekre nézve

- 15 éven belül teljesíteni kell a védett területekre vonatkozó minden előírást és célkitűzést.

A Keretirányelv egyes esetekben lehetőséget ad kevésbé szigorú környezeti célkitűzések megfogalmazására és későbbi határidők kijelölésére.

Kevésbé szigorú környezeti célkitűzések állapíthatók meg akkor, ha:

- egy víztestet olyan mértékben befolyásol az emberi tevékenység, vagy
- annak természetes viszonyai olyanok, hogy jó állapotát lehetetlen vagy csak ésszerűtlenül költséges módon lehet elérni.

A kevésbé szigorú környezeti célkitűzéseket

- alaposan indokolni kell és
- minden gyakorlati lépést meg kell tenni a vizek állapota további romlásának megelőzésére.

A Keretirányelv gazdasági jellegű korlátozásokat is tartalmaz. Előírja azt, hogy - különleges és alaposan megindokolt esetek kivételével - 2010-ig el kell érni a társadalom vízzel kapcsolatos igényeinek kielégítése érdekében végzett tevékenységek költségeinek teljes visszatérítését a haszonélvezők által.

A VKI egyes esetekben lehetővé teszi azt, hogy kevésbé szigorú környezeti célkitűzéseket fogalmazzunk meg (*8.2. keret*).

8.2. keret

Mesterséges és erősen módosított víztestek

Egy felszíni víztest mesterséges vagy jelentősen módosítottá nyilvánítható akkor, ha a víztest jó ökológiai állapotának eléréséhez szükséges intézkedések jelentős mértékben káros hatással lehetnek

- a tágabb környezetre,
- a hajózásra, ide értve a kikötői létesítményeket,
- a szabadidő eltöltésre,
- az olyan tevékenységekre, melyek a víz tározását igénylik, mint például az ivóvízellátás, az energiatermelés vagy az öntözés,
- a folyószabályozásra, az árvízvédelemre, a területi vízrendezésre, vagy

- más, egyenértékűen fontos, fenntartható fejlesztési tevékenységekre,
- és a víztest által szolgáltatott célkitűzések a műszaki megvalósíthatóság vagy az aránytalan költségek miatt nem érhetőek el környezeti szempontból jelentős mértékben jobb megoldással,
- és a víztestek mesterségesse vagy jelentősen módosítottá nyilvánítását a vízgyűjtő gazdálkodási tervben elfogadható módon indokolják.

Egyes esetekben megengedi a VKI azt is, hogy a célkitűzéseket későbbi határidőre teljesítsük (8.3. keret).

8.3.keret

A határidőket bizonyos feltételekkel meg lehet hosszabbítani akkor, ha

- a víztest állapotában nem következik be további romlás, és
- igazolható, hogy a víztestek állapotának javulása az adott határidőkre nem érhető el, mert:
- az műszakilag nem megvalósítható, és/vagy
- a javulás határidőn belüli elérése aránytalanul költséges lenne;
- és/vagy a természeti viszonyok nem teszik lehetővé,
- a határidő meghosszabbítását a vízgyűjtő gazdálkodási tervben elfogadható módon indokolják.

8.1.2. MILYEN ELŐÍRÁSOKAT NEM TARTALMAZ A VÍZ KERETIRÁNYELV AZ ÁRVÍZVÉDELMEBEN ALKALMAZHATÓ MÓDSZEREKKEL KAPCSOLATBAN?

A VKI nem tartalmaz előírásokat arra vonatkozóan, hogy milyen gazdasági és szociális célkitűzéseket kell elérni az árvíz- és belvízvédelmi fejlesztési tervek segítségével és arra vonatkozóan sem, hogy a célkitűzéseket milyen módszerekkel lehet illetve kell elérni. A VKI-ről általánosságban megállapítható, hogy nem foglalkozik a társadalom vízzel kapcsolatos igényeinek megfelelő gazdasági és szociális célkitűzések meghatározásával és az ezen célok elérését biztosító intézkedési programok (módszerek) megtervezésével.

A VKI előírásai alapján készítendő vízgyűjtő gazdálkodási tervekben a környezeti célkitűzéseket kell meghatározni és az ezek elérését biztosító intézkedési programokat kell megtervezni. Ezeknek a feladatoknak a teljesítéséhez meg kell határozni a társadalom vizekkel kapcsolatos jelenlegi és jövőben várható igényeit - tehát meg kell határozni a vizekkel kapcsolatos gazdasági és szociális célkitűzéseket - és meg kell tervezni az igények kielégítését, a célkitűzések elérését biztosító intézkedési programokat (módszereket). Ezekre a feladatokra vonatkozóan azonban a VKI nem tartalmaz előírásokat.

A gazdasági és szociális célok meghatározására és a célok elérését biztosító intézkedési programok megtervezésére vonatkozó szabályozások kidolgozása a tagállamok feladata. Ez így van rendjén, így felel meg a szubszidiaritás elvének, ami ebben az esetben azt jelenti, hogy a szabályozásokat olyan szinten kell kialakítani, ahol ez a leghatékonyabban szolgálhatja a társadalom érdekeinek figyelembe vételét és igényeinek kielégítését.

Előbbiek alapján megállapítható, hogy ki kell dolgozni a vízgazdálkodási tervezés új hazai tervezési rendszerét, amely a VKI-ben előírt vízgyűjtő gazdálkodási tervezést összehangolja a szociális és gazdasági célkitűzéseket meghatározó és a kielégítésüket biztosító tervezéssel (általában vízgyűjtő szemlélettel végzett, ugyancsak vízgyűjtő gazdálkodási tervezéssel). A VKI utal is erre, amikor a 13. cikk (Vízgyűjtő Gazdálkodási Tervezés) 5. paragrafusában azt írja, hogy a Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv kiegészíthető részletesebb, részvízgyűjtőkre, szektorokra, témakörökre és víztípusokra vonatkozó tervekkel, amelyek a vízgazdálkodás egyes speciális szempontjaival foglalkoznak. Ez megteremti a kapcsolatot a környezeti, valamint a gazdasági és szociális célkitűzések elérését biztosító tervezések között, azonban nem oldja meg a kétféle vízgyűjtő gazdálkodási tervezés integrálását. A kétféle tervezés ugyanis nem végezhető egymástól függetlenül, hanem csak a folyamatos interaktivitás biztosításával.

8.1.3. HOGYAN ÉRTELMEZIK AZ ÁRVÍZVÉDELEM ÉS A VKI KAPCSOLATÁT EU SZINTEN?

Az elmúlt évben két fontos dokumentum született a VKI EU szintű Közös Végrehajtási Stratégiája keretében, amelyek a VKI és az árvízvédelem kapcsolatát az előbbieknél megfelelően értelmezik (8.4. és 8.5. keret).

8.4. keret

*Forrás: Carrying forward the Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive, Progress and work programme for 2003 and 2004, Draft version 3.0, 17 February 2003-04-04
A Víz Keretirányelv Közös Végrehajtási Stratégiájának Továbbfejlesztése, Fejlesztés és munkaprogram a 2003-2004 időszakra*

„Az elmúlt évek európai árvízi eseményeinek hatására a Víz Igazgatók megegyeztek abban, hogy kezdeményezést dolgoznak ki az árvizek előrejelzésére és megelőzésére.”

„A Víz Igazgatók athéni ülésére Legjobb Gyakorlat dokumentumot készítenek.”

„Megegyezés született arról, hogy az árvizekkel kapcsolatos kezdeményezésekre formálisan nem vonatkozik a Közös Végrehajtási Stratégia (Common Implementation Strategy – CIS). Ennek ellenére a CIS infrastruktúráját és hálózatát felhasználják olyan mértékű együttműködés kialakítására, amennyire csak lehetséges”.

Nagyon fontos az, hogy nem szabad félreérteni a keretekben szó szerint idézett megállapításokat, amelyek talán fogalmazhattak volna pontosabban is. A keretes írások azt jelentik, hogy a VKI nem tartalmaz jogi előírásokat az árvizek megelőzésének szociális és gazdasági célkitűzéseire és az árvizek megelőzésének módszereire vonatkozóan. A EU *Víz Igazgatók Árvízi Kezdeményezése* viszont ezekkel foglalkozik. Össze kívánják gyűjteni az Európában alkalmazott legjobb módszereket az árvizek megelőzésére, ezek a módszerek azonban nem tartoznak a VKI hatálya alá. Nem tartották azonban célszerűnek az európai árvízvédelmi együttműködés érdekében új „infrastruktúrát” kialakítani, hanem a VKI végrehajtására létrehozott szervezeti kereteket használják fel erre a célra. Ez természetesen azt jelenti, hogy a VKI Közös Végrehajtási Stratégiájának megvalósításába bevont szakértők körét ki kell egészíteni az árvízvédelem szakértőivel akkor, ha a folyamatban ilyen szakértők jelenleg nem vesznek részt.

8.5. keret

Forrás: Meeting of the Strategic Co-ordination Group for the WFD Common Implementation Strategy, Brussels, 21 February 2003, Draft Summary, 31 March 2003

„Bár a Víz Keretirányelv jogi előírásai nem vonatkoznak az árvízvédelemre, a Víz Igazgatók a Koppenhágában, 2002. november 21-22-én tartott ülésükön megegyeztek abban, hogy azt fontos problémának kell tekinteni”.

„Az árvizek problémája szerepelni fog a Stratégiai Koordinációs Csoport következő üléseinek napirendjén az információcsere biztosítása és az egyéb tevékenységekkel való összehangolás érdekében. Felkérték a vezetőket, hogy a Stratégiai Koordinációs Csoport következő, májusi ülésére készítsék elő az Árvizek Megelőzésének Legjobb Módszerei dokumentum kéziratát és annak vitáját”.

A VKI a preambulumban utal arra, hogy olyan vízgazdálkodási tevékenységet kell végezni, amely csökkenti az árvíz- és aszálykárokat. Ezt sokan félreértik és azt hiszik, hogy a VKI az árvizek által okozott gazdasági károk csökkentésére vonatkozóan is tartalmaz előírásokat. Az előbbi keretes írásokból kiderül, hogy ilyen jogi előírások a VKI-ben nincsenek. Ezzel szemben a VKI sok olyan előírást

tartalmaz, amely kötelezővé teszi az árvizek és aszályok által a vizek állapotában okozott kedvezőtlen hatások csökkentését illetve megszüntetését.

8.1.4. HOGYAN NEM SZABAD OLVASNI A VÍZ KERETIRÁNYELVET ?

Hibát követ el az, aki a 8.4. és 8.5. keretes írásokat úgy értelmezi, hogy a VKI nem tartalmaz olyan jogi előírásokat, amelyeket az árvíz- és belvízvédelem fejlesztésének tervezésében, annak megvalósításában és a rendszerek működtetésében figyelembe kell venni. A VKI nagyon sok olyan előírást tartalmaz ugyanis, amely új árvíz- és belvízvédelmi filozófia és módszerek bevezetését igényli és amit nem szabad figyelmen kívül hagyni.

A VKI-t nem szabad úgy olvasni, hogy a szövegszerkesztők kereső-rendszerével megkeressük benne, hogy hol fordul elő az „árvíz” szó. Ilyen szövegrész is van, de viszonylag nagyon kevés, ahhoz viszonyítva, hogy a VKI-nek milyen sok előírása vonatkozik az árvízvédelemre. A „belvíz” szót hiába keressük a VKI-ben, mégis a VKI-nek nagyon sok előírása vonatkozik a belvízvédelemre.

8.1.5. HOL SZEREPEL A VKI-BEN AZ „ÁRVÍZ” KIFEJEZÉS ÉS MIT MOND A VKI AZ ÁRVÍZZEL KAPCSOLATBAN EZEKEN A HELYEKEN?

Az előbbiekben említettük azt, hogy nem szabad a VKI-t szövegszerkesztővel olvasni és azt keresni, hogy hol hivatkozik név szerint az árvizekre illetve az árvízvédelemre, mert ezeken a helyeken kívül a VKI-nek még nagyon sok előírása befolyásolja jelentős mértékben az árvíz mentesítési és árvízvédelmi tevékenységeket. A következő részben mégis ismertetjük a névszerinti hivatkozásokat, mert azt tapasztaltuk, hogy azok, akiknek nincs elég idejük a VKI teljes szövegének alapos tanulmányozására, sokszor félreértik azt, amit a névszerinti hivatkozások szövegkörnyezetében olvasnak. Ezzel is fel kívánjuk hívni a figyelmet arra, hogy a VKI-t nagyon figyelmesen és alaposan kell tanulmányozni, mert nagyon nehéz olvasmány.

A VKI szövegének értelmezéséről írt gondolataink megértését vagy elutasítását a VKI szövegének szó szerinti idézésével segítjük. A szó szerinti idézeteket keretekbe tettük a jobb áttekinthetőség érdekében. Ha a szöveg továbbhivatkozott a VKI más részeire, akkor általában a hivatkozott részek vonatkozó szövegrészleteit is megadtuk külön keretekben.

(1) *Előszőr* a „Preambulum” (32) bekezdésében utal a VKI az árvizekre. A Preambulum 53 bekezdésben sorolja fel azokat az indokokat, amiért az Európai Parlament és Tanács 2000. október 23-án elfogadta a VKI-t, illetve annak egyes előírásait. A (32) bekezdés arról szól, hogy egyes esetekben nem kell végrehajtani a VKI –nek a vizek jó állapotának biztosítására vonatkozó szigorú előírásait és ezek az esetek közé sorolja a kivételes árvizek esetét is.

8.6. keret

PREAMBULUM

- (32) Különleges körülmények esetén indokolt lehet az, hogy felmentést adjanak a további romlás megelőzésének vagy a jó állapot elérésének követelménye alól, ha ez előre nem látható vagy kivételes körülmények - mint például **árvizek** vagy aszályok - következménye, vagy olyan, a felszíni víztestek fizikai jellemzői megváltozásának, vagy a felszín alatti víztestek szintjei változásának a következménye, amelyet magasabb rendű közérdek indokolt, feltéve, hogy minden lehetséges lépést megtesznek a víztest állapotát érő kedvezőtlen hatások csökkentésére.

A (32) bekezdés azt mondja ki, hogy nem kell feltétlenül megelőzni a víztestek állapotának további romlását, illetve felmentés adható a jó állapot elérésének követelménye alól akkor, ha minden lehetséges lépést megtesznek a víztest állapotát érő kedvezőtlen hatások csökkentésére. Fontos megfigyelni azt, hogy csak a vizek állapotáról van szó (a felszíni vizek jó kémiai és jó ökológiai állapotáról és a

felszín alatti vizek jó kémiai és jó mennyiségi állapotáról). A bekezdés az árvizek kedvezőtlen gazdasági hatásainak csökkentésével nem foglalkozik (erre a VKI előírásai nem is vonatkoznak, ez a VKI-nek nem célja).

(2) *A második névszerinti hivatkozás* az árvizekre az 1. cikk (e) bekezdésében van. Az 1.cikk (a) – (e) bekezdései a VKI célkitűzéseit illetve szerepét fogalmazzák meg.

A VKI keretet ad a felszíni és felszín alatti vizek védelméhez és többek között hozzájárul az árvizek hatásainak mérsékléséhez. A VKI a vizek védelméhez biztosítja a megfelelő keretet és ennek következtében az árvizeknek a vizek állapotára gyakorolt hatásainak csökkentéséhez járul hozzá. Az nem következik az (e) bekezdésből, hogy a VKI az árvizek által okozott gazdasági károkat is mérsékli. Erre vonatkozóan nincsenek is szabályozások a VKI-ben és az előbbieik alapján a VKI-nek az árvizek gazdasági hatásainak mérséklése nem is célkitűzése. Ez nem azt jelenti, hogy az árvizek által okozott gazdasági károk csökkentését az Európai Unióban nem tartják fontos feladatnak, hanem csak azt jelenti, hogy ezzel a VKI nem foglalkozik. A VKI jogszabály. Nem szabad félrevezetni a szövegét nem ismerőkkel azzal, hogy azt mondjuk róla, hogy olyan feladatokat is megold, amelyekre vonatkozóan nem tartalmaz előírásokat. Ez a VKI rendkívüli szerepét és fontosságát nem csökkenti.

8.7. keret

1. cikk

A cél

Ennek az irányelvnek az a célja, hogy keretet adjon a szárazföldi felszíni vizek, az átmeneti vizek, a tengerparti vizek és a felszín alatti vizek védelméhez, amely:

...

(e) hozzájárul az **árvizek** és aszályok hatásainak mérsékléséhez,

és így hozzájárul

- a fenntartható, kiegyensúlyozott és méltányos vízhasználathoz szükséges elegendő mennyiségű, jó minőségű felszíni és felszín alatti víz biztosításához,
- ...

Az árvizeknek nagyon fontos kedvező hatásai is vannak a vizek állapotára. Az 1.cikk bevezető mondatából következik azonban az, hogy a VKI csak a kedvezőtlen hatások mérsékléséhez járul hozzá. Fontos tény az, hogy az 1. cikk megfogalmazása szerint az árvizekről, mint természeti jelenségekről és nem pedig az ember árvíz mentesítési, illetve árvízvédelmi tevékenységének hatásairól van szó. Igaz, hogy a VKI-ről kétségtelenül megállapítható az, hogy az ember árvíz mentesítési és árvízvédelmi tevékenységeinek a vizek és a vízi környezet élővilágára gyakorolt kedvezőtlen hatásait is csökkenti.

(3) *A harmadik névszerinti hivatkozás* a 4. cikk 3.paragrafusának (a) (iv) bekezdésében található. A 3. paragrafus kimondja, hogy egy víztest mesterségesse vagy jelentősen (erősen) módosítottá nyilvánítható.

Ha egy víztest mesterségesse vagy jelentősen módosítottá nyilvánítható, akkor kevésbé szigorú környezeti célkitűzés fogalmazható meg: nem a víztest jó ökológiai állapotát, hanem csak jó ökológiai potenciálját kell elérni, ami kevésbé költséges, realisabb és a társadalom számára fontos gazdasági és szociális célkitűzések teljesítése szempontjából elfogadhatóbb környezeti célkitűzést jelent.

Az (a) (i) bekezdés azt mondja ki, hogy mesterségesse vagy jelentősen módosítottá nyilvánítható egy víztest és ilyenkor csak a víztest jó ökológiai potenciálját kell biztosítani. Akkor lehet azonban csak egy víztestet jelentősen módosítottá illetve mesterségesse nyilvánítani, ha a víztest hidrológiai és hidromorfológiai jellemzőinek a jó ökológiai állapot érdekében történő megváltoztatása (tehát például

az árvízvédelmi művek elbontása, a hullámtér vízvezető képességét jelentősen csökkentő élőhelyek állapotának változatlanul hagyása stb.) jelentős mértékben csökkenti az árvízvédelmi rendszerek védőképességét és az árvízvédelmet nem lehet más, környezeti szempontból kedvezőbb módon megoldani.

8.8. keret

4. cikk

Környezeti célkitűzések

3. paragrafus A tagállamok egy felszíni víztestet mesterségesse vagy jelentősen módosítottá nyilváníthatnak, ha

(a) a víztestek hidrológiai és hidromorfológiai jellemzőinek a jó ökológiai állapot érdekében szükséges megváltoztatása jelentős mértékben káros hatással lehet:

(iv) a folyószabályozásra, az **árvízvédelemre**, a területi vízrendezésre

(b) *a víztest mesterséges vagy megváltoztatott jellemzői által szolgáltat, hasznos célkitűzések a műszaki megvalósíthatóság vagy az aránytalan költségek miatt nem érhetőek el olyan más ésszerű módon, amely környezeti szempontból jelentős mértékben jobb megoldás lenne.*

A víztestek mesterségesse vagy jelentősen módosítottá nyilvánítását és annak okait külön ismertetik a 13. cikkben előírt és hatévente felülvizsgálandó vízgyűjtő gazdálkodási tervben.

Nagyon fontos a 3. fejezet (b) bekezdése, ami kimondja, hogy a víztest akkor nyilvánítható mesterségesse vagy jelentősen módosítottá, ha annak mesterséges vagy megváltoztatott jellemzői által szolgáltat árvízvédelmi célkitűzések a műszaki megvalósíthatóság vagy az aránytalan költségek miatt nem érhetőek el olyan más ésszerű módszerrel, amely a vizek állapota szempontjából jelentős mértékben jobb megoldás lenne.

8.9. keret

13. cikk

A vízgyűjtő gazdálkodási tervek

4. paragrafus A vízgyűjtő gazdálkodási terv a VII. mellékletben részletezett információkat tartalmazza.

Fontos az is, hogy a mesterségesse illetve erősen módosítottá nyilvánítás okait a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben ismertetni kell. A mesterségesse illetve erősen módosítottá nyilvánítást a VKI Közös Végrehajtási Stratégiája keretében az EU Víz Igazgatók javaslatára létrehozott munkacsoport által készített útmutató szerint egy hosszú igazolási folyamatnak kell megelőznie, amely során az okokat alapos vizsgálatokkal kell igazolni.

A vízgyűjtő gazdálkodási tervek tartalmára vonatkozó előírásokat a VKI VII. mellékletének A/5. bekezdése tartalmazza. Ez a bekezdés visszautal a 4.cikk (Környezeti Célkitűzések) 4. és 6. paragrafjára, amelyeknek a vonatkozó részleteit már az előbbieken ismertettük. Az A/5. bekezdése szemléletes példa a VKI gondos tanulmányozásának nehézségeire.

8.10. keret

VII. MELLÉKLET

VÍZGYŰJTŐ GAZDÁLKODÁSI TERVEK

A. A vízgyűjtő gazdálkodási tervek a következő elemeket tartalmazzák:

5. a 4. cikk szerint a felszíni vizekre, a felszín alatti vizekre és a védett területekre megállapított környezeti célkitűzések listája, különösképpen ide értve azoknak az eseteknek a meghatározását, amelyekben használták a 4. cikk (4), (5), (6) és (7) bekezdésében foglaltakat, és az e cikk által megkívánt információkat;

(4) A negyedik névszerinti hivatkozás a 4. cikk 6. paragrafusában található. Eszerint a víztestek állapotának időszakos leromlása nem jelenti a VKI megszegését többek között akkor, ha azt szélsőséges árvizek okozzák és teljesülnek a 6. paragrafusban felsorolt feltételek.

A 4. cikk 6. paragrafusában felsorolt feltételekből az következik, hogy az árvizek által a vizek és a vízi környezet élővilágának állapotában okozott károk csökkentése, megelőzése, megszüntetése érdekében szükséges intézkedéseket meg kell tervezni és a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben, illetve korszerűsített változataikban ismertetni kell.

8.11. keret

4. cikk

Környezeti célkitűzések

6. paragrafus A víztestek állapotának időszakos leromlása nem jelenti ennek az irányelvnek a megszegését, ha az kivételes vagy ésszerűen előre nem látható természetes ok vagy *vis major* - különösen a **szélsőséges árvizek** és a hosszú aszályos időszakok - következménye, vagy ha ésszerűen előre nem látható balesetektől következik, továbbá, ha az alábbi feltételek mindegyike teljesül:

(a) minden megvalósítható lépést megtettek az állapot további romlásának megelőzésére és azért, hogy ne veszélyeztessék ezen irányelv célkitűzéseinek a teljesítését olyan más víztestekben, melyekre az előbbi körülmények nincsenek hatással;

(b) a vízgyűjtő gazdálkodási tervben meghatározták azokat a feltételeket, amelyek esetén a körülményeket kivételessé vagy ésszerűen előre nem láthatóvá lehet nyilvánítani, ide értve a megfelelő jellemzők megadását is;

(c) az intézkedési program tartalmazza a kivételes körülmények között teendő intézkedéseket, s ezen előirányzott intézkedések nem veszélyeztetik a víztest minőségének helyreállítását a körülmények rendeződését követően;

(d) évente számba veszik a kivételes vagy az ésszerűen előre nem látható körülmények hatásait, és - a 4. paragrafus (a) bekezdésben kifejtett okok alapján - minden lehetséges intézkedést megtesznek, hogy a víztest állapota a gyakorlatilag lehetséges legrövidebb időn belül visszaálljon az említett körülmények hatása előtti állapotra, és

(e) a vízgyűjtő gazdálkodási terv következő korszerűsítésébe beépítik az említett körülmények hatásainak, valamint az (a) és (d) bekezdésekkel összhangban megtett vagy megteendő intézkedéseknek az összefoglalását.

A 4. cikk 6. paragrafusának (d) bekezdése a 4. cikk 4. paragrafusának (a) bekezdésére utal. A 4. cikk 4. paragrafusa kimondja, hogy a 4. cikk 1. paragrafusában a vizek jó állapotának elérésére megállapított határidőket meg lehet hosszabbítani a víztestekkel kapcsolatos célkitűzések fokozatos elérése érdekében akkor, ha az érintett víztest állapotában nem következik be további romlás, és az összes többi előírt feltétel teljesül.

8.12. keret

4.cikk

4. paragrafus: Az 1. paragrafusban megállapított határidőket meg lehet hosszabbítani a víztestekkel kapcsolatos célkitűzések fokozatos elérése érdekében, feltéve, hogy az érintett víztest állapotában nem következik be további romlás, és az összes alábbi feltétel teljesül:

- (a) A tagállamok megállapítják, hogy a víztestek állapotának szükségesnek tartott javulása az 1. paragrafusban meghatározott határidőkre az alábbi okok legalább egyike miatt ésszerű módon nem érhető el:
- (i) a műszaki megvalósíthatóság miatt a javulás szükséges mértéke csak a határidőt meghaladó időszakokban érhető el;
  - (ii) a javulások határidőn belüli elérése aránytalanul költséges lenne;
  - (iii) a természeti viszonyok nem teszik lehetővé a víztest állapotának feljavítását az adott határidőre.

A 4. cikk 1.paragrafusa azt írja elő, hogy a VKI hatálybalépését követő 15 éven belül, tehát 2015-ig kell elérni a vizek jó állapotát (tehát a jó kémiai és jó ökológiai állapotát). Kivételt képeznek a mesterségesen illetve erősen módosítottá nyilvánított víztesteket, amelyek esetén 2015-ig a vizek jó kémiai állapotát és jó ökológiai potenciálját kell elérni.

8.13. keret

4. cikk

Környezeti célkitűzések

1.paragrafus A vízgyűjtő gazdálkodási tervekben meghatározott intézkedési programok működőképessége érdekében:

- (a) a felszíni vizekre nézve
- (ii) a tagállamok megvédik, javítják, és helyreállítják az összes felszíni víztestet - a mesterséges és erősen módosított víztestekre vonatkozó (iii) bekezdésben foglaltak alkalmazásától függően - azzal a céllal, hogy legkésőbb ennek az irányelvnek a hatálybalépését követő 15 éven belül elérjék a felszíni vizek jó állapotát,....
- (iii) a tagállamok megvédik, és javítják az összes mesterséges és erősen módosított víztestet azért, hogy legkésőbb ennek az irányelvnek a hatálybalépését követő 15 éven belül elérjék a jó ökológiai potenciált és a felszíni víz jó kémiai állapotát,....

(5) Az ötödik névszerinti hivatkozás a 11. cikk 3. paragrafusának utolsó, (l) bekezdésében található. Ez a bekezdés előírja azt, hogy intézkedéseket kell tervezni az árvizek által okozott jelentős szennyezések hatásainak megelőzésére és/vagy csökkentésére, az ilyen eseményeket észlelő vagy azokra figyelmeztető rendszerek létrehozására és a vízi ökoszisztémák veszélyeztetésének csökkentésére. Ezeknek az intézkedéseknek bele kell kerülniük a vízgyűjtő gazdálkodási tervekbe.

8.14. keret

11. cikk

Az intézkedési program

3. paragrafus "Alapintézkedések" a minimálisan teljesítendő követelmények, amelyek a következőket foglalják magukba:

*(1) minden, a műszaki berendezésekből származó jelentős szennyezőanyag-veszteség megelőzésére, valamint a balesetszerű szennyezési események – például az **árvizek** – hatásainak megelőzésére és/vagy csökkentésére szolgáló intézkedés, ide értve az ilyen eseményeket észlelő vagy azokra figyelmeztető rendszereket, és minden megfelelő intézkedést, amely a nehezen előrejelezhető balesetek esetén csökkenti a vízi ökoszisztémák veszélyeztetését.*

(6) A hatodik névszerinti hivatkozás a 11.cikk 5.paragrafusában található. Ez kimondja azt, hogy abban az esetben, ha szélsőséges árvizek miatt nem lehet teljesíteni a 4. cikk alapján meghatározott környezeti célkitűzéseket, akkor a 4. cikk 6. paragrafusában (ld. előbb) foglalt feltételeknek megfelelő követelmények teljesítése esetén a tagállamoknak nem feltétlenül kell kiegészítő intézkedéseket hozniuk a vizek jó állapotának biztosítására.

8.15. keret

11. cikk

Az intézkedési program

5. paragrafus Ahol a megfigyelések vagy egyéb adatok azt jelzik, hogy a víztestekre vonatkozóan a 4. cikk alapján meghatározott célkitűzések valószínűleg nem érhetők el, a tagállam biztosítja, hogy

- vizsgálják meg a lehetséges sikertelenség okait,
- ahol szükséges, vizsgálják meg és vizsgálják felül a vonatkozó hozzájárulásokat és engedélyeket,
- ahol szükséges, vizsgálják felül és módosítják a monitoring programot,
- szükség szerint hozzanak kiegészítő intézkedéseket a megállapított célkitűzések elérése érdekében, a megfelelő esetekben ide értve szigorúbb környezetminőségi szintek megállapítását, az V. mellékletben foglalt eljárás szerint.

Ha ezek az okok kivételes és ésszerűen előre nem látható természetes ok vagy *vis major* következményei, különösen olyanok, mint a **szélsőséges árvizek** és a hosszú aszályok, a tagállam megállapíthatja azt is, hogy nem szükségesek kiegészítő intézkedések, fenntartva a 4. cikk 6. paragrafusában foglaltakat.

(7) A hetedik névszerinti hivatkozás a VKI II. Mellékletének 2.4 fejezetében található. A II. Melléklet a felszíni és felszín alatti vizek típusainak jellemzési módjával, a vizeket érő terheléseknek és ezeknek a vizek állapotára gyakorolt hatásainak a meghatározásával foglalkozik. A 2.4 fejezet arra utal, hogy vannak olyan esetek, amikor a 4.cikkben (Környezeti Célkitűzések) meghatározott feltételek esetén a felszín alatti vizek szintjére vonatkozóan kevésbé szigorú környezeti célkitűzések fogalmazhatók meg és így a felszín alatti vizek szintje eltérhet az élővilág szempontjából optimálisnak tartott értékektől. A 4. cikk előírásai alapján azonban megállapítható, hogy ez csak nagyon alapos vizsgálatokkal igazolt és indokolt okok esetén történhet meg.

8.16. keret

2. Melléklet

2. FELSZÍN ALATTI VIZEK

2.4 A felszín alatti víz szintjében bekövetkező változások hatásának felülvizsgálata

A tagállamok meghatározzák azokat a felszín alatti víztesteket is, amelyekre a 4. cikk szerint alacsonyabb szintű célkitűzéseket állapítanak meg, figyelembe véve a víztest állapotának hatását

- (i) a felszíni vizekre és a kapcsolódó szárazföldi ökoszisztémákra;
- (ii) a vízrendezésre, az **árvízvédelemre** és lecsapolásra;
- (iii) az emberiség fejlődésére.

8.1.6. MILYEN HATÁSOKAT OKOZNAK AZ ÁRVÍZVÉDELMI TEVÉKENYSÉGEK A VIZEK ÁLLAPOTÁRA?

Az árvíz- és belvízvédelem módszerei jelentős mértékű beavatkozást jelentenek a vizek állapotába. A VKI-nek az árvízvédelemre és belvízvédelemre vonatkozó előírásait úgy kell keresni, hogy az emberi tevékenységek által a vizek állapotát jelentős mértékben befolyásoló terhelésekre (8.17. keret) és ezeknek a vizek állapotára gyakorolt hatására és a kedvezőtlen hatások megszüntetésére illetve elfogadható mértékűre való csökkentésére vonatkozó előírásokat keressük.

8.17. keret

Forrás: D&UK project managers (October 2000) Description of Pressures and Physical Alterations, Paper HMWB5

A "JELENTŐS" TERHELÉS DEFINÍCIÓJA

Különböző lehetőségek a terhelések "jelentősnek" nyilvánítására:

- a terhelés abszolút mértéke,
- a terhelés relatív mértéke,
- a terhelés hatása a víz állapota valamilyen kiválasztott jellemzőjének növekvő trendjére,
- a terhelés potenciális hatása arra, hogy a víztest állapota nem tud megfelelni a Keretirányelv alapján meghatározott környezeti célkitűzéseknek.

Általánosságban megállapítható, hogy nem szabad a VKI-t úgy olvasni, hogy keressük benne a különböző vízgazdálkodási tevékenységek szó szerinti említését (pld. öntözés, hajózás, folyószabályozás stb.), mert ezek szintén ritkán vagy egyáltalán nem fordulnak elő a szövegben, mégis a VKI nagyon sok előírása vonatkozik rájuk, mert a vizek állapotát jelentős mértékben befolyásolják (8.18. keret).

8.18. keret

Forrás: D&UK project managers (October 2000) Description of Pressures and Physical Alterations, Paper HMWB5

Az emberi beavatkozások által előidézett legjelentősebb hidromorfológiai változások:

- vízhozamok nagyságának és dinamikájának változásai,
- felszínalatti víztestekkel való kapcsolat változásai,
- vízfolyás folytonosságának változásai,

- mélység és szélesség változásai,
- folyóágy összetételének és szerkezetének változásai és
- tengerparti zónák szerkezetének változásai.

A legnagyobb hatású beavatkozásokat előidéző tevékenységek:

- hajózás,
- árvízvédelem és tengerár elleni védelem,
- vízenergia termelés,
- mezőgazdaság,
- vízellátás és
- urbanizáció.

A legtöbb beavatkozás legnagyobb hatást okozó szerkezetei:

- gátak és zsilipek, amelyek megzavarják a folyók folytonosságát és változásokat okoznak a hidrológiai és hidraulikai rezsimben.

Az emberi tevékenységeknek a vizek állapotára gyakorolt hatásait kell vizsgálni. Az emberi tevékenységek hatásainak elemzése azt jelenti, hogy meg kell állapítani, hogy milyen emberi beavatkozások okozták a múltban, okozzák jelenleg és fogják várhatóan okozni a jövőben a felszíni és felszín alatti vizek állapotának romlását. Ezeket az emberi tevékenységeket kell megszüntetni, csökkenteni vagy szabályozni, illetve a múltbeli tevékenységek által okozott környezeti károkat kell elhárítani a vízgyűjtő gazdálkodási tervben kidolgozott intézkedési programokkal.

8.19. keret

Forrás: D&UK project managers (October 2000) Description of Pressures and Physical Alterations, Paper HMWB5

A vízgazdálkodási tevékenységek által okozott fizikai változások

Árvízvédelem

- Árterület és vizes élőhelyek területének csökkentése (az árvízvédelmi töltésekkel).
- Vízfolyás folytonosságának megzavarása (gátak, zsilipek).
- Hordalékszállítás megzavarása (gátak, zsilipek).
- Csatornázás, hosszirányú kiegyenesítés.
- Keresztmetszet megváltoztatása.
- Partbiztosítás (kőszórás, betonburkolat stb.).
- Holtágak és vizes élőhelyek elválasztása a vízfolyástól.

8.1.7. SZÜKSÉG VAN-E ARRRA, HOGY A KERETIRÁNYELV A JELENLEGINÉL TÖBB ELŐÍRÁST TARTALMAZZON AZ ÁRVÍZVÉDELEMRE VONATKOZÓAN?

A Keretirányelv más vízgazdálkodási tevékenységgel kapcsolatban sem tartalmaz olyan előírásokat, amelyek a szociális és gazdasági célkitűzések meghatározásának módjára illetve a célkitűzések elérését biztosító módszerek megtervezésére vonatkozna, mert jobb, ha ezeket az előírásokat a nemzeti sajátosságoknak és gazdasági színvonalnak megfelelően a tagállamok határozzák meg. Az árvízvédelemre vonatkozóan sincs szükség arra, hogy a Keretirányelv további előírásokat tartalmazzon.

8.1.8. NEM FONTOS AZ ÁRVÍZVÉDELEM FEJLESZTÉSE AZ EURÓPAI UNIÓBAN, NINCS SZÜKSÉG A TAGÁLLAMOK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRE AZ ÁRVÍZKÁROK MEGELŐZÉSE ÉRDEKÉBEN?

Az árvízvédelem fejlesztése az EU sok tagállama számára nagyon fontos, de az, hogy milyen védőképességű műveket kell kialakítani, mikorra és milyen módszerekkel, nem tartozik a Keretirányelv

hatálya alá, a Keretirányelv nem tartalmaz erre vonatkozó előírásokat, de nem is célszerű, hogy az árvíz témakörben központi, EU szintű szabályozások szülessenek.

Az árvízkárok megelőzésével kapcsolatos európai kezdeményezés nagyon fontos, mert akkor, ha az EU tagállamai kicserélik az árvizek megelőzésével kapcsolatos tapasztalataikat és összegyűjtik az árvizek megelőzésére alkalmazott legjobb módszereket, sokkal hatékonyabban fejleszthetik és működtethetik az árvízvédelmi rendszereiket. Az Európai Unió nem törekszik az árvizekre vonatkozó központi előírások kidolgozására, hanem csak a legjobb módszerek gyűjteményének közreadásával igyekszik segíteni az árvízvédelem általános, jelentős fejlesztését Európában.

Ezek a megállapítások nem jelentik azt, hogy a több ország által megosztott vízgyűjtőkön nem lehet szükség arra hogy az országok közös árvízvédelmi terveket készítsenek, azaz megállapodjanak az árvízvédelem célkitűzéseiben és a célkitűzések elérésének módszereiben.

A Rajna vízgyűjtő országainak 1999-ben és a Maas vízgyűjtő országainak 2000-ben kötött új vízvédelmi és vízgazdálkodási egyezménye már tartalmazza is az árvízvédelmi együttműködést, mégpedig a folyók egész vízgyűjtőterületére vonatkoztatva. A kétoldalú határvízi egyezmények eddig is tartalmazták a határvizekre vonatkozó árvízvédelmi együttműködést, azonban nem az egész vízgyűjtőre érvényes területi hatállyal. Az előbbi egyezmények újdonsága az, hogy kimondják, hogy nemcsak a vízminőség védelmet, hanem az árvízvédelmet is az egész vízgyűjtőn lejátszódó hidrológiai folyamatok és az egész vízgyűjtőn végzett emberi tevékenységek figyelembe vételével kell tervezni és végrehajtani.

8.1.9. CSAK AZ EURÓPAI UNIÓBAN VÁLTOZIK AZ ÁRVÍZVÉDELMI KONCEPCIÓ?

Az ENSz Európai Gazdasági Bizottsága (EGB) a 90-es évek elején ajánlásokat fogalmazott meg az EGB országok kormányai számára az ökológiai rendszerekre épülő vízgazdálkodásról (United Nations Economic Commission for Europe 1995). Az ajánlások (amelyeket az EGB kormányainak főtanácsadói 1992. márciusában fogadtak el) tartalmazzák a következő fontos megállapításokat:

- Az ökológiai rendszerekre épülő vízgazdálkodás általános alapelveit be kell vezetni a mindennapi vízgazdálkodási tervezésben és vízgyűjtő gazdálkodásban.
- Az egész vízgyűjtő területet az integrált, ökológiai rendszerekre épülő vízgazdálkodás természetes egységének kell tekinteni.

A Rajna Árvízvédelmi Akcióterve is fő célkitűzésének tekinti azt, hogy az árvízvédelem tervezése és működtetése az ökológiai rendszerek fejlesztésével és megőrzésével összehangoltan történjen:

„Az Akció Terv célja az emberek és javak védelme az árvizekkel szemben, integrálva a Rajna és árterületei ökológiai fejlesztésével.”

Az EU Víz Keretirányelve már az előbbieknél is továbblép. Kötelezővé teszi azt, hogy az EU tagállamaiban 2015-ig biztosítani kell a felszíni vizek és a hozzájuk csatlakozó parti területek jó ökológiai állapotának elérését és ennek megőrzését. A Keretirányelv kivételes esetekben lehetővé teszi későbbi határidő vagy enyhébb környezeti célok megfogalmazását, de ezeket nagyon alaposan indokolni kell.

A Keretirányelv kötelezővé teszi annak vizsgálatát, hogy az emberi tevékenységek milyen hatással vannak a vizek ökológiai állapotára. A Keretirányelv értelmezésével foglalkozó szakértők az árvízvédelmet a tározók, duzzasztóművek, stb. mellett a vizek ökológiai állapotát befolyásoló egyik legjelentősebb beavatkozásnak tartják, ami a jelenleg meglévő és a tervezett árvízvédelmi műveknek a Keretirányelv rendelkezéseinek megfelelő felülvizsgálatát teszi szükségessé.

Az Európai Környezeti Iroda (European Environmental Bureau - EEB), amely 140 európai állampolgári környezeti szervezet szövetsége, úgy látta, hogy nagy a veszélye annak, hogy a könnyítési lehetőségekkel gyakran kívánnak majd élni a tagállamok és így a Keretirányelv nem fogja teljesíteni a vizek állapotának javulásával és megőrzésével kapcsolatos várakozásokat. Ezért egy állásfoglalást juttattak el az Európai Bizottsághoz, amelyben tíz javaslatot tettek a Keretirányelv hatásosságának megőrzése érdekében.

Az egyik javaslatban az EEB felhívta a figyelmet arra, hogy a Keretirányelvnek azokat az előírásait, amelyek alkalmazásának megvannak a feltételei, már jelenleg is alkalmazni kell, annak ellenére, hogy csak 2003. december 31.-ig kell beépíteni a Keretirányelv előírásait a tagállamok jogrendjébe.

Ezzel a kérdéssel az Európai Parlament is foglalkozott az Európai Bizottság és az Európai Parlament 2001. március 15-én tartott plenáris ülésén és az ülésen állást foglaltak arról, hogy

- a vizek állapota romlásának megelőzése elvet 2000. december 22. óta alkalmazni kell és

- ez a határidő nem halasztható 2003-ra, 2004-re vagy akár 2012-re!

Az átmeneti időszakban, amíg a tagállamok a Keretirányelvet a nemzeti jogrendszerükbe beépítik:

- a vizek állapotát befolyásoló új beavatkozások és vízkivételek meg kell, hogy feleljenek a Keretirányelv 4. cikke 7. bekezdésének (a 4. cikk a környezeti célkitűzésekkel foglalkozik).

A 4.cikk (7) szerint be kell mutatniuk a tagállamoknak, hogy

- minden intézkedést megtettek az esetleges kedvezőtlen hatások csökkentésére,
- a fejlesztések jelentős közérdeket szolgálnak, és
- nincs más környezeti szempontból kedvezőbb technikai vagy gazdasági megoldás.

Előbbiekből levonhatók a következő fontos következtetések:

- Az árvízvédelmi koncepció-tervezésnek a legfontosabb újdonsága az kell, hogy legyen, hogy az árvízvédelem – vagy árvíz- gazdálkodás – fejlesztését az ökológiai rendszerek jó állapotát biztosító és megőrző tevékenységek megtervezésével együtt kell megoldani, tehát alkalmazni kell az ökológiai rendszerekre épülő vízgazdálkodás elvét.
- A Tiszának és teljes árterének (beleértve a mentett oldali területeket is) biztosítani kell a jó ökológiai állapotát, nemcsak a védetté nyilvánított területeknek.
- Csak olyan árvízvédelmi koncepció-tervet szabad elfogadni, ami megfelel a Keretirányelv rendelkezéseinek. Ez azt jelenti, hogy minden tervezett tevékenységgel kapcsolatban el kell végezni azokat a vizsgálatokat, amelyeket a Keretirányelv előír.

8.1.10. VANNAK NEMZETKÖZI PROGRAMOK ÉS PROJEKTEK, AMELYEK EREDMÉNYEI FELHASZNÁLHATÓK AZ ÚJ ÁRVÍZVÉDELMI KONCEPCIÓ ÉRVÉNYESÍTÉSÉHEZ?

Magyarországon jelenleg intenzív tervezési és kutatás-fejlesztési tevékenység folyik az árvízvédelem fejlesztése érdekében. Ennek programjai és eddigi eredményei valószínűleg közismertek. Az elmúlt években sok nemzetközi program és projekt is foglalkozott az új árvízvédelmi koncepció megvalósításának módszertani lehetőségeivel, amelyeket általában nem ismer a szakmai közvélemény.

8.20. keret

Az új árvízvédelmi koncepció érvényesítéséhez felhasználható eredményeket adó programok, projektek és dokumentumok

A Tisza vízgyűjtő vizes élőhelyeinek helyreállításával foglalkozott a következő projekt:

European Union PHARE Programme (2000): Transboundary Cooperation in Wetland Conservation and River Basin Management for the Danube River Basin (European Commission, Phare Contract 99-0078), Component 2: Floodplain Restoration and Protection in the Tisza River, Final Report, December 2000, Halcrow Water in association with Resource Analysis BV, Netherlands & Vituki Consult RT, Hungary

Az árterek értékelése volt a tárgya a következő munkának:

WWF (1995): Economic Evaluation of Danube Floodplains, WWF International Discussion Paper, March 1995

Az árvízvédelem helyzetét értékelte a Tisza vízgyűjtőjén az alábbi projekt:

European Union PHARE Programme (2000): Water resources, flood warning and flood prevention, International cooperation for the management of the Tisza River Basin, International Cooperation in Danube River Basin management

A Tisza vízgyűjtő élővilágának védelmére tartalmaz javaslatokat az alábbi dokumentum:

The Upper Tisza Valley: Preparatory proposal for Ramsar site designation and an ecological background, TISCIA monograph series 1418-0448, ISBN 963 04 7645 8

Az árterületek helyreállítási politikájával és gazdasági elemzésével és ezzel kapcsolatos mintapéldákkal foglalkozik a következő három dokumentum:

WWF European Freshwater Programme (November 2000): Policy and Economic Analysis of Floodplain Restoration in Europe, Opportunities and Obstacles, Wise Use of Floodplains, EU LIFE-Environment Project

WWF European Freshwater Programme (2000): A review of 12 WWF river restoration projects across Europe, Wise Use of Floodplains, EU LIFE-Environment Project

WWF European Freshwater Programme (2001): Water and Wetland Index, Assessment of 16 European Countries, Phase I Results, April 2001

A vizes élőhelyeknek a vízgyűjtő gazdálkodásban betöltött szerepével és a Keretirányelv várható hatásaival foglalkozó szeminárium anyagát tartalmazza az alábbi kötet (a szeminárium jelentős mértékben az árterületekkel foglalkozott, mint a legfontosabb élőhelyekkel):

European Commission – WWF (2000): The role of wetlands in river basin management, Implementing the EU Water Framework Directive, A seminar series on water, Proceedings, November 2000

Nagyon jó példa lehet a koncepció-tervezéshez a Rajna vízgyűjtő árvízvédelmi koncepciója, amelyből ízelítőt ad a Rajna Árvízvédelmi Akcióterve:

International Commission for the Protection of the Rhine (March 1998): Action Plan on Flood Defence

A vízgazdálkodási tervezéshez nagyon fontos alapelvekre tett javaslatot a kilencvenes évek elején az EGB, amelyek az árvízvédelem szempontjából is alapvető jelentőségű részeket tartalmaznak:

United Nations Economic Commission for Europe (1995): Recommendations to ECE governments on ecosystem-based water management, Protection and Sustainable Use of Waters - Recommendations to ECE Governments, Water Series No.2., ECE/CEP/10

Az EGB útmutatót is készített az alapelvek alkalmazásához:

United Nations Economic Commission for Europe (1993): Guidelines on the ecosystem approach in water management Water Series No.1., ECE/ENVWA/31

Az EU-ban jelentős programok folynak az árvízvédelemmel kapcsolatban. Ezek közül két legfontosabb:

RIPARIUS és RIBAMOD EU programok

Jelenleg készül egy EU CIS útmutató a VKI végrehajtásához a vizes élőhelyeken.

8.1.11. HOGYAN VALÓSÍTHATÓ MEG AZ INTEGRÁLT VÍZGYŰJTŐ GAZDÁLKODÁSI TERVEZÉS?

A VKI és a vele foglalkozó dokumentumok azt írják, hogy a VKI előírásai alapján integrált vízgyűjtő-gazdálkodási terv készül. Ez azonban csak részben igaz. Az EU tagjelöltség kötelez bennünket a VKI előírásainak megfelelő vízgyűjtő gazdálkodási tervek elkészítésére. A VKI rendelkezéseinek teljesítéséhez minden jövőbeni vízgazdálkodási tevékenységet meg kell tervezni, de a tervezésnek a VKI csak a vizek jó állapotának biztosítására és annak megőrzésére vonatkozó részét szabályozza, a tervezés többi részének a szabályozását a tagállamokra bízta (8.1. táblázat). Előbbiekből következik, hogy sokféle vízgazdálkodási terv készíthető, de nem célszerű két külön vízgyűjtő-gazdálkodási tervet

készíteni. A vízgyűjtő gazdálkodási tervezéssel kapcsolatban összefoglalásként megállapíthatók az alábbi következtetések:

(1.) A VKI a vizek jó állapotba helyezéséhez és a jó állapot megőrzéséhez szükséges előírásokat tartalmazza, a társadalomnak, illetve a gazdasági szektoroknak a vizekkel kapcsolatos igényeinek (köztük az árvíz- és belvízkárok megelőzése) kielégítéséhez szükséges szabályozásokat, monitoring igényeket stb. nem. Utóbbiak az egyes országok feladatkörébe tartoznak és természetesen nagyon fontos az, hogy az országok a társadalom vízzel kapcsolatos igényeit a VKI előírásaival összhangban, azok betartásával kielégítsék.

(2.) A VKI kimondja azt, hogy a társadalomnak és a gazdasági szektoroknak a vizekkel kapcsolatos igényeit ki kell elégíteni, de az igények kielégítésével kapcsolatos szabályozásokkal csak részben foglalkozik (pl. vizek állapotának védelme, költség-visszatérülés elve, szennyező fizet elv, a vizek emberi tevékenységek által okozott terheléseinek elemzése stb.) és a szabályozások nagyobb részét a tagállamokra bízta.

(3.) A VKI-nek az emberi tevékenységek hatásainak vizsgálatára és a gazdasági elemzésekre vonatkozó előírásait csak úgy lehet teljesíteni, ha legalább 15 éves (esetenként 21 illetve 27 éves) hosszú távú tervet készítünk a társadalom és a gazdasági szektorok minden fajta vízzel kapcsolatos igényeinek a kielégítésére. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy minden olyan feladatot el kell végezni, amelyet a kilencvenes évek közepén kidolgozott hazai vízgyűjtő gazdálkodási tervezési irányelvek előírtak és amelyeket az eddig elkészült kísérleti vízgyűjtő gazdálkodási kísérleti tervekben elvégeztek.

(4.) Bár a VKI csak a vizek jó állapotának biztosításához szükséges tevékenységi programok ismertetését írja elő a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben, ezek meghatározásához a társadalom vízzel kapcsolatos igényeit kielégítő intézkedési programok meghatározását is szükségessé teszi az emberi tevékenységek által okozott terhelések és hatásaik elemzésére és a gazdasági elemzésekre vonatkozó előírásokkal. A VKI előírásainak teljesítéséhez hosszú távra előre kell jelezni a társadalom vízzel kapcsolatos igényeit, meg kell tervezni azok kielégítésének változatait és forgatókönyveit, valamint azok megvalósításának és működtetésének költségeit, vizsgálni kell a költségek finanszírozásának és visszatérülésének lehetőségeit és ki kell választani a társadalom számára elfogadható tevékenységi programokat.

(5.) A VKI egy új típusú vízgazdálkodási tervezési technika, a vízgyűjtőkre épülő, újszerű módon szabályozott vízgazdálkodási tervezés alkalmazását írja elő, de a vízgazdálkodási tervezésnek csak egy részével foglalkozik. Ez azt jelenti, hogy ki kell alakítani a vízgazdálkodási tervezésnek a VKI előírásai szerint végzett vízgyűjtő gazdálkodási tervezéshez illeszkedő új technikáját. Ki kell dolgozni a társadalom vízzel kapcsolatos igényeinek kielégítését biztosító tevékenységi programok megtervezésének azt a technikáját, amely a vízgyűjtőkre és az EU és a magyar víz politika alapelveire épül és megfelel a VKI előírásainak is.

8.1. táblázat Integrált Vízyűjtő Gazdálkodási Tervezés

	EU szinten kötelezően előírt tervezés	Nemzeti szinten kötelezően előírt vagy önkéntesen vállalt tervezés
CÉLKITŰZÉSEK	<i>KÖRNYEZETI CÉLOK</i> Vizek jó állapotának biztosítása	<i>SZOCIÁLIS ÉS GAZDASÁGI CÉLOK</i> <i>VÍZZEL KAPCSOLATOS IGÉNYEK KIELÉGÍTÉSE</i>
Célkitűzések teljesítésének határideje	2015 (2021, 2027)	Politikai döntések függvénye
Tervezést szabályozó rendelkezések	<i>VÍZ KERETIRÁNYELV</i>	Nemzeti szabályozás és a Víz Keretirányelv
Legfontosabb feladatok		
MONITORING	A vizek jó állapotát jellemző paraméterek megfigyelése	Az igények kielégítését jellemző paraméterek megfigyelése
Várható változások vizsgálata	Állapot változás várható trendjének előrejelzése	Igények, vízkészletek és a vízmérleg alakulásának előrejelzése
Intézkedési programok kidolgozása	<i>Intézkedési programok a jó állapot biztosításához</i>	Intézkedési programok az igények kielégítéséhez
<i>Intézkedési programok értékelése</i>	A környezeti célkitűzéseket legköltség-hatékonyabban kielégítő programok kiválasztása	A szociális és gazdasági célkitűzéseket legköltség-hatékonyabban kielégítő programok kiválasztása
Társadalom bevonása	Mindkét esetben fontos	
Tervezés eredménye	Integrált Vízyűjtő Gazdálkodási Terv, amely biztosítja a környezeti, a szociális és a gazdasági célok kielégítését is vagy: Vízyűjtő Gazdálkodási Terv Integrált Folyógazdálkodási Program és más tervek	

8.2 AZ EU VÍZ KERETIRÁNYELVÉNEK VÁRHATÓ HATÁSAI AZ ASZÁLYSTRATÉGIÁ-

RA

A Keretirányelv hatálya minden olyan emberi tevékenységre kiterjed, amely jelentős mértékben kedvezőtlenül befolyásolhatja a vizek állapotát és így akadályozhatja a vizek jó állapotának elérését illetve megőrzését. Az aszálystratégia számos olyan emberi beavatkozást tartalmazhat, amely a vizek ökológiai állapotára jelentős kedvező vagy kedvezőtlen hatást gyakorolhat, ezért az aszálystratégia kialakításakor figyelembe kell venni a Keretirányelv előírásait.

Ebben a fejezetben abból a szempontból elemezzük a Keretirányelvet, hogy várhatóan milyen hatással lesz vagy lehet a jövőben Magyarország aszálystratégiájára, illetve - még pontosabban - az aszály problémák megoldására felhasználható módszerekre.

A következőkben a Keretirányelv cikkeinek sorrendjét követjük, azonban olyankor, ha ez a megértést elősegíti, utalunk a Keretirányelvben máshol szereplő, kereszthivatkozásokkal meghatározott előírások tartalmára is.

8.2.1 A KERETIRÁNYELV PREAMBULUMÁNAK LEGFONTOSABB BEKEZDÉSEI AZ ASZÁLY-STRATÉGIA SZEMPONTJÁBÓL

A Keretirányelv Preambuluma szokatlanul hosszú, de fontos olvasmány, mert megmagyarázza, hogy miért született az irányelv, megindokolja és megmagyarázza az egyes előírásokat. Ezek a tömör és kereszthivatkozásokkal tarkított cikkekből, bekezdésekből önmagukban nehezebben lennének értelmezhetők.

Keretirányelv szövege- Preambulum	Megjegyzések
(25) Meg kell határozni a vizek jó minőségi állapotának közösen elfogadott fogalmát, és amikor ez a környezetvédelem céljai miatt fontos, akkor azt a mennyiségi állapotra vonatkozóan is meg kell tenni. Környezeti célkitűzéseket kell meghatározni annak biztosítására, hogy a Közösségben mindenütt elérhető legyen a felszíni és a felszín alatti vizek jó állapota, és hogy a vizek állapotának romlása közösségi szinten megelőzhető legyen.	A Keretirányelv célkitűzése a vizek jó minőségi és mennyiségi állapotának elérése és megőrzése. A jó minőségi és mennyiségi állapot fogalmát a környezeti szempontokhoz, az emberi egészség és az élővilág feltételeinek biztosításához köti. A gazdasági szektoroknak (ipar, mezőgazdaság, turizmus, stb.) is vannak mennyiségi és minőségi vízigényei, de ezek biztosítását a Keretirányelv gazdasági kérdésnek tekinti és csak a költség-visszatérülés és a szennyező fizet elve szempontjából illetve olyan mértékben foglalkozik velük, amennyire a környezet, az emberi egészség és az élővilág igényeinek kielégítését befolyásolhatják.
(26) A tagállamoknak arra kell törekedniük, hogy legalább a jó vízminőségi állapotot elérjék a meglévő európai közösségi előírásokat figyelembe vevő, integrált intézkedési programok szerint szükséges tevékenységek meghatározásával és végrehajtásával. Ahol a jó vízminőségi állapot már létezik, ott azt fenn kell tartani. Felszín alatti vizek esetében a jó állapot követelményén túlmenően, bármely szennyezőanyag koncentrációjának jelentősnek minősíthető és tartósan növekvő tendenciáját ki kell mutatni, és meg kell fordítani.	Így van ez az aszály esetén is, amivel a Keretirányelv tulajdonképpen csak az élővilág szempontjából foglalkozik. Enyhébb környezeti célkitűzések megfogalmazását teszi lehetővé olyankor, ha a vizek romló állapotát nem az emberi tevékenységek, hanem az aszály idézte elő. Ilyen esetekben is előírja azonban azt, hogy az élővilág károsodását a lehetséges mértékben csökkenteni kell. A Keretirányelv szelleméből az következik, hogy abban az esetben, ha az aszálykárok enyhítése jelentős közérdek, bizonyos feltételek betartásával el lehet tekinteni a vizek jó állapotának biztosításától, illetve a jó állapot biztosítására előírt határidőt túl lehet lépni.
(27) Ennek az irányelvnek a végső célja a kiemelten veszélyes anyagok előfordulásának megszüntetése és a tengeri környezetben előforduló anyagok koncentrációjának a közelítése a természetes háttérértékekhez.	Fontos a költség-visszatérülés elvének alkalmazására vonatkozó előírás, ami azt jelenti, hogy gazdasági érdekből csökkenthetők az aszálykárok például

	öntözéssel, víztározással, vízátervezéssel stb., de csak akkor, ha ezek a beavatkozások nem rontják a vizek állapotát és ha a haszonélvezők a beavatkozások közvetlen-, készlet- és környezeti költségeit viszatérítik. A felszíni vizek esetén a Keretirányelv célja a jó kémiai és jó ökológiai állapot elérése, a felszín alatti vizek esetén pedig a jó kémiai és jó mennyiségi állapot biztosítása. Sokan felteszik a kérdést, hogy a felszíni vizek esetén miért nem célkitűzése a Keretirányelvnek a jó mennyiségi állapot elérése. Erre az a helyes válasz, hogy a Keretirányelv csak az élővilág igényeit veszi figyelembe a jó mennyiségi állapot meghatározásakor. A felszíni vizek esetén viszont a jó ökológiai állapot alapvető feltétele az élővilág szempontjából jó mennyiségi állapot, így a jó ökológiai állapot elérése a jó mennyiségi állapot elérését is jelenti, azzal nem kell külön foglalkozni. Aszályos időszakokban a Keretirányelv előírásai szerint tehát nem szabad rontani a felszíni vizeknek azt a mennyiségi állapotát, ami a jó ökológiai állapot biztosításához szükséges. Ennek a szabálynak a betartásától azonban jelentős közérdek esetén feltehetően el lehet tekinteni, azonban azt még pontosítani kell, hogy mi tekinthető jelentős közérdeknek. Fontos tehát tudni, hogy a Keretirányelv nem foglalkozik a gazdasági szektorok szempontjából jónak tekinthető vízmennyiségi állapot biztosításával (például a hajózás számára szükséges vízmélység, a vízenergia termeléshez szükséges vízszint különbség és vízhozam, az üdüléshez és vízi-sportokhoz szükséges vízmélység, az öntözéshez szükséges vízmennyiség stb.), és egyes esetekben (pl. öntözés) a gazdasági szektoroknak megfelelő vízmennyiség biztosításával sem. Nem foglalkozik továbbá azzal sem, hogy milyen mértékadó vízszintekre vagy vízhozamokra kell kiépíteni a vízepítési műtárgyakat. Nem foglalkozik az előbbi feladatokkal akkor sem, ha azok az aszálykárok elhárítását szolgálják. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a gazdasági szektorok aszályproblémáinak megoldása nem fontos feladat, csak azt jelenti, hogy a gazdasági szektorok aszályproblémáinak megoldását gazdasági kérdésként kezeli és az ezzel kapcsolatos szabályozásokat a tagállamokra bízta. A Keretirányelv tulajdonképpen azt mondja, hogy akkor, ha van, aki ezek biztosításának a közvetlen költségeit, valamint készlet- és környezeti költségeit is megfizeti, és az igények kielégítése nem sérti a Keretirányelv előírásainak megfelelő környezeti célkitűzések teljesítését, akkor az igényeket ki lehet elégíteni. Az ezzel kapcsolatos szabályozások kidolgozása és érvényesítése a tagállamoknak, illetve a tagállamok hatóságainak a feladata és illetékessége.

Keretirányelv szövege – Preambulum	Megjegyzések
(31) Olyan esetekben, amikor egy víztestet olyan mértékben befolyásol az emberi tevékenység, vagy annak természetes viszonyai olyanok, hogy jó állapotát lehetetlen vagy csak ésszerűtlenül költséges módon lehet elérni, kevésbé szigorú környezeti célkitűzések is megállapíthatók elfogadható, egyértelmű és világos indokok alapján, azonban minden gyakorlati lépést meg kell tenni a vizek állapota további romlásának megelőzésére. (32) Különleges körülmények esetén indokolt lehet az, hogy felmentést adjanak a további romlás megelőzésének vagy a jó állapot elérésének követelménye alól, ha ez előre nem látható vagy kivételes körülmények - mint például árvizek vagy aszályok - következménye, vagy olyan, a felszíni víztestek fizikai jellemzői megváltozásának, vagy a felszín alatti víztestek szintjei változásának a következménye, amelyet magasabb rendű közérdek indokolt, feltéve, hogy minden lehetséges lépést megtesznek a víztest állapotát érő kedvezőtlen hatások csökkentésére.	Ha a vizek jó állapotát lehetetlen vagy csak ésszerűtlenül költséges módon lehet elérni, akkor el lehet tekinteni a jó állapot elérésétől. Ilyenkor mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a vizek állapota ne romljon tovább. Azt nem mondja meg pontosabban a Keretirányelv, hogy mit jelent az, hogy ésszerűtlenül magas költség. Felmentés kapható a jó állapot elérésének illetve a további romlás megelőzésének követelménye alól akkor, ha a víztestek kedvezőtlen vagy romló állapota olyan okok következménye, amelyeket árvizek vagy aszályok, illetve magasabb rendű közérdek indokolt. A felmentés feltétele az, hogy mindent megtesznek a víztest állapotát érő kedvezőtlen hatások csökkentésére. Nem határozza meg a Keretirányelv azt, hogy mi tekinthető magasabb rendű közérdeknek. Ez nehezíti a Keretirányelv előírásainak értelmezését és vitákra adhat majd okot. Feltehetően a magasabb rendű közérdek kategóriájába kell sorolni az emberi élet és vagyon védelme, a létfenntartási feltételek biztosítása érdekében végzett folyószabályozást és az árvízvédelmi rendszerek fejlesztését. Az még eldöntendő kérdés, hogy a hajózás feltételeinek biztosítása, az öntözővíz, a vízenergia termelés és a vízparti üdülés feltételeinek biztosítása, a belvízrendezés vagy az aszálystratégia elemei milyen esetekben és milyen mértékig tartoznak ebbe a kategóriába. Valószínűleg elfogadhatatlan lenne a közvélemény vagy annak széles rétegei számára például az, hogy a Balaton vagy a Velencei tó vízszint szabályozása vagy a belvízvédekezés nem tartozik a magasabb rendű közérdek kategóriájába. Jelenleg már mód van arra, hogy a magyar szakértők bekapcsolódjanak az EU Vízigazgatók Értekezletének javaslatára és irányításával a Keretirányelv bevezetéséhez kidolgozott Közös Stratégia megvalósításával foglalkozó munkacsoportok tevékenységébe, amelyek pontosabban értelmezik a Keretirányelv előírásait és útmutatókat dolgoznak ki azok végrehajtásához. A munkacsoportok tevékenységén keresztül valószínűleg el tudjuk érni azt, hogy a Keretirányelvet ne értelmezzék Magyarország számára nagyon kedvezőtlen módon.

Keretirányelv szövege – Preambulum	Megjegyzések
(33) Minden vízgyűjtőn törekedni kell a vizek jó állapotba hozására, és az ugyanahhoz az ökológiai, hidrológiai és hidrogeológiai rendszerhez tartozó felszíni és felszín alatti vizekkel kapcsolatban tett intézkedéseket koordinálni kell. (34) A környezetvédelem céljából a minőségi és a mennyiségi szempontokat fokozottabban kell integrálni a felszíni és a felszín alatti vizek esetében egyaránt, figyelembe véve a víz természetes körforgását. (35) Egy olyan vízgyűjtőn, amelyen a vizek használatának országhatárokon áterjedő hatásai lehetnek, az ebben az irányelvben meghatározott környezeti célkitűzések elérésének követelményeit és különösen minden intézkedési programot a vízgyűjtő kerület egészen kell koordinálni. A Közösség határain túlterjedő vízgyűjtők esetében a tagállamoknak törekedniük kell a koordinációra az érintett nem-tagállamokkal. Ennek az irányelvnek az a célja, hogy hozzájáruljon a vizek védelmére és a vízgazdálkodásról szóló nemzetközi egyezményekből, különösen az Egyesült Nemzeteknek az országhatárokat keresztező vízfolyások és a nemzetközi tavak védelmére és használatáról szóló, a 95/308/EK tanácsi határozattal jóváhagyott egyezményéből és bármely, annak alkalmazására vonatkozó későbbi egyezményből származó európai közösségi kötelezettségek teljesítéséhez	A Keretirányelv előírásai szerint koordinálni kell az ugyanahhoz a rendszerhez tartozó vizekkel kapcsolatban tett intézkedéseket. A Preambulum nem fogalmaz egészen pontosan, de az "ugyanahhoz az ökológiai, hidrológiai és hidrogeológiai rendszerhez tartozó felszíni és felszín alatti vizek" a Keretirányelv fogalomrendszere szerint valószínűleg összefüggésben lévő felszíni és felszín alatti víztesteket jelent, amelyeket úgy lehet jó állapotba hozni, ha összehangoljuk a jó állapotba hozásukhoz tervezett intézkedéseket. A vizekkel "kapcsolatban tett intézkedések" koordinálása pedig minden olyan intézkedés koordinálását jelenti, amelyet a vízgyűjtő bármely részén foganatosítanak és a tárgyi vizek állapotára hatással vannak. A koordinálás tehát a más országok területén, esetenként több ország területén foganatosított intézkedésekre és így a nemzetközi aszálystratégiára is vonatkozik (az aszálystratégia esetén az előbbieken tett megjegyzések figyelembe vételével). A (35) bekezdésben az a megállapítás, hogy "az ebben az irányelvben meghatározott környezeti célkitűzések elérésének követelményeit és különösen minden intézkedési programot a vízgyűjtő kerület egészen kell koordinálni", a Duna, mint vízgyűjtő kerület és a mellékfolyói esetén is túlzás, hiszen ennek a követelménynek a teljesítése ellehetetlenítene a vízgazdálkodást. Az ICPDR (Duna Védelme Nemzetközi Bizottság) már ki is mondta, hogy azokat a célkitűzéseket és intézkedési programokat kell a Duna vízgyűjtőjének szintjén meghatározni és koordinálni, amelyek az egész Duna vízgyűjtőn vagy a vízgyűjtő jelentős részén jelentős mértékben befolyásolják a vizek állapotát. A Duna vízgyűjtőjén valószínűleg nem, a Tisza vízgyűjtőjén azonban feltétlenül szükség van a vízgyűjtő szintű aszálystratégia kialakítására és megvalósításának nemzetközi koordinációjára. A Tisza vízgyűjtőjére kidolgozott aszálystratégiának azonban valószínűleg nem kell minden olyan elemet tartalmaznia, mint a magyar nemzeti aszálystratégiának.

8.2.2 A KERETIRÁNYELV LEGFONTOSABB CÉLKITŰZÉSEI AZ ASZÁLYSTRATÉGIA SZEMPONTJÁBÓL

Keretirányelv szövege – 1. cikk A cél	Megjegyzések
Ennek az irányelvnek az a célja, hogy keretet adjon a szárazföldi felszíni vizek, az átmeneti vizek, a tengerparti vizek és a felszín alatti vizek védelméhez, amely:	A Keretirányelv nagyon fontos célkitűzése a vizes élőhelyek védelme és állapotuk javítása (a). Különös figyelmet érdemel az a tény, hogy ez nemcsak a felszíni és felszín alatti víztestekre vonatkozik, hanem a

(a) megakadályozza a vízi ökoszisztémák, és – tekintettel azok vízszükségletére - a vízi ökoszisztémáktól közvetlenül függő szárazföldi ökoszisztémák és vizes élőhelyek további romlását, védi és javítja állapotukat; (b) előmozdítja a rendelkezésre álló vízkészletek hosszú távú védelmére alapozott fenntartható vízhasználatot; (c) fokozottan védi és javítja a vízi környezetet, többek között a kiemelt anyagok bevezetéseinek, kibocsátásainak és veszteségeinek fokozatos csökkentésére, továbbá a kiemelten veszélyes anyagok bevezetéseinek, kibocsátásainak és veszteségeinek megszüntetésére vagy fokozatos kiiktatására irányuló specifikus intézkedésekkel; (d) biztosítja a felszín alatti vizek szennyezésének fokozatos csökkentését és megakadályozza további szennyezésüket, és (e) hozzájárul az árvizek és aszályok hatásainak mérsékléséhez,	tőlük közvetlenül függő szárazföldi élőhelyekre és vizes élőhelyekre is, tekintettel azok vízszükségletére. A Keretirányelv a gazdasági szektorok vízigényének kielégítését, a vízhasználatok biztosítását is fontos célkitűzésének tekinti (b), de különös figyelmet fordít a fenntarthatóságra, azaz a Keretirányelvben előírt környezeti célkitűzések teljesítésére. A Keretirányelv víztakarékosságra és a vízkészletek minőségének védelmére ösztönöz és ezzel jelentős mértékben elősegíti az aszálystratégiák érvényesítését, illetve tulajdonképpen annak egyes elemeinek figyelembe vételét is előírja. A Keretirányelv elvileg hozzájárul az árvizek és az aszályok hatásainak mérsékléséhez (e), azt azonban se a Preambulum, se az irányelv cikkei, illetve mellékletei nem pontosítják, hogy ez milyen formában történik, s nem derül ki, hogy milyen hatások mérsékléséről van szó. A Keretirányelv szelleméből az következik, hogy elsősorban vagy egyedül csak az élővilágot védi a Keretirányelv közvetlenül a aszályok káros hatásaitól, a gazdasági szektorok aszályproblémáinak megoldásához csak közvetve járul hozzá.

Keretirányelv szövege – 1. cikk A cél	Megjegyzések
és így hozzájárul — a fenntartható, kiegyensúlyozott és méltányos vízhasználathoz szükséges elegendő mennyiségű, jó minőségű felszíni és felszín alatti víz biztosításához, — a felszín alatti víz szennyezettségének jelentős csökkentéséhez,	A Preambulum kihangsúlyozza, hogy a Keretirányelv nem minden korlátozás nélkül támogatja a vízhasználatokat, hanem csak a fenntartható, kiegyensúlyozott és méltányos vízhasználatot segíti elő. Ugyanakkor kiemeli azt is, hogy az előbbi feltételeknek megfelelő vízhasználatokhoz elegendő mennyiségű, jó minőségű felszíni és felszín alatti víz biztosítását tartja szükségesnek. Ez a megállapítása a Keretirányelvnek jelentős hozzájárulás lehet az aszálystratégiához.

Keretirányelv szövege – 1. cikk A cél	Megjegyzések
és így hozzájárul	A Keretirányelv nem kívánja helyettesíteni a meglévő nemzetközi egyezményeket, nem tartalmaz azoknak ellentmondó előírásokat. Ezzel szemben hozzá kíván járulni az egyezmények célkitűzéseinek teljesítéséhez.

— a vonatkozó nemzetközi egyezmények célkitűzéseinek eléréséhez, ...	hez, ami vonatkozik az aszályal kapcsolatos nemzetközi egyezményekre is.

8.2.3 A KERETIRÁNYELVBEN MEGHATÁROZOTT LEGFONTOSABB FOGALMAK AZ ASZÁLY-STRATÉGIA SZEMPONTJÁBÓL

Keretirányelv szövege – 2. cikk Fogalom-meghatározások	Megjegyzések
Ennek az irányelvnek a céljaira a következő fogalom-meghatározásokat kell alkalmazni:	Sokan vitatják külföldön és Magyarországon is a Keretirányelv egyes fogalom-meghatározásait. Ezt a problémát a Keretirányelv – sok más jogszabályhoz hasonlóan – azzal oldja meg, hogy azt, mondja, hogy ebben az irányelvben a fogalmakat a 2. cikkben megadott módon kell értelmezni. A Keretirányelv készítése során sokszor változtak a 2. cikkben definiált fogalmak és maguk a definíciók is. A jelenlegi meghatározások konszenzus eredményei, így nem biztos, hogy ezek az elképzelhető legjobb megoldások. Figyelembe kell azonban venni azt, hogy jogi célra nem mindig ugyanúgy kell vagy lehet definiálni egy fogalmat, mint szakmai célra.

Keretirányelv szövege – 2. cikk Fogalom-meghatározások	Megjegyzések
9. "Erősen módosított víztest" egy olyan felszíni víztestet jelent, amely emberi tevékenységből származó fizikai változások eredményeként jellegében lényegesen megváltozott, és amelyet a tagállam a II. melléklet előírásai szerint ekként kijelölt. 10. "Felszíni víztest" a felszíni víznek egy olyan különálló és jelentős elemét jelenti, amilyen egy tó, egy tározó, egy vízfolyás, folyó vagy csatorna, ezeknek egy része, átmeneti víz, vagy a tengerparti víz egy szakasza. 11. "Víztartó" olyan felszín alatti köztréteget vagy köztrétegeket, illetve más földtani képződményeket jelent, amelyek porozitása és áteresztő képessége lehetővé teszi a felszín alatti víz jelentős áramlását, vagy jelentős mennyiségű felszín alatti víz kitermelését. 12. "Felszín alatti víztest" a felszín alatti víznek egy	Nagyon fontos fogalma a Keretirányelvnek a "víztest". A fogalom meghatározások között csak a "felszíni víztest" és a "felszín alatti víztest", illetve az "erősen módosított víztest" fogalom meghatározását találjuk. Utóbbi rendkívül fontos és bonyolult módon értelmezhető fogalom, amely értelmezésével és használatával jelenleg az EU Vízigazgatók Értekezletének Közös Stratégiai Programja alapján létrehozott külön munkacsoport foglalkozik. Előfordulhat például az, hogy egy felszíni víztest az emberi tevékenységek következtében lényegesen megváltozott, mégsem lehet illetve mégsem szabad a Keretirányelv szerinti értelmezésben és következményekkel erősen módosított víztestnek tekinteni. A Keretirányelv szelleméből az következik, hogy a felszíni víztesteket az aszálystratégia végrehajtása érdekében is csak rendkívüli esetekben szabad erősen módosítani. A Keretirányelv bevezetése során a felszíni víztesteket és a felszín alatti víztesteket is ki kell jelölni. A "víztest" tulajdonképpen a vizek jó állapotba hozására irányuló tevékenységi programok meghatározásának és végrehajtásának legkisebb egysége. Az aszálystratégia intézkedéseit is célszerű lesz sok esetben a Keret-

víztartón vagy víztartókon belül lehatárolható részét jelenti.	irányelv alapján kijelölt víztestekre meghatározni, mert ezek lesznek a vízgazdálkodási tevékenységek legkisebb területi alapegységei. A "víztest" jogi fogalom, mert több kis hasonló tulajdonságú állóvíz (pl. holtág), vagy több víztartó, vagy azok egyes részei egy víztestként vehetők figyelembe a Keretirányelv előírásainak végrehajtásakor. A "víztestek" kijelölésekor – akár felszíni, akár felszín alatti víztestekről van szó - véleményünk szerint a legfontosabb vezérelv az kell, hogy legyen, hogy a kiválasztott víztestek lehetővé tegyék a vizek jó állapotba hozását és a jó állapot megőrzését. Az aszálystratégiának meg kell oldania a gazdasági szektorok aszályproblémáit, de ugyanakkor nem szabad sértenie a vizek jó állapotára irányuló tevékenységek hatásainak érvényesülését. Ha szükségtelenül sok víztestet jelölünk ki, ez ésszerűtlenül nagy monitoring igényt és tervezési munka igényt fog jelenteni, kevés víztest kijelölése esetén viszont nem, vagy csak rossz hatékonysággal lehet majd elvégezni a szükséges megfigyeléseket és megtervezni a jó vízállapotok eléréséhez szükséges intézkedési programokat. A víztestek kijelölésére egyes esetekben az aszálystratégiának is visszahatása lehet.

Keretirányelv szövege – 2. cikk Fogalom-meghatározások	Megjegyzések
13. "Vízgyűjtő" egy olyan földterületet jelent, amelyről minden felszíni lefolyás vízfolyások, folyók, esetleg tavak sorozatán keresztül egyszerű, tölsér vagy deltatorkolatnál a tengerbe folyik. 14. "Részvízgyűjtő" egy olyan földterületet jelent, amelyről minden felszíni lefolyás vízfolyások, folyók, esetleg tavak sorozatán keresztül egy vízfolyás egy bizonyos pontjához folyik (ami általában egy tó vagy folyók összefolyása). "Vízgyűjtő kerület" a szárazföldnek vagy tengernek olyan területrészt jelenti, amelyet egy vagy több szomszédos vízgyűjtőből alakítanak ki a hozzá kapcsolódó felszín alatti vizekkel és tengerparti vizekkel együtt, és amelyet a 3. cikk (1) bekezdése a vízgyűjtő gazdálkodás fő egységéként határoz meg.	A Keretirányelv egyik legfontosabb fogalma a "vízgyűjtő kerület". A fogalom meghatározásából nagyon fontos az a tény, hogy a vízgyűjtő kerület a forrásvidéktől a tengerig jelenti a folyók vízgyűjtőjét. A vízgyűjtő kerületet a vízgyűjtő gazdálkodás legfontosabb területi egységének tekinti a Keretirányelv. Határait általában a vizek összegyülekezésének folyamata szabja meg, azonban meghatározásában adminisztratív, igazgatási szempontok is szerepet játszanak, hiszen a Keretirányelv megengedi azt, hogy tengerbe ömlő kis vízgyűjtőjű vízfolyások esetén, amikor igazgatási szempontból kedvezőtlen lenne a sok kis vízgyűjtő külön kezelése, több kis vízgyűjtő összevonásával, vagy egy kis vízgyűjtőnek egy nagyobb vízgyűjtőhöz csatolásával hozzanak létre egy vízgyűjtő kerületet. Így a vízgyűjtő kerület kötődik ugyan a vizek összegyülekezési folyamatához, de tulajdonképpen jogi fogalommmá válik.

Keretirányelv szövege – 2. cikk Fogalom-meghatározások	Megjegyzések
16. “Illetékes hatóság” a 3. cikk (2) bekezdése vagy a 3. cikk (3) bekezdése által meghatározott hatóságot vagy hatóságokat jelenti.	Bonyolult és nagyon fontos fogalom. Az illetékes hatóság (illetve hatóságok) az operatív végrehajtója a Keretirányelv előírásainak. Az aszálystratégiának a Keretirányelv előírásaival való összehangolásában is jelentős szerepe lesz.

Keretirányelv szövege – 2. cikk Fogalom-meghatározások	Megjegyzések
17. “A felszíni víz állapota” egy felszíni víztest állapotának általános kifejezése, amely állapotot a víz ökológiai és kémiai állapota közül a rosszabbik határozza meg. 18. “A felszíni víz jó állapota” egy felszíni víztestnek azt az állapotát jelenti, amikor annak ökológiai és kémiai állapota is legalább “jó” minőségű. 19. “A felszín alatti víz állapota” egy felszín alatti víztest állapotának általános kifejezése, amely állapotot a víz mennyiségi és kémiai állapota közül a rosszabbik határozza meg. 20. “A felszín alatti víz jó állapota” egy felszín alatti víztestnek azt az állapotát jelenti, amikor annak a mennyiségi és kémiai állapota is legalább “jó” minőségű 21. “Ökológiai állapot” a felszíni vizekkel kapcsolatban levő vízi ökoszisztémák szerkezetének és működésének minőségét az V. mellékletben foglalt osztályozással összhangban leíró kifejezés 22. “Jó ökológiai állapot” egy felszíni víztestnek az V. mellékletben foglalt osztályozás szerint ilyennek minősített állapota. 23. “Jó ökológiai potenciál” egy erősen módosított vagy mesterséges víztestnek az V. melléklet előírásai szerint ilyennek minősített állapota.	A Keretirányelv legfontosabb célkitűzése a felszíni és a felszín alatti vizek jó állapotba hozása és a jó állapot megtartása. Ehhez kulcskérdés a jó állapot pontos definiálása. Ez kell, hogy legyen az aszálystratégiának is az egyik legfontosabb fogalma. Olyan aszálystratégiát kell kidolgozni, amely elősegíti és semmilyen módon nem veszélyezteti a Keretirányelv jó vízállapotok elérésére vonatkozó célkitűzéseinek az érvényesítését. A Keretirányelv V. melléklete 34 oldal terjedelmű (Európai Közösségek Hivatalos Lapja, 2000.12.22. 33-67.). A melléklet részletes útmutatót ad ahhoz, hogyan kell meghatározni azt, hogy a felszíni és a felszín alatti víztestek milyen állapotban vannak és hogy ehhez milyen monitoring szükséges. A melléklet előírja, hogyan kell megállapítani azt, hogy a felszíni víztestek kiváló, jó vagy mérsékelt (gyenge vagy rossz) ökológiai állapotban vannak. Az V. melléklet bemutatja, hogyan kell megállapítani az erősen módosított vagy mesterséges víztestek maximális, jó és mérsékelt ökológiai potenciálját. A jó ökológiai potenciál biztosításának/elérésének a költségei jóval kisebbek, mint a jó ökológiai potenciálé. A jó ökológiai állapot gazdag és változatos élővilág létezését jelenti, a jó ökológiai potenciál pedig azt, hogy megvannak a feltételei a jó ökológiai állapot elérésének, de a víztestben és környezetében még nem kell élővilágnak lennie.

24. “A felszíni víz jó kémiai állapota” a 4. cikk (1) bekezdésének (a) pontjában a felszíni vizekre meghatározott környezeti célkitűzéseket kielégítő kémiai állapotot jelenti, vagyis egy olyan kémiai állapotot, amelyben a szennyező anyagok koncentrációja nem haladja meg a IX. mellékletben és a 16. cikk (7) bekezdésében meghatározott, valamint más európai közösségi joganyagba foglalt környezetminőségi határértékeket.	
25. “A felszín alatti víz jó kémiai állapota” egy olyan felszín alatti víztestnek a kémiai állapota, amely az V. melléklet 2.3.2 táblázatában foglalt minden feltételt kielégít.	
26. “Mennyiségi állapot” annak a mértéknek a kifejezése, amennyire egy felszín alatti víztestet a közvetlen és közvetett vízkitermelések befolyásolnak.	
27. “Rendelkezésre álló felszín alatti vízkészlet” a felszín alatti víztest utánpótlódásának hosszú időszakra megállapított éves átlagos mértékét jelenti, csökkentve a vele kapcsolatban levő felszíni vizek 4. cikkben részletezett ökológiai minőségére vonatkozó célkitűzések eléréséhez szükséges hosszú időszakra megállapított éves átlagos vízhozammal, hogy elkerülhető legyen az ilyen vizek ökológiai állapotának bármilyen jelentős romlása, továbbá csökkentve azzal a vízmennyiséggel, amellyel elkerülhető a felszín alatti vizektől függő szárazföldi ökoszisztémák bármely jelentős károsodása.	Nagyon fontos az aszálystratégia szempontjából is ez a fogalom meghatározás, mert kimondja azt, hogy az ökológiai célok kielégítéséhez szükséges vízmennyiség nem tekinthető (a gazdasági szektorok vízigényeinek kielégítése szempontjából) rendelkezésre álló felszín alatti vízkészletnek.
28. “Jó mennyiségi állapot” az V. melléklet 2.1.2 táblázatában meghatározott állapot.	

8.2.4 A KERETIRÁNYELVNEK A VÍZ- ÉS KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁS KOORDINÁLÁSÁRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSAI

Keretirányelv szövege – 3. cikk Az igazgatási intézkedések összehangolása a vízgyűjtő kerületekben	Megjegyzések
1. A tagállamoknak meg kell határozniuk az országuk területén fekvő egyes vízgyűjtőket és azokból - ennek az irányelvnek a céljaira - vízgyűjtő kerületeket kell alkotniuk. A kis vízgyűjtők összevonhatók a nagyobbakkal, vagy összekapcsolhatók a szomszédos	A Keretirányelv nagyon fontos újdonsága az, hogy kötelezővé teszi a vízgyűjtőre épülő vízgazdálkodást és vízgazdálkodási tervezést. Ezért az előbbi hivatkozáson kívül a megfelelő bekezdés idézésével is bemutatjuk, hogy mit tartalmaz a Keretirányelv hivatkozott előírásai

kisebb vízgyűjtőkkel, hogy ott, ahol ez célszerű, vízgyűjtő kerületeket alakítsanak ki belőlük. A felszín alatti vizeket, ahol nem tartoznak teljesen egy meghatározott vízgyűjtőhöz, azonosítani kell és a legközelebbi, vagy leginkább megfelelő vízgyűjtő-kerülethez kell rendelni. A tengerparti vizeket azonosítani kell, és a legközelebbi vagy a leginkább megfelelő vízgyűjtő-kerülethez, illetve vízgyűjtő-kerületekhez kell rendelni.	sa. A vízgyűjtő gazdálkodás és a vízgyűjtő gazdálkodási tervezés területi egységeinek kijelölése fontos hatással lehet az aszálystratégia kidolgozására és érvényesítésére is. Egészen biztos az, hogy Magyarországnak részt kell vennie a Duna Vízgyűjtő Gazdálkodási Tervének elkészítésében, amelyhez az ország egész területéről, mint a Duna vízgyűjtőjének egy részéről a Keretirányelvben előírt adatokat kell szolgáltatnia és részt kell vennie a Duna vízgyűjtő szintű tervezésben. A Duna vízgyűjtő szintjén csak azokkal a problémákkal kell majd foglalkozni, amelyek ilyen magas szintű koordinációt igényelnek. Országunk számára az a kedvező megoldás, ha a Duna nagyobb mellékfolyóira illetve nagyobb, közvetlenül a Dunához tartozó részvízgyűjtőire is készülnek nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási tervek. Ezt a Keretirányelv nem teszi kötelezővé, de utal arra, hogy célszerű lehet ilyen terveket is készíteni. Az előbbieken már említettük, hogy a Tisza vízgyűjtőjére célszerű lesz nemzetközi aszálystratégiát kidolgozni, amit össze kell majd hangolni a Tisza vízgyűjtő gazdálkodási tervével.

Keretirányelv szövege – 3. cikk Az igazgatási intézkedések összehangolása a vízgyűjtő kerületekben	Megjegyzések
2. A tagállamoknak ezen irányelv alkalmazásához a saját területükön levő minden egyes vízgyűjtő kerületben gondoskodniuk kell a megfelelő igazgatási intézkedésekről - ide értve a megfelelő illetékes hatóság kijelölését is.	A tagjelölt országoknak – közöttük Magyarországnak is - az EU tagállamaival közösen, velük egy időben, kötelező bevezetniük a Keretirányelvet. A Keretirányelv előírásainak megfelelően a Duna vízgyűjtőjét "nemzetközi vízgyűjtő kerületté" kell nyilvánítani. Ez azt jelenti, hogy a Duna vízgyűjtőjén, illetve legalábbis a vízgyűjtőn osztozó EU tagállamoknak és tagjelölt országoknak a vízgyűjtő területre eső terület részén kötelező végrehajtani a Keretirányelv minden előírását.

Keretirányelv szövege – 3. cikk Az igazgatási intézkedések összehangolása a vízgyűjtő kerületekben	Megjegyzések
5. Abban az esetben, ha egy vízgyűjtő-kerület túlterjed a Közösség határain, az érdekelt tagállamnak vagy tagállamoknak törekedniük kell a megfelelő koordináció kialakítására az érintett nem-tagállamokkal, azzal a céllal, hogy ennek az irányelvnek a célkitűzéseit a	A Tisza vízgyűjtő közös aszálystratégiájának kialakításához törekednünk kell arra, hogy Ukrajnával és Jugoszláviával közös, a Keretirányelv előírásaival összhangban lévő aszálystratégiát dolgozzunk ki és koordináljuk a tevékenységünket. Szlovákiával és

teljes vízgyűjtő kerületben elérjék. A tagállamoknak a saját területükön belül biztosítaniuk kell ezen irányelv szabályainak alkalmazását.	Romániával kötelesek vagyunk közös vízgyűjtő gazdálkodási terveket és intézkedési programokat kidolgozni.

8.2.5 A KERETIRÁNYELVBEN ELŐÍRT KÖRNYEZETI CÉLKITŰZÉSEK VÁRHATÓ HATÁSAI AZ ASZÁLYSTRATÉGIÁRA

Keretirányelv szövege – 4. cikk Környezeti célkitűzések	Megjegyzések
1. A vízgyűjtő gazdálkodási tervekben meghatározott intézkedési programok működőképessége érdekében: (a) a f e l s z í n i v i z e k r e n é z v e (i) a tagállamoknak végre kell hajtaniuk a felszíni víztestek állapota romlásának megakadályozásához szükséges intézkedéseket, a 6. és 7. bekezdésben foglaltak alkalmazásától függően és a 8. bekezdésben foglaltak sérelme nélkül; (ii) a tagállamoknak meg kell védeniük, javítaniuk kell, és helyre kell állítaniuk minden felszíni víztestet - a mesterséges és erősen módosított víztestekre vonatkozó (iii) bekezdésben foglaltak alkalmazásától függően – azzal a céllal, hogy legkésőbb ennek az irányelvnek a hatálybalépését követő 15 éven belül elérjék a felszíni vizek jó állapotát, összhangban az V. melléklet előírásaival, a 4. bekezdés szerint meghatározott határidő módosításoktól és az 5., 6. és 7. bekezdésben foglaltak alkalmazásától függően, a 8. bekezdésben foglaltak sérelme nélkül; (iii) a tagállamoknak meg kell védeniük, és javítaniuk kell minden mesterséges és erősen módosított víztestet azért, hogy legkésőbb ennek az irányelvnek a hatálybalépését követő 15 éven belül elérjék a jó ökológiai potenciált és a felszíni víz jó kémiai állapotát, összhangban az V. melléklet előírásaival, a 4. bekezdés szerint meghatározott határidő módosításoktól és az 5., 6. és 7. bekezdésben foglaltak alkalmazásától függően, a 8. bekezdésben foglaltak sérelme nélkül; ..... az érintett felek 1. cikkben hivatkozott kapcsolódó nemzetközi egyezményeinek sérelme nélkül;	A víztesteket jó állapotba kell hozni. Ez jelenti a környezeti célkitűzések lényegét. Végre kell hajtani azokat az intézkedéseket, amelyek megakadályozzák a felszíni víztestek állapotának romlását. A 6. és 7. bekezdés azt adja meg, hogy mikor nem jelenti a víztestek állapotának időszakos leromlása a Keretirányelv megszegését. A 8. bekezdés arra utal, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell azt, hogy az egyik víztest esetében alkalmazott intézkedések vagy kivételes engedmények ne veszélyeztessék másik víztestek esetén a Keretirányelv előírásainak teljesítését. 2015-ig el kell érni a felszíni vizek jó állapotát. 2015-ig el kell érni a mesterségesnek vagy erősen módosítottnak nyilvánított víztestek jó ökológiai potenciálját.

Keretirányelv szövege – 4. cikk Környezeti célkitűzések	Megjegyzések
(b) a felszín alatti vizekre nézve (i) a tagállamoknak végre kell hajtaniuk a szükséges intézkedéseket, hogy megelőzzék vagy korlátozzák a szennyező anyagok bejutását a felszín alatti vizekbe, valamint hogy megelőzzék a felszín alatti víztestek romlását, a 6. és 7. bekezdésben foglaltak, valamint a 11. cikk (3) bekezdése (j) pontjában foglaltak alkalmazásától függően és a 8. bekezdésben foglaltak sérelme nélkül; (ii) a tagállamoknak védeniük, javítaniuk kell, és helyre kell állítaniuk a felszín alatti víztesteket, biztosítaniuk kell az egyensúlyt a felszín alatti víz kitermelése és utánpótlódása között, azzal a céllal, hogy legkésőbb ennek az irányelvnek a hatálybalépését követő 15 éven belül elérjék a felszín alatti vizek jó állapotát, összhangban az V. melléklet előírásaival, a 4. bekezdés szerint meghatározott határidő módosításoktól és az 5., 6. és 7. bekezdésben foglaltak valamint a 11. cikk (3) bekezdése (j) pontjában foglaltak alkalmazásától függően, és a 8. bekezdésben foglaltak sérelme nélkül;	Meg kell előzni a felszín alatti víztestek állapotának romlását. 2015-ig el kell érni a felszín alatti víztestek jó állapotát.
Keretirányelv szövege – 4. cikk Környezeti célkitűzések	Megjegyzések
3. A tagállamok egy felszíni víztestet mesterséggé vagy jelentősen módosítottá nyilváníthatnak, ha (a) a víztestek hidrológiai és hidromorfológiai jellemzőinek a jó ökológiai állapot érdekében szükséges megváltoztatása jelentős mértékben káros hatással lehet: (i) a tágabb környezetre; (ii) a hajózásra, ide értve a kikötői létesítményeket vagy a szabadidő eltöltésére;	Egy felszíni víztestet mesterséggé vagy erősen módosítottá lehet nyilvánítani bizonyos feltételek teljesítése esetén. Ilyenkor 2015-ig a víztest jó ökológiai potenciálját és nem a jó ökológiai állapotát kell elérni. A jó ökológiai potenciál eléréséhez sokkal kisebb költségű intézkedési programokat kell megvalósítani, ezért nagyon fontosak azok a vizsgálatok, amelyekkel a mesterséggé illetve erősen módosítottá nyilvánítást meg kell indokolni. Fontos a Keretirányelvnek az a megállapítása, hogy a jó ökológiai állapot eléréséhez szükséges intézkedések nem lehetnek jelentős mértékben káros hatással a tágabb környezetre, a hajózásra, a kikötői létesítmények-

(iii) az olyan tevékenységekre, melyek a víz tározását igénylik, mint például az ivóvízellátás, az energiatermelés vagy az öntözés; (iv) a folyószabályozásra, az árvízvédelemre, a területi vízrendezésre, vagy (v) más, egyenértékűen fontos, fenntartható fejlesztési tevékenységekre; (b) a víztest mesterséges vagy megváltoztatott jellemzői által szolgált, hasznos célkitűzések a műszaki megvalósíthatóság vagy az aránytalan költségek miatt nem érhetők el olyan más ésszerű módon, amely környezeti szempontból jelentős mértékben jobb megoldás lenne. A víztestek mesterségesessé vagy jelentősen módosítottá nyilvánítását és annak okait külön ismertetni kell a 13. cikkben előírt és hatévente felülvizsgálandó vízgyűjtő gazdálkodási tervben.	re és a szabadidő eltöltésére, az olyan tevékenységekre, amelyek a víz tározását igénylik (ivóvízellátás, energia-termelés, öntözés), a folyószabályozásra, az árvízvédelemre, a területi vízrendezésre, vagy más egyenértékűen fontos, fenntartható fejlesztési tevékenységekre. Fontos azonban az a megállapítás is, hogy igazolni kell azt, hogy az előbbi hasznos célkitűzések műszakilag nem valósíthatók-e meg elfogadható költségekkel olyan más ésszerű módon, amely környezeti szempontból jelentős mértékben jobb megoldás lenne. Az aszálystratégia számos eleme besorolható az előbbi kategóriába, azonban ahhoz, hogy a stratégia szempontjából hasznos célkitűzések (feladatok, intézkedések) megvalósuljanak illetve fennmaradassanak nagyon alapos igazoló vizsgálatokat kell végezni, amelyeket ismertetni kell a vízgyűjtő gazdálkodási tervben. Ez azt jelenti, hogy az aszálystratégiának a vizek állapotát befolyásoló intézkedéseit a vízgyűjtő gazdálkodási tervezés keretében, a Keretirányelv előírásainak megfelelően kell megvizsgálni.

Keretirányelv szövege – 4. cikk Környezeti célkitűzések	Megjegyzések
4. Az 1. bekezdésben megállapított határidőket meg lehet hosszabbítani a víztestekkel kapcsolatos célkitűzések fokozatos elérése érdekében, feltéve, hogy az érintett víztest állapotában nem következik be további romlás, és az összes alábbi feltétel teljesül: (a) A tagállamok megállapítják, hogy a víztestek állapotának szükségesnek tartott javulása az 1. bekezdésben meghatározott határidőkre az alábbi okok legalább egyike miatt ésszerű módon nem érhető el: (i) a műszaki megvalósíthatóság miatt a javulás szükséges mértéke csak a határidőt meghaladó időszakokban érhető el; (ii) a javulások határidőn belüli elérése aránytalanul költséges lenne; (iii) a természeti viszonyok nem teszik lehetővé a víztest állapotának feljavítását az adott határidőre. (b) A határidő meghosszabbítását és annak okait külön ki kell emelni és meg kell magyarázni a 13. cikk szerint előírt vízgyűjtő gazdálkodási tervben. (c) Halasztani legfeljebb a vízgyűjtő gazdálkodási	A Keretirányelvnek megfelelő környezeti célkitűzések teljesítésének határidejét meg lehet hosszabbítani bizonyos feltételek teljesülése esetén. Ilyen például az, hogy a víztestek állapota nem romolhat tovább, igazolható az, hogy a víztestek állapotának szükségesnek tartott javulása nem érhető el a meghatározott határidőre (a műszaki megvalósítás nehézségei miatt, az aránytalanul magas költségek miatt, a természeti viszonyok miatt). A határidő meghosszabbítását és annak okait ki kell emelni és meg kell magyarázni a vízgyűjtő gazdálkodási tervben. Halasztani legfeljebb a vízgyűjtő gazdálkodási terv két további korszerűsítésének időtartamára lehet, azaz 2027-ig. Ennél hosszabb időtartam csak akkor lehetséges, ha a természeti viszonyok nem teszik lehetővé a feladat megoldását korábbi határidőig.

terv két további korszerűsítéséig lehet, kivéve azokat az eseteket, amikor olyanok a természeti viszonyok, hogy a célkitűzéseket nem lehet elérni ezen az időtartamon belül. (d) A vízgyűjtő gazdálkodási tervnek tartalmaznia kell azoknak a 11. cikkben előírt intézkedéseknek az összefoglalását, amelyeket a víztestek kívánt állapotának a meghosszabbított határidőig történő fokozatos eléréséhez irányoztak elő; továbbá az ezen intézkedések végrehajtását jelentősen késleltető okokat és az intézkedések végrehajtásának ütemtervét. A korszerűsített vízgyűjtő gazdálkodási tervekben az intézkedések teljesítésének felülvizsgálatát és a szükséges további intézkedések összefoglalását kell szerepeltetni.	

Keretirányelv szövege – 4. cikk Környezeti célkitűzések	Megjegyzések
5. A tagállamok az 1. bekezdésben előírtaknál kevésbé szigorú környezeti célok elérését is elhatárolhatják olyan víztestek esetében, amelyeket az emberi tevékenység az 5. cikk 1. bekezdése szerint olyan mértékben befolyásol, vagy a természeti viszonyok olyanok, hogy az 1. bekezdésben előírt célkitűzések nem valósíthatók meg, vagy elérésük aránytalanul költséges, és az alábbi feltételek mindegyike teljesül: (a) az ilyen emberi tevékenység által kielégített környezeti és társadalmi-gazdasági igények nem elégíthetők ki olyan más módszerekkel, amelyek környezeti szempontból jelentősen jobb megoldások, és amelyeknek nem aránytalanul magasak a költségei; (b) a tagállamok biztosítják — a felszíni vizek lehető legjobb ökológiai és kémiai állapotának elérését, megengedve azokat a hatásokat, amelyeket nem lehetett ésszerű módon elkerülni az emberi tevékenység vagy a szennyezés természete miatt, — a felszín alatti vizek állapotának lehető legkisebb eltéréseit a jó állapottól, megengedve azokat a hatásokat, amelyeket nem lehetett ésszerű módon elkerülni az emberi tevékenység vagy a szennyezés természete miatt; (c) nem következik be további romlás az érintett víztestben;	Ebbe a kategóriába tartozik a Duna-Tisza közti hátság talajvízszint süllyedésének a problémaköre. Nem vállalhatjuk azt, hogy a hátság alatti felszín alatti víztestnek a hozzá kapcsolódó felszíni vizes élőhelyek számára jónak tekinthető mennyiségi állapotát (vízszintjét) 2015-ig biztosítjuk. Teljesítenünk kell azonban az 5. bekezdésben előírt feltételeket, amelyekkel kapcsolatban felmerül több kérdés, amelyekre a Keretirányelv előírásainak pontos értelmezésével kell megadni a helyes választ. Ilyen kérdések például a következők: Hogyan lehet megállapítani azt, hogy egy módszer környezeti szempontból jelentősen jobb megoldás, de nem aránytalanul magasak a költségei? Mit jelent az, hogy "azok a hatások, amelyeket nem lehetett ésszerű módon elkerülni az emberi tevékenység természete miatt"? Fontos feltétel az, hogy a kevésbé szigorú környezeti célkitűzések meghatározásának módját és a kevésbé szigorú környezeti célkitűzések megfogalmazásának okait a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben részletesen ismertetni kell.

(d) a kevésbé szigorú környezeti célkitűzések meghatározását és azok okait részletesen ismertetik a 13. cikkben előírt vízgyűjtő gazdálkodási tervben, és ezeket a célkitűzéseket hatévente felülvizsgálják.	

Keretirányelv szövege – 4. cikk Környezeti célkitűzések	Megjegyzések
6. A víztestek állapotának időszakos leromlása nem jelenti ennek az irányelvnek a megszegését, ha az kivételes vagy ésszerűen előre nem látható természetes ok vagy <i>vis major</i> - különösen a szélsőséges árvizek és a hosszú aszályos időszakok - következménye, vagy ha ésszerűen előre nem látható balesetektől következik, továbbá, ha az alábbi feltételek mindegyike teljesül: (a) minden megvalósítható lépést megtettek az állapot további romlásának megelőzésére és azért, hogy ne veszélyeztessék ezen irányelv célkitűzéseinek a teljesítését olyan más víztestekben, melyekre az előbbi körülmények nincsenek hatással; (b) a vízgyűjtő gazdálkodási tervben meghatározták azokat a feltételeket, amelyek esetén a körülményeket kivételessé vagy ésszerűen előre nem láthatóvá lehet nyilvánítani, ide értve a megfelelő jellemzők megadását is; (c) az intézkedési program tartalmazza a kivételes körülmények között teendő intézkedéseket, s ezen előirányzott intézkedések nem veszélyeztetik a víztest minőségének helyreállítását a körülmények rendeződését követően; (d) évente számba veszik a kivételes vagy az ésszerűen előre nem látható körülmények hatásait, és - a 4. bekezdés (a) pontjában kifejtett okok alapján - minden lehetséges intézkedést megtesznek, hogy a víztest állapota a gyakorlatilag lehetséges legrövidebb időn belül visszaálljon az említett körülmények hatása előtti állapotra, és (e) a vízgyűjtő gazdálkodási terv következő korszerűsítésébe beépítik az említett körülmények hatásainak, valamint az (a) és (d) bekezdésekkel összhangban megtett vagy megteendő intézkedéseknek az összefoglalását.	A víztestek állapotának leromlása - tehát például a felszín alatti vízszint lesüllyedés, vagy egy folyó vagy egy tó vízszintjének az ökológiai rendszerek számára kedvező érték alá süllyedése - nem tekinthető a Keretirányelv rendelkezései megsértésének akkor, ha ez aszályos időszak, tehát nem emberi tevékenységek következménye. Ahhoz azonban, hogy az aszályos időszakok kedvezőtlen hatásai ne minősüljenek a Keretirányelv megsértésének, teljesíteni kell a következő feltételeket: a) Minden megvalósítható lépést meg kell tenni azért, hogy a víztesteknek az aszályos időszak következtében kialakult kedvezőtlen mennyiségi állapota ne romoljon tovább és azért, hogy a kialakult kedvezőtlen vízmennyiségi állapot ne veszélyeztesse a Keretirányelv célkitűzéseinek teljesítését olyan más víztestekben, amelyeket az aszályos időszak kedvezőtlen hatásai nem érintettek. Az előbbi feltételt még értelmezni kell, mert nem elég egyértelmű az a feltétel, hogy mit jelent pontosabban az, hogy "megvalósítható lépés" és hogy mit jelent a Keretirányelv "célkitűzései teljesítésének veszélyeztetése más víztestekben". b) A vízgyűjtő gazdálkodási tervben meg kell határozni azokat a feltételeket, amelyek esetén az aszályos időszakok hatásait kivételessé vagy ésszerűen előre nem láthatóvá lehet nyilvánítani, ide értve a megfelelő jellemzők megadását is. Ennek a feltételnek a teljesítésében jelentős szerepe lehet az aszálystratégiának. A vízgyűjtő gazdálkodási tervek társadalmi vitára alkalmas változatait 2008.december 22-ig kell elkészíteni és a társadalmi viták tapasztalatait figyelembe véve 2009. december 22-ig kell véglegesíteni és elfogadtatni. c) A Keretirányelvben előírt intézkedési programnak tartalmaznia kell a kivételesnek nyilvánítható aszályos időszakokban teendő intézkedéseket, és ezek az előirányzott intézkedések nem veszélyeztethetik a víztestek jó állapotának helyreállítását az aszályos időszakokat követően.

	A Keretirányelv előírásai szerint kidolgozandó intézkedési programnak olyan intézkedéseket kell tartalmaznia, amely biztosítja a felszíni víztestek és a felszín alatti víztestek jó állapotának elérését. Ez az aszályok hatását illetően a felszíni vizek esetén a vizek jó ökológiai állapotának megfelelő vízmennyiségi állapot biztosítását, a felszín alatti vizek esetén a felszín alatti vízzel kapcsolatban lévő vizes élőhelyek jó ökológiai állapotának megfelelő vízmennyiségi állapot (talajvíz szint) biztosítását jelenti. Az előbbi intézkedéseket be kell építeni az aszálystratégiába is. Így az aszálystratégia a Keretirányelv végrehajtásának egyik nagyon fontos megalapozó dokumentuma lesz. (d) Évente számba kell venni a kivételes aszályos időszakok hatásait, és minden lehetséges intézkedést meg kell tenni, hogy a víztest állapota a gyakorlatilag lehetséges legrövidebb időn belül visszaálljon az aszályos időszakok hatása előtti állapotra. Kérdésként felmerül az, hogy mit jelent az, hogy a "gyakorlatilag lehetséges legrövidebb időn belül". Erre vonatkozóan a korábban tárgyalt 4.bekezdés ad bizonyos útmutatást. Az aszálystratégia kialakításakor figyelembe kell venni ezt a feltételt. (e) A vízgyűjtő gazdálkodási terv következő korszerűsítésébe - amit 2015. december 22-ig kell majd elvégezni - be kell majd építeni a kivételesnek nyilvánítható aszályos időszakok hatásainak, valamint az előbb tárgyalt (a) és (d) bekezdésekkel összhangban megtett vagy megteendő intézkedéseknek az összefoglalását. Bár ezt a feladatot csak 2015 végére kell majd megoldani, az aszálystratégia megfogalmazásában már most is érdemes figyelembe venni azt, hogy milyen módon lehet majd teljesíteni ezt a feltételt.

Keretirányelv szövege – 4. cikk Környezeti célkitűzések	Megjegyzések
7. A tagállamok nem szegik meg ezt az irányelvet, ha — a felszín alatti víz jó állapotának, a felszíni víztest jó ökológiai állapotának vagy - ahol az értelmezhető - jó ökológiai potenciáljának elérésében vagy állapotromlásának megelőzésében bekövetkező hiányosság egy felszíni víztest fizikai jellemzői új keletű módosulásának vagy a felszín alatti víztestek vízszintjében beállt változásoknak a következménye, vagy — új, fenntartható emberi fejlesztési tevékenységek következményei miatt válik lehetetlenné annak megelőzése, hogy egy felszíni víztest kiváló állapotának jó állapotúra romlása bekövetkezzen,	Az új, fenntartható emberi fejlesztési tevékenységek eredményezhetik a felszíni víztestek kiváló állapotúról jó állapotúra történő változását akkor, ha mindent meg-

és az összes alábbi feltétel teljesül: (a) minden lehetséges lépést megtesznek a víztest állapotára gyakorolt kedvezőtlen hatás mérséklésére; (b) a változtatások vagy módosítások okait a 13. cikkben előírt vízgyűjtő gazdálkodási terv részletesen tartalmazza, és a célkitűzéseket hatévente felülvizsgálják; (c) a változtatások vagy módosítások célja elsősorban közérdek, és/vagy a környezet és a társadalom számára az 1. bekezdésben foglalt célkitűzések teljesítésével elérhető előnyöket felülmúlják az emberi egészség terén bekövetkező új változások vagy módosulások, valamint az emberek biztonságának megőrzésében vagy a fenntartható fejlődésben jelentkező előnyök, és (d) a víztest megváltoztatásához vagy módosításához kapcsolható előnyös célkitűzések a műszaki megvalósíthatóság vagy az aránytalan költségek miatt nem érhetők el más, jelentős mértékben jobb környezeti változatot jelentő eszközökkel.	tesznek a víztest állapotára gyakorolt kedvezőtlen hatás mérséklésére, a módosítások okát a vízgyűjtő gazdálkodási tervben kellőképpen indokolják (elsősorban közérdek, emberi egészség területén bekövetkező új változások, az emberek biztonságának megőrzésében és a fenntartható fejlődésben jelentkező előnyök) és a célkitűzések nem érhetők el más, jelentős mértékben jobb környezeti változatot jelentő eszközökkel a műszaki megvalósíthatóság és az aránytalanul nagy költségek miatt.

8.2.6 A TERHELÉSEK VIZSGÁLATÁRA ÉS A GAZDASÁGI ELEMZÉSEKRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK VÁRHATÓ HATÁSA AZ ASZÁLYSTRATÉGIÁRA

Keretirányelv szövege – 5. cikk A vízgyűjtő kerület jellemzői, az emberi tevékenység környezeti hatásainak felülvizsgálata, és a víz használatának gazdasági elemzése	Megjegyzések
1. Minden tagállamnak gondoskodnia kell minden vízgyűjtő kerületére vagy a nemzetközi vízgyűjtő kerületeknek a saját területükre eső hányadára vonatkozóan — a vízgyűjtő kerületek jellemzőinek elemzéséről, — az emberi tevékenységnek a felszíni és felszín alatti vizek állapotára gyakorolt hatásának felülvizsgálatáról, és — a víz használatának gazdasági elemzéséről a II. és III. mellékletben meghatározott módon, továbbá arról, hogy ezen elemzéseket legkésőbb ennek az irányelvnek a hatálybalépését követő négy éven belül elvégezzék.	Minden olyan emberi tevékenység hatását meg kell vizsgálni, amely a vizek állapotát jelentős mértékben befolyásolhatja. Ez vonatkozik az aszálystratégiának a vizek állapotára hatást gyakoroló elemeire is.

Keretirányelv szövege – II. melléklet	Megjegyzések
A felszín alatti víz szintjében bekövetkező változások hatásának felülvizsgálata A tagállamoknak meg kell határozniuk azokat a felszín alatti víztesteket is, amelyekre a 4. cikk szerint alacsonyabb szintű célkitűzéseket állapítanak meg, figyelembe véve a víztest állapotának hatását (i) a felszíni vizekre és a kapcsolódó szárazföldi ökoszisztémákra (ii) a vízrendezésre, az árvízvédelemre és lecsapolásra (iii) az emberi fejlődésre.	Ebbe a kategóriába fog tartozni a Duna-Tisza közti hátság talajvízszint süllyedésének a problémája. A műszaki-tudományos megvalósíthatóság nehézségei és bizonytalanságai, valamint a magas költségek miatt nem lehet vállalni azt, hogy a talajvízszint kívánatosnak tartott korábbi állapotát elérjük 2015 - ig. Különösen igaz ez arra az esetre, ha az aszályproblémák a klimatikus változások miatt nőnek.

Keretirányelv szövege – III. melléklet Gazdasági elemzés	Megjegyzések
A gazdasági elemzésnek – figyelembe véve a szükséges adatok összegyűjtésének költségeit is – elégséges és kellően részletes adatot kell tartalmaznia ahhoz, hogy (a) elvégezzék azokat a számításokat, amelyek a vízi szolgáltatások költségei visszatérítése elvének a 9. cikk szerinti figyelembevételéhez szükségesek, tekintetbe véve a hosszú távú vízigény- és vízellátási előrejelzéseket a vízgyűjtő területben, és ahol szükséges: — elvégezzék a vízi szolgáltatáshoz kapcsolódó mennyiségek, árak és költségek becslését, és — elvégezzék a kapcsolódó beruházások becslését, ide értve az ilyen beruházásokra vonatkozó előrejelzéseket; (b) döntéseket hozzanak az intézkedések leginkább költséghatékony kombinációjáról a vízhasználatok vonatkozásában, és bevegyék azokat a 11. cikk szerinti intézkedési programba az ilyen intézkedések potenciális költségeinek becslésére alapozva.	Az aszályok várható hatásainak vizsgálata fontos tényező lesz ezekben a számításokban.

8.2.7 A VÉDETT TERÜLETEKRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK VÁRHATÓ HATÁSAI AZ ASZÁLY-STRATÉGIÁRA

Keretirányelv szövege – 6. cikk A védett területek nyilvántartása	Megjegyzések
1. A tagállamoknak gondoskodniuk kell olyan nyilvántartás vagy nyilvántartások kialakításáról, amelyek vízgyűjtő kerületenként tartalmaznak minden olyan területet, amelyet a közösségi jogszabályok szerint különleges védelmet igénylő területként jelöltek ki a felszíni és felszín alatti vizek védelme érdekében, vagy a közvetlenül a víztől függő élőhelyek és fajok megőrzése céljából. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a nyilvántartás ennek az irányelvnek a hatálybalépését követően legkésőbb négy éven belül elkészüljön. 2. A nyilvántartásnak vagy a nyilvántartásoknak a 7. cikk (1) bekezdésében meghatározott minden víztestet és minden, a IV. mellékletben felsorolt védett területet tartalmazniuk kell. 3. A védett területek nyilvántartását vagy nyilvántartásait minden vízgyűjtő kerület esetében folyamatosan felül kell vizsgálni, és naprakész állapotban kell tartani.	Különös gondossággal kell majd vizsgálni a védett területek aszályérzékenységét és az aszályra különösen érzékeny védett élőhelyek vízigényének biztosítását be kell építeni az aszálystratégiába.

Keretirányelv szövege – 11. cikk Az intézkedési program	Megjegyzések
4. Az alapintézkedéseken felüli “kiegészítő” intézkedések a 4. cikk szerinti célkitűzések elérését célozzák. Az ilyen intézkedések nem-teljeskörű listáját a VI. melléklet B része tartalmazza. A tagállamok további kiegészítő intézkedéseket is elfogadhatnak az ezzel az irányelvvel érintett vizek további védelmére vagy javítására, beleértve az 1. cikkben hivatkozott nemzetközi egyezményeket is.	

8.2.8 A HAZAI SZINTEN NEM MEGOLDHATÓ PROBLÉMÁKRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK VÁRHATÓ HATÁSAI AZ ASZÁLYSTRATÉGIÁRA

Keretirányelv szövege – 12. cikk A tagállamok szintjén nem megoldható problémák	Megjegyzések
1. Ha egy tagállam olyan problémát tár fel, amely hatással van a vizeivel való gazdálkodásra, de maga nem tudja azt megoldani, tájékoztathatja a problémáról a Bizottságot és bármely érintett tagállamot, és javaslatokat tehet a megoldásra. 2. A Bizottságnak hat hónapon belül válaszolnia kell a tagállamoktól kapott bármely tájékoztatásra vagy javaslatra.	Ha az aszályos időszakok olyan problémákat fognak okozni Magyarországon, amelyeket nem tudunk hazai intézkedésekkel megoldani, akkor élhetünk majd ezzel a lehetőséggel, aminek különösen az EU tagállamok illetve a tagjelölt országok vonatkozásában a problémák megoldásában a jövőben fontos szerepe lehet.

8.2.9 A VÍZGYŰJTŐ GAZDÁLKODÁSI TERVEZÉSRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK VÁRHATÓ HATÁSA AZ ASZÁLYSTRATÉGIÁRA

Keretirányelv szövege – 13. cikk A vízgyűjtő gazdálkodási tervek	Megjegyzések
1. A tagállamoknak biztosítaniuk kell azt, hogy minden teljes egészében a területükön fekvő vízgyűjtő kerületre vízgyűjtő gazdálkodási terv készüljön. 2. Abban az esetben, ha egy nemzetközi vízgyűjtő kerület teljes egészében a Közösség területén belül helyezkedik el, a tagállamoknak biztosítaniuk kell a koordinációt annak érdekében, hogy egyetlen nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási terv készüljön. Ahol nem készül ilyen nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási terv, a tagállamoknak ezen irányelv célkitűzéseinek az elérése érdekében olyan vízgyűjtő gazdálkodási terveket kell készíteniük, amelyek a nemzetközi vízgyűjtő kerületnek legalább a területükre eső részét lefedik. 3. A Közösség határain túlnyúló nemzetközi vízgyűjtő kerület esetében a tagállamoknak egyetlen vízgyűjtő gazdálkodási terv készítésére kell törekedniük, és akkor, ha ez nem lehetséges, a terv legalább a vízgyűjtő kerületnek az érintett tagállam területére jutó hányadát le kell, hogy fedje.	

Keretirányelv szövege – 13. cikk A vízgyűjtő gazdálkodási tervek	Megjegyzések
4. A vízgyűjtő gazdálkodási tervnek a VII. mellékletben részletezett információkat kell tartalmaznia. 5. A vízgyűjtő gazdálkodási tervek kiegészíthetők a részvízgyűjtőkre, ágazatra, problémára vagy víztípusra irányuló részletesebb programokkal vagy gazdálkodási tervekkel a vízgazdálkodás különleges problémáinak kezelése céljából. Ezeknek az intézkedéseknek a megvalósítása nem mentesíti a tagállamokat ezen irányelv további részeiből származó bármilyen kötelezettség teljesítése alól.	Az aszálystratégiát a vízgyűjtő gazdálkodási tervezéssel összhangban kell kialakítani és a tervekbe be kell építeni az aszálystratégiának a vízgyűjtő gazdálkodás keretébe tartozó elemeit. Az aszálystratégia a különböző víztípusokra, víztestekre, részvízgyűjtőkre vonatkozó különleges programnak fogható fel a Keretirányelv előírásai szerint.

8.2.10 KONFLIKTUSOK A VKI ELŐÍRÁSAINAK MELLŐZÉSE MIATT

A Keretirányelv részletes elemzése alapján megállapítható, hogy annak sok olyan előírása van, amelyeket nem szabad figyelmen kívül hagyni az aszálystratégia kialakításakor. Erre figyelmeztetnek egyes európai, vízgazdálkodással kapcsolatos konfliktusok is. Még alig lépett életbe a Keretirányelv, már arra hivatkozással tüntetett több százezer ember Spanyolország különböző nagyvárosaiban a Nemzeti Vízgazdálkodási Terv (a magyar Vízgazdálkodási Kerettervhez hasonló terv) ellen, amelyben számos tározó és egy nagy vízátvezetés terve szerepel vízpótlási céllal. A tüntetők követelik, hogy az EU vonja vissza a beruházások költségei 30 százalékának fedezésére vonatkozó ígértét. Az Odera és a Visztula völgyében Lengyelországban tervezett nagy tározó építkezések ellen kezdődtek lengyelországi és nemzetközi tiltakozások a Keretirányelv előírásaira hivatkozással, megkérdőjelezve azt, hogy Lengyelország alkalmas-e az EU tagságra akkor, amikor az EU egyik legfontosabb jogszabályát nem tartja be.

A spanyolországi konfliktussal az Európai Parlament is foglalkozott. Megállapította, hogy a Keretirányelv nem tiltja tározók és vízátvezetések építését, azonban ezeket csak akkor szabad megvalósítani, ha a Keretirányelvben előírt minden követelményt teljesítették, ez pedig a spanyolországi Nemzeti Vízgazdálkodási Terv készítése során nem történt meg. A spanyol és a lengyel példa is arra figyelmeztet, hogy az aszálystratégiánkban hangsúlyosan meg kell, hogy jelenjen az, hogy a Keretirányelv hatálya alá tartozó stratégiai elemek esetén már megtörténtek azok a vizsgálatok, vagy a jövőben el fogják végezni őket az egyes elemek bevezetése előtt, amelyek igazolják azt, hogy az elemek megfelelnek a Keretirányelvben előírt feltételeknek.

Az Európai Unió költségvetésének több mint a felét a mezőgazdaság támogatására költi. A természetvédő szervezetek ezt az arányt lényegesen csökkenteni szeretnék. A WWF felhívta az EU figyelmét arra, hogy használjon fel több erőforrást a Fenntartható Vidékfejlesztés (Sustainable Rural Development) támogatására. Ez azt jelenti, hogy a Közös Mezőgazdasági Politika (Common Agricultural Policy - CAP) költségvetését a termelés támogatása helyett a fenntartható vidékfejlesztés támogatására kellene használni, amiben a természetvédelem lényeges szerepet játszik.

A WWF véleménye szerint a farmereknek a művelt terület nagysága és az egységnyi területen tartott állatok számának arányában fizetett támogatást a vidéki területek helyes környezetgazdálkodásáért adott támogatásokra kellene változtatni és új gazdasági lehetőségeket kellene biztosítani a vidéki területeken. Hosszú távon a CAP-ot és a regionális támogatást (Strukturális és Kohéziós Alapokat) együtt kellene kezelni és kialakítani egy integrált és fenntartható regionális fejlesztési politikát.

A Mediterrán régióban drámai mértékben nőtt az öntözött területek nagysága az elmúlt két évtizedben és ez vízgazdálkodási krízist okozott. Mindez az EU Közös Mezőgazdasági Politikájának a támogatásával történt, nemzetközi beruházásokkal az öntözőrendszerekben és az öntözővíz valódi árának figyelembe vétele nélkül.

Spanyolországban a vízkészletek 80%-át a mezőgazdaság használja, több mint 1200 nagy tározó van az országban és jelenleg is több nagy tározót terveznek. Mindez további nagy öntözött területeket fog eredményezni és ezt az EU költségvetéséből finanszírozzák. A mezőgazdaságban használt vízmennyiség 59 %-a Spanyolországban jelenleg felhasználatlanul vész el, mert az öntözés régi és alacsony hatékonyságú (40-45%) öntözőrendszerekkel történik.

Az EU irányelvei és egyéb dokumentumai közül az Élőhelyek Irányelv (Habitats Directive 92/43) és a Madarak Irányelv (Birds Directive 79/409), az Élőhelyek Irányelv előírásai alapján létrehozandó Natura 2000 hálózat és a Vizes Élőhelyek Közlemény (EC Communication to the Council and the EP on the Use and Conservation of Wetlands - COM (95)0189) biztosítja a leginkább a vizes élőhelyek védelmét. Utóbbi egyik fontos szerepe a mezőgazdaság és a vizes élőhelyek védelmének integrálása. Fontos dokumentum még az EU Biológiai Változatosság Stratégiája is (EC Biodiversity Strategy - Communication to the Council and to the Parliament on a European Community Biodiversity Strategy - COM(98)0042).

A WWF szerint a vízigeny gazdálkodás (a vízigenyek szabályozása), a környezeti szempontból káros támogatások megszüntetése és a valóságos költségeknek megfelelő víz-árazás nagyon fontosak a fenntartható vízhasználat eléréséhez Dél-Európában.

A mezőgazdaság Európa területének több mint 60%-át foglalja el és jelentős hatása van az erdőkre és a vizekre. A WWF arra törekedett, hogy az EU megváltoztassa a Közös Mezőgazdasági Politikáját úgy, hogy az a fenntartható mezőgazdaságot és vidékfejlesztést szolgálja. Az EU Közös Mezőgazdasági Politikájának és támogatási rendszerének most lezajlott reformja során ezeket a szempontokat figyelembe is vették. A változásokat figyelembe kell venni az aszálystratégiánk kidolgozásakor.

8.2.11 ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK A KERETIRÁNYELVNEK AZ ASZÁLYSTRATÉGIÁRA VONATKOZÓ VÁRHATÓ HATÁSAIRÓL

1. A Keretirányelv közvetlenül csak az élővilág szempontjából foglalkozik a aszályos időszakok alatt jelentkező problémákkal. Enyhébb környezeti célkitűzések megfogalmazását teszi lehetővé olyankor, ha a vizek romló állapotát nem az emberi tevékenységek, hanem az aszály idézte elő. Ilyen esetekben is előírja azonban azt, hogy az élővilág károsodását a lehetséges mértékben csökkenteni kell.

2. A Keretirányelv szelleméből az következik, hogy abban az esetben, ha az aszálykárok enyhítése jelentős közérdek, bizonyos feltételek betartásával el lehet tekinteni a vizek jó állapotának biztosításától, illetve a jó állapot biztosítására előírt határidőt túl lehet lépni.

3. Ellentétes irányban hat a költség-visszatérülés elvének alkalmazására vonatkozó előírás, ami azt jelenti, hogy **gazdasági érdekből csökkenthetők az aszálykárok például öntözéssel, víztározással, vízátervezéssel stb., de csak akkor, ha ezek a beavatkozások nem rontják a vizek állapotát és ha a haszonélvezők a beavatkozások közvetlen-, készlet- és környezeti költségeit visszatérítik.**

4. A Keretirányelv legfontosabb célkitűzése a felszíni és a felszín alatti vizek jó állapotba hozása és a jó állapot megtartása. Ehhez kulcskérdés a jó állapot pontos definiálása. **Ez kell, hogy legyen az aszálystratégiának is az egyik legfontosabb fogalma. Olyan aszálystratégiát kell kidolgozni, amely elősegíti és semmilyen módon nem veszélyezteti a Keretirányelv jó vízállapotok elérésére vonatkozó célkitűzéseinek az érvényesítését.**

5. Aszályos időszakokban a Keretirányelv előírásai szerint nem szabad rontani a felszíni vizeknek azt a mennyiségi állapotát, ami a jó ökológiai állapot biztosításához szükséges. Ennek a szabálynak a betartásától azonban jelentős közérdek esetén feltehetően el lehet tekinteni, azonban azt még pontosítani kell, hogy mi tekinthető jelentős közérdeknek.

6. A Keretirányelv nem foglalkozik a gazdasági szektorok szempontjából jónak tekinthető vízmennyiségi állapot biztosításával (például a hajózás számára szükséges vízmélység, a vízenergia termeléshez szükséges vízszint különbség és vízhozam, az üdüléshez és vízi-sportokhoz szükséges vízmélység, az öntözéshez szükséges vízmennyiség stb.), és egyes esetekben (pl. öntözés) a gazdasági szektoroknak megfelelő vízminőség biztosításával sem. Nem foglalkozik továbbá azzal sem, hogy milyen mértékadó vízszintekre vagy vízhozamokra kell kiépíteni a vízepítési műtárgyakat. **Nem foglalkozik az előbbi feladatokkal akkor sem, ha azok az aszálykárok elhárítását szolgálják. Ez**

azonban nem jelenti azt, hogy a gazdasági szektorok aszályproblémáinak megoldása nem fontos feladat, csak azt jelenti, hogy a gazdasági szektorok aszályproblémáinak megoldását a Keretirányelv gazdasági kérdésként kezeli és az ezzel kapcsolatos szabályozásokat a tagállamokra bízta. Ugyanez a helyzet az árvízvédelemmel és a belvízvédelemmel is.

A Keretirányelv tulajdonképpen azt mondja, hogy akkor, ha van, aki a gazdasági szektorok vízzel kapcsolatos igényei kielégítésének a közvetlen költségeit, valamint készlet- és környezeti költségeit is megfizeti, és az igények kielégítése nem sérti a Keretirányelv előírásainak megfelelő környezeti célkitűzések teljesítését, akkor az igényeket ki lehet elégíteni. Az ezzel kapcsolatos szabályozások kidolgozása és érvényesítése a tagállamoknak, illetve a tagállamok hatóságainak a feladata és illetékessége.

7. Ha a vizek jó állapotát lehetetlen vagy csak ésszerűtlenül költséges módon lehet elérni, akkor el lehet tekinteni a jó állapot elérésétől. Ilyenkor mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a vizek állapota ne romoljon tovább. Azt nem mondja meg pontosabban a Keretirányelv, hogy mit jelent az, hogy ésszerűtlenül magas költség.

Felmentés kapható a jó állapot elérésének illetve a további romlás megelőzésének követelménye alól akkor, ha a víztestek kedvezőtlen vagy romló állapota olyan okok következménye, amelyeket árvizek vagy aszályok, illetve magasabb rendű közérdek indokolt. A felmentés feltétele az, hogy mindent megtesznek a víztest állapotát érő kedvezőtlen hatások csökkentésére.

Nem határozza meg a Keretirányelv azt, hogy mi tekinthető magasabb rendű közérdeknek. Ez nehezíti a Keretirányelv előírásainak értelmezését és vitákra adhat majd okot. Feltehetően a magasabb rendű közérdek kategóriájába kell sorolni az emberi élet és vagyon védelme, a létfenntartási feltételek biztosítása érdekében végzett folyószabályozást és az árvízvédelmi rendszerek fejlesztését. Az még eldöntendő kérdés, hogy a hajózás feltételeinek biztosítása, az öntözővíz, a vízenergia termelés és a vízparti üdülés feltételeinek biztosítása, a belvízrendezés vagy az aszálystratégia elemei milyen esetekben és milyen mértékig tartoznak ebbe a kategóriába.

Jelenleg már mód van arra, hogy a magyar szakértők bekapcsolódjanak az EU Vízigazgatók Értekezletének javaslatára és irányításával a Keretirányelv bevezetéséhez kidolgozott Közös Stratégia megvalósításával foglalkozó munkacsoportok tevékenységébe, amelyek pontosabban értelmezik a Keretirányelv előírásait és útmutatókat dolgoznak ki azok végrehajtásához. A munkacsoportok tevékenységén keresztül valószínűleg el tudjuk érni azt, hogy a Keretirányelvet ne értelmezzék Magyarország számára nagyon kedvezőtlen módon az útmutatók kidolgozásakor.

8. A Keretirányelv nagyon fontos célkitűzése a vizes élőhelyek védelme és állapotuk javítása. Különös figyelmet érdemel az a tény, hogy ez nemcsak a felszíni és felszín alatti víztestekre vonatkozik, hanem a tőlük közvetlenül függő szárazföldi élőhelyekre és vizes élőhelyekre is, tekintettel azok vízszükségletére.

9. A Keretirányelv a gazdasági szektorok vízigényének kielégítését, a vízhasználatok biztosítását is fontos célkitűzésének tekinti, de különös figyelmet fordít a fenntarthatóságra, azaz a Keretirányelvben előírt környezeti célkitűzések teljesítésére. **A Keretirányelv víztakarékosságra és a vízkészletek minőségének védelmére ösztönöz és ezzel jelentős mértékben elősegíti az aszálystratégiák érvényesítését, illetve tulajdonképpen annak egyes elemeinek figyelembe vételét is előírja.**

10. A Keretirányelv elvileg hozzájárul az árvizek és az aszályok hatásainak mérsékléséhez, azt azonban se a Keretirányelv Preambuluma, se a cikkei, illetve mellékletei nem pontosítják, hogy ez milyen formában történik, s nem derül ki az sem, hogy milyen hatások mérsékléséről van szó. **A Keretirányelv szelleméből az következik, hogy elsősorban vagy egyedül csak az élővilágot védi közvetlenül a aszályok káros környezeti hatásaitól, a gazdasági szektorok aszály-problémáinak megoldásához csak közvetve járul hozzá.**

11. A Preambulum kihangsúlyozza, hogy a Keretirányelv nem minden korlátozás nélkül támogatja a vízhasználatokat, hanem csak a fenntartható, kiegyensúlyozott és méltányos vízhasználatot segíti elő. Ugyanakkor kinyilvánítja azt is, hogy az előbbi feltételeknek megfelelő vízhasználatokhoz elegendő mennyiségű, jó minőségű felszíni és felszín alatti víz biztosítását tartja szükségesnek. **Ez a megállapítása a Keretirányelvnek jelentős hozzájárulás lehet az aszálystratégiához.**

12. A Keretirányelv nem kívánja helyettesíteni a meglévő nemzetközi egyezményeket, nem tartalmaz azoknak ellentmondó előírásokat. **Ezzel szemben hozzá kíván járulni az egyezmények célkitűzéseinek teljesítéséhez, ami vonatkozik az aszályval kapcsolatos nemzetközi egyezményekre is.**

13. Nagyon fontos fogalma a Keretirányelvnek a "víztest". A fogalom meghatározások között csak a "felszíni víztest" és a "felszín alatti víztest", illetve az "erősen módosított víztest" fogalom meghatározását találjuk. Utóbbi rendkívül fontos és bonyolult módon értelmezhető fogalom, amely értelmezésével és használatával jelenleg az EU Víz Igazgatók Értekezletének Közös Stratégiai Programja alapján létrehozott külön munkacsoport foglalkozik. Előfordulhat például az, hogy egy felszíni víztest az emberi tevékenységek következtében lényegesen megváltozott, mégsem lehet illetve mégsem szabad a Keretirányelv szerinti értelmezésben és következményekkel erősen módosított víztestnek tekinteni. **A Keretirányelv szelleméből az következik, hogy a felszíni víztesteket az aszálystratégia végrehajtása érdekében is csak rendkívüli esetekben szabad erősen módosítani illetve erősen módosítottaknak tekinteni.**

A Keretirányelv bevezetése során a felszíni víztesteket és a felszín alatti víztesteket is ki kell jelölni. A "víztest" tulajdonképpen a vizek jó állapotba hozására irányuló tevékenységi programok meghatározásának és végrehajtásának legkisebb egysége. **Az aszálystratégia intézkedéseit is célszerű lesz sok esetben a Keretirányelv alapján kijelölt víztestekre meghatározni, mert ezek lesznek a vízgazdálkodási tevékenységek legkisebb területi alapegységei.**

A "víztest" jogi fogalom, mert több kis hasonló tulajdonságú állóvíz (pl. holtág), vagy több víztartó, vagy azok egyes részei egy víztestként vehetők figyelembe a Keretirányelv előírásainak végrehajtásakor.

A "víztestek" kijelölésekor – akár felszíni, akár felszín alatti víztestekről van szó - véleményünk szerint a legfontosabb vezérelv az kell, hogy legyen, hogy a kiválasztott víztestek lehetővé tegyék a vizek jó állapotba hozását és a jó állapot megőrzését. **Az aszálystratégiának meg kell oldania a gazdasági szektorok aszályproblémáit, de ugyanakkor nem szabad sértenie a vizek jó állapotára irányuló tevékenységek hatásainak érvényesülését. Tekintettel arra, hogy a Keretirányelv szerinti vízgyűjtő gazdálkodásnak a víztestek lesznek a legkisebb területi egységei, ezt az aszálystratégia kialakításakor is figyelembe kell venni.**

Ha szükségtelenül sok víztestet jelölünk ki, ez ésszerűtlenül nagy monitoring igényt és tervezési munka igényt fog jelenteni, kevés víztest kijelölése esetén viszont nem, vagy csak rossz hatékonysággal lehet majd elvégezni a szükséges megfigyeléseket és megtervezni a jó vízállapotok eléréséhez szükséges intézkedési programokat. **A víztestek kijelölésére egyes esetekben az aszálystratégiának is visszahatása lehet.**

14. Bonyolult és nagyon fontos fogalom az "illetékes hatóság (illetve hatóságok)", amely (amelyek) az operatív végrehajtója (végrehajtói) a Keretirányelv előírásainak. **Az aszálystratégiának a Keretirányelv előírásaival való összehangolásában is jelentős szerepe lesz az illetékes hatóságoknak.**

A Keretirányelv előírásai szerint koordinálni kell az ugyanahhoz a rendszerhez tartozó vizekkel kapcsolatban tett intézkedéseket. A Preambulum nem fogalmaz egészen pontosan, de az "ugyanahhoz az ökológiai, hidrológiai és hidrogeológiai rendszerhez tartozó felszíni és felszín alatti vizek" a Keretirányelv fogalomrendszere szerint valószínűleg összefüggésben lévő felszíni és felszín alatti víztesteket jelent, amelyeket úgy lehet jó állapotba hozni, ha összehangoljuk a jó állapotba hozásukhoz tervezett intézkedéseket. A vizekkel "kapcsolatban tett intézkedések" koordinálása pedig minden olyan intézkedés koordinálását jelenti, amelyet a vízgyűjtő bármely részén foganatosítanak és a tárgyi vizek állapotára hatással vannak. **A koordinálás tehát a más országok területén, esetenként több ország területén foganatosított intézkedésekre és így a nemzetközi aszálystratégiára is vonatkozik.**

A Duna vízgyűjtőjén valószínűleg nem, a Tisza vízgyűjtőjén azonban feltétlenül szükség van a vízgyűjtő szintű aszálystratégia kialakítására és megvalósításának nemzetközi koordinációjára. A Tisza vízgyűjtőjére kidolgozott aszálystratégiának azonban valószínűleg nem kell minden olyan elemet tartalmaznia, mint a magyar nemzeti aszálystratégiának.

A Keretirányelv nagyon fontos újdonsága az, hogy kötelezővé teszi a vízgyűjtőre épülő vízgazdálkodást és vízgazdálkodási tervezést. **A vízgyűjtő gazdálkodás és a vízgyűjtő gazdálkodási tervezés területi egységeinek kijelölése fontos hatással lehet az aszálystratégia kidolgozására és érvényesítésére is.**

Egészen biztos az, hogy Magyarországnak részt kell vennie a Duna Vízyűjtő Gazdálkodási Tervének elkészítésében, amelyhez az ország egész területéről, mint a Duna vízgyűjtőjének egy részéről a Keretirányelvben előírt adatokat kell szolgáltatnia és részt kell vennie a Duna vízgyűjtő szintű tervezésben.

A Duna vízgyűjtő szintjén csak azokkal a problémákkal kell majd foglalkozni, amelyek ilyen magas szintű koordinációt igényelnek.

Országunk számára az a kedvező megoldás, ha a Duna nagyobb mellékfolyóira illetve nagyobb, közvetlenül a Dunához tartozó részvízgyűjtőire is készülnek nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási tervek. Ezt a Keretirányelv nem teszi kötelezővé, de utal arra, hogy célszerű lehet ilyen terveket is készíteni.

Az előbbiekben már említettük, hogy a Tisza vízgyűjtőjére célszerű lesz nemzetközi aszálystratégiát kidolgozni, amit össze kell majd hangolni a Tisza vízgyűjtő gazdálkodási tervével.

A Tisza vízgyűjtő közös aszálystratégiájának kialakításához törekednünk kell arra, hogy Ukrajnával és Jugoszláviával közös, a Keretirányelv előírásaival összhangban lévő aszálystratégiát dolgozzunk ki és koordináljuk a tevékenységünket. Szlovákiával és Romániával kötelesek vagyunk közös vízgyűjtő gazdálkodási terveket és intézkedési programokat kidolgozni.

15. Egy felszíni víztestet mesterségesse vagy erősen módosítottá lehet nyilvánítani bizonyos feltételek teljesítése esetén. Ilyenkor 2015-ig a víztest jó ökológiai potenciálját és nem a jó ökológiai állapotát kell elérni. A jó ökológiai potenciál eléréséhez sokkal kisebb költségű intézkedési programokat kell megvalósítani, ezért nagyon fontosak azok a vizsgálatok, amelyekkel a mesterségesse illetve erősen módosítottá nyilvánítást meg kell indokolni.

16. Fontos a Keretirányelvnek az a megállapítása, hogy a jó ökológiai állapot eléréséhez szükséges intézkedések nem lehetnek jelentős mértékben káros hatással a tágabb környezetre, a hajózásra, a kikötői létesítményekre és a szabadidő eltöltésre, az olyan tevékenységekre, amelyek a víz tározását igénylik (ivóvízellátás, energiatermelés, öntözés), a folyószabályozásra, az árvízvédelemre, a területi vízrendezésre, vagy más egyenértékűen fontos, fenntartható fejlesztési tevékenységre.

Fontos azonban az a megállapítás is, hogy igazolni kell azt, hogy az előbbi hasznos célkitűzések műszakilag nem valósíthatók-e meg elfogadható költségekkel olyan más ésszerű módon, amely környezeti szempontból jelentős mértékben jobb megoldás lenne.

Az aszálystratégia számos eleme besorolható az előbbi kategóriába, azonban ahhoz, hogy a stratégia szempontjából hasznos célkitűzések (feladatok, intézkedések) megvalósuljanak illetve fennmaradassanak nagyon alapos igazoló vizsgálatokat kell végezni, amelyeket ismertetni kell a vízgyűjtő gazdálkodási tervben. Ez azt jelenti, hogy az aszálystratégiának a vizek állapotát befolyásoló intézkedéseit a vízgyűjtő gazdálkodási tervezés keretében, a Keretirányelv előírásainak megfelelően kell megvizsgálni.

17. A Keretirányelvnek megfelelő környezeti célkitűzések teljesítésének határidejét meg lehet hosszabbítani bizonyos feltételek teljesülése esetén. Ilyen például az, hogy a víztestek állapota nem romolhat tovább, igazolható az, hogy a víztestek állapotának szükségesnek tartott javulása nem érhető el a meghatározott határidőre (a műszaki megvalósítás nehézségei miatt, az aránytalanul magas költségek miatt, a természeti viszonyok miatt).

A határidő meghosszabbítását és annak okait ki kell emelni és meg kell magyarázni a vízgyűjtő gazdálkodási tervben. Halasztani legfeljebb a vízgyűjtő gazdálkodási terv két további korszerűsítésének időtartamára lehet, azaz 2027-ig. Ennél hosszabb időtartam csak akkor lehetséges, ha a természeti viszonyok nem teszik lehetővé a feladat megoldását korábbi határidőig.

18. Bizonyos feltételek teljesülése esetén kevésbé szigorú környezeti célok is kitűzhetők. Ebbe a kategóriába tartozik a Duna-Tisza közti hátság talajvízszint süllyedésének a problémaköre. Nem vállalhatjuk azt, hogy a hátság alatti felszín alatti víztestnek a hozzá kapcsolódó felszíni vizes élőhelyek számára jónak tekinthető mennyiségi állapotát (vízszintjét) 2015-ig biztosítjuk. Teljesítenünk kell azonban a Keretirányelvben a kevésbé szigorú környezeti célok kitűzését lehetővé tevő feltételeket, amelyekkel kapcsolatban felmerül több kérdés, amelyekre a Keretirányelv előírásainak pontos értelmezésével kell megadni a helyes választ. Ilyen kérdések például a következők:

- Hogyan lehet megállapítani azt, hogy egy módszer környezeti szempontból jelentősen jobb

megoldás, de nem aránytalanul magasak a költségei?

- Mit jelent az, hogy "azok a hatások, amelyeket nem lehetett ésszerű módon elkerülni az emberi tevékenység természete miatt"?

Fontos feltétel az, hogy a kevésbé szigorú környezeti célkitűzések meghatározásának módját és a kevésbé szigorú környezeti célkitűzések megfogalmazásának okait a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben részletesen ismertetni kell.

19. A víztestek állapotának leromlása - tehát például a felszín alatti vízszint lesüllyedés, vagy egy folyó vagy egy tó vízszintjének az ökológiai rendszerek számára kedvező érték alá süllyedése - nem tekinthető a Keretirányelv rendelkezései megsértésének akkor, ha ez aszályos időszak, tehát nem emberi tevékenységek következménye. Ahhoz azonban, hogy az aszályos időszakok kedvezőtlen hatásai ne minősüljenek a Keretirányelv megsértésének, teljesíteni kell a következő feltételeket:

- a) Minden megvalósítható lépést meg kell tenni azért, hogy a víztesteknek az aszályos időszak következtében kialakult kedvezőtlen mennyiségi állapota ne romoljon tovább és azért, hogy a kialakult kedvezőtlen vízmennyiségi állapot ne veszélyeztesse a Keretirányelv célkitűzéseinek teljesítését olyan más víztestekben, amelyeket az aszályos időszak kedvezőtlen hatásai nem érintettek.

Az előbbi feltételt még értelmezni kell, mert nem elég egyértelmű az a feltétel, hogy mit jelent pontosabban az, hogy "megvalósítható lépés" és hogy mit jelent a Keretirányelv "célkitűzései teljesítésének veszélyeztetése más víztestekben".

- b) **A vízgyűjtő gazdálkodási tervben meg kell határozni azokat a feltételeket, amelyek esetén az aszályos időszakok hatásait kivételessé vagy ésszerűen előre nem láthatóvá lehet nyilvánítani, ide értve a megfelelő jellemzők megadását is. Ennek a feltételnek a teljesítésében jelentős szerepe lehet az aszálystratégiának.**

A vízgyűjtő gazdálkodási tervek társadalmi vitára alkalmas változatait 2008. december 22-ig kell elkészíteni és a társadalmi viták tapasztalatait figyelembe véve 2009. december 22-ig kell véglegesíteni és elfogadtatni.

- c) **A Keretirányelvben előírt intézkedési programnak tartalmaznia kell a kivételesnek nyilvánítható aszályos időszakokban teendő intézkedéseket**, és ezek az előírányozott intézkedések nem veszélyeztethetik a víztestek jó állapotának helyreállítását az aszályos időszakokat követően.

A Keretirányelv előírásai szerint kidolgozandó intézkedési programnak olyan intézkedéseket kell tartalmaznia, amely biztosítja a felszíni víztestek és a felszín alatti víztestek jó állapotának elérését. Ez az **aszályok hatását** illetően a felszíni vizek esetén a vizek jó ökológiai állapotának megfelelő vízmennyiségi állapot biztosítását, a felszín alatti vizek esetén a felszín alatti vízzel kapcsolatban lévő vizes élőhelyek jó ökológiai állapotának megfelelő vízmennyiségi állapot (talajvíz szint) biztosítását jelenti. **Az előbbi intézkedéseket be kell építeni az aszálystratégiába is. Így az aszálystratégia a Keretirányelv végrehajtásának egyik nagyon fontos megalapozó dokumentuma lesz.**

- (d) **Évente számba kell venni a kivételes aszályos időszakok hatásait**, és minden lehetséges intézkedést meg kell tenni, hogy a víztest állapota a gyakorlatilag lehetséges legrövidebb időn belül visszaálljon az aszályos időszakok hatása előtti állapotra. Kérdésként felmerül az, hogy mit jelent az, hogy a "gyakorlatilag lehetséges legrövidebb időn belül". Erre vonatkozóan a korábban tárgyalt 4. bekezdés ad bizonyos útmutatást. **Az aszálystratégia kialakításakor figyelembe kell venni ezt a feltételt.**

- (e) A vízgyűjtő gazdálkodási terv következő korszerűsítésébe - amit 2015. december 22-ig kell majd elvégezni - be kell majd építeni a kivételesnek nyilvánítható **aszályos időszakok** hatásainak, valamint az előbb tárgyalt (a) és (d) bekezdésekkel összhangban megtett vagy megteendő intézkedéseknek az összefoglalását.

Bár ezt a feladatot csak 2015 végére kell majd megoldani, az aszálystratégia megfogalmazásában már most is érdemes figyelembe venni azt, hogy milyen módon lehet majd teljesíteni ezt a feltételt.

20. Az új, fenntartható emberi fejlesztési tevékenységek eredményezhetik a felszíni víztestek kiváló állapotúról jó állapotúra történő változását akkor, ha mindent megtesznek a víztest állapotára gyako-

rott kedvezőtlen hatás mérséklésére, a módosítások okát a vízgyűjtő gazdálkodási tervben kellőképpen indokolják (elsőrendű közérdek, emberi egészség területén bekövetkező új változások, az emberek biztonságának megőrzésében és a fenntartható fejlődésben jelentkező előnyök) és a célkitűzések nem érhetők el más, jelentős mértékben jobb környezeti változatot jelentő eszközökkel a műszaki megvalósíthatóság és az aránytalanul nagy költségek miatt.

21. A Keretirányelv hatályát tulajdonképpen minden olyan tevékenységre kiterjesztették, amely nem szerepel a Keretirányelv felsorolásaiban és a vizek állapotát jelentős mértékben befolyásolhatja. Ha az aszálykárok csökkentése érdekében tervezett bármely tevékenység jelentős mértékben negatív irányban változtathatja a vizek jó állapotát, akkor azt a tevékenységet csak akkor szabad megvalósítani, ha be lehet bizonyítani azt, hogy teljesülnek a Keretirányelv előírásaiban megszabott feltételek. Ez nagyon alapos és munkaigényes vizsgálatokat tesz majd szükségessé.

22. Az aszálystratégiának is fontos része kell, hogy legyen minden víztakarékosságra ösztönző módszer, így az ezt a célt szolgáló árrendszer kialakítása is. Erre utal az is, hogy a Keretirányelv külön kitér arra, hogy 2010-re biztosítani kell a mezőgazdasági vízhasználatok megfelelő hozzájárulását a vízi szolgáltatások költségeinek visszatérítéséhez.

23. Az aszálystratégiát a vízgyűjtő gazdálkodási tervezéssel összhangban kell kialakítani és a tervekbe be kell építeni az aszálystratégiának a vízgyűjtő gazdálkodás keretébe tartozó elemeit. Az aszálystratégia a különböző víztípusokra, víztestekre, részvízgyűjtőkre vonatkozó különleges programnak fogható fel a Keretirányelv előírásai szerint.

8.3 A VKI VÁRHATÓ HATÁSA A HAJÓZÁSRA, A MEDERKOTRÁSRA ÉS A VÍZENERGIA TERMELÉSRE

8.3.1 HAJÓZÁS, KIKÖTŐK ÉS MEDERKOTRÁS

Forrás:

Clay, N. (2003) Navigating the EU Water Framework Directive, Seminar on the Implications of the EU Water Framework Directive, Summary of the Conference Proceedings, Brussels, October 30 2003

A VKI hatálya minden a vizek állapotát befolyásoló tevékenységre kiterjed, de sok esetben csak későn ismerik fel ezt. Ilyen például a hajózási-, kikötő- és mederkotrás- ipar esete, amiről a hajózási, a kikötő- és mederkotrás ágazat és a VKI kapcsolatáról tartott konferencia tapasztalatai alapján számolunk be.

A PIANC vezetésével egy munkacsoport alakult a VKI várható hatásainak elemzésére és értékelésére a hajózási-, kikötő- és mederkotrás ipar területén. A hét különböző, fontos és nagy ipari csoport, illetve szövetség képviselőiből alakult munkacsoportnak az volt a véleménye, hogy a VKI fontossága miatt növelni kell a vele kapcsolatos tudatosságot és ezért egy szemináriumot szerveztek Brüsszelben. Ezen az egyébként külön működő ipari szövetségek (PIANC, ESPO, IAPH, EFIP, INE és IADC) képviselői megállapították, hogy a VKI bevezetése sok bizonytalanságot és lehetséges következményt jelent az iparágak számára. A szemináriumon 16 országból több mint 80 küldött és az Európai Bizottság Környezeti Főigazgatóságának képviselője is részt vett.

Megállapították egy felmérésből, hogy a résztvevők 58 százaléka semmit vagy nagyon keveset tudott a VKI-ről és a többiek sem sokat tudtak a végrehajtás részleteiről a saját területükön. Megállapították, hogy ennek fő oka többek között az, hogy

- „a VKI végrehajtását általában a környezeti és víz minisztériumok irányítják és csak kis mértékben vagy egyáltalán nem vonják be a közlekedési vagy közmunka minisztériumokat „, és
- a legtöbb tagállamban nem adtak semmilyen formális szerepet a VKI végrehajtásában a kikötői és hajózási hivataloknak”.

Az Európai Bizottság képviselője, Mr. Blöch, a VKI végrehajtásának egyik fő felelőse elmondta, hogy „a VKI végrehajtásának folyamatába jogilag kötelező bevonni minden érdekeltet”. Utalt arra is, hogy sokan félremagyarázzák a VKI előírásait. „Az erősen módosított nyilvánított víztestek esetén is teljesíteni kell vízvédelmi és helyreállítási célokat. Az erősen módosított nyilvánítás nem azt jelenti,

hogy nem kell tenni semmit. Az erősen módosított víztestek esetén, ahol csak lehet, a jó ökológiai potenciált kell elérni”. A VKI nem jelent túlszabályozást, lehetővé teszi az innovációt. Bár a VKI hosszútávú tervezést tesz szükségessé, sürgette a jelenlévő iparágak képviselőit, hogy kezdjék el a konzultációt, amilyen korán csak lehet.

A WWF képviselője elmondta, hogy a „hajózást integrálni kell a vízgyűjtő gazdálkodási tervekbe”. Jelezte, hogy „a VKI célkitűzéseinek teljesítése érdekében egyes hajózási tevékenységekben korlátozásokat kell majd bevezetni”. Utalt arra, hogy a WWF „nem ellenzi a hajózást, de úgy gondolja, hogy a hajózást a VKI-vel kompatibilissé kell tenni”.

A vita eredménye néhány fontos következtetés volt:

- „Azokon a területeken, ahol a hajózás és a hajózáshoz szükséges infrastruktúra és a vízi környezet között konfliktus van, innovatív megoldásokra van szükség”;
- „A vízi- és közúti szállítás összehasonlító elemzése a hajózás hosszútávú fenntartását indokolja, de a hajózás meg kell, hogy feleljen a környezeti követelményeknek”.

Szó volt arról is a konferencián, hogy választ kell keresni egy sor nyitott kérdésre:

- Hogyan kell értelmezni a VKI előírásait a fenntartó mederkotrások esetén?
- Ki határozza majd meg azt, hogy mit jelent ökológiailag megfelelőbb alternatíva?
- Ki fogja megállapítani azt, hogy valami súlyosan sérti a közérdeket?
- Hogyan fogják kezelni a VKI végrehajtása miatti késéseket és költségnövekedést?

A jelenlévő angol hajózási szakemberek jelezték, hogy az angol hajózó utakon már folynak kísérletek a víziutak növényzetének tisztítására és a mederkotrásra a VKI követelményeinek figyelembe vételével.

A résztvevők hiányolták, hogy a hajózási ágazat képviselőit nem vonták be az VKI végrehajtásához készülő útmutatók kidolgozásába.

A kerekasztal beszélgetésen fontos kérdéseket vitattak meg:

- Mit kell tenniük a kormányoknak a résztvevő ágazatok érdekében?
- Mit kell tenniük az ágazatoknak, hogy felkészüljenek a VKI végrehajtására?
- Mit kell tennie a hajózás és VKI munkacsoportnak?

A vita legfontosabb megállapításai a következők voltak:

- A kormányoknak biztosítaniuk kell a hajózási-, kikötő- és mederkotrás szektorok képviselőinek (és hasonlóképpen minden gazdasági szektor képviselőinek) a részvételét a VKI végrehajtásának folyamatában, nemcsak a vízvédelemben és az ökológiában érdekeltként.
- A témakörben hatáskörrel rendelkező hatóságoknak országon belül és nemzetközi szinten is meg kell vitatniuk a végrehajtás folyamatát a különböző szektorok területén.
- A közlekedési és közmunkaügyi minisztériumokat sürgősen be kell vonni a folyamatba.
- A hatáskörrel rendelkező hatóságoknak időben és kielégítően tájékoztatniuk kell a szektorokat a végrehajtás folyamatáról.
- Az iparágakon belül növelni kell a tájékozottságot a VKI végrehajtásának részleteiről.
- Az újonnan csatlakozott tagállamokat és a tagjelölt országokat is aktívan be kell vonni a folyamatba.

A konferencia néhány legfontosabb következtetése a következő volt:

- „A VKI végrehajtásával kapcsolatban még sok a megválaszolandó kérdés és nem világosak a végrehajtás részletei a kikötői és hajózási hivatalokban sem”.
- „Ha a képviselt szektorok meg akarják előzni a Madarak és az Élőlények irányelvek végrehajtásából származó problémákat, akkor már most részt kell venniük a vitákban.”
- „Tekintettel kell lenni arra, hogy a hajózó utakat mederkotrással tisztán kell tartani.”

- „Bizonyos különbségek vannak a Bizottság, a környezetvédők és a hajózási szektor várakozásaiban. A VKI kompromisszumos megoldást kíván, amely az érdekeltek közötti kommunikációra, innovációra és gazdasági elemzésre épül, ugyanakkor kielégíti a jogi követelményeket”.
- „Figyelni kell arra, hogy a hajózás számára bizonyos engedményeket kell majd kérni és ezekre a tagállamoknak közösen kell majd pályázniuk”.
- „Jelentős a bizonytalanság a ”szennyező fizet” elv alkalmazása terén. Az ok-okozat kapcsolat azonosításának nehézségei miatt a hajózási igazgatóságok elviselhetetlenül nagy költségekkel szembesülhetnek”.

8.3.2 VÍZERŐHASZNOSÍTÁS

*Forrás: Haider, Hans (2003): New constraints on Hydropower (A vízienergia új feltételei), The Future of European Energy, First Magazine & World Energy Council
www.worldenergy.org/wec-geis/global/downloads/first/europe/haider.pdf*

Az energiatermelés irányítói is megállapították magukról, hogy megkésve kezdtek el foglalkozni a VKI várható hatásaival a vízienergia termelésben. Ezen a területen az elmúlt évben áttörés történt. Erőről tanúskodik a Villamosenergia Ipari Szövetség (Union of the Electricity Industry – Eurelectric) elnökének, Hans Haidernek a tanulmánya, amely felhívta a figyelmet arra, hogy az EU Vízi Keret-irányelve valószínűleg növelni fogja a vízi energia termelés költségeit és a vízerőtelepek üzemeltetésében új korlátozó feltételek bevezetését teszi majd szükségessé. Haider 2002 óta az EURELECTRIC elnöke és 2003 óta a World Energy Council National Committee of Austria, (Világ Energia Tanács Osztrák Nemzeti Bizottság) elnöke.

„Azokat a költségeket – amelyeket a vízerőtelepek építéskor és finanszírozásakor még nem lehetett előre látni – nagyon nehéz megbecsülni, különösen most a VKI bevezetésének idején”- írja Haider. „Ez a vízerőtelepek üzemeltetői számára jelentős bizonytalanságot jelent az üzemeltetés tervezésében”.

„A vízerőtelepek tervezéskor – már a környezeti hatásvizsgálatok bevezetése előtt – a különböző területek – a botanika, a zoológia, a limnológia, a vízminőség, a halászat stb. széles tartományának szempontjait figyelembe vették. Ezen felül interdiszciplináris munkacsoportokat alakítottak az olyan üzemeltetési módszerek és problémák vizsgálatára, mint például a vízerőtelepek és vízerőtelepsorozatok tározóinak hatása a hordalékmozgásra”. „A VKI a vízienergia termelés területén új jogi keretet jelent, amely az előbbieknél is nagyobb súlyt helyez a környezetvédelemre”.

„A vízienergia termelés költség-hatékonyságát jelentős mértékben rontják az Európai Unió egyes környezeti irányelvei, mint például a VKI”. „Meg kell előzni a vizek állapotának további romlását, ezért sokkal nehezebb lesz új vízerőtelepeket építeni, mint eddig, tekintettel arra, hogy ez csak egy különleges eset lehet majd, amelyről jelentést kell készíteni”.

„A VKI ellentmondásban van az Energia Termelés Megújuló Energiaforrásokból Irányelvvel”. „Ezért ésszerű megoldásokat kell kidolgozni ezen a területen a VKI végrehajtási folyamatához nemzeti és európai szinten is”- írja Haider.

8.21. keret

A bősi erőművet a VKI előírásainak figyelembe vételével kell üzemeltetni

Az energia szektor egyik nagyon fontos európai szakértője is úgy nyilatkozott, hogy új vízierőműveket építeni és a meglévő erőműveket üzemeltetni ma már csak a VKI előírásainak figyelembe vételével lehet. Ez azt jelenti például, hogy a bősi vízierőmű üzemeltetési szabályzatát felül kell vizsgálni, és át kell alakítani akkor, ha nem felel meg a VKI előírásainak.

A VKI Magyarországot és Szlovákiát kötelezi arra, hogy ezt a vizsgálatot végezzék el. Ehhez azonban a VKI előírásainak megfelelően közösen meg kell állapítani azt, hogy mit jelent a Szigetköz esetében a jó ökológiai állapot, illetve abban az esetben, ha a szigetközi Duna szakaszt erősen módosítottá kell nyilvánítani, mit jelent a jó ökológiai potenciál. Az üzemeltetési szabályzatot úgy kell kialakítani, hogy ne romoljon tovább a vizek állapota, illetve 2015-ig elérhető legyen a jó ökológiai állapot vagy a jó ökológiai potenciál. A Szigetköz esetén a feladat megoldását nehezíti az, hogy a jó állapotot a vízierőmű, illetve a hozzá kapcsolódó műtárgyaknak a helyes üzemeltetésével és a Szigetközben elvégzendő műszaki beavatkozásokkal kell/lehet elérni. A VKI szerint olyan módszereket kell választani, amelyek esetén a VKI-ben előírt jó állapotot, illetve potenciált a legkisebb ráfordítással lehet elérni.

9. A VÍZ KERETIRÁNYELV SZEREPE A NEMZETKÖZI VÍZGAZDÁLKODÁSBAN

9.1 ÁLTALÁNOS MEGÁLLAPÍTÁSOK

A vízgyűjtőkön osztozó tagállamoknak közösen kell biztosítaniuk a vizek jó állapotának elérését

A VKI az EU vízgazdálkodásra vonatkozó legfontosabb jogszabálya, amelynek előírásait minden tagállamnak végre kell hajtania. A VKI a nemzetközi vízgyűjtőkön osztozó tagállamok számára kötelezően előírja, hogy a vízgyűjtők teljes területén közösen, illetve koordináltan kell megfigyelniük a vizek állapotát és abban az esetben, ha a vizek nincsenek az EU előírásainak megfelelő jó állapotban, közös tervet kell kidolgozniuk a jó állapotot és a jó állapot megőrzését biztosító tevékenységekre. Ez azt jelenti, hogy az egész Duna vízgyűjtőt érintő kérdésekben a Duna vízgyűjtő országaival közösen, a Szlovákiát és Magyarországot érintő kérdésekben kétoldalú együttműködés keretében kell elvégeznünk a VKI-ben előírt feladatokat.

2004 végéig el kell végezni a vizek állapotának első közös értékelését

A VKI előírásai szerint 2004 végéig el kell végezni a vizek állapotának első értékelését, és erről jelentést kell készíteni. Az értékelés keretében vizsgálni kell a vizek állapotát jelentős mértékben befolyásoló, a múltban, jelenleg és a jövőben végzett emberi tevékenységeket és el kell végezni azoknak a víztesteknek az első kijelölését, amelyekre vonatkozóan későbbi határidőt kell kijelölni, vagy enyhébb környezeti célkitűzést megfogalmazni, illetve amelyeket nagy valószínűséggel erősen módosított víztestté kell nyilvánítani, mert nem lehet megszüntetni az erős módosítást és így 2015-ig nem lehet természetközeli, jó állapotba, illetve jó ökológiai állapotba hozni őket. A VKI előírásaiból levezethető, hogy már jelenleg sem szabad olyan tevékenységet végezni, amely a vizek állapotát rontja, illetve veszélyezteti.

A Víz Igazgatók Értekezlete már 2001 elején tárgyalta a VKI szerepéről a nemzetközi vízgazdálkodásban

A Víz Keretirányelv fontosságát a nemzetközi vízgazdálkodásban mutatja az, hogy az EU tagállamok és a tagjelölt országok vízgazdálkodásért felelős vezetői első találkozásának Záró Közleménye külön foglalkozott ezzel a kérdéssel (lásd: Informal meeting of water directors of the European Union and candidate countries, Final synthesis, Sweden, May 3-4, 2001).

Az Európai Unió tagállamainak, Norvégiának és az akkori tagjelölt országoknak (Bulgária, Ciprus, Csehország, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Románia, Szlovákia és Szlovénia) a víz igazgatói 2001. május 3-4-én Svédországban találkoztak. A találkozó fő célja az volt, hogy megvitassák a Közös Stratégiát a Víz Keretirányelv bevezetésére. A találkozó során bemutatották a víz igazgatóknak "A regionális folyóvédelmi egyezmények és az EU Víz Keretirányelvének összehasonlító elemzése" című, folyamatban lévő vizsgálat kulcs-elemeit. Bejelentették, hogy a teljes tanulmányt közre fogják adni, amint elkészül.

A tagjelölt országokat arra kérték, hogy a Víz Keretirányelv bevezetésének előkészítése során vegyék figyelembe a meglévő folyókra vonatkozó egyezményeket és együttműködéseket, annak érdekében, hogy elkerülhessék a kétszeres munkát és következetes módszereket alkalmazhassanak. Számos tagállam és tagjelölt is felhívta a figyelmet a kétoldalú együttműködési megállapodások használatának fontosságára a nagy folyókra vonatkozó egyezmények keretein belül.

Javaslat született a meglévő folyó-egyezményekre és szerződésekre vonatkozó információ- és tapasztalatcsere fórum létrehozására. Elhatározták, hogy a Víz Keretirányelv elektronikus vita-fórumán egy speciális folyó-egyezmények szekciót hoznak létre. Ezzel lehetővé kívánták tenni az információ- és tapasztalatcsere azon országok és szakértők között, akiket bevontak a különböző folyó-egyezmények és szerződések vizsgálatába. A VKI EU szintű CIRCA információs rendszerének a szakértők által elérhető WEB-oldalán már 2002-ben megjelent egy „nemzetközi egyezmények” könyvtár, de két nemzetközi egyezményen kívül azóta sem tartalmaz mást. Ettől függetlenül más módon egyre intenzívebben foglalkoznak azóta a VKI szerepével és végrehajtásával a nemzetközi vízgazdálkodásban.

Előbbiek a VKI-nek a nemzetközi vízgazdálkodásban betöltött fontos szerepét, aktualitását és fontosságát támasztják alá, különös tekintettel hazánk különleges - a felettünk lévő országoktól nagymértékben függő - vízgazdálkodási helyzetére.

A kétoldalú nemzetközi együttműködések fontos szerepe a VKI végrehajtásában

Hazánk határvízi egyezményeinek és a vízgazdálkodási együttműködésünknek a szomszédos országokkal jelentős hagyományai vannak és azok nemzetközi szempontból is példaértékűnek tekinthetők. Kétoldalú nemzetközi vízgazdálkodási együttműködéseink a kül- és belpolitikai nehézségek ellenére sok problémát megoldottak az elmúlt évtizedekben. Az utolsó tíz évben azonban új nemzetközi egyezmények is születtek és hatályba lépett az EU Víz Keretirányelve. Az új nemzetközi egyezmények (pld. Helsinki és Szófiai) - és különösen a Víz Keretirányelv - a határvízi egyezmények átalakítását, kibővítését és továbbfejlesztését igénylik.

9.2 A VKI-NEK A NEMZETKÖZI VÍZGAZDÁLKODÁSRA KÖZVETLENÜL HIVATKOZÓ ELŐÍRÁSAI

Ebben a fejezetben a VKI-nek a közvetlenül a nemzetközi vízgazdálkodásra vonatkozó legfontosabb előírásait foglaljuk össze. Dőlt betűvel jelöljük az előírásokat, a keretekben pedig a Keretirányelv szövegét idézzük.

Az itt tárgyalt előírásokon kívül a VKI-nek szinte minden előírása vonatkozik a nemzetközi vízgazdálkodásban megoldandó feladatokra is.

Előírás:

A Keretirányelvben meghatározott környezeti célkitűzések elérésének követelményeit és az intézkedési programokat a vízgyűjtő terület egészén kell koordinálni.

9.1. keret

Keretirányelv - Preambulum

(35) Egy olyan vízgyűjtőn, amelyen a vizek használatának országhatárokon áterjedő hatásai lehetnek, az ebben az irányelvben meghatározott környezeti célkitűzések elérésének követelményeit és különösen *minden intézkedési programot a vízgyűjtő terület egészén kell koordinálni*. A Közösség határain túlterjedő vízgyűjtők esetében a tagállamoknak törekedniük kell a koordinációra az érintett nem-tagállamokkal. Ennek **az irányelvnek az a célja, hogy hozzájáruljon a vizek védelméről és a vízgazdálkodásról szóló nemzetközi egyezményekből, különösen az Egyesült Nemzeteknek az országhatárokat keresztező vízfolyások és a nemzetközi tavak védelméről és használatáról szóló, a 95/308/EK tanácsi határozattal jóváhagyott egyezményéből és bármely, annak alkalmazására vonatkozó későbbi egyezményből származó európai közösségi kötelezettségek teljesítéséhez.**

Előírás:

A Keretirányelv hozzájárul a víz- és környezetgazdálkodásra vonatkozó nemzetközi egyezmények célkitűzéseinek eléréséhez.

9.2. keret

Keretirányelv - 1. cikk

A cél

és így hozzájárul

a vonatkozó nemzetközi egyezmények célkitűzéseinek eléréséhez, beleértve azokat is, amelyek célja a tengeri környezet szennyezésének megelőzése és kiküszöbölése, a 16. cikk (3) bekezdése szerinti európai közösségi

cselekvés útján a kiemelten veszélyes anyagok bevezetéseinek, kibocsátásainak és veszteségeinek megszüntetése vagy fokozatos csökkentése azzal a végső céllal, hogy a tengeri környezetben természetes körülmények között előforduló anyagok koncentrációja a háttértékekhez közeli, az ember által előállított szintetikus anyagoké pedig nullához közeli legyen.

Előírás:

Nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási egységeket kell kialakítani és biztosítani kell a hatáskörrel rendelkező hatóságok kijelölését és a megfelelő igazgatási intézkedéseket.

9.3. keret

Keretirányelv - 3. cikk

Az igazgatási intézkedések összehangolása a vízgyűjtő kerületekben

3. A tagállamoknak biztosítaniuk kell azt, hogy azt a vízgyűjtőt, amely több mint egy tagállam területére terjed ki, nemzetközi vízgyűjtő kerületté nyilvánítsák. Az érintett tagállamok kérésére a Bizottságnak elő kell segítenie az ilyen nemzetközi vízgyűjtő kerületek kialakítását.

Minden tagállamnak biztosítani kell a megfelelő igazgatási intézkedéseket - ide értve a megfelelő hatáskörrel rendelkező hatóság kijelölését - ezen irányelv szabályainak alkalmazásához a nemzetközi vízgyűjtő kerületeknek a tagállam területére eső részén.

Előírás:

A tagállamoknak együtt kell biztosítaniuk a koordinációt és erre a célra felhasználhatják a nemzetközi egyezmények alapján létrejött, meglévő szervezeteket.

9.4. keret

Keretirányelv - 3. cikk

Az igazgatási intézkedések összehangolása a vízgyűjtő kerületekben

4. A tagállamoknak biztosítaniuk kell ennek az irányelvnek a 4. cikke alapján megállapított környezeti célkitűzések elérését meghatározó követelmények és különösen az összes intézkedési program koordinálását a teljes vízgyűjtő kerületben. Nemzetközi vízgyűjtő esetén *az érintett tagállamoknak együtt kell biztosítaniuk ezt a koordinációt, és erre a célra felhasználhatják a nemzetközi egyezmények alapján létrejött, meglévő szervezeteket. Az érintett tagállamok kérésére a Bizottságnak elő kell segítenie az intézkedési programok kidolgozását.*

5. Abban az esetben, ha egy vízgyűjtő-kerület túlerjed a Közösség határain, az érdekelt tagállamnak vagy tagállamoknak törekedniük kell a megfelelő koordináció kialakítására az érintett nem-tagállamokkal, azzal a céllal, hogy ennek az irányelvnek a célkitűzéseit a teljes vízgyűjtő kerületben elérjék. A tagállamoknak a saját területükön belül biztosítaniuk kell ezen irányelv szabályainak alkalmazását.

Előírás:

A Bizottság rendelkezésére kell bocsátani az illetékes hatóságok, továbbá minden olyan nemzetközi testület illetékes hatóságainak listáját, amelyekben részt vesznek.

9.5. keret

Keretirányelv - 3. cikk

Az igazgatási intézkedések összehangolása a vízgyűjtő kerületekben

6. A tagállamok egy meglévő nemzeti vagy nemzetközi testületet is kijelölhetnek ennek az irányelvnek a céljaira

hatáskörrel rendelkező hatóságként.

7. A tagállamoknak a 24. cikkben említett időpontig kell kijelölniük a hatáskörrel rendelkező hatóságot.

8. *A tagállamoknak legkésőbb a 24. cikkben említett időpontot követő hat hónapon belül a Bizottság rendelkezésére kell bocsátaniuk hatáskörrel rendelkező hatóságai, továbbá minden olyan nemzetközi testület illetékes hatóságainak listáját, amelyekben részt vesznek. Valamennyi hatáskörrel rendelkező hatóságról meg kell adni az I. mellékletben foglalt információkat.*

9. A tagállamoknak a változás hatálybalépését követő három hónapon belül tájékoztatniuk kell a Bizottságot a 8. bekezdés szerint megadott információban bekezdés szerinti bármilyen változásról.

Előírás:

Meg kell adni azoknak az intézményi kapcsolatoknak az összefoglalását, amelyeket a nemzetközi koordináció biztosítására alakítottak ki.

9.6. keret

Keretirányelv – I. melléklet

A hatáskörrel rendelkező hatóságok listájának tartalmára vonatkozóan előírt információk

A 3. cikk (8) bekezdése előírja, hogy a tagállamoknak meg kell adniuk a következő információkat a saját vízgyűjtő kerületeikben, valamint bármely nemzetközi vízgyűjtő kerület országukon belül fekvő hányadán működő minden hatáskörrel rendelkező hatóságról.

- (i) A hatáskörrel rendelkező hatóság neve és címe - a 3. cikk (2) bekezdésében meghatározott hatóság hivatalos neve és címe.
- (ii) A vízgyűjtő kerület földrajzi elhelyezkedése - a folyók neve a vízgyűjtő kerületen belül a vízgyűjtő kerület határainak pontos leírásával együtt. Ennek az információnak - amennyire ez lehetséges - alkalmazni kell lennie egy térinformatikai rendszerbe (GIS) és/vagy a Bizottság térinformatikai rendszerébe (GISCO) történő bevezetésre.
- (iii) A hatáskörrel rendelkező hatóság jogállása – a hatáskörrel rendelkező hatóság jogállásának leírása, és ahol lehetséges, alapokmányának, alapító szerződésének vagy az azokkal egyenértékű jogi dokumentumoknak az összefoglalásai vagy másolatai.
- (iv) Felelősségi kör - minden egyes hatáskörrel rendelkező hatóság jogi és igazgatási felelősségének, továbbá szerepkörének leírása minden vízgyűjtő kerületen belül.
- (v) A tagság - ahol a hatáskörrel rendelkező hatóság más hatáskörrel rendelkező hatóságok koordináló testületként működik, e hatóságok felsorolását kell megadni azoknak az intézményi kapcsolatoknak az összefoglalásával együtt, amelyeket a koordináció biztosítására alakítottak ki.
- (vi) *Nemzetközi kapcsolatok - amikor egy vízgyűjtő kerület egynél több tagállam területére terjed ki, vagy nem tagállamok területét is lefedi, meg kell adni azoknak az intézményi kapcsolatoknak az összefoglalását, amelyeket a koordináció biztosítására alakítottak ki.*

Előírás:

Ha egy tagállam olyan problémát tár fel, amely hatással van a vizeivel való gazdálkodásra, de maga nem tudja azt megoldani, tájékoztathatja a problémáról a Bizottságot.

9.7. keret

Keretirányelv – 12. cikk

A tagállamok szintjén nem megoldható problémák

1. Ha egy tagállam olyan problémát tár fel, amely hatással van a vízeivel való gazdálkodásra, de maga nem tudja azt megoldani, tájékoztathatja a problémáról a Bizottságot és bármely érintett tagállamot, és javaslatokat tehet a megoldásra.

2. A Bizottságnak hat hónapon belül válaszolnia kell a tagállamoktól kapott bármely tájékoztatásra vagy javaslatra.

Előírás:

Biztosítani kell a koordinációt annak érdekében, hogy egyetlen nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási terv készüljön. A Vízgyűjtő gazdálkodási tervek kiegészíthetők a részvízgyűjtőkre vonatkozó és egyéb tervekkel a vízgazdálkodás különleges problémáinak kezelése céljából.

9.8. keret

Keretirányelv – 13. cikk

A vízgyűjtő gazdálkodási tervek

2. Abban az esetben, ha egy nemzetközi vízgyűjtő terület teljes egészében a Közösség területén belül helyezkedik el, a tagállamoknak biztosítaniuk kell a koordinációt annak érdekében, hogy egyetlen nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási terv készüljön. Ahol nem készül ilyen nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási terv, a tagállamoknak ezen irányelv célkitűzéseinek az elérése érdekében olyan vízgyűjtő gazdálkodási terveket kell készíteniük, amelyek a nemzetközi vízgyűjtő területnek legalább a területükre eső részét lefedik.

3. A Közösség határain túlnyúló nemzetközi vízgyűjtő terület esetében a tagállamoknak egyetlen vízgyűjtő gazdálkodási terv készítésére kell törekedniük, és akkor, ha ez nem lehetséges, a terv legalább a vízgyűjtő területnek az érintett tagállam területére jutó hányadát le kell, hogy fedje.

4. A vízgyűjtő gazdálkodási tervnek a VII. mellékletben részletezett információkat kell tartalmaznia.

5. A vízgyűjtő gazdálkodási tervek kiegészíthetők a részvízgyűjtőkre, ágazatra, problémára vagy víztípusra irányuló részletesebb programokkal vagy gazdálkodási tervekkel a vízgazdálkodás különleges problémáinak kezelése céljából. Ezeknek az intézkedéseknek a megvalósítása nem mentesíti a tagállamokat ezen irányelv további részeiből származó bármilyen kötelezettség teljesítése alól.

Előírás:

A vízgyűjtő gazdálkodási terveknek és azok minden későbbi korszerűsítésének másolatát meg kell küldeni a Bizottságnak és valamennyi érintett tagállamnak.

9.9. keret

Keretirányelv – 15. cikk

Jelentés

1. A tagállamoknak a vízgyűjtő gazdálkodási terveknek és azok minden későbbi korszerűsítésének másolatát a közzétételt követő három hónapon belül meg kell küldeniük a Bizottságnak és valamennyi érintett tagállamnak:

- (a) az olyan vízgyűjtő területek esetében, melyek teljes egészükben a tagállam területén vannak, a nemzeti területre vonatkozó és a 13. cikk szerint publikált valamennyi vízgyűjtő gazdálkodási tervet;
- (b) nemzetközi vízgyűjtő területek esetében a vízgyűjtő gazdálkodási terveknek legalább azt a részét, amely a

tagállam területére vonatkozik.

2. A tagállamoknak

- az 5. cikk szerint megkövetelt elemzésekről és
- a 8. cikk szerint megtervezett monitoring-programokról,

amelyeket az első vízgyűjtő gazdálkodási terv céljára készítettek, összefoglaló jelentést kell betérjeszteniük az elkészülésüket követő három hónapon belül.

3. A tagállamoknak minden egyes, a 13. cikkben előírt vízgyűjtő gazdálkodási tervnek és azok korszerűsített változatainak közzétételét követő három éven belül közbenső jelentést kell betérjeszteniük a tervezett intézkedési program teljesítésében elért előrehaladásról.

Előírás:

A tagállamoknak legkésőbb 2003. december 22.-ig hatályba kell helyezniük azokat a törvényeket, rendeleteket és egyéb végrehajtási rendelkezéseket, amelyek megfelelnek a Keretirányelv követelményeinek.

9.10. keret

Keretirányelv – 24. cikk
Végrehajtás

1. A tagállamoknak legkésőbb 2003. december 22.-ig hatályba kell helyezniük azokat a törvényeket, rendeleteket és egyéb végrehajtási rendelkezéseket, amelyek megfelelnek ezen irányelv követelményeinek. A Bizottságot mindezekről haladéktalanul tájékoztatniuk kell.

Amikor a tagállamok elfogadják az előbbi jogszabályaikat, hivatkozniuk kell erre az irányelvre, vagy a hivatalos közzétételkor kell erre utalniuk. A hivatkozás módját a tagállamoknak kell kiválasztaniuk.

2. A tagállamoknak át kell adniuk a Bizottság részére a nemzeti joganyag fő elemeinek azon szövegrészeit, amelyeket ezen irányelv által szabályozott témakörökben fogadnak el. A Bizottság a többi tagállamot értesíti erről.

9.3 A VKI VONATKOZÓ RÉSZEINEK ÁLTALÁNOS ELEMZÉSE

A VKI célkitűzései

A Keretirányelv fő célkitűzése a vizek jó minőségi és mennyiségi állapotának elérése és megőrzése. A jó minőségi és mennyiségi állapot fogalmát a környezeti szempontokhoz, az emberi egészség és az élővilág feltételeinek biztosításához köti (Preambulum (25)).

A gazdasági szektoroknak (ipar, mezőgazdaság, turizmus, stb.) is vannak mennyiségi és minőségi vízigényei, de ezek biztosítását a Keretirányelv gazdasági kérdésnek tekinti és csak a költség-visszatérülés és a szennyező fizet elve szempontjából, illetve olyan mértékben foglalkozik velük, amennyire a környezet, az emberi egészség és az élővilág igényeinek kielégítését befolyásolhatják.

A felszíni vizek esetén a Keretirányelv célja a jó kémiai és jó ökológiai állapot elérése, a felszín alatti vizek esetén pedig a jó kémiai és jó mennyiségi állapot biztosítása. Sokan felteszik a kérdést, hogy a felszíni vizek esetén miért nem célkitűzése a Keretirányelvnek a jó mennyiségi állapot elérése. Erre az a helyes válasz, hogy a Keretirányelv csak az élővilág igényeit veszi figyelembe a jó mennyiségi állapot meghatározásakor. A felszíni vizek esetén viszont a jó ökológiai állapot alapvető feltétele az élővilág szempontjából jó mennyiségi állapot, így a jó ökológiai állapot elérése a jó mennyiségi állapot elérését is jelenti, azzal nem kell külön foglalkozni.

Általában a jó ökológiai állapot elérése az alapvető kérdés. A jó ökológiai állapot viszont akkor biztosítható, ha az annak megfelelő mennyiségi állapotot létrehozuk.

Fontos tehát tudni, hogy a VKI nem foglalkozik a gazdasági szektorok szempontjából jónak tekinthető vízmennyiségi állapot biztosításával (például a hajózás számára szükséges vízmélység, a vízenergia termeléshez szükséges vízszint különbség és vízhozam, az üdüléshez és vízi-sportokhoz szükséges vízmélység, az öntözéshez szükséges vízmennyiség stb.), és egyes esetekben (pl. öntözés) a gazdasági szektoroknak megfelelő vízminőség biztosításával sem. Nem foglalkozik továbbá azzal sem, hogy milyen mértékadó vízszintekre vagy vízhozamokra kell kiépíteni a vízepítési műtárgyakat, kivéve azokat az eseteket, amikor ezek ökológiai célokat szolgálnak.

A VKI tulajdonképpen azt mondja, hogy akkor, ha van, aki ezek biztosításának a közvetlen költségeit, valamint készlet- és környezeti költségeit is megfizeti, és az igények kielégítése nem sérti a VKI előírásainak megfelelő környezeti célkitűzések teljesítését, akkor az igényeket ki lehet elégíteni. Az ezzel kapcsolatos szabályozások kidolgozása és érvényesítése a tagállamoknak, illetve a tagállamok hatóságainak a feladata és illetékessége.

A felszínalatti vizekben sok esetben lassú folyamatok zajlanak

Nagyon fontos tényre hívja fel a figyelmet a Preambulum (28) bekezdés, ami magától érthetőnek tűnik, mégsem fordítunk rá elég gondot. A felszín alatti víztestekbe bejutó szennyezések egyes víztartókban nagyon lassan mozognak, és esetleg csak évtizedek múlva fejtik ki kedvezőtlen hatásukat a vízkészletekre. Az ilyen vízkészleteket védő vagy állapotukat javító intézkedési programok hatása is csak jelentős időeltolódással jelentkezik, amit nem szabad figyelmen kívül hagyni.

A célkitűzések elérésének határidői

A vizek jó állapotát 2015-ig kell elérni az ehhez szükséges intézkedési programok végrehajtásával. Egyes intézkedéseket előbb végre kell hajtani akkor, ha a VKI-ben hivatkozott irányelvek az intézkedések megtételére korábbi időpontokat határoznak meg (pl. Települési Szennyvizek Irányelv, Nitrát Irányelv stb.).

A Keretirányelvben és a benne hivatkozott irányelvekben megadott határidőket csak elfogadható, egyértelmű és világos indokok alapján lehet túllépni és csak akkor, ha azokat a vízgyűjtő gazdálkodási tervek elfogadható módon igazolják (Preambulum (29) – (30)).

Enyhébb célok kitűzésének lehetőségei

Ha a vizek jó állapotát lehetetlen vagy csak ésszerűtlenül költséges módon lehet elérni, akkor el lehet tekinteni a jó állapot elérésétől. Ilyenkor mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a vizek állapota ne romoljon tovább. Azt nem mondja meg pontosabban a VKI, hogy mit jelent az, hogy ésszerűtlenül magas költség.

Felmentés kapható a jó állapot elérésének, illetve a további romlás megelőzésének követelménye alól akkor, ha a víztestek kedvezőtlen vagy romló állapota olyan okok következménye, amelyeket árvizek vagy aszályok, illetve magasabb rendű közérdek indokolt. A felmentés feltétele az, hogy mindent megtesznek a víztest állapotát érő kedvezőtlen hatások csökkentésére.

Magasabb rendű közérdek

Nem határozza meg a VKI azt, hogy mi tekinthető magasabb rendű közérdeknek. Ez nehezíti a Keretirányelv előírásainak értelmezését és vitákra adhat majd okot. Feltehetően a magasabb rendű közérdek kategóriájába kell sorolni az emberi élet és vagyon védelme, a létfenntartási feltételek biztosítása érdekében végzett folyószabályozást és az árvízvédelmi rendszerek fejlesztését. Az még eldöntendő kérdés, hogy a hajózás feltételeinek biztosítása, az öntözővíz, a vízenergia termelés és a vízparti üdülés feltételeinek biztosítása vagy a belvízrendezés milyen esetekben és milyen mértékig tartozik ebbe a kategóriába (Preambulum (31) – (32)).

A jó állapot elérésének határideje

Elvileg legkésőbb 2015-ig kell elérni a felszíni és a felszín alatti vizek jó állapotát. Tisztázni kell azt, hogy mit jelent a jó állapot és hogy a nagy költségek és a közérdek indokolhatja-e a határidő megváltoztatását, illetve el lehet-e tekinteni esetleg a jó állapot biztosításától. A VKI az előző kérdések megválaszolására nagyon alapos vizsgálatok elvégzését írja elő. Ezeket nem 2015-ig, hanem jóval

korábban kell elvégezni ahhoz, hogy a vizek jó állapota 2015-ig biztosítható legyen. A vizek állapotának javítását szolgáló intézkedések végrehajtását jóval előbb meg kell kezdeni. Mindezt a VKI előírásai szerint a nemzetközi vízgyűjtőkön osztozó EU tagállamoknak közösen kell megoldaniuk (Preambulum (33)-(34)).

Kötelező nemzeti és nemzetközi koordináció

A VKI előírásai szerint koordinálni kell az ugyanahhoz a rendszerhez tartozó vizekkel kapcsolatban tett intézkedéseket. A Preambulum nem fogalmaz egészen pontosan, de az "ugyanahhoz az ökológiai, hidrológiai és hidrogeológiai rendszerhez tartozó felszíni és felszín alatti vizek" a VKI fogalomrendszere szerint valószínűleg összefüggésben lévő felszíni és felszín alatti víztesteket jelent, amelyeket úgy lehet jó állapotba hozni, ha összehangoljuk a jó állapotba hozásukhoz tervezett intézkedéseket. A vizekkel "kapcsolatban tett intézkedések" koordinálása pedig minden olyan intézkedés koordinálását jelenti, amelyet a vízgyűjtő bármely részén foganatosítanak és a tárgyi vizek állapotára hatással van. A koordinálás tehát a más országok területén, esetenként több ország területén foganatosított intézkedésekre is vonatkozik.

A Preambulum (35) bekezdésben az a megállapítás, hogy "az ebben az irányelvben meghatározott környezeti célkitűzések elérésének követelményeit és különösen minden intézkedési programot a vízgyűjtő kerület egészén kell koordinálni", a Duna, mint vízgyűjtő kerület és a mellékfolyói esetén is túlzás, hiszen ennek a követelménynek a teljesítése ellehetetlenítené a vízgazdálkodást. Az ICPDR (Duna Védelme Nemzetközi Bizottság) már ki is mondta, hogy azokat a célkitűzéseket és intézkedési programokat kell a Duna vízgyűjtőjének szintjén meghatározni és koordinálni, amelyek az egész Duna vízgyűjtőn vagy a vízgyűjtő jelentős részén jelentős mértékben befolyásolják a vizek állapotát. A lokálisan fontos problémákkal alacsonyabb szinten kell foglalkozni.

A Keretirányelv nagyon fontos célkitűzése a vizes élőhelyek védelme és állapotuk javítása (VKI. 1. cikk (a)). Különös figyelmet érdemel az a tény, hogy ez nemcsak a felszíni és felszín alatti víztestekre vonatkozik, hanem a tőlük közvetlenül függő szárazföldi élőhelyekre és vizes élőhelyekre is, tekintettel azok vízszükségletére.

A Keretirányelv a gazdasági szektorok vízigényének kielégítését, a vízhasználatok biztosítását is fontos célkitűzésének tekinti (VKI 1. cikk (b)), de különös figyelmet fordít a fenntarthatóságra, azaz a Keretirányelvben előírt környezeti célkitűzések teljesítésére.

A Keretirányelv elvileg hozzájárul az árvizek és az aszályok hatásainak mérsékléséhez is (VKI 1. cikk (e)), a megfogalmazásból azonban kiderül, hogy csak az élővilágot érő károk mérsékléséről van szó, hiszen a VKI előírásai csak erre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaznak.

A Preambulum kihangsúlyozza, hogy a Keretirányelv nem minden korlátozás nélkül támogatja a vízhasználatokat, hanem csak a fenntartható, kiegyensúlyozott és méltányos vízhasználatot segíti elő. Ugyanakkor kinyilvánítja azt is, hogy az előbbi feltételeknek megfelelő vízhasználatokhoz elegendő mennyiségű, jó minőségű felszíni és felszín alatti víz biztosítását tartja szükségesnek.

A VKI kapcsolata a nemzetközi vízvédelmi és vízgazdálkodási egyezményekkel

A Keretirányelv nem kívánja helyettesíteni a meglévő nemzetközi egyezményeket, nem tartalmaz azoknak ellentmondó előírásokat. Ezzel szemben hozzá kíván járulni az egyezmények célkitűzéseinek teljesítéséhez. Általánosságban megállapítható, hogy a Keretirányelv általában többet kíván a tagállamoktól (és a tagjelölt országoktól), mint a nemzetközi egyezmények. Lényeges különbség az is, hogy a Keretirányelv a feladatok elvégzésére szigorú, pontosan megadott határidőket szab meg és kötelező jelleggel elvárja azok betartását. A Keretirányelv sok olyan feladat végrehajtását kötelező jelleggel előírja, amelyben a nemzetközi egyezmények alapján a szerződő felek az egyezmény szerint csak megegyezhetnek, ha akarnak. Különös súlyt helyez a Keretirányelv a tengerek védelmére, amit a Duna vízgyűjtő országainak is figyelembe kell venniük a Keretirányelv bevezetésekor.

A víztesteket jó állapotba kell hozni. Ez jelenti a VKI-ben előírt környezeti célkitűzések lényegét (4. cikk). A 4. cikk (6) és (7) bekezdése azt adja meg, hogy mikor nem jelenti a víztestek állapotának időszakos leromlása a Keretirányelv előírásainak megszegését.

A (8) bekezdés arra utal, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell azt, hogy az egyik víztest esetében alkalmazott intézkedések vagy kivételes engedmények ne veszélyeztessék másik víztestek esetén a Keretirányelv előírásainak teljesítését.

Az igazgatási intézkedések összehangolása a vízgyűjtő kerületekben (VKI 3. cikk)

A tagállamoknak biztosítaniuk kell a VKI 4. cikke alapján megállapított környezeti célkitűzések elérését meghatározó követelmények és különösen az összes intézkedési program koordinálását a teljes vízgyűjtő kerületben. Nemzetközi vízgyűjtő esetén az érintett tagállamoknak együtt kell biztosítaniuk ezt a koordinációt, és erre a célra felhasználhatják a nemzetközi egyezmények alapján létrejött, meglévő szervezeteket. Az érintett tagállamok kérésére a Bizottságnak elő kell segítenie az intézkedési programok kidolgozását.

A nemzetközi egyezmények alapján létrejött, meglévő és a Keretirányelv céljaira felhasználható és a nemzetközi vízgazdálkodási problémáink megoldásával foglalkozó nemzetközi szervezetek a Nemzetközi Duna Védelme Bizottság (ICPDR) és a határvízi bizottságok.

Az intézkedési programok, amelyeket koordinálni kell, mindazt a tevékenységet (építést, szervezést, jogalkotást stb.) jelentik, amelyeket ki kell dolgozni és alkalmazni kell azért, hogy a VKI célkitűzései teljesüljenek (a vizek 2015-ig, illetve előbb jó állapotba kerüljenek és jó állapotban maradjanak).

Mindezek szerint a Keretirányelv előírja Magyarország és a szomszédos EU tagállamok számára a szükséges koordináció közös megvalósítását.

A Duna-völgyben a VKI bevezetésére és végrehajtására illetékes testületként az ICPDR-t már kijelölték a duna-völgyi országok, és az megkezdte az ilyen jellegű feladatok megoldásának előkészítését. A Keretirányelv előírásainak megfelelő működési szabályzatot még ki kell dolgozni. A Duna két ország által lefedett részvízgyűjtői esetében a határvízi bizottságok, illetve ezek utódtestületei tölthetnek be ilyen szerepet.

Az intézményi keretek kialakításának határideje, a VKI 24. cikkében említett időpont: 2003. december 22. Eddig az időpontig kellett a Duna Bizottságot és a tagállamokkal közös határvízi bizottságokat alkalmassá tenni a Keretirányelv előírásainak végrehajtására.

Azok a nemzetközi testületek, amelyekről 2003. december 22. után hat hónapon belül részletes jelentést kell készíteni az Európai Bizottság számára:

- az ICPDR és
- a határvízi bizottságok, illetve utódtestületeik.

Nem egészen egyértelmű a VKI-ben az, hogy a nemzetközi koordinációra és az ennek végrehajtására kijelölt nemzetközi testületekre vonatkozóan milyen információkat kell az Európai Bizottság számára megadni. A (vi) bekezdés szerint biztos, hogy "meg kell adni azoknak az intézményi kapcsolatoknak az összefoglalását, amelyeket a koordináció biztosítására alakítanak ki".

A Preambulum (35) bekezdése szerint "egy olyan vízgyűjtőn, amelyen a vizek használatának országhatárokon áterjedő hatásai lehetnek, az ebben az irányelvben meghatározott környezeti célkitűzések elérésének követelményeit és különösen minden intézkedési programot a vízgyűjtő kerület egészén kell koordinálni".

A 13. cikk (Vízgyűjtő Gazdálkodási Tervek) szerint "abban az esetben, ha egy nemzetközi vízgyűjtő kerület teljes egészében a Közösség területén belül helyezkedik el, a tagállamoknak biztosítaniuk kell a koordinációt annak érdekében, hogy egyetlen nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási terv készüljön. Ahol nem készül ilyen nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási terv, a tagállamoknak ezen irányelv célkitűzéseinek az elérése érdekében olyan vízgyűjtő gazdálkodási terveket kell készíteniük, amelyek a nemzetközi vízgyűjtő kerületnek legalább a területükre eső részét lefedik". Ebből az következik, hogy *Magyarországnak és a szomszédos tagállamoknak az egész Duna vízgyűjtőjére, vagy legalább annak az EU tagállamok és tagjelölt országok területére eső részére egyetlen közös vízgyűjtő gazdálkodási tervet kell készíteniük. Ennek következtében legalább a határokon áterjedő hatásokkal kapcsolatos környezeti célkitűzéseket és az ezek elérését biztosító követelményeket és intézkedési programokat közösen kell meghatározniuk vagy legalább is egyeztetniük, koordinálniuk kell.*

Mindez azt jelenti, hogy a 4. cikkben foglaltakat Magyarországnak a szomszédos tagállamokkal együtt vagy legalább is koordináltan kell végrehajtaniuk.

Előbbiekől az következik, hogy Magyarországnak és a szomszédos tagállamoknak a Keretirányelv minden határon áterjedő hatásra vonatkozó előírását közösen kell végrehajtaniuk (nemcsak azokat, amelyek esetén a Keretirányelv külön hivatkozik a nemzetközi koordináció szükségességére).

A VKI 3. cikke szerint „a tagállamok egy felszíni víztestet mesterségesse vagy jelentősen módosítottá nyilváníthatnak, ha

- (a) a víztestek hidrológiai és hidromorfológiai jellemzőinek a jó ökológiai állapot érdekében szükséges megváltoztatása jelentős mértékben káros hatással lehet:
  - (i) a tágabb környezetre;
  - (ii) a hajózásra, ide értve a kikötői létesítményeket vagy a szabadidő eltöltésre;
  - (iii) az olyan tevékenységekre, melyek a víz tározását igénylik, mint például az ivóvízellátás, az energiatermelés vagy az öntözés;
  - (iv) a folyószabályozásra, az árvízvédelemre, a területi vízrendezésre, vagy
  - (v) más, egyenértékűen fontos, fenntartható fejlesztési tevékenységekre;
- (b) a víztest mesterséges vagy megváltoztatott jellemzői által szolgáltat, hasznos célkitűzések a műszaki megvalósíthatóság vagy az aránytalan költségek miatt nem érhetők el olyan más ésszerű módon, amely környezeti szempontból jelentős mértékben jobb megoldás lenne”.

A Keretirányelvnek ezt az előírását alaposan elemezni kell. Nagyon fontos a "környezeti szempontból jelentős mértékben jobb megoldás" fogalmának tisztázása. Így például a Szigetközhez tartozó víztestek esetleges jelentősen módosítottá nyilvánítását is Szlovákiának és Magyarországnak közösen kell majd indokolnia.

A vízgyűjtő kerület jellemzői, az emberi tevékenység környezeti hatásainak felülvizsgálata, és a víz használatának gazdasági elemzése

Az emberi tevékenységek környezeti hatásainak felülvizsgálata tulajdonképpen azt jelenti, hogy meg kell állapítani, hogy milyen emberi beavatkozások okozták a múltban, okozzák jelenleg és fogják várhatóan okozni a jövőben a felszíni és felszín alatti vizek állapotának romlását.

Ezeket az emberi tevékenységeket kell megszüntetni, csökkenteni vagy szabályozni, illetve a múltbeli tevékenységek által okozott környezeti károkat kell elhárítani.

Az emberi tevékenységek környezeti hatásainak felülvizsgálatát nem szabad összetéveszteni a törvény által előírt környezeti hatásvizsgálatok elvégzésével. A Keretirányelv előírásai szerint ugyanis a múltban végzett emberi tevékenységek hatásait is felül kell vizsgálni. Minden olyan tevékenység hatását, amely a vizek, illetve a vízi környezet állapotát kedvezőtlenül megváltoztatta.

Ez például azt jelenti, hogy meg kell vizsgálni, hogy az árvízvédekezés és a folyószabályozás - amelyek a legnagyobb változásokat jelentő emberi beavatkozások közé tartoznak - milyen hatással voltak a vizes élőhelyekre. A Keretirányelv további előírásai szerint meg kell vizsgálni, hogyan lehet a vizes élőhelyeken és köztük az árterek minél nagyobb részén helyreállítani a természet-közeli, változatos élővilágot, a Keretirányelv fogalom-meghatározásai szerint biztosítani a "jó ökológiai állapotot".

A Keretirányelv nem kíván lehetetlent. A közérdekekkel ellentétes, szakmailag lehetetlen vagy irreálisan magas költségű beavatkozásokat nem kell végezni.

Az 5. cikk 1.4 szerint a tagállamoknak össze kell gyűjteniük, és karban kell tartaniuk azoknak a jelentős antropogén terheléseknek a típusára és nagyságára vonatkozó információkat, amelyek a vízgyűjtő kerületek felszíni víztesteit érhetik. Sok vita folyik arról az EU szakértői körében, hogy milyen hatásokat kell "jelentősnek" tekinteni. Néha nem egyértelmű, hogy a beavatkozás "jelentős" vagy annak a hatása (elképzelhető ugyanis olyan jelentős beavatkozás, aminek jelentéktelen a hatása és fordítva).

A VKI előírja

- a települési, ipari, mezőgazdasági és egyéb felhasználási célra történő jelentős vízkivételek becslését és azonosítását, beleértve a szezonális változékonyság és az éves összes vízigény, továbbá az elosztórendszerekben fellépő veszteség meghatározását;
- a jelentős vízkormányzási munkák - beleértve a vízátervezések és elterelések – általános áramlási jellemzőkre és vízmérlegekre gyakorolt hatásának becslését és azonosítását;
- a víztesteket érő jelentős morfológiai változtatások azonosítását.

Sokan nem olvassák elég figyelmesen a Keretirányelvet és keresik például azt, hogy hol foglalkozik az öntözéssel, az árvíz- és belvízvédelemmel stb. Az előbbi előírások például alapos elemzéseket és tervezési feladatok megoldását teszik szükségessé az öntözés területén is. Meg kell határozni a kivett vízmennyiségeket, a vízigényeket, a szezonális változásait és még az elosztórendszerekben fellépő veszteségeket is.

Felmerül az a kérdés, hogy mit kell "jelentős" vízkormányzási munkának tekinteni. A bösi rendszer vízkormányzása például biztosan ebbe a kategóriába tartozik.

A VKI előírja

- a felszíni vizek állapotára gyakorolt egyéb jelentős antropogén hatások becslését és azonosítását;
- a földhasználati szerkezet becslését, beleértve a fő települési, ipari és mezőgazdasági területek, továbbá - ahol lényeges - a halászati területek és az erdők azonosítását.

Az előbbi körbe tartoznak a folyó-, patak- és tó-szabályozások, a mederkotrások, tározó építkezések stb. és így például a szigetközi beavatkozások is.

Figyelemre érdemesek az előbbi előírások olyan szempontból is, hogy tulajdonképpen azt jelentik, hogy *a felszíni és a felszín alatti vizek állapotát jelentős mértékben befolyásoló minden múltbeli, jelenlegi és jövőbeli vízgazdálkodási tevékenységet és minden egyéb emberi tevékenységet fel kell tárni és hatásukat a vizek állapotának megjavítására kidolgozandó intézkedési programokban figyelembe kell venni.*

Nagyon fontos például a Szigetköz szempontjából az, hogy foglalkozni kell azokkal a felszín alatti víztestekkel, amelyekről felszíni vízi- vagy szárazföldi ökoszisztémák közvetlenül függenek.

Az emberi tevékenység felszín alatti vizekre gyakorolt hatásának felülvizsgálata

Azoknak a felszín alatti víztesteknek az esetében, amelyek két vagy több tagállam területét érintik, vagy amelyekről a 2.1. szakasz szerint végzett első jellemzés során megállapították, hogy az egyes víztestekre a 4. cikk alapján meghatározott célkitűzések teljesítése kockázatos, a következő információkat kell - ahol az lényeges - összegyűjteni és karbantartani:

- (a) az adott felszín alatti víztesten belül a vízkitermelési pontok helye, a következők kivételével:
  - azok a vízkitermelési pontok, amelyek átlagosan kevesebb, mint 10 m^3 vizet szolgáltatnak naponta, vagy
  - azok a pontok, ahonnan emberi fogyasztásra átlagosan kevesebb, mint 10 m^3 vizet szolgáltatnak vagy 50 főnél kevesebb személyt látnak el ivóvízzel,
- (b) az a) pont szerinti vízkitermelési helyeken az éves átlagos vízkivétel mértéke,
- (c) a felszín alatti víztestből kivett víz kémiai összetétele,
- (d) az olyan pontok helye a víztestben, ahol közvetlen vízbevezetés történik,
- (e) a d) pont szerinti helyeken a vízbevezetés hozama,
- (f) a felszín alatti víztestbe történő vízbevezetések kémiai összetétele, és
- (g) a földhasználat azon a vízgyűjtőn vagy vízgyűjtőkön, ahonnan a felszín alatti víztest az utánpótlódását kapja, ide értve a szennyezőanyagok bevitelét és az utánpótlódás jellemzőinek antropogén megváltoztatását, mint amilyen a terepfelszín burkolásával a csapadékvíz és a lefolyás elvezetése, továbbá a mesterséges vízviszapatartás, a vízviszatatartás gáttal vagy a lecsapolás.

A Szigetköz szempontjából például figyelemre méltó az, hogy a Keretirányelv a gátak hatásának vizsgálatát a felszín alatti víztestekre külön megemlíti.

Monitoring

A Keretirányelv követelményeinek teljesítéséhez különleges monitoring igényeket kell teljesíteni, aminek jelentős többlet költségei lesznek. A Keretirányelv a víztestek jó kémiai, ökológiai és mennyiségi állapotának biztosításához szükséges monitoringot írja elő, aminek egyes módszertani részleteit jelenleg dolgozzák ki. A nemzetközi egyezményekben a Keretirányelvben előírt monitoring rendszer létrehozásában kell megegyezni, mert ez fogja lehetővé tenni a vízállapotok egységes és a Keretirány-

elv előírásainak teljesítéséhez szükséges megfigyelését és értékelését. A VKI előírásainak megfelelő monitoring rendszerek létrehozásának elősegítésére útmutató készült.

Gazdasági szempontok

A Keretirányelv egyik fontos alapelve a költség-visszatérülés (a szennyező, illetve a használó fizet elv). Ez alapos gazdasági elemzéseket és az állami támogatások rendszerének felülvizsgálatát fogja igényelni. A nemzetközi érvényesítés elveit és intézményi kereteit még ki kell majd dolgozni. Egy EU szakértő csoport nagyon intenzíven foglalkozott a Keretirányelvben előírt gazdasági elemzések módszertani kérdéseivel és útmutató készült a feladat megoldásához.

Intézkedési programok

Az intézkedési programokkal foglalkozik a 11. cikk, amely azt tartalmazza, hogy mit kell tenni a Keretirányelv előírásainak megfelelően meghatározott vízi- környezeti célkitűzések teljesítése érdekében. Szerkezeti (építkezések, berendezések létesítése stb.) és nem-szerkezeti módszereket (jogszabályok, gazdasági szabályozók, társadalmi tudat fejlesztése stb.) is tartalmaz. Jelenleg készül az útmutató az intézkedési programok kidolgozásának elősegítésére. Németországban már kidolgoztak egy ilyen útmutatót.

Megjegyezzük, hogy sokan csalódnak az útmutatókban, mert azok nem kézikönyv, illetve tervezési segédlet jellegűek és olyan olvasók számára, akik a javasolt megoldási módszerek részleteit nem ismerik, nem adnak elég útmutatást a feladatok elvégzéséhez.

A tagállamoknak a közös vízgyűjtőkön koordinálniuk kell az intézkedési programokat és végrehajtásukat. Közös terv alapján kell biztosítaniuk a jó vízállapotok elérését 2015-ig.

A 13. cikk szerint a nemzetközi vízgyűjtőn osztozó tagállamoknak (és tagjelölt országoknak) közös vízgyűjtő gazdálkodási tervet kell készíteniük és akkor, ha a vízgyűjtőn nem tagállamok (vagy tagjelölt államok) is vannak, azokat meg kell próbálni rábeszélni a közös tervek készítésére.

A társadalom részvétele

A VKI különös súlyt helyez a társadalom részvételének biztosítására a VKI végrehajtásában.

9.11. keret

Keretirányelv – 4. cikk

A társadalom tájékoztatása és konzultációk

”A tagállamoknak segíteniük kell az összes érdekelt fél bevonását ezen irányelv teljesítésébe, különösen a vízgyűjtő gazdálkodási tervek elkészítésébe, felülvizsgálatába és korszerűsítésébe. A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy minden vízgyűjtő kerület esetében a társadalom számára – ide értve a vízhasználókat is – elérhető és véleményezhető legyenek a következők:

- (a) a terv kidolgozásának ütemterve és munkaprogramja, beleértve a tervezett konzultációs intézkedésekről szóló közleményt is, legalább három évvel annak az időszaknak a kezdete előtt, amelyre a terv vonatkozik;
- (b) a vízgyűjtőre vonatkozóan feltárt jelentős vízgazdálkodási problémák közbenső felülvizsgálata, legalább két évvel azon időszak kezdete előtt, amelyre a terv vonatkozik;
- (c) a vízgyűjtő gazdálkodási terv kézírata, legalább egy évvel azon időszak kezdete előtt, amelyre a terv vonatkozik.

Igény esetén hozzáférhetővé kell tenni azokat a háttérdokumentumokat és információkat, amelyeket a vízgyűjtő gazdálkodási terv kéziratának kidolgozásakor felhasználtak.

2. A tagállamoknak a társadalom aktív részvétele és a konzultációk érdekében legalább hat hónap időtartamot kell biztosítaniuk a fenti dokumentumok írásban történő észrevételezésére”.

Nem tisztázott még pontosan az, hogyan kell a társadalom bevonását a vízgyűjtő gazdálkodás hierarchiájának különböző szintjein megoldani (Duna vízgyűjtő, részvízgyűjtők, kétoldalú nemzetközi

kapcsolatok, nemzeti vízgyűjtő gazdálkodási egységek). Az EU 5. K+F programjának támogatásával, a HARCOP kutatási hálózat keretében készül egy kézikönyv a társadalom részvételének elősegítéséhez.

A VKI végrehajtásának felelősei

A Keretirányelv bevezetéséért a tagállamok kormányai a felelősek. Arról a Keretirányelv nem rendelkezik, hogy az egyes tagállamokat milyen szankciók fenyegetik akkor, ha egyáltalán nem, vagy nem elfogadható módon teljesítik a Keretirányelv előírásait. Ezekre az esetekre az EU jogérvényesítésre vonatkozó általános eljárásai érvényesek. Nem foglalkozik a Keretirányelv azzal az esettel sem, amikor a jó vízállapotok eléréséhez szükséges intézkedéseket a vízállapotok romlását okozó más ország területén nem hajtják végre.

Nemzetközi vízgazdálkodás

Elvileg 2003. december 22.-ig kellett hatályba léptetni azokat a vízgazdálkodási egyezményeket a szomszédos EU tagállamokkal és tagjelölt országokkal, amelyek megfelelnek a VKI követelményeinek, és amelyek betöltik azt a feladatkört, ami ahhoz szükséges, hogy teljesítsük a Keretirányelvnek azokat az előírásait, amelyeket a kétoldalú kapcsolatok szintjén kell/célszerű teljesíteni, illetve koordinálni.

A VKI 24. cikkéből elvileg az következik, hogy az előbbi időpontig a szomszédos EU tagállamokkal a VKI-nek megfelelő új egyezményt kellett volna kötnünk, illetve a meglévő egyezményeket ki kellett volna egészíteni a VKI előírásainak végrehajtásához.

9.4 EU KUTATÁSI KERETPROGRAMOK NEMZETKÖZI VÍZGAZDÁLKODÁSSAL FOGLALKOZÓ PROJEKTJEI

A VKI eredményes végrehajtásához sok kutatás-fejlesztési feladatot kell megoldani, ezért az EU kutatási keretprogramjai számos olyan kutatási hálózatot, illetve nagy projektet támogatnak, amelyek a VKI végrehajtását segítik. A VKI-nek a nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodásban betöltött fontos szerepét jelzi az, hogy a támogatott projektek és hálózatok között több olyan is van, amely kifejezetten vagy részben a VKI nemzetközi vízgyűjtő-gazdálkodási vonatkozásaival foglalkozik.

9.4.1 EU MANTRA-EAST PROJEKT A NEMZETKÖZI VÍZGYŰJTŐ KERÜLETEKRŐL

Forrás:

S.Nilsson, S.Langaas, F.Hannerz (2004): International River Basin Districts under the EU Water Framework Directive: Identification and Planned Cooperation, European Water Management Online, European Water Association – EWA

Fontossá teszi a nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodás módszereinek fejlesztését Nilsson és társai (2004) szerint a nemzetközi vízgyűjtők jelentős súlya a tagállamok által kijelölt vízgyűjtő kerületek között. A tagállamok által tervezett vízgyűjtő kerületek 30%-a nemzetközi és ezek a tagállamok területének 66%-án terülnek el.

Nilsson és társai megállapításait az EU MANTRA-EAST project keretében végzett vizsgálataik alapján tették (Integrated Strategies for the Management of Transboundary Waters on the Eastern European Fringe, EU Fifth Framework Program, Contract no: EVK1-CT-2000-00076).

Szerzők a VKI nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodásra vonatkozó előírásairól megállapítják, hogy

- „bár a VKI előírja, hogy az EU területén lévő nemzetközi vízgyűjtő kerületeken osztozó országoknak együtt kell működniük közös vízgyűjtő gazdálkodási terv készítésében”,
- „ezzel ellentmondásban van az, hogy ugyanakkor a VKI azt is írja, hogy abban az esetben, ha nem készül vízgyűjtő gazdálkodási terv az egész vízgyűjtőre, akkor az egyes országoknak a saját területükre kell vízgyűjtő gazdálkodási tervet készíteniük”.

Előbbiek következtében szerzők szerint fennáll a veszélye annak, hogy a VKI-t a tagállamok sokféleképpen fogják értelmezni és a vízgyűjtő-gazdálkodás egész vízgyűjtőre történő kiterjesztésének az elve a nemzetközi vízgyűjtőkön kevésbé fog érvényesülni, mint a nemzeti vízgyűjtőkön. Ez viszont az EU területének több mint a felén gyengítheti a VKI érvényesítését. Kétségesnek tartják szerzők azt,

hogy a politikai határok helyett az EU egész területén áttérnek a vízgyűjtő határok között történő vízgazdálkodásra. Ellenpéldaként hozzák a Duna vízgyűjtő esetét, amely a világ és Európa legtöbb ország által megosztott vízgyűjtője, mégis koordinálatlan, közös erővel készítik a vízgyűjtő országai a Duna vízgyűjtő gazdálkodási tervét. Szerzők javasolták, hogy a VKI Közös Végrehajtási Stratégiájának keretében hozzanak létre egy nemzetközi vízgazdálkodási kérdésekkel foglalkozó munkacsoportot is.

Nem tartja a VKI-t elég erőteljesnek Macrory és Turner sem (2002). Elismerik, hogy a VKI-ben a nemzetközi szempontok közvetlenebbül megjelennek, mint az EU egyéb irányelveiben, a közös menedzsmentre vonatkozó előírások viszont elég gyengék.

9.4.2 TRANSCAT PROJEKT A NEMZETKÖZI VÍZGAZDÁLKODÁSRÓL

A 12 európai kutatóhely együttműködésével szervezett TRANSCAT EU 5. keretprogram projekt, illetve kutatási-hálózat fő célja egy működőképes integrált döntés-támogató rendszer kialakítása a határokon átnyúló vízgyűjtők gazdálkodásának elősegítéséhez a Víz Keretirányelv alapján. A projekt rész célkitűzései is ezt a célt szolgálják:

- a határokon átnyúló vízgyűjtők jelenlegi és potenciális konfliktusainak azonosítása;
- a határokon átnyúló vízgyűjtők problémáival kapcsolatos jelenlegi jogi és intézményi keretek elemzése;
- új koncepciók és javaslatok megfogalmazása a fejlődési irányoknak megfelelően az EU Víz Keretirányelvére alapozva.

A TRANSCAT egyik első fontos eredménye a 2004. március 24-26-án Velencében rendezett „Integrált Vízgazdálkodás Határokon Átnyúló Vízgyűjtőkön” Konferencia, amely előadásainak teljes anyaga letölthető a következő WEB-címről:

http://www.feem-web.it/transcat_forum/

Az előadásokat tartalmazó CD-Rom térítés nélkül megkapható a transcat@feem.it címre írt igénylés esetén.

A TRANSCAT projektről értékes információk találhatóak a következő WEB-címen:

<http://www.transcat-project.net>

9.4.3 HARMONICOP PROJEKT A TÁRSADALOM RÉSZVÉTELÉRŐL A VKI VÉGREHAJTÁSÁBAN

A társadalomnak a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésben való részvételének elősegítésére jött létre 2002 novemberében a HarmoniCop (Harmonizing Collaborative Planning – Harmonikus Együttműködő Tervezés) projekt. Ezen a 36 hónapig tartó projekten 15 európai partner intézményből álló hálózat dolgozik (Belgiumból, Franciaországból, Németországból, Angliából, Magyarországról, Olaszországból, Hollandiából, Spanyolországból és Svájcban vannak tagjai). Magyarországról a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Vízépítési és Vízgazdálkodási Tanszéke vesz részt a projektben. A HarmoniCop célja a társadalom részvételének elősegítése a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezésben. A projekt elméleti alapját az ún. Társadalmi Tanulás módszere képezi, mely a kétirányú kommunikáció alapelveit hasznosítja mind az információszerzés, mind a kompromisszum-kialakítás eléréséhez. Már a projekt eddig közreadott munkaközi anyagaiból is sok hasznos információt lehet szerezni a társadalom bevonásához a VKI végrehajtásába és a nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodásba is. Különösen hasznosnak ígérkeznek a társadalmi tanulás (social learning) módszerének alkalmazásáról nyújtott információk.

9.4.4 AZ ECOSYSTEMS LTD ELEMZÉSE A RAJNA, AZ ELBA, A DUNA ÉS AZ ODERA EGYEZMÉNY ÉS A VKI KAPCSOLATÁRÓL

Forrás:

Ecosystems (2000) An analysis of Regional Conventions for the Protection of Rivers Compared to the EC Water Framework Directive, December 2000, pp 153, www.gruppo183.org

Az Európai Bizottság megbízásából az Ecosystems Ltd (Brussels) végezte el a Rajna, az Elba, a Duna és az Odera Egyezmények összehasonlító elemzését a Keretirányelv rendelkezéseinek való megfelelés szempontjából (mind a négy egyezményben szerződő partnerként részt vesz az Európai Közösség is). Az elemzés eredményéről már 2001-ben beszámoltak a Víz Igazgatók értekezletén. Az elemzés kulcstémakörei a következők voltak:

- szerződő partnerek
- az egyezmény hatálya, céljai és jelentősége
- intézményi szerkezet
- döntéshozatali folyamat
- a rendelkezések jogi természete
- az egyezmény keretében folyó tevékenységek és az alkalmazott módszerek
- az adaptált módszerek bevezetése és hatékonysága
- a nemzetközi bizottságok szerepe a Keretirányelv előírásainak szemszögéből
- az Európai Közösség jelenlegi vagy potenciális szerepe az Egyezményben

Az Ecosystems Ltd. azt a négy „nemzetközi folyó egyezményt” - a Rajna, a Duna, az Elba és az Odera Egyezményt – elemezte, amelyekben az Európai Közösség szerződéses félként szerepel - és összehasonlította az egyezményekben foglalt szabályozásokat és a kereteik között végzett tevékenységeket a VKI követelményeivel. Vizsgálták az egyezmények érvényesítéséhez létrehozott nemzetközi bizottságok és az Európai Bizottság szerepét is a VKI végrehajtásában és különösen a vizek jó állapotba hozásához szükséges tevékenységek koordinálásában a nemzetközi vízgyűjtő kerületeken belül.

Megállapították, hogy egyes EU tagállamok és nem-tagállamok már eddig is jelentős tevékenységeket végeztek a nemzetközi egyezmények keretében a vizek állapotának javítása érdekében a nagy folyók völgyében. Az egyezmények keretében történő koordináció azonban nem terjed ki a VKI minden követelményére. Így a meglévő koordinációt fejleszteni kell akkor, ha a tagállamok az egyezmények keretében alapított Bizottságokat jelölik ki a VKI-ben előírt koordináció végrehajtására.

A VKI előírásait a gyakorlati megvalósíthatóság szempontjából vizsgálták. Listát készítettek a VKI előírásai szerint elvégzendő tevékenységekről az ezek végrehajtásáért felelős, vagy lehet, hogy felelős, vagy ahhoz esetleg hozzájáruló különböző érdekeltokről (tagállamok, nemzetközi szervezetek, a társadalom általánosságban, az érdekelt felek, az Európai Bizottság, az Európai Parlament és Tanács stb.).

Duna Védelme Egyezmény

Folyó hossza: 2857 km

Vízgyűjtő területe: 817000 km²

Vízgyűjtőn élő lakosság száma: 81 millió

Vízgyűjtőn osztozó országok száma: 18

A vízgyűjtő terület 99%-án 13 ország osztozik

Egyezmény aláírása: 1994

Egyezmény hatályba lépése: 1998

ICPDR (International Commission for the Protection of the Danube River) megalakulása: 1998

Érdekes jogi problémát vetnek fel az elemzők a Duna Védelme Egyezménnyel kapcsolatban. A VKI a terület nagyságtól függetlenül előírja a koordinációt és a közös vízgyűjtő gazdálkodást a tagállamoknak. Így elvileg Olaszországnak, bár nagyon kis területe van a Duna vízgyűjtőjén, részt kell vennie a vízgyűjtő gazdálkodási terv kidolgozásában. Ez a kérdés több európai nemzetközi vízgyűjtőn felvetődik és a VKI rugalmas, a célkitűzéseknek megfelelő értelmezését teszi szükségessé a vizek jó állapotba helyezése érdekében. Azokat az országokat célszerű bevonni a Duna vízgyűjtő szintű tervezésbe és vízgyűjtő gazdálkodásba, amelyek közös tevékenysége szükséges a Duna vízgyűjtő szintű és súlyú problémák megoldásához.

A Duna vízgyűjtő esetében szintén nehezíti a VKI végrehajtását az Egyezmény keretein belül az, hogy az Egyezmény hatálya nem terjed ki minden országra, amely osztozik a vízgyűjtőn. Nehézséget jelent az is, hogy tagállamoknak, tagjelölteknek és egyéb országoknak is van területrésze a vízgyűjtőn.

Külön gondoskodást igényel az is, hogy az Egyezmény nem foglalkozik a parti vizekkel. A Fekete tenger védelmében az ICPBS (International Commission for the Protection of the Black Sea) illetékes, amely a Bukaresti Egyezmény keretein belül (www.unep.ch/sea/main/blacksea) működik.

Fontos tény az, hogy az ICPDR már a VKI hatálybalépése előtt, 2000. novemberében elhatározta, hogy végrehajtja a VKI rendelkezéseit a Duna Vízyűjtő Gazdálkodási Tervének készítése keretében.

Az elemzés célja az volt, hogy átfogó áttekintést és értékelést adjon arról a négy regionális folyó-egyezményről, amelyekben az Európai Bizottság is szerződő fél. Az elemzés során a VKI végrehajtásával kapcsolatos szempontok vizsgálata kapta a legnagyobb hangsúlyt.

Az elemzés keretében azt is vizsgálták, hogy a folyó védelmi Bizottságok milyen koordináló/végrehajtó szerepet játszhatnak a VKI-ben előírt feladatok végrehajtásában.

10. GYAKRAN FELTETT KÉRDÉSEK A KERETIRÁNYELVRŐL

A Keretirányelv hatályba lépett. Elkezdett ketyegni az óra. 2015-ig jó állapotba kell hozni a vizeket az EU tagállamokban és ez számunkra is kötelező. A Keretirányelvről az embereknek általában csak nagyon általános, felületes ismeretei vannak, ha van egyáltalán, hiszen a Keretirányelv és a benne hivatkozott irányelvek és a hozzá csatlakozó programok és politikák megismerése nagy időráfordítást igényel. Így érthető, hogy a Keretirányelvről nagyon sokféle vélemény alakult ki és számos kérdés merült fel az emberekben. Ezt fokozta a Keretirányelv megjelenésének elhúzódása is, ami a sokszor elhalasztott hatályba lépés miatt a "jön a farkas" mesebeli történetének hatását keltette az emberekben Magyarországon és az Európai Unióban is. A következőkben az emberek által gyakran feltett kérdésekre adunk választ.

10.1 A VÍZ KERETIRÁNYELV VÉGREHAJTÁSA

Melyek a Keretirányelv legfontosabb célkitűzései, előírásai, jellemvonásai?

Azt is lehet mondani, hogy minden fontos, ami a Keretirányelvben megjelenik. Részben szubjektív módon azonban kiemelhetők a Keretirányelvnek olyan részei és előírásai, amelyek általánosságban is, vagy Magyarország számára különösen fontosak.

A Keretirányelv körülbelül öt évig készült, ha a szükségességét igazoló előkészítő tanulmányok idejét is beleszámítjuk, még néhány évvel hosszabb ideig. Európa nagyszámú, kiváló szakértője mindent megpróbált belefoglalni a Keretirányelv előírásaiba, ami ahhoz szükséges, hogy a vizek - ritka és nagyon indokolt kivételektől eltekintve - 2015-ig jó állapotba kerüljenek és utána ez a jó állapot fenntartható legyen.

A Keretirányelv részletes előírásokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogyan kell megállapítani azt, hogy milyen állapotban vannak jelenleg a vizek és hogy mit jelent vagy jelentene az, hogy jó állapotban vannak. Előírja azt, hogyan kell megvizsgálni, hogy milyen emberi hatások rontják vagy veszélyeztetik a vizek állapotát és előírja azt is, hogy intézkedési tervet kell kidolgozni arra, hogy a vizek jó állapotát elérjük, biztosítsuk illetve fenntartsuk. Az előírások nagyon sok feladat megoldását teszik szükségessé (pl. a szükséges monitoring rendszer megtervezése, a vízgyűjtő gazdálkodás területi egységeinek kijelölése, a vízgyűjtő gazdálkodási tervek készítése, a társadalom bevonása a tervezési folyamatba stb.). Sok olyan feladat is szerepel a Keretirányelvben, aminek a módszertanát és a gyakorlati alkalmazásának módját még csak most dolgozzák ki.

Magyarország számára különösen fontosak a Keretirányelvnek a nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodásra és vízgyűjtő gazdálkodási tervezésre vonatkozó előírásai. Ezek legfontosabb jellemzője az, hogy kötelezővé teszik az EU tagállamok (és így a csatlakozásra készülő országok számára is) a vízgazdálkodási tevékenységek koordinálását az egész vízgyűjtőn, ami többek között közös nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási tervek készítésére kell, hogy irányuljon.

Logikátlanok és korszerűtlenek a Keretirányelvben hivatkozott irányelvek?

Az EU víz- és környezetgazdálkodásra vonatkozó, a Keretirányelvben hivatkozott irányelvek a hetvenes évek közepétől alakultak ki. Az egyes irányelvek különböző időpontokban léptek hatályba és így mindig magukon viselték az adott időszak sajátosságainak bélyegét. Több irányelvet többször is módosítottak hatályba lépésük óta, de ez nem vezetett teljes korszerűsítésükhöz és összehangolásukhoz a többi érvényes irányelvvel. Ha a körülmények sürgőssé tették valamilyen új irányelv kiadását, kidolgozták és ha a tagállamok meg tudtak egyezni az irányelv tartalmában, akkor hatályba léptették. A feltételek később megváltoztak, az irányelveket többször módosították, de ennek ellenére azok sokszor nem érték el a kívánt hatást. Nem vált az irányelv haszontalanná, vagy elhibázottá, csak nem a magas prioritású, fontos problémák hatékony megoldását szolgálta és így azok számára, akik az irányelv történetét nem ismerik, logikátlanok, értelmetlennek tűnhet. Különösen igaz mindez sok irányelv egyes részleteire. A Keretirányelv kidolgozását többek között ez tette szükségessé. A Keretirányelv előírásainak megvalósítása után, néhány év múlva, egyes irányelveket hatályon kívül is fognak he-

lyezni. Fontos tudni azt, hogy a Keretirányelvben említett minden irányelvet beépítettek már a hazai jogrendszerbe.

Magasabb rangúak-e a Keretirányelv előírásai az EU egyéb víz- és környezeti irányelveinek előírásainál?

Többen felteszik a kérdést, hogy előfordulhat-e az, hogy a Keretirányelv előírásai mást tartalmaznak valamire vonatkozóan, mint az EU egyéb vízi-környezetvédelmi irányelvei. Nem tudunk ilyen esetről. Ha lenne ilyen, akkor vagy a Keretirányelvet vagy a vele nem összhangban lévő irányelvet meg kellene változtatni. Ha ugyanarra a víztestre vonatkozóan különböző irányelvek, különböző környezeti célkitűzéseket fogalmaznak meg - és erre gyakran lehet példát találni - akkor a szigorúbb előírásokat kell érvényesíteni a Keretirányelv előírásai szerint. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az irányelvek nincsenek összhangban.

A Keretirányelv kidolgozását többek között az tette szükségessé, hogy az EU vízi-környezettel kapcsolatos irányelvei nem működtek összehangoltan.

A vízgazdálkodás melyik területeire érvényes a Keretirányelv?

Sok szakember keresi a Keretirányelvben a vízgazdálkodás több szakterületét és nem találja azokat (például az öntözés, a vízrendezés, az árvízvédelem, stb.). Ettől függetlenül azonban a Keretirányelv a vízgazdálkodás teljes egészére, annak minden szakterületére, minden vízhasználatra és vízgazdálkodási szolgáltatásra és minden olyan emberi tevékenységre vonatkozik, amelyek a vizek állapotát befolyásolhatják. A Keretirányelvben előírt gazdasági elemzéseket minden vízgazdálkodási tevékenységre, illetve a vizek állapotát befolyásoló minden tevékenységre el kell végezni és a költség-visszatérülés elvének érvényesítését is valószínűleg minden vízgazdálkodási szolgáltatás esetén számon fogja kérni az Európai Unió.

A Keretirányelvben nincs benne minden olyan szabályozás, ami ahhoz szükséges, hogy a vízkészletekből a társadalom minden igényét, illetve a társadalomnak minden a vízgazdálkodással kapcsolatos igényét a leghatékonyabban elégítsék ki. Ehhez minden országban létezik, illetve léteznie kell az adott ország saját nemzeti vízgazdálkodási szabályozási rendszerének.

Mindebből az következik, hogy a vízgyűjtő gazdálkodási terveknek is foglalkozniuk kell minden vízgazdálkodási tevékenységgel és a vizek állapotára hatást gyakoroló minden tevékenységgel.

Voltak szakértők, akik a Keretirányelvet az Európai Unióban és Magyarországon is Vízvédelmi Keretirányelvnek kezdték nevezni. A Keretirányelv főszerkesztői azonban mindig kerülték ezt az elnevezést, hiszen a Keretirányelv fő célkitűzése az integrált, fenntartható vízgazdálkodási politika kidolgozása és megvalósítása kereteinek biztosítása. A Keretirányelv legtöbb előírása a vízvédelemmel foglalkozik, ugyanakkor azonban a Keretirányelv a társadalom mindenfajta vízzel kapcsolatos igényének kielégítését is befolyásolja.

A Keretirányelv egyik nagyon lényeges előírása az, hogy a társadalmat a folyamat kezdetétől - végéig be kell vonni a vízgyűjtő gazdálkodási tervek készítésébe és a tervek megvalósításának ellenőrzésébe is. A társadalom elé nem lehet kiállni azzal, hogy a vízgyűjtő gazdálkodási tervek csak a költséges vízvédelmi intézkedésekkel foglalkoznak. A hazai irányelvek alapján az elmúlt években készült vízgyűjtő gazdálkodási tervek társadalmi vitái is azt mutatták, hogy a társadalom képviselői a tervekben a számukra legégetőbb vízgazdálkodási problémák (árvízvédelem, belvízvédelem, öntözés, vízparti szabadidő eltöltés, víztáj-védelem stb.) megoldására tervezett intézkedéseket keresték és csak ezekkel együtt fogadták el a vízi- környezeti károk elhárítására/megelőzésére tervezett intézkedéseket.

Mit kell tudni ahhoz, hogy a Keretirányelvet be tudjuk vezetni, hogy az előírásait alkalmazni tudjuk?

Ismerni kell magát a Keretirányelvet és minden a Keretirányelvben hivatkozott irányelvet. Ezen kívül ismerni kell az EU új vízgazdálkodási politikáját, programjait, más szektorok ezekhez csatlakozó politikáit és programjait és azt, hogy a hivatkozott irányelvek hogyan alakultak ki és hogy a meglévő irányelvek alkalmazásával kapcsolatban milyen tapasztalatokat szereztek az EU tagállamaiban, hogy ne kövessük el ugyanazokat a hibákat a bevezetésük során, mint az EU tagállamai.

Melyek azok a részei a Keretirányelvnek, amelyek a leginkább vonatkoznak a vízgazdálkodás minden tevékenységére?

Az egyik kulcsterület a vizek jó állapotának és különösen jó ökológiai állapotának biztosítása. A vizek állapotára minden fajta vízgazdálkodási tevékenység hatással van. Ezért fel kell tárnunk azt, hogy a jelenleg folyamatban lévő vízgazdálkodási tevékenységek mivel jellemezhetők, és mire lehet számítani a jövőben. Ha a tevékenységek a múltban a vizek állapotának romlásához vezettek, illetve a jelenben vagy a jövőben a vizek állapotának romlásához vezetnek vagy vezethetnek, akkor meg kell tervezni a Keretirányelv előírásainak megfelelően azokat az intézkedési programokat, amelyek biztosítják a vizek állapotának javulását, illetve megelőzhetik, megakadályozhatják a vizek állapotának romlását.

Szükség van-e a Keretirányelvben előírt vízgyűjtő gazdálkodási terveken kívül integrált vízgazdálkodási tervek készítésére?

A közelmúltban több esetben felmerült az, hogy integrált vízgazdálkodási illetve víz- és környezetgazdálkodási terveket kell készíteni (például a Tisza vízgyűjtőjére). Az integrálást sokféleképpen értelmezik, sok mindent tartanak szükségesnek integrálni valamivel, illetve integrálni valamibe. Figyelmesen olvasva a Keretirányelvet, levonható az a következtetés, hogy a Keretirányelv kidolgozói minden vagy nagyon sokféle integráció szükségességét beleépítették a Keretirányelvbe, ami a vízgazdálkodás területén igényként felmerülhet. A Keretirányelv maga az elképzelhető "legintegráltabb" vízgazdálkodási terv készítését írja elő. Az EU tagállamok legjobb szakértői 5 évig dolgoztak azon, hogy ez így legyen és munkájuk eredményét talán csak az EU intézményrendszerének különböző fórumain elhangzott viták és érdeklődések ronthatták el bizonyos mértékben.

Mindezek alapján tökéletes-e, mindent helyettesít-e, mindent megold-e a Keretirányelv?

A Keretirányelv értékét nem szabad túlbecsülni, de alulértékelni sem. Az Európai Unió tizenöt tagállamának szakértői készítették. Nagyon sokat vitatkoztak rajta, az Európai Unió pártjai, civil szervezetei és különböző érdekcsoportjai, a Parlament, a Tanács, a Bizottság, a Parlament bizottságai több évig tartó viták, javítgatás, fejlesztés után egyeztek meg a végleges szövegben, ami magán viseli a hosszú vajúdas jegyeit. Lehet, hogy a korábbi változatok következetesebbek, szakmailag elfogadhatóbbak voltak, de a Keretirányelv így is, világviszonylatban is egyedülálló dokumentum a fenntartható vízgazdálkodás érdekében.

A Keretirányelv előírásainak megvalósításához sok témakörben még nem született meg a megfelelő módszertan. Ezeket most dolgoznak. Remélhetőleg rövid határidőn belül meg fognak jelenni azok az útmutatók az egyes kulcskérdések megoldásához, amelyek most készülnek.

Érdemes-e, lehet-e jelenleg vízgyűjtő gazdálkodási tervet készíteni?

A Keretirányelv bevezetésével kapcsolatban az EU tagállamokban folyó intenzív előkészítő munka azt mutatja, hogy a Keretirányelv a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben számos olyan feladat megoldását írja elő, amelynek a gyakorlati módszertanát és az ennek alkalmazását segítő útmutatókat most dolgozzák ki. Ezért a Keretirányelv előírásainak megfelelő vízgyűjtő gazdálkodási tervet jelenleg még senki sem tud készíteni. Így ma nem érdemes vízgyűjtő gazdálkodási tervezést a teljesség igényével elkezdni. Célszerű csatlakozni az EU tagállamok és a Duna völgy országai által közösen kidolgozott munkaprogramok végrehajtásához, a lehetőségeket kihasználva részt venni a módszertan és az útmutatók kidolgozásában és tesztelésében és végrehajtani azokat a feladatokat, amelyeket hazai szinten ma és később a megfelelő időpontban már érdemes, illetve el lehet végezni. A vízgyűjtő gazdálkodási tervezés egyes feladatainak megoldásához először EU szinten és/vagy a Duna völgy szintjén kell meg egyezni a feladat egységes megoldási módszerében.

Várjuk meg, amíg mások kidolgozzák a Keretirányelv bevezetéséhez szükséges módszertant és a gyakorlati alkalmazáshoz szükséges útmutatókat, mert jelenleg nekünk nem érdemes semmit csinálni?

A Keretirányelvet nem lehet majd egyik napról a másokra bevezetni. Sok olyan feladat van, amellyel már jelenleg is nagyon intenzíven lehet és kell foglalkozni. Célszerű munkacsoportokat létrehozni azoknak a feladatköröknek a tanulmányozására, amelyeket EU szinten kulcs-témakörnek kijelöltek és azoknak a feladatoknak a megoldására, amelyek Magyarország számára különösen fontosak.

Az EU Vízigazgatóinak a Keretirányelv bevezetésére kidolgozott Stratégiai Dokumentum tervezete kinyilvánítja azt, hogy a Keretirányelv bevezetésével kapcsolatos előkészítő munkába be kell vonni a tagjelölt országokat és lehetővé kell tenni azt, hogy a módszertan és a gyakorlati útmutatók kidolgozásában részt vegyenek. Ez nagy lehetőség a hazai érdekek érvényesítésére, hiszen ebben a munkában szinte már úgy vehetünk részt, mintha EU tagállamok lennénk. Hatékony részvétel, beleszólás abba, hogy mi lesz a végeredmény csak akkor képzelhető el, ha alaposan felkészülünk a részvételre és aktív munkával bekapcsolódunk az egyes témakörökkel foglalkozó szakértő csoportok munkájába.

Intenzív munka indult a Keretirányelv bevezetésével kapcsolatban az ICPDR (International Commission for the Protection of the Danube River - Duna Vízvédelmi Bizottság) keretében. Az ICPDR Vízyűjtő Gazdálkodási Szakértő Csoportja már kidolgozta a Keretirányelv bevezetése első két fázisának munkaprogramját és munkacsoportokat alakított az ezekben a fázisokban legfontosabb feladatok megoldásának előkészítésére, illetve végrehajtására. A létrehozandó munkacsoportokban való részvétel is módot ad a hazai érdekek érvényesítésére.

Az elmúlt két évben sok nemzetközi szakmai és társadalmi fórum volt a Keretirányelv bevezetésével kapcsolatban. A különböző központi EU dokumentumokból látszik, hogy a fórumokon lezajlott viták eredményeit sok esetben figyelembe vették az EU hivatalnokai, köztük több magyar észrevétel hatását is érzékelni lehet.

Miért léptették hatályba a Keretirányelvet, ha még nincs is befejezve, ha még nem is tudják pontosan, hogyan kell végrehajtani?

A Keretirányelv - ahogyan a neve is mondja - minden benne szereplő előírás végrehajtásának megszabja a kereteit, megadja az előírás teljesítéséhez megoldandó feladatokat és kijelöli azt a határidőt is, amikor az egyes feladatokat el kell végezni. A határidők rendszere olyan, hogy az egymásra épülő feladatokat a véghatáridőig végre lehessen hajtani. Tehát egyáltalán nem arról van szó, hogy valamiféle félkész jogszabályt léptettek hatályba csak azért, hogy végre elmondhassák, hogy a jogszabály megszületett. A Keretirányelv egyes előírásaiból az is következik, hogy az előírás teljesítéséhez szükséges feladatok megoldását intenzív, esetenként több éves vizsgálatokkal kell előkészíteni.

A Keretirányelv előírásait 2003 végéig kellett átültetni a nemzeti víz- és környezetgazdálkodási joganyagba. Ez azonban nem jelenti azt, hogy addig semmit sem kellett csinálni a Keretirányelv előírásainak végrehajtása érdekében. Számos olyan előírást tartalmaz a Keretirányelv, amely időben történő végrehajtásához az EU tagállamokhoz, vagy például a Duna völgy országaihoz hasonlóan, velük szorosan együttműködve, azonnal el kellett kezdeni az előkészítő munkák elvégzését.

Kinek kell végrehajtania/végrehajtatnia a Keretirányelv előírásait és elvégezni/elvégeztetni a vízgyűjtő gazdálkodási tervezést?

A Keretirányelv előírásai szerint a vízgazdálkodási feladatokat vízgyűjtőre építve, szorosan együttműködve, közösen, koordináltan kell végeznie minden olyan hatóságnak, amely a vízgazdálkodás különböző feladatköreiben hatáskörrel rendelkezik. Ugyanez érvényes a vízgyűjtő gazdálkodási tervezésre is. Arról, hogy melyik hatóságnak, mire van hatásköre és hogy a koordinációt hogyan valósítják meg, jelentést kell készíteni az Európai Bizottságnak. Ha több hatóság rendelkezik hatáskörrel a különböző vízgazdálkodási feladatkörökben (mint nálunk), akkor ki kell jelölni a koordináló hatóságot. Ez azonban nem jelentheti azt, hogy ez a hatóság a továbbiakban a többi hatóságtól függetlenül hajtja végre a Keretirányelvvvel kapcsolatos feladatokat, mert csak koordináló szerepe van.

Nemzetközi vízgyűjtő esetében a vízgyűjtőn osztozó országoknak kell közös tervet készíteniük és koordinálniuk a tevékenységüket. Ha a vízgyűjtőn nem EU tagállamok is osztoznak, akkor az EU tag-

államoknak igyekezniük kell elérni azt, hogy így legyen. A csatlakozásra készülő országokra nézve ugyanazok az előírások érvényesek, mint az EU tagállamokra.

Ki a felelős az Európai Unió felé a Keretirányelv és a benne hivatkozott irányelvekben foglalt előírások betartásáért?

Az EU tagállamok (illetve a csatlakozásra készülő országok) kormányai. Ha egy tagállam az EU jogszabályait nem vezeti be, illetve azok előírásait nem érvényesíti, akkor az Európai Bíróság elmarasztalja a tagállamot, ahogy erre már sok példa is említhető.

A Keretirányelv vagy a nemzetközi egyezmények a fontosabbak a nemzetközi vízgazdálkodásban?

A Keretirányelv előírásai szerint a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk/teljesíteniük kell a nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeiket. A Keretirányelv több nemzetközi egyezményre név szerint is hivatkozik. A tagállamoknak azonban a Keretirányelv előírásai szerint sokkal szorosabban együtt kell működniük a vízgazdálkodásban a közös vízgyűjtőkön, kötelező közös vízgyűjtő gazdálkodási tervet készíteniük, kötelező koordinálni a tevékenységüket. Ha tagállamok és nem tagállamok osztoznak a vízgyűjtőkön, akkor a tagállamoknak igyekezniük kell elérni azt, hogy közös vízgyűjtő gazdálkodási tervek készüljenek. Ha a vízgyűjtőn osztozó országok nehezen tudnak megegyezni, kérhetik az Európai Bizottság segítségét. Mindez Magyarország számára különösen fontossá teszi a Keretirányelv bevezetését.

Mi legyen Magyarországon a vízgyűjtő gazdálkodási tervezés területi egysége?

A vízgyűjtő gazdálkodási tervezés területi egysége a Keretirányelv szerint az egész Duna völgy, mert a "vízgyűjtő kerület" a tengerbe ömlő folyók teljes vízgyűjtő területét jelenti. Ebből az következik, hogy mint leendő EU tagállamoknak, mindent meg kell tennünk annak érdekében, hogy az egész Duna völgyre vízgyűjtő gazdálkodási terv készüljön. Tekintettel arra, hogy nem lehet és célszerűtlen is minden vízgazdálkodási tevékenységet a Duna völgy szintjén koordinálni, valószínűleg fognak nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási tervek készülni a Duna nagyobb mellékvízfolyásaira (így például a Tiszára és a Drávára) és olyan kisebb folyók vízgyűjtőjére is, amelyeken két ország osztozik. Magyarország területére valószínűleg nem egy, hanem több részvízgyűjtő gazdálkodási tervet lesz majd célszerű készíteni és ezekkel teljesíteni a jelentési kötelezettséget az Európai Bizottság felé. Alapos vizsgálatokkal kell majd eldönteni azt, hogy az EU előírások teljesítésére szánt terveken kívül készüljenek-e további tervek. A vízgyűjtő gazdálkodás egyes módszereiről szóló, 2004. júliusában hatályba lépett 221/2004 számú kormányrendelet tartalmazza a hazai vízgyűjtő gazdálkodási tervezés területi egységeit.

Hogyan kell majd figyelembe venni a nemzetközi vízgazdálkodási problémákat?

Meg kell majd határozni azt, hogy melyek a Duna völgy, Tisza völgy, Dráva völgy és a kisebb nemzetközi vízgyűjtők szintjén végzett koordinációt igénylő vízgazdálkodási feladatok és ezek figyelembe vételével kezdeményezni és elkészíteni a nemzetközi vízgyűjtő gazdálkodási terveket.

Egy országon belüli részvízgyűjtő esetén is vizsgálni kell azt, hogy milyen hatással vannak a részvízgyűjtőn végzett emberi tevékenységek a részvízgyűjtőn kívüli területekre és milyen hatással vannak a részvízgyűjtőn kívüli területeken végzett emberi tevékenységek a részvízgyűjtőn a víztestek állapotára és a kedvezőtlen hatásokat elhárító illetve megelőző intézkedéseket meg kell határozni az ilyen esetekben is. Annak módszertanát, hogy ez pontosan hogyan történjen, még ki kell dolgozni a vízgyűjtőkön osztozó országokkal közösen.

Miért nincs még hivatalos fordítás a Keretirányelvről?

A Keretirányelv 2000. december 22-én lépett hatályba. Addig sokszor, jelentős mértékben változott. Jelenleg a VKI jogharmonizációja folyik, amelynek keretében elvégzik az VKI-ben használt fogalmak, kifejezések lehetséges legjobb magyar megfelelőinek kiválasztását is. Ezért eddig nem volt érdemes pontos, hivatalos fordítást készíteni. A hivatalos fordítását az Európai Unió jogszabályainak

az Igazságügy Minisztérium útmutatója szerint csak a fordító irodák erre feljogosított konzorciumának szabad elvégeznie.

Miért volt szükség a VKI kidolgozására?

A korábban bevezetett vízvédelmi jogszabályok nem hozták meg a kívánt eredményt, a vizek állapota nem javult a kívánt mértékben, sőt helyenként tovább romlott.

Milyen előírásokat tartalmaz, és milyen vízzel kapcsolatos kérdésekkel nem foglalkozik a VKI?

A VKI a vizek jó állapotba helyezéséhez és a jó állapot megőrzéséhez szükséges előírásokat tartalmazza, a társadalom, illetve a gazdasági szektorok vizekkel kapcsolatos igényeinek (köztük az árvíz- és belvízkárok megelőzése) kielégítéséhez szükséges szabályozásokat, monitoring igényeket stb. nem. Utóbbiak az egyes országok feladatkörébe tartoznak és természetesen nagyon fontos az, hogy az országok a társadalom vízzel kapcsolatos igényeit a VKI előírásaival összhangban, azok betartásával kielégítsék.

A VKI előírja a környezeti célkitűzések meghatározását és a célkitűzések teljesítését biztosító intézkedések megtervezését. A VKI kötelezően előírja azt, hogy mit kell környezeti célkitűzésnek tekinteni, és hogyan kell meghatározni a környezeti célkitűzéseket. Kötelezően előírja azt is, hogy a környezeti célkitűzéseket mikorra kell teljesíteni.

Hogyan szerepelnek az egyes vízgazdálkodási tevékenységek a VKI-ben?

Általánosságban megállapítható, hogy a VKI nem hivatkozik név szerint a különböző vízgazdálkodási tevékenységekre (pl. árvízvédelem, öntözés, hajózás, folyószabályozás stb.). Ezek ritkán, vagy egyáltalán nem fordulnak elő a szövegben, mégis a VKI nagyon sok előírása vonatkozik rájuk, mert a vizek állapotát jelentős mértékben, károsan befolyásolhatják.

Mit mond a VKI a társadalom és a gazdasági szektorok vízigényeiről?

A VKI kimondja azt, hogy a társadalomnak és a gazdasági szektoroknak a vizekkel kapcsolatos igényeit ki kell elégíteni, de az igények kielégítésével kapcsolatos szabályozásokkal csak részben foglalkozik (pl. vizek állapotának védelme, költség-visszatérülés elve, szennyező fizet elv, a vizek emberi tevékenységek által okozott terheléseinek elemzése stb.) és a szabályozások nagyobb részét a tagállamokra bízta.

Hogyan lehet teljesíteni a VKI előírásait?

A VKI-nek az emberi tevékenységek hatásainak vizsgálatára és a gazdasági elemzésekre vonatkozó előírásait csak úgy lehet teljesíteni, ha legalább 15 éves (esetenként 21, illetve 27 éves) hosszú távú tervet készítünk a társadalom és a gazdasági szektorok minden fajta vízzel kapcsolatos igényeinek a kielégítésére.

Hogyan lehet eldönteni azt, hogy valamilyen, a vizek jó állapotának eléréséhez szükséges tevékenység elfogadhatatlanul drága és/vagy súlyosan sérti a közérdeket?

Fontos szerepe lesz a döntésben a társadalom bevonásának. Nincs objektív mérce, a probléma jelentőségétől függ az, hogy a társadalom bevonásával milyen szintű testületnek (pl. helyi önkormányzat, illetékes főhatóság, országgyűlés stb.) kell majd döntenie ezekben a kérdésekben a különböző esetekben.

10.2 TÁRSADALOM BEVONÁSA A VÍZ KERETIRÁNYELV VÉGREHAJTÁSÁBA

Mi a társadalom bevonásának legfontosabb célja?

A társadalommal meg kell értetni, hogy a vizek jó állapotba helyezése nagyon fontos érdekünk és a VKI ehhez a legfontosabb eszköz.

Milyen módszerekkel kell végezni a társadalom bevonását?

A társadalom bevonásának sok nehézsége van, amiknek megoldására EU szintű, Duna vízgyűjtő szintű és hazai elképzelések születtek.

Ki a felelős a társadalom bevonásáért?

A társadalom bevonását jogszabály (a VKI) írja elő. A VKI-vel kapcsolatos általános, jó társadalmi tudat kialakítása a tagállam feladata.

Kinek kell fedezni a társadalom bevonásának költségeit?

A társadalom bevonásának költségeit a tagállamnak kell fedeznie.

10.3 MEZŐGAZDASÁG ÉS VIDÉKFEJLESZTÉS

Mi a kapcsolat a VKI és a vidékfejlesztési tervezés között?

A VKI végrehajtása során az EU sokféle politikáját össze kell hangolni a víz-politikával. Az egyik legfontosabb ilyen jellegű feladat a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés összehangolása a vidékfejlesztési tervezéssel.

Hogyan lehet csökkenteni a VKI végrehajtásából származó költségeket a mezőgazdaságban?

Mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a VKI végrehajtásának az elvárhatónál magasabb költségei ne a mezőgazdaságot terheljék. Ügyelni kell arra, hogy a VKI végrehajtása ne jelentsen elviselhetetlen terheket a mezőgazdaság számára és a VKI végrehajtásának az elvárhatónál nagyobb költségeit az EU, vagy az állam költségvetéséből finanszírozzák.

Hogyan vonható be a társadalom a Víz Keretirányelv végrehajtásába a mezőgazdasági vízgazdálkodás területén? Kik kell bevonni és milyen módszerekkel történhet ez?

Az információkat teljesen nyilvánossá kell tenni. A földhasználókkal a kapcsolat küldötteken keresztül valósul meg, de kapcsolata van a társulatoknak az önkormányzatokkal és a falugazdászokkal is.

Hogyan szólhatnak bele a mezőgazdaság érdekcsoportjai a VKI végrehajtásába?

A mezőgazdaság és a mezőgazdasági vízgazdálkodás különböző érdekcsoportjainak a VKI-vel kapcsolatos tervezési és operatív feladatokba történő bevonásáról az államnak kell gondoskodnia, de lehet, hogy ezt az érdekcsoportoknak "önmeghatározással" kell elérniük.

Hogyan járulhatnak hozzá a Vízgazdálkodási Társulatok a vizek ökológiai állapota szempontjából kedvezőbb árvíz- és belvív-mentesítési és -védelmi rendszerek kialakításához?

A Társulatok képviselni tudják a földhasználók érdekeit. Minden tevékenységükkel hozzá tudnak járulni a Keretirányelv eredményes végrehajtásához. Az ökológiai szemlélet érvényesíthető, de finanszírozni kell a többletköltségeket. A hazai és az EU támogatási rendszert ennek figyelembe vételével kell kialakítani és alkalmazni.

A Víz Keretirányelv előírásainak végrehajtásához sok helyen a területhasználat változtatására lehet szükség. Ezeknek a területeknek a kiválasztásában jelentős szerepe lehet a Vízgazdálkodási Társulatoknak, valamint az érdekeltek, az érintettek és az érdeklődők dialógusának.

10.4 ÁRVÍZ- ÉS BELVÍZVÉDELEM ÉS A VÍZ KERETIRÁNYELV KAPCSOLATA

Milyen előírásokat tartalmaz a Víz Keretirányelv az árvíz- és belvív-mentesítésben és -védelemben alkalmazható módszerekkel kapcsolatban?

Az árvízvédelem és az árvízmentesítés fejlesztését az Európai Unió új víz-politikájának és az ennek érvényesítését biztosító Víz Keretirányelv (VKI) előírásainak betartásával kell végezni. A belvívvédelem sajátos magyar probléma, amellyel EU szinten nem foglalkoznak, ugyanakkor a VKI-nek az árvízvédelemre vonatkozó előírásaival kapcsolatos megállapítások legnagyobb része a belvívvédelemre is érvényes.

A VKI előírja azt, hogy intézkedéseket kell tervezni az árvizek által okozott jelentős szennyezések hatásainak megelőzésére és/vagy csökkentésére, az ilyen eseményeket észlelő, vagy azokra figyelmeztető rendszerek létrehozására és a vízi ökoszisztémák veszélyeztetésének csökkentésére. Ezeknek az intézkedéseknek is bele kell kerülniük a vízgyűjtő gazdálkodási tervekbe. A VKI szigorú előírásokkal szabályozza azt, hogy mikor-milyen módszereket és milyen feltételek betartása esetén lehet alkalmazni az árvíz- és belvívvédelmi rendszerek fejlesztésekor. Nem szabad, vagy csak különlegesen indokolt esetekben szabad olyan módszereket alkalmazni, amelyek a vizek jó állapotának elérését illetve annak fenntartását akadályozzák és azokat a rendszereket, amelyekben a vizek nincsenek jó állapotban, úgy kell fejleszteni, hogy jó állapotba kerüljenek.

Szükség van-e arra, hogy a Keretirányelv a jelenleginél több előírást tartalmazzon az árvíz- és belvív-mentesítésre, illetve védelemre vonatkozóan?

Nincs szükség erre. Célszerűbb az a megoldás, ha ezeket az előírásokat a hazai szabályozások tartalmazzák.

Milyen előírásokat nem tartalmaz a Víz Keretirányelv az árvíz- és belvív-mentesítésben és -védelemben alkalmazható módszerekkel kapcsolatban?

A Keretirányelv gazdasági jellegű korlátozásokat is tartalmaz, amelyeket valószínűleg az árvíz- és belvívvédelemben is alkalmazni kell majd. Előírja azt, hogy - különleges és alaposan megindokolt esetek kivételével - 2010-ig el kell érni a társadalom vízzel kapcsolatos igényeinek kielégítése érdekében végzett tevékenységek költségeinek teljes visszatérítését a haszonélvezők által.

A VKI nem tartalmaz előírásokat arra vonatkozóan, hogy milyen gazdasági és szociális célkitűzéseket kell elérni az árvíz- és belvívvédelmi fejlesztési tervek segítségével és arra vonatkozóan sem, hogy a célkitűzéseket milyen módszerekkel lehet, illetve kell elérni. A VKI-ről általánosságban megállapítható, hogy nem foglalkozik a társadalom vízzel kapcsolatos igényeinek megfelelő gazdasági és szociális célkitűzések meghatározásával és ezen célok elérését biztosító intézkedési programok (módszerek) megtervezésével.

A VKI előírásai alapján készítendő vízgyűjtő gazdálkodási tervekben a környezeti célkitűzéseket kell meghatározni és az ezek elérését biztosító intézkedési programokat kell megtervezni. Ezeknek a feladatoknak a teljesítéséhez meg kell határozni a társadalom vizekkel kapcsolatos jelenlegi és jövőben várható igényeit - tehát meg kell határozni a vizekkel kapcsolatos gazdasági és szociális célkitűzéseket - és meg kell tervezni az igények kielégítését, a célkitűzések elérését biztosító intézkedési programokat (módszereket). Ezeknek a feladatoknak a megoldási módszereire vonatkozóan a VKI nem tartalmaz előírásokat. A gazdasági és szociális célok meghatározására és a célok elérését biztosító intézkedési programok megtervezésére vonatkozó szabályozások kidolgozása a tagállamok feladata.

Ki kell dolgozni a vízgazdálkodási tervezés új hazai tervezési rendszerét, amely a VKI-ben előírt vízgyűjtő gazdálkodási tervezést összehangolja a szociális és gazdasági célkitűzéseket meghatározó és a kielégítésüket biztosító tervezéssel (általában vízgyűjtő szemlélettel végzett, ugyancsak vízgyűjtő gazdálkodási tervezéssel). A VKI utal arra, hogy a Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv kiegészíthető részletesebb, részvízgyűjtőkre, szektorokra, témakörökre és víztípusokra vonatkozó tervekkel, amelyek a vízgazdálkodás egyes speciális szempontjaival foglalkoznak. Ez megteremtí a kapcsolatot a környezeti, valamint a gazdasági és szociális célkitűzések elérését biztosító tervezések között, azonban nem oldja meg a kétféle vízgyűjtő gazdálkodási tervezés integrálását.

A VKI szerint olyan vízgazdálkodási tevékenységet kell végezni, amely csökkenti az árvíz- és aszálykárokat, azonban az árvizek által okozott gazdasági károk csökkentésére vonatkozóan nem tartalmaz előírásokat. Ezzel szemben a VKI sok olyan előírást tartalmaz, amely kötelezővé teszi az árvizek és aszályok által a vizek állapotában okozott kedvezőtlen hatások csökkentését illetve megszüntetését.

Milyen hatásokat okoznak az árvíz- és belvív-mentesítési és -védelmi tevékenységek a vizek állapotára?

Az árvíz- és belvívvédelem módszerei jelentős mértékű beavatkozást jelentenek a vizek állapotába. A VKI-nek az árvízvédelemre és belvívvédelemre vonatkozó előírásait az emberi tevékenységek által a vizek állapotát jelentős mértékben befolyásoló terhelésekre és ezeknek a vizek állapotára gyakorolt hatására és a kedvezőtlen hatások megszüntetésére illetve elfogadható mértékűre való csökkentésére vonatkozó előírásai tartalmazzák.

Az emberi tevékenységek hatásainak elemzése a VKI előírásai szerint azt jelenti, hogy meg kell állapítani, hogy milyen emberi beavatkozások okozták a múltban, okozzák jelenleg és fogják várhatóan okozni a jövőben a felszíni és felszín alatti vizek állapotának romlását. Ezeket az emberi tevékenységeket kell megszüntetni, csökkenteni vagy szabályozni, illetve a múltbeli tevékenységek által okozott környezeti károkat kell elhárítani a vízgyűjtő gazdálkodási tervben kidolgozott intézkedési programokkal.

10.5 MESTERSÉGES, VAGY JELENTŐSEN MÓDOSÍTOTT VÍZTESTEK

Vannak esetek, amikor kevésbé szigorú környezeti célkitűzéseket lehet megfogalmazni? Vannak olyan esetek, amikor későbbi határidőt lehet kitűzni a környezeti célok elérésére?

A VKI egyes esetekben lehetővé teszi azt, hogy kevésbé szigorú környezeti célkitűzéseket fogalmazzunk meg. Egyes esetekben megengedi azt is, hogy a célkitűzéseket későbbi határidőre teljesítsük. A VKI előírásai szerint nem kell feltétlenül megelőzni a víztestek állapotának további romlását, illetve felmentés adható a jó állapot elérésének követelménye alól akkor, ha minden lehetséges lépést megtesznek a víztest állapotát érő kedvezőtlen hatások csökkentésére.

Ha egy víztest mesterséges, vagy jelentősen módosítottá nyilvánítható, akkor kevésbé szigorú környezeti célkitűzés fogalmazható meg: nem a víztest jó ökológiai állapotát, hanem csak jó ökológiai potenciálját kell elérni, ami kevésbé költséges, realisabb és a társadalom számára fontos gazdasági és szociális célkitűzések teljesítése szempontjából elfogadhatóbb környezeti célkitűzést jelenthet.

Mikor lehet egy víztestet erősen módosítottá nyilvánítani?

Egy víztestet akkor lehet jelentős mértékben módosítottá, illetve mesterségesé nyilvánítani, ha a víztest hidrológiai és hidromorfológiai jellemzőinek a jó ökológiai állapot érdekében történő megváltoztatása (tehát például az árvízvédelmi művek elbontása, a hullámtér vízvezető képességét jelentősen csökkentő élőhelyek állapotának változatlanul hagyása stb.) jelentős mértékben csökkenti az árvízvédelmi rendszerek védőképességét és az árvízvédelmet nem lehet más, környezeti szempontból kedvezőbb módon megoldani.

A víztest akkor nyilvánítható mesterséges, vagy jelentősen módosítottá, ha annak mesterséges vagy megváltoztatott jellemzői által szolgált gazdasági vagy szociális célkitűzések a műszaki megvalósíthatóság, vagy az aránytalanul nagy költségek miatt nem érhetők el olyan más ésszerű módszerrel, amely a vizek állapota szempontjából jelentős mértékben jobb megoldás lenne.

A mesterséges, illetve erősen módosítottá nyilvánítást igazolási folyamatnak kell megelőznie, amely során az okokat alapos vizsgálatokkal kell igazolni. A mesterséges, illetve erősen módosítottá nyilvánítás okait a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben ismertetni kell.

Hogyan történhet az erősen módosítottá, illetve mesterségessé nyilvánítás belvízrendszerek esetén?

Az intenzív mezőgazdaság sem indokolhatja az erősen módosítottá vagy mesterségessé nyilvánítást. Nagyon fontosak a gazdasági elemzések (pld. indokolatlanul nagy költségek kimutatása), a közérdek elemzése és a környezeti szempontból kedvezőbb megoldási lehetőségek keresése. Fontos annak a vizsgálata, hogy technikailag el lehet-e egyáltalán érni a jó állapotot.

Az erősen módosítottá és mesterségessé nyilvánítás fontos feltétele a társadalom bevonása a folyamatba.

Fontos annak a vizsgálata is, hogy milyen esetekben kérheti számon az EU a víztestek jó ökológiai állapotának elérését és mikor célszerű azt saját nemzeti érdekünkől biztosítani.

10.6 VÍZGYŰJTŐ GAZDÁLKODÁSI TERVEZÉS

Mit jelent a VKI előírásai szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés?

A VKI egy új típusú vízgazdálkodási tervezési technika, a vízgyűjtőkre épülő, újszerű módon szabályozott vízgazdálkodási tervezés alkalmazását írja elő, de a vízgazdálkodási tervezésnek csak egy részével foglalkozik. Ez azt jelenti, hogy ki kell alakítani a vízgazdálkodási tervezésnek a VKI előírásai szerint végzett vízgyűjtő gazdálkodási tervezéshez illeszkedő új technikáját. Ki kell dolgozni a társadalom vízzel kapcsolatos igényeinek kielégítését biztosító tevékenységi programok megtervezésének azt a technikáját, amely a vízgyűjtőkre és az EU és a magyar víz politika alapelveire épül és megfelel a VKI előírásainak is.

Melyek a legfontosabb elvárások a VKI szerinti vízgyűjtő gazdálkodási tervezéssel kapcsolatban?

Bár a VKI csak a vizek jó állapotának biztosításához szükséges tevékenységi programok ismertetését írja elő a vízgyűjtő gazdálkodási tervekben, ezek meghatározásához a társadalom vízzel kapcsolatos igényeit kielégítő intézkedési programok meghatározását is szükségessé teszi az emberi tevékenységek által okozott terhelések és hatásaik elemzésére és a gazdasági elemzésekre vonatkozó előírásokkal. A VKI előírásainak teljesítéséhez hosszú távra előre kell jelezni a társadalom vízzel kapcsolatos igényeit, meg kell tervezni azok kielégítésének változatait és forgatókönyveit, valamint azok megvalósításának és működtetésének költségeit, vizsgálni kell a költségek finanszírozásának és visszatérülésének lehetőségeit, és ki kell választani a társadalom számára elfogadható tevékenységi programokat.

10.7 VIZES ÉLŐHELYEK ÉS A VÍZ KERETIRÁNYELV

Milyen hatásokat gyakorol a belvízrendezés a vizek és a vizes élőhelyek állapotára?

A belvízrendezés eddig elsősorban a gazdasági és szociális célkitűzések kielégítését, a belvíz elvezetését, a belvízkárok csökkentését szolgálta. A belvízrendezés elvezeti a mezőgazdasági termelés szempontjából káros vizeket, és ugyanakkor kárt okoz az élőhelyeknek, ha annyi vizet vezet el, ami már káros a vizes élőhelyek szempontjából.

A belvízrendezésnek a jövőben sokkal nagyobb mértékben kell figyelembe vennie a belvízrendszerekben lévő, azokhoz kapcsolódó vizes élőhelyek állapotát. Az EU Víz Keretirányelve nem csak a jogilag védett területeken, hanem az ország egész területére előírja azt, hogy 2015. végéig el kell érni a vizek (és a vizek környezetének, a vizes élőhelyeknek) a jó ökológiai állapotát. Ezt a belvízrendezés fejlesztésének tervezésénél, a belvíz-rendszerek fenntartásánál és működtetésénél figyelembe kell venni.

Milyen káros hatásai lehetnek a kisvízfolyások rendezésének a vizes élőhelyek állapotára?

A vízrendezés kiszárítja a területeket, csökkenti a vizes élőhelyek kiterjedését, összegyűjti a mezőgazdasági területekről a szennyeződések, és ezzel rontja a befogadó vízfolyások vízminőségét. A

művek karbantartása (növényzet irtása, iszapkotrás) megzavarja a vízi élővilágot. A belvízelvezető művek vízszállító-képességének biztosításához gyakran és alaposan meg kell tisztítani a medreket. Ez ellentétes az élővilág igényeivel.

A vízfolyások rendezése általában a gyors és kiöntésmentes vízelvezetést szolgálta. A művek azonban sok helyen alkalmasak az élővilág érdekeit is figyelembe vevő vízkormányzásra.

Ha a területtulajdonosoktól illetve használóktól a vízi élővilág védelme érdekében az általánosan elvárhatónál nagyobb ráfordításokat várnak, akkor érvényesíteni kell az EU környezeti politikáját, amely szerint ilyen esetekben a többletet az államnak központi forrásokból meg kell térítenie.

Az időszakos vízfolyásokban és a kisvízfolyásokban drága a jó ökológiai állapotot biztosító feltételek kialakítása. Ezt a földhasználók illetve földtulajdonosok finanszírozásában nem lehet megoldani.

Hogyan oldhatók fel a konfliktusok a természetvédők és a területhasználók között?

A területhasználók, a földtulajdonosok illetve használók és a természetvédők közötti párbeszéd a legmegfelelőbb módszer a gazdasági szektorok és az élővilág eltérő vízzel kapcsolatos igényeiből származó konfliktusok kezelésére. A konfliktusok feloldásának megvan a lehetősége, ehhez azonban a megfelelő állami támogatási rendszert is ki kell alakítani.

Melyek azok a részei a belvízrendszereknek és a kisvízfolyásoknak, amelyek esetén végre kell hajtani a Víz Keretirányelv előírásait?

Belterületet nem szabad veszélyeztetni. Ebben az esetben az élőhelyek igényeinek teljesítése nagyon sokba kerülhet. Tisztázni kell, hogy ki finanszírozza a többletköltségeket.

Csak a nagyobb főcsatornák tartozhatnak a Víz Keretirányelv hatálya alá tartozó felszíni víztestek közé. Kisebb csatornák esetén nem maga a csatorna, hanem a csatorna által esetleg veszélyeztetett vizes élőhely miatt kötelező érvényesíteni a Keretirányelv előírásait. Célszerű minden olyan csatornát a Keretirányelv hatálya alá tartozónak tekinteni, amely valamilyen jelentősebb vizes élőhelyhez kapcsolódik, és annak állapotát befolyásolhatja.

A Keretirányelv hatálya alá sorolt csatornák esetén gondosan kell egyeztetni a mezőgazdaságból élők érdekeit és az élőhelyek igényeit.

Hogyan kell alkalmazni a VKI előírásait a vizes élőhelyé alakult mesterséges művekkel kapcsolatban?

Az elmúlt évtizedek alatt az épített, teljesen mesterséges művek is sok esetben vizes élőhelyekké váltak. Sok mű élővilága a gyakran változó vízszintek és az esetenkénti kiszáradás feltételeinek megfelelően alakult ki. Társadalmi konszenzus eredménye kell, hogy legyen az, hogy a művek fejlesztése és rendeltetés szerinti használata során milyen mértékben kell alkalmazni a Keretirányelv előírásait.

11. A VKI VÉGREHAJTÁSA NÉMETORSZÁGBAN

A Duna-vízgyűjtőn és a Nemzetközi Duna Védelmi Bizottság tevékenységében való szerepe, valamint az EU vízvédelmi irányelveinek végrehajtásában szerzett tapasztalatai miatt érdemes odafigyelni Németországnak a Víz Keretirányelv végrehajtásában elért eredményeire és esetleges nehézségeire. Ez a fejezet a VKI németországi végrehajtásával kapcsolatos, néhány, magyar szemmel érdekesnek talált történést mutatja be, illetve azt, hogy mi foglalkoztatta és foglalkoztatja ebben az időszakban a német szakértőket.

Az anyagok kigyűjtésére és elemzésére a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium EU Vízügyítő-gazdálkodási Főosztálya által finanszírozott VKI-INFO internetes tájékoztató rendszer működtetése c. projekt keretében és eredményeinek felhasználásával került sor. A hivatkozott legfontosabb anyagok, vagy az azokra mutató linkek megtalálhatók a VKI hivatalos magyar honlapján, a www.euvki.hu Internet-címen, a "Letöltések" menüpont alatt.

11.1 A VKI ELŐÍRÁSAINAK ÁTVÉTELE A NEMZETI JOGRENDszerBE ÉS AZ ÁLLAPOTFELMÉRÉSEK

Az elmúlt hónapok történéseinek ismertetését nem lehet mással kezdeni, mint a VKI által előírt két határidős feladatának végrehajtásáról való megemlékezéssel. A VKI előírásai szerint az előírások nemzeti jogrendszerbe való átvételének határideje 2003. december 22. volt.

A VKI előírásainak a nemzeti jogba való beépítését Németországban egy jól átgondolt program alapján kezdték meg, amelyben lehetőséget és megfelelő időt kapott a társadalom is észrevételeinek megformálására. A Keretirányelv jogi bevezetése a Vízháztartási Törvény és a tartományok vízügyi törvényeinek módosításával, valamint rendeletek kibocsátásával került/kerül végrehajtásra. A szövetségnek csak kerettörvény-hozási kompetenciája van, ezért a Vízháztartási Törvényben nem volt lehetséges a Keretirányelv előírásainak teljes átvétele, így a feladatot több lépésben kellett megoldani.

A Keretirányelv számos előírásának átvétele csak tartományi szinten, tartományi törvények ki- és átdolgozásának segítségével történhetett meg. Mivel a Keretirányelv szerinti vízgyűjtő-gazdálkodást lehetőség szerint hasonló jogi előírások alapján kell végezni a vízgyűjtő egységeken, ezért mintaelőírások kidolgozására is szükség volt.

A Keretirányelv előírásainak átfogó és részletes átvétele, különös tekintettel a víztestek állapotának felmérésére, értékelésére, ellenőrzésére és megjelenítésére, tartományi rendeletek formájában történik. Ebben az esetben is a 16 tartomány rendeletei szükségesek a végrehajtáshoz. A tartományi rendeletek elkészítése mintarendeletek alapján történik azért, hogy amennyire csak lehetséges itt is biztosítva legyen a rendeletek hasonlósága.

A Vízháztartási Törvény módosítása a társadalmi egyeztetésekkel együtt 2002. közepére lezárult és a törvény hatályba lépett. Határidőre elkészültek a tartományi törvények és rendeletek egységes kidolgozását segítő anyagok és minták is. Ettől kezdve a jogi átvétel folyamata láthatólag lelassult és Németország is belépett azoknak az országoknak a hosszú sorába, akik nem tudták határidőre teljes mértékben végrehajtani a kitűzött feladatot. Az igazi megmérettetés azonban, hogy mennyire sikerült a VKI előírásainak átvétele, még minden ország számára hátra van.

A Víz Keretirányelv ismeretét és komolyan vételét jelzi az, hogy Németországban a Víz Keretirányelvhez látszólag közvetlenül nem kapcsolódó jogszabályokban – mint pl. a későbbiekben tárgyalt új árvízvédelmi törvénytervezet - is vizsgálják a VKI előírásait. Emellett Németország a VKI hatályba lépése óta nem írt alá olyan két, vagy többoldalú nemzetközi vízgazdálkodási egyezményt, ami ellentétes lenne a VKI előírásaival, vagy nem venné messzemenően figyelembe azokat. Sőt, a 2002. december 3.-án Gentben aláírt Nemzetközi Maas Egyezményről azt mondják a szakértők, hogy ez az első olyan nemzetközi vízgazdálkodási egyezmény, ami szövegében teljes mértékben figyelembe veszi a Víz Keretirányelvet.

Németországban is nagy energiáfordítással dolgoznak a Víz Keretirányelvben előírt következő határidő teljesítésén, a 2005-ben leadandó jelentések még "előzetes" és "kéziratos" tervezetein. Ezeket sokszor – bár kissé nehezen és egyelőre rendszerezetlen formában – meg lehet találni az Interneten (költségkímélési okokból "papírverziót" általában csak nagyon korlátozott számban készítenek). Például a Weser Nordrhein-Westfalen tartományhoz tartozó vízgyűjtőjének jelentéstervezetét a http://www.weser.nrw.de/ergebnisse_tabelle.htm címen már a korábban alkalmazott jelszó megadása nélkül is el lehet érni. A 2004. február 4.-i verzióhoz 2004. március 5.-ig, a 2004. május 15.-i verzióhoz 2004. június 14-ig lehetett hozzászólni. A hozzászólásokat egy külön erre a célra kifejlesztett Internetes adatlapon lehetett megküldeni névvel, címmel ellátva.

A jelentéstervezet által tárgyalta főbb témakörök:

- Felszíni vizek
- Felszín alatti vizek
- Védett területek
- Gazdasági elemzések
- Társadalom bevonása

A Felszíni vizek témakörhöz kapcsolódó főbb fejezetrészek:

- általános jellemzés,
- tipizálás,
- referencia feltételek,
- terhelések,
- felszíni víztestek.

A terhelések a VKI szerint a következő csoportosításban kerülnek ismertetésre:

- pontszerű források,
- diffúz források,
- bevezetések (mennyiségi) és vízkivételek,
- lefolyás-szabályozás,
- morfológiai jellemzők,
- egyéb terhelések,
- használati jellemzők.

A felszíni vizek fejezetben 152 természetes, 22 erősen módosított és 3 mesterséges víztest jellemzői kerülnek ismertetésre az alábbi bontásban: vízminőség (biológiai), hidromorfológiai szerkezet, halfauna, veszélyes anyagok (több csoportban), kockázatelemzés, tavak, következtetések.

A következtetések rész megállapítja, hogy a vizsgált 177 víztestből 170 nincs abban az állapotban, amit a VKI szerint 2015-ig el kell érni. A kockázatelemzés alapján a víztestek 90%-a veszélyeztetett, 6 % lehetséges, hogy veszélyeztetett és csak 4 % nem veszélyeztetett.

A következtetések különböző százalékos arányokat ad meg a veszélyeztetés okaira (pl. nem megfelelő vízminőség, hiányosságok a halfauna szerkezetében, erős fizikai és kémiai terhelések, stb.), illetve az esetleges adathiányok értékelésére. A legfontosabb terhelések között külön kiemeli a növényvédőszeres és tápanyagok használatát, valamint az intenzív gazdálkodást.

A felszín alatti vizek általános ismertetése 96 oldalon, illetve valamennyi víztesthez kapcsolódóan egy-egy adatlapon mutatja be a legfontosabb adatokat, szöveges (27 numerikus, illetve szöveges adatok), illetve grafikonos (területhasználati jellemzők, talajjellemzők) formában. A VKI előírásai alapján elkészített további dokumentumok: elsődleges jellemzés, további jellemzés, hatások elemzése. Mind a három fejezet egy szöveges dokumentumot és hozzájuk tartozó térképeket (nyomtatható méretben, .PDF formátumban) tartalmaz.

A védett területeket egy 4 oldalas dokumentum és 6 térkép mutatja be a VKI-ben (illetve az abban hivatkozott további irányelvekben) előírt védett területeket. A gazdasági elemzésekről szóló első jelentések 2004. őszére várhatóak.

A társadalom bevonására eddig megtett lépéseket egy öt oldalas dokumentum ismerteti, amely értékeli is az eddigi eredményeket. A dokumentumban táblázatos formában szerepelnek az elmúlt két év a társadalom bevonását célzó rendezvényei, a résztvevők felsorolásával. Például szinte mindegyik rendezvényen részt vettek a mezőgazdasági szektor szereplői, illetve a mezőgazdasági forrásból származó vízszennyezések csökkentésében szerepet vállalható szervezetek (kamarák, kemikáliák gyártói és forgalmazói, stb.) képviselői is. A dokumentum egy másik táblázatban bemutatja a társadalom bevonására különböző módszerek (szórólap, kiadványok, Internet, médiák) alapján tett lépéseket, a témakörök és a célcsoportok megjelölésével. Az értékelés rész külön kiemeli, hogy például a mezőgazdasági szektor még erőteljesebb bevonására van szükség a továbbiakban, akár külön az erre a célra létrehozott munkacsoport segítségével.

11.2 TELEPÜLÉSI SZENNYVIZEK

A Víz Keretirányelv célkitűzései elérésének lényeges eleme az EU a VKI által többször hivatkozott 271/91/EK Települési szennyvizek kezeléséről szóló irányelve. Az irányelv végrehajtásáról szóló, közelmúltban nyilvánosságra hozott jelentésében (COM 2004/248 - 2004.04.23.) az Európai Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy megvalósítható az irányelv sikeres végrehajtása, ahogyan azt Ausztria, Dánia, Németország és Hollandia példája is mutatja, és az eddigi erőfeszítések a vizek állapotának jelentős javulását eredményezték. A Bizottság megállapította, hogy "Ausztria és Németország az irányelv előírásait gyakorlatilag teljesen végrehajtotta".

A jelentés e mellett azt is megállapította, hogy bár a vizek állapotának általános javulását tüzték ki az Európai Unióban, sok tagországban jelentős késlekedés tapasztalható, például az érzékeny területek kijelölésében. A tíz új tagállamtól az irányelv végrehajtása hatalmas erőfeszítéseket igényel, amelyek jelentős költségekkel járnak, ezért valamennyien átmeneti könnyítéseket kaptak a határidők betartására vonatkozóan. Nyilvánvaló üzenet azonban ezeknek az országoknak a számára is, hogy az irányelv végrehajtható, alkalmazása a vizek állapotát jelentősen javítja, ezért végre kell hajtani.

A szakértők Németországban az EU Bizottság által megfogalmazott elismerés mellett figyelmeztetnek arra, hogy a települési szennyvizek kezelése terén is van további teendő. Folytatva a kialakult gyakorlatot, szükség van a települési szennyvíztisztító telepekre, valamint az elvezető- és gyűjtőhálózatok felújítására, illetve továbbiak létesítésére, különösen a keleti tartományokban és a kevésbé sűrűn lakott területeken.

A települési szennyvizek kezelésében elért eredmények után Németországban a kijelölt célkitűzések szerint, a vizek tápanyagterhelésének további csökkentése érdekében a továbbiakban a diffúz forrásokból származó szennyezéseket, ezek közül is elsősorban a mezőgazdaságból származó terheléseket kell csökkenteni.

11.3 ÁRVÍZVÉDELEM ÉS MEZŐGAZDASÁG

A Víz Keretirányelv előírásainak megfelelő árvízvédelemnek a vízfolyások mentén a következő célkitűzéseket kell követnie:

- A káros anyagok vizekbe történő bejutásának megakadályozása
- A káros anyagok táplálékláncba való bejutásának megakadályozása

A Német Szövetségi Kormány által 2004. március 3-án elfogadott, az árvízvédelem javításáról szóló törvényjavaslat megfelel ezeknek a célkitűzéseknek. Az elmúlt közel egy évben óriási vitákat kiváltó, és végül nem a "legkeményebb" változatában elfogadott törvényjavaslat előírja, hogy a tartományokban szabályozni kell azt a kötelezettséget, hogy meghatározott előntési területeken a szántóföldi művelést 2012. december 31.-ig meg kell szüntetni. A teljes tilalom csak az előntési területek egyes részeire vonatkozik, azokra a területekre, amelyeken a víz nagy sebességgel folyik le, mert itt a talajerózió és a káros anyag bevitel veszélye különösen nagy. Ezeknek a területeknek a kivételével a szántóföldi művelés továbbra is lehetséges, elsősorban azokon a területeken, ahol erózió nem következhet be, vagy különösen negatív hatások – pl. a szennyező anyagok bejutása - a vizekkel kapcsolatban nem várhatók. Ezekre a területekre is különleges gazdálkodási követelményeket kell meghatározni. Például egész éves növénytakarót és megfelelő talajművelést kell előírni. Az egész éves növénytakaróra vo-

natkozó előírás nem zárja ki a rövid idejű, szántóföldi művelési technológiához szükséges megszakításokat. Emellett a növényvédőszeres és a tápanyagok bevitelét, amennyiben szükséges korlátozni kell, a káros anyagok előtétek általi bemosásának elkerülésére. A célok eléréséhez a víz- és talajvédelmi törvények következetes végrehajtása szükséges.

A törvényjavaslat megköveteli azoknak az előntési területeknek a meghatározását, amelyeket egy árvíz statisztikailag 100 évente egyszer elönthet. Erre vonatkozó egységes adatok jelenleg nincsenek. Első becslések szerint azoknak a szántóföldi területeknek a nagysága, amelyek olyan előntési területeken fekszenek, amelyeket az árvíz 100 évente egyszer elönthet, a teljes németországi szántóföldi terület 3,1 és 6 % közötti részét teszi ki, ami 360.000 illetve 700.000 hektár közötti nagyságú területet jelent. Azoknak a területeknek a nagysága, amelyekre a teljes tilalom vonatkozna, ennél jelentősen kisebb. A maradék, lényegesen nagyobb területeken az előzőekben leírt követelmények betartásával, továbbra is lehet szántóföldi művelést végezni.

Az előzőekben leírt tilalom a Szövetségi Kormány szándéka szerint csak egy hosszú átmeneti időszak után, 2012. december 31.-én lépne életbe. Ez az átmeneti időszak lehetővé teszi az érintett területek gazdálkodásának lépésenkénti megváltoztatását. Az átmeneti időszakot a Víz Keretirányelv által megkövetelt, a jó vízállapot eléréséhez szükséges intézkedések végrehajtásához igazították.

Az EU Közös Mezőgazdasági Politikája reformjának keretein belül 2005. január 1.-től a legelőket is bevonják a gazdák számára történő közvetlen kifizetések rendszerébe. 2012-re egy több éves közelítési időszak végére, a legelőkért járó összegnek ugyanolyan magasnak kell lennie, mint a szántóföldi területekért járó összeg, amivel a szabályozások gazdasági következményei jelentősen csökkenthetők.

11.4 KÉZIKÖNYV A KÖLTSÉG-HATÉKONY INTÉZKEDÉS-KOMBINÁCIÓK KIVÁLASZTÁSÁRA

Milyen intézkedéseket kell hozni a Víz Keretirányelv által megkövetelt jó vízállapotok 2015-ig történő eléréséhez? Gyakran több lehetőség is kínálkozik a cél eléréséhez. Azért, hogy a tagállamokat anyagilag szükségtelenül ne terheljék meg, a Víz Keretirányelv a III b) mellékletben előírja, hogy a leginkább költség-hatékony intézkedés-kombinációkat kell kiválasztani.

Módszertan ilyen intézkedés-kombinációk kiválasztására eddig sem az EU-ban, sem Németországban nem készült, ezért létrehoztak egy, a német kormány által finanszírozott és német intézeti és egyetemi szakértők által végrehajtott kutatási programot, amelynek a célja az "Alapok a leginkább költség-hatékony intézkedés-kombinációk kiválasztására a VKI 11. cikke által előírt intézkedési programokba" kidolgozása volt. Az eredményeket angol nyelven is elérhető kézikönyv (Interwies és szerzőtársai, 2004) formájában jelentették meg 2004. januárban a vízügyi hatóságok és a tervezőirodák VKI szerinti intézkedési programokat kidolgozó szakértői számára. A kézikönyv a politikai döntéshozók, illetve a vízgazdálkodási intézkedések által érintettek (pl. mezőgazdaság, ipar, környezetvédelmi szervezetek – illetve a VKI 14. cikke szerinti társadalom bevonás keretein belül érintettek) számára is fontos érveket tartalmaz a VKI célkitűzéseinek eléréséhez vezető leginkább költség-hatékony út kiválasztásához.

11.4.1 AZ ESZKÖZÖK ÉS INTÉZKEDÉSEK KIVÁLASZTÁSA

A problémák megoldására általában egy vagy több, a kézikönyv által megnevezett intézkedés is szóba jöhet. Az intézkedések alatt konkrét műszaki és többnyire helyi hatású, például építési eljárásokat kell érteni. Az intézkedések alátámasztására további eszközök kerülnek felhasználásra, amelyek adminisztratív, gazdasági és informatív természetűek, és inkább hosszútávon és széles körben hatékonyak. A kézikönyv összességében 17 intézkedést, és 10 eszközt ír le részletes adatlapok formájában, amelyekkel a Víz Keretirányelvhez kapcsolódó követelmények nagy része lefedhető. Az intézkedések többsége a felszíni vizek védelméhez kapcsolódik, de az intézkedések egy része a felszín alatti vizek védelmével, így például a diffúz szennyezésekkel is foglalkozik. Az intézkedési- és eszközkatalógus egy "nyitott", azaz mindenkor kiegészíthető katalógus, amely nem foglalkozhat valamennyi felmerülő lehetőséggel. Az egyes intézkedésekhez és eszközökhöz kapcsolódó adatlapok részletes információkat tartalmaznak az intézkedés módjáról, a végrehajtásának szereplőiről, a hatékonyságáról, az időigényéről, a területi kiterjedéséről, más intézkedésekkel való kölcsönhatásáról, a költségbecsléséről, a bizonytalansági tényezőkről és a kapcsolódó további szakirodalomról.

11.4.2 AZ INTÉZKEDÉS-KOMBINÁCIÓK KIVÁLASZTÁSA MÓDSZERTANÁNAK KIDOLGOZÁSA

A költség-hatékony intézkedés-kombinációk kiválasztása hét lépésben történik. A többlépcsős mérlegelési eljárás figyelembe veszi az egyes potenciális intézkedések ökológiai hatékonyságát, valamint ezek kombinációját (ez egy ok-hatás táblázatban került konkretizálásra és bemutatásra) és a végrehajtás időtartamát. Az eljárás alapkritériuma a célok 2015-ig való elérésének valószínűsége. Üzemgazdasági (például befektetési költségek, leírhatóság, üzemeltetési költségek) és nemzetgazdasági (például egy intézkedés jelentős negatív hatásai más vízhasználatokra) költségbecslések alapján a szóba jöhető intézkedések és eszközök között prioritási sorrend alakítható ki, amelynek segítségével az adott terhelés megszüntetéséhez a leginkább költség-hatékony kombináció választható ki.

A leginkább költség-hatékony intézkedés-kombináció kiválasztására szolgáló eljárás szisztematikus levezetésével a vízvédelem új területe került felfedezésre. Az egyes javasolt intézkedésekről és eszközökről valószínűleg még sokat fognak vitatkozni. A javasolt eljárások konkretizálása és továbbfejlesztése, valamint a helyi adottságokhoz és tapasztalatokhoz való hozzáigazítása is szükséges. A kidolgozott módszertan alapján ez minden további nélkül lehetséges. Lényeges, hogy az eljárás mind nemzeti szinten, mind külföldön széles körben már elfogadást nyert.

11.5 A TÁRSADALOM BEVONÁSA

A Víz Keretirányelv célkitűzéseinek eléréséhez lehetőleg széles társadalmi konszenzus szükséges. A Víz Keretirányelv végrehajtásával kapcsolatos társadalom bevonási feladatok megkezdéséhez 2002. áprilisában egy projektet indítottak, a Szövetségi Környezetvédelmi Minisztérium támogatásával. A projektet a GRÜNE LIGA nevű szervezet valósította meg és 2004. márciusában fejeződött be. A projekt központi célkitűzése a társadalom – különösen a civil szervezetek és a polgári kezdeményezések – figyelmének felhívása a Víz Keretirányelvben meglévő részvételi és befolyásolási lehetőségekre. A projektben a meglévő szervezeti struktúrákat használták fel a vízgyűjtők és részvízgyűjtők koordinációs központjainak létrehozására. Ezzel egy időben törekedtek olyan, a vízgyűjtőkön túlnyúló szakmai központok kialakítására, amelyek a Víz Keretirányelv főbb tartalmi kérdéseivel foglalkoznak.

A projekt keretében 14 szemináriumot tartottak a Víz Keretirányelvvvel kapcsolatban, különböző témakörökben. Emellett újságmelléleteket, egy poszterkiállítást, 2 kézikönyvet, szórólapokat, valamint egy honlapot készítettek. A Víz Keretirányelvről készített honlappal a GRÜNE LIGA egy olyan tájékoztatási alapot hozott létre, amely segíti a polgárokat és más érdeklődőket a Víz Keretirányelv feldolgozásában, valamint az azzal kapcsolatos részvételi jogok megismerésében és kihasználásában.

A társadalom bevonásának fontos eleme a szakmai szervezetek informálása és véleményük megismerése. A Szövetségi Környezetvédelmi Minisztérium mint minden évben, ebben az évben is informálni kívánta az érintett társadalmi és szakmai szervezeteket a Víz Keretirányelv végrehajtásának helyzetéről, és meg kívánta vitatni velük a tervezett további lépéseket.

A VKI végrehajtásával kapcsolatos szokásos éves tájékoztatót és vitanapot 2004. június 8.-án Bonnban rendezték meg. Az időpont kiválasztását különösen indokolta, hogy a Víz Keretirányelv végrehajtása egyik döntő szakaszába érkezett, az állapotfelmérés legnagyobb részben lezárult, most az eredmények értékelése következik, amit a vizek veszélyeztetettségének elemzéséről szóló jelentések elkészítése követ.

A rendezvényen tárgyalt további témák többek között a következők voltak: az új felszín alatti vizek irányelv, a különösen veszélyes anyagok meghatározása, a mezőgazdaság és a VKI kapcsolata, valamint a VKI hatásai a vízi utak használatára.

12. FORRÁSMUNKÁK

Baldock,D., J. Dwyer, P.Lowe, J.E.Petersen, N.Ward (January 2001): The Nature of Rural Development: Towards a Sustainable Integrated Rural Policy in Europe, A Ten-Nation Scoping Study for WWF and the GB Countryside Agencies, National Reports: Austria, France, Germany, Hungary, Latvia, Poland, Spain, Sweden, Switzerland, UK

Clay,N. (2003): Navigating the EU Water Framework Directive, Seminar on the Implications of the EU Water Framework Directive, Summary of the Conference Proceedings, Brussels

DVWK; ICID ERWG (May 1999): ICID Sector Vision - Water for Food and Rural Development - Regional Meeting for Europe

Epiney, A.– A. Felder (2002): Überprüfung internationaler wasserwirtschaftlicher Übereinkommen im Hinblick auf die Implementierung der Wasserrahmenrichtlinie (A nemzetközi vízgazdálkodási egyezmények áttekintése a Víz Keretirányelv szemszögéből); Reihe UBA-Texte Nr. 17/02, Umweltbundesamt, Berlin

ERWG Letter (1/2001): Dialogue on Water for Food and Environment Security, ERWG Letter, Land and Water Management in Europe, 1/2001

European Commission (22. December 2000): EU Water Framework Directive

European Commission (02. May 2001): EU Common Strategy on the Implementation of the Water Framework Directive

European Commission – WWF (November 2000): The role of wetlands in river basin management, Implementing the EU Water Framework Directive, A seminar series on water, Proceedings

European Union PHARE Programme (December 2000): Transboundary Cooperation in Wetland Conservation and River Basin Management for the Danube River Basin (European Commission, Phare Contract 99-0078), Component 2: Floodplain Restoration and Protection in the Tisza River, Final Report, Halcrow Water in association with Resource Analysis BV, Netherlands & Vituki Consult RT, Hungary

European Union PHARE Programme (2000): Water resources, flood warning and flood prevention, International cooperation for the management of the Tisza River Basin, International Cooperation in Danube River Basin management

Goda László (1995): A Duna gázlója Pozsony-Mohács között, VK 1995/1

GWP (February 2000): Water for the 21st Century: Vision to Action, Central and Eastern Europe

Haider, Hans (2003): New constraints on Hydropower (A vízenergia új feltételei), The Future of European Energy, First Magazine & World Energy Council; www.worldenergy.org/wec-geis/global/downloads/first/europe/haider.pdf

HMWB5 Paper (October 2000): D&UK project managers, Description of Pressures and Physical Alterations

HMW paper 7ver2 (07. October 2000): D&UK project managers, Identifying a body of water and designating it as heavily modified

HMW paper 7: Identifying a body of water and designating it as heavily modified

HMW paper 9: Proposed timetable for the case studies project

ICID (March 2000): Draft ICID Strategy for Implementing Sector Vision - Water for Food and Rural Development and Country Position Papers

ICID (July 2001): Strategy for Implementation of ICID's Concerns Emanating from the Sector Vision on Water for Food and Rural Development (As updated after approval in Cape Town in October 2000)

ICPDR (November 2001): Munkaprogram a Duna Vízyűjtő Gazdálkodási Tervének készítéséhez a 2001-2004 időszakban (Work Plan for Producing the Danube River Basin Management Plan, 2001-2004)

Ijjas István (2001. szeptember): Az EU Víz Keretirányelvének várható szerepe a dunai szlovák-magyar konfliktus megoldásában, Zárójelentés, Készült a Miniszterelnöki Hivatal Dunai Kormánybiztos Titkárságának megbízására a BMGE Vízépítési és Vízgazdálkodási Tanszéken

Ijjas István (2001. november): Az EU Víz Keretirányelvének várható hatásai az aszálystratégiára

International Commission for the Protection of the Rhine (March 1998): Action Plan on Flood Defence

IPICON Kft.: A Társadalom Bevonása a Víz Keretirányelv Végrehajtásába – Összefoglaló

IPICON Kft.: Tervezési Folyamat – Összefoglaló

Irmer, Ulrich - Martin Marsden, (2001): Description of Pressures and Physical Alterations, HMW paper 5

Overall Approach to the Classification of Ecological Status and Ecological Potential (27 November 2003) – Final Version (This final version was agreed on the meeting of the Water Directors on 24/25 November 2003 in Rome)

Proposal of FAO, GWP, ICID, IUCN, IWMI, UNEP, WHO, WWC and WWF (05.2001): Dialogue on Water, Food and Environment, Final Version

Rákóczi László (1993): A Duna hordalékjárása, VK 1993/2.

Rechenberg, Bettina (2001) - Assessment of the Biological Status of Heavily Modified Water Bodies, HMW paper 6

Rechenberg, Bettina (2001. április 26): Német Szövetségi Környezeti Ügynökség (German Federal Environment Agency – Umweltbundesamt) Az Erősen Módosított Víztestek Projekt Hajózási Alcsoportja Első Ülésének Emlékeztetője, Berlin

Rijsberman, Frank (1 May 2001): Dialogue on Water, Food and Environment, Progress Report 1

Role of Wetlands in the WFD (17 December 2003) - Horizontal Guidance Document on the Role of Wetlands in the Water Framework Directive

S. Nilsson, S. Langaas, F. Hannerz (2004): International River Basin Districts under the EU Water Framework Directive: Identification and Planned Cooperation, European Water Management Online, European Water Association - EWA

Seminar series - WWF szemináriumsorozat (October 2001); Elements of Good Practice in Integrated River Basin Management; A Practical Resource for implementing the EU Water Framework Directive; Key issues, lessons learned and 'good practice' examples from the WWF/EC 'Water Seminar Series' 2000/2001;

The Upper Tisza Valley - Preparatory proposal for Ramsar site designation and an ecological background, TISCIA monograph series 1418-0448

United Nations Economic Commission for Europe (1995): Recommendations to ECE governments on ecosystem-based water management, Protection and Sustainable Use of Waters - Recommendations to ECE Governments, Water Series No.2., ECE/CEP/10

United Nations Economic Commission for Europe (1993): Guidelines on the ecosystem approach in water management Water Series No.1., ECE/ENVWA/31

van de Velde, J. (2000): EU Policy and Financial Instruments for Promoting the Conservation and Restoration of Wetlands as a Means to Achieving "Good Water Status", The Role of Wetlands in River Basin Management, Implementing the EU Water Framework Directive, A Seminar series on Water, Seminar 2

2.9 Vízyűjtő Gazdálkodási Tervezés Legjobb Módszerei munkacsoport (2003): Közös Végrehajtási Stratégia a Vízyűjtő Keretirányelvhez (2000/60/EC) - 11. Útmutató; Tervezési Folyamat; Európai Közösség Közös Végrehajtási Stratégia a Vízyűjtő Keretirányelvhez (2000/60/EC) - 11. Útmutató

2.9 Vízyűjtő Gazdálkodási Tervezés Legjobb Módszerei munkacsoport; Társadalom Bevonása Szerkesztő Csoport, Európai Közösség (2003): Közös Végrehajtási Stratégia a Vízyűjtő Keretirányelvhez (2000/60/EC) - 8. Útmutató

WWF European Freshwater Programme (November 2000): Policy and Economic Analysis of Floodplain Restoration in Europe, Opportunities and Obstacles, Wise Use of Floodplains, EU LIFE-Environment Project

WWF European Freshwater Programme (2000): A review of 12 WWF river restoration projects across Europe, Wise Use of Floodplains, EU LIFE-Environment Project

WWF European Freshwater Programme (2001): Water and Wetland Index, Assessment of 16 European Countries, Phase 1 Results, April 2001

WWF (1995): Economic Evaluation of Danube Floodplains, WWF International Discussion Paper, March 1995

WWF (2004): Dams in Europe: the Water Framework Directive and beyond, WWF's Dam Initiative (Gátak Európában: A Vízyűjtő Keretirányelv és ami mögötte van, a WWF Gát Kezdeményezése, www.panda.org/dams)

WFD CIRCA anyagok (2004)

Cecina Második Előrehaladási Jelentés - Cecina Pilot River Basin, 2nd Progress Report

Cecina Víztestek Jelentés - Cecina water bodies report

Cecina Kísérleti Vízgyűjtő Jelentés – A VKI 5. cikke követelményeinek tesztelése - Cecina Pilot River Basin Report – Testing WFD Article 5 requirements

Guadiana Pilot River Basin Progress Report

Jucar Kísérleti Vízgyűjtő Előrehaladási Jelentés - Jucar Pilot River Basin Progress Report

Jucar Pilot River Basin Provisional Article 5 Report

Marne Kísérleti Vízgyűjtő Előrehaladási Jelentés - Marne Pilot River Basin Progress Report

Neisse Kísérleti Vízgyűjtő előrehaladási jelentés - Neisse Pilot River Basin Progress Report

Odense Kísérleti Vízgyűjtő Előrehaladási Jelentés - Odense Pilot River Basin Progress Report

Odens Kísérleti Vízgyűjtő Ideiglenes 5. cikk Jelentés - Odense Pilot River Basin Provisional Article 5 Report pursuant to the Water Framework Directive, Fyns Amt (2003): Odense Pilot River Basin Provisional Article 5 Report pursuant to the Water Framework Directive, Fyn Count

Pilot River Basin Outcome Report, Testing of Article 5 Related Guidance Documents

Pinios Kísérleti Vízgyűjtő Előrehaladási jelentés - Pinios Pilot River Basin Progress Report

Ribble Kísérleti Vízgyűjtő Előrehaladási Jelentés- Ribble Pilot River Basin Progress Report

Ribble Pilot River Basin Public Participation and River Basin Planning (May 2004-07-26) – Early Experiences Environment Agency

Scaldit - Scheldt Pilot River Basin Progress Report

Suldal Pilot River Basin Progress Report

Szamos – Somes Pilot River Basin Progress Report

Tevere Pilot River Basin Progress Report

A Keretirányelv-tervezet módosításai időrendi sorrendben

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, European Community Water Policy, Commission of the European Communities (COM(96) 59 final, Brussels, 21.02.1996.

A Bizottság Közlése a Tanács és az Európai Parlament Részére, Az Európai Közösség Vízügyi Politikája, Az Európai Közösségek Bizottsága, Brüsszel, COM(96) 59 végleges 1996.február 21.

Resolution on the communication from the Commission to the Council and the European Parliament on European Community Water Policy, (COM(96)0059 - C4-0144/96), OJ No. C 347, 18/11/1996 p.0080

Commission Proposal for a Council Directive Establishing a framework for European Community water policy, Consultation Draft, (4/12/96)

Opinion of the Economic and Social Committee on the 'Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on European Community Water Policy, (97/C 30/02), OJ No. C 030, 30/01/1997 P. 0005

Opinion of the Committee of the Regions on the 'Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on European Community Water Policy', (97/C 34/07), OJ No. C 034, 03/02/1997 P. 0030

Proposal for a Council Directive establishing a framework for Community action in the field of water policy, 25/02/97

hivatkozik az Economic and Social Committee és a Committee of the Regions véleményére

Proposal for a Council Directive establishing a framework for Community action in the field of water policy, (97/C 184/02), COM(97) 49 final - 97/0067 (SYN), (Submitted by the Commission on 15 April 1997), OJ No C 184/20, 17.6.97, pp.20-40.

Amendment to the proposal for a Council Directive establishing a framework for Community action in the field of water policy, COM(97) 49 final, (COM/97/0614 final - SYN 97/0067), (Submitted by the Commission pursuant to Article 189a (2) of the EC Treaty on 27 November 1997), OJ No C 016, 20/01/1998, p. 0014

(COM(97) 49 final) (1) (98/C 16/06)

Amended proposal for a Council Directive establishing a framework for a Community action in the field of water policy, Preparation of the "Environment" Council meeting on 16 and 17 June 1998, Brussels, 28 May 1998, No 97/0067 (SYN), 8753/98 ENV 220 PRO-COOP 84

Amended proposal for a Council Directive establishing a framework for a Community action in the field of water policy, Outcome of Proceedings of Council on 16-17 June 1998, Brussels, 26 June 1998, No 97/0067 (SYN), 9710/98 ENV 300 PRO-COOP 104

DGXI/DGL D(98): Implementation of the Water Framework Directive, For the Attention of the Water Directors, Brussels, 10 September 1998-11-02

DGXI.D1.: Implementation of the Water Framework Directive, Key Issues to be Addressed in the Work Programme, Paper by the European Commission, DGXI.D.1.

Amended proposal for a Council Directive establishing a framework for a Community action in the field of water policy, Common position, Report from Permanent Representatives Committee, COM (98) 76 final 97/0067 (SYN), Brussels, 2 March 1999, No 97/0067 (SYN), 6404/99 ENV 68 PRO-COOP 46

Amended proposal for a European Parliament and Council Directive establishing a framework for Community action in the field of water policy, COM (1999) 271 final, 97/0067 (COD), Explanatory Memorandum, Text with EEA relevance, Brussels, 17.06.1999.

Common position adopted by the Council with a view to the adoption of a Directive of the European Parliament and of the Council establishing a framework for a Community action in the field of water policy. Brussels, 30.07. 1999.

Amended proposal for a European Parliament and Council Directive establishing a framework for Community action in the field of water policy, COM (97) 49 final, Official Journal 30.11.1999. (1999/C 342 E/1)

Common position (EC) No 41/1999 with a view to the adoption of a Directive 1999/.../EC of the European Parliament and of the Council establishing a framework for Community action in the field of water policy, Official Journal 30.11.1999. (1999/C 343/01)

Directive 2000/ /EC of the European Parliament and of the Council of establishing a framework for Community action in the field of water policy, Brussels, 30 June 2000; Joint text approved by the Conciliation Committee provided for in Article 251(4) of the EC Treaty

Directive of the European Parliament and of the Council 2000/60/EC establishing a framework for Community action in the field of water policy, Brussels, 18 July 2000; Joint text approved by the Conciliation Committee provided for in Article 251(4) of the EC Treaty

Directive of the European Parliament and of the Council 2000/60/EC establishing a framework for Community action in the field of water policy, Luxembourg, 23 October 2000

Fontosabb WEB oldalak

Német Szövetségi Környezetvédelmi Minisztérium www.bmu.de

Bukaresti Egyezmény www.unep.ch/sea/main/blacksea

EU VKI CIRCA <http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/wfd/library>

GRUPPO183 www.gruppo183.org

Odense Kísérleti Vízyűjtő: www.OdensePRB.fyns-amt.dk

Pinios Kísérleti Vízyűjtő: <http://www.minenv.gr/piniosriver.html>

Shannon Pilot River Basin: www.wfdireland.ie

Tevere Kísérleti Vízyűjtő: www.abtevere.it

Az EU VKI CIRCA INFO rendszerének nyilvános WEB oldalán publikált útmutatók

2004. április (az Útmutató rövid magyar címe, majd zárójelben a teljes angol cím)

1. Gazdasági elemzések (Economics and the environment - The implementation challenge of the Water Framework Directive)
2. Víztestek kijelölése (Identification of Water Bodies)
3. Terhelések és hatásaik elemzése (Analysis of Pressures and Impacts)
4. Erősen módosított és mesterséges víztestek (Identification and Designation of Heavily Modified and Artificial Water Bodies)
5. Átmeneti és parti vizek (Transitional and Coastal Waters – Typology, Reference Conditions and Classification Systems)
6. Interkalibráció (Towards a guidance on establishment of the intercalibration network and the process on the intercalibration exercise)
7. Monitoring (Monitoring under the Water Framework Directive)
8. A társadalom bevonása (Public Participation in relation to the Water Framework Directive)
9. GIS – (Implementing the Geographical Information System Elements (GIS) of the Water Framework Directive)
10. Referencia feltételek (River and lakes – Typology, reference conditions and classification systems)
11. Tervezési folyamat (Planning process)